

ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (piata komora)

z 26. apríla 2007 *

V spojených veciach T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02,

Bolloré SA, so sídlom v Puteaux (Francúzsko), v zastúpení: R. Saint-Esteben a H. Calvet, advokáti,

žalobca vo veci T-109/02,

Arjo Wiggins Appleton Ltd, so sídlom v Basingstoku (Spojené kráľovstvo), v zastúpení: F. Brunet, advokát, J. Temple Lang, solicitor, a J. Grierson, barrister,

žalobca vo veci T-118/02,

ktorého v konaní podporujú:

Belgické kráľovstvo, v zastúpení: A. Snoecx a M. Wimmer, splnomocnení zástupcovia,

vedľajší účastník konania vo veci T-118/02,

* Jazyky konania: španielčina, nemčina, angličtina a francúzština.

Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld GmbH, predtým Stora Carbonless Paper GmbH, so sídlom v Bielefelde (Nemecko), v zastúpení: I. van Bael, advokát, a A. Kmiecik, solicitor,

žalobca vo veci T-122/02,

Papierfabrik August Koehler AG, so sídlom v Oberkirchu (Nemecko), v zastúpení: I. Brinker a S. Hirsbrunner, advokáti,

žalobca vo veci T-125/02,

M-real Zanders GmbH, predtým Zanders Feinpapiere AG, so sídlom v Bergisch Gladbachu (Nemecko), v zastúpení: J. Burrichter a M. Wirtz, advokáti,

žalobca vo veci T-126/02,

Papeteries Mougéot SA, so sídlom v Laval-sur-Vologne (Francúzsko), v zastúpení: pôvodne G. Barsi, J. Baumgartner a J.-P. Hordies, neskôr G. Barsi a J. Baumgartner, advokáti,

žalobca vo veci T-128/02,

Torraspapel, SA, so sídlom v Barcelone (Španielsko), v zastúpení: O. Brouwer, F. Cantos a C. Schillemans, advokáti,

žalobca vo veci T-129/02,

Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL, so sídlom v Deriu (Španielsko), v zastúpení: E. Pérez Medrano a I. Delgado González, advokáti,

žalobca vo veci T-132/02,

Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA, so sídlom v Hernani (Španielsko), v zastúpení: I. Quintana Aguirre, advokát,

žalobca vo veci T-136/02,

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: vo veciach T-109/02 a T-128/02 W. Mölls a F. Castillo de la Torre, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci N. Coutrelis, advokát; vo veciach T-118/02 a T-129/02 W. Mölls a A. Whelan, splnomocnení zástupcovia, za právnej pomoci M. van der Woude, advokát; vo veci T-122/02 pôvodne R. Wainwright a W. Mölls, neskôr R. Wainwright a A. Whelan, splnomocnení zástupcovia; vo veciach T-125/02 a T-126/02 W. Mölls a F. Castillo de

la Torre, za právnej pomoci H.-J. Freund, advokát; vo veciach T-132/02 a T-136/02
W. Mölls a F. Castillo de la Torre, za právnej pomoci J. Rivas Andrés a J. Gutiérrez
Gisbert, advokáti,

žalovanej,

ktorej predmetom je zrušenie rozhodnutia Komisie 2004/337/ES z 20. decembra
2001 týkajúceho sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody
EHP (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) [*neoficiálny preklad*]
(Ú. v. EÚ L 115, 2004, s. 1), alebo subsidiárne, zníženie pokuty uloženej žalobcom
podľa tohto rozhodnutia,

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV (piata komora),

v zložení: predseda komory M. Vilaras, sudcovia F. Dehousse a D. Šváby,
tajomník: J. Palacio González, hlavný referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 2. (T-132/02 a T-136/02),
7. (T-109/02 a T-128/02), 14. (T-122/02), 16. (T-118/02 a T-129/02) a 21. júna 2005
(T-125/02 a T-126/02),

vyhlásil tento

Rozsudok

Okolnosti predchádzajúce sporu

- 1 Na jeseň v roku 1996 zoskupenie papierenských spoločností Sappi, ktorého materskou spoločnosťou je Sappi Ltd, poskytlo Komisii informácie a dokumenty, na základe ktorých Komisia nadobudla podozrenie, že v tom období alebo v minulosti existoval tajný kartel týkajúci sa určovania cien v odvetví samoprepisovacieho papiera, na ktorom sa Sappi zúčastnil ako výrobca.

- 2 Vzhľadom na údaje, ktoré poskytlo Sappi, Komisia vykonala u niektorých výrobcov samoprepisovacieho papiera šetrenia podľa článku 14 ods. 2 a 3 nariadenia Rady (EHS) č. 17 Prvé nariadenie implementujúce články [81] a [82] zmluvy (Ú. v. ES 1962, 13, s. 204; Mim. vyd. 08/001, s. 3). Šetrenia stanovené v článku 14 ods. 3 nariadenia č. 17 boli vykonané 18. a 19. februára 1997 v priestoroch Arjo Wiggins Belgium SA, Papeteries Mougeot SA (ďalej len „Mougeot“), Torraspapel, SA, Sarriopapel y Celulosa, SA (ďalej len „Sarrió“) a Grupo Torras, SA. Navyše, od júla do decembra 1997 sa uskutočnili šetrenia podľa článku 14 ods. 2 nariadenia č. 17 v Sappi, Arjo Wiggins Appleton plc (ďalej len „AWA“), Arjo Wiggins Europe Holdings Ltd, Arjo Wiggins SA a jeho dcérskej spoločnosti Guérimand SA, Mougeot, Torraspapel, Sarrió, Unipapel, Sociedade Comercial de Celulose e Papel L^{da}, Stora Carbonless Paper GmbH (ďalej len „Stora“; predtým Stora-Feldmühle AG) a Papierfabrik August Koehler AG (ďalej len „Koehler“).

- 3 V roku 1999 Komisia v súlade s článkom 11 nariadenia č. 17 poslala žiadosti o informácie aj podnikom AWA, Mougeot, Torraspapel, Cartiere Sottrici Binda SpA (ďalej len „Binda“), Carrs Paper Ltd (ďalej len „Carrs“), Distribuidora Vizcaína de Papeles, SL (ďalej len „Divipa“), Ekman Iberica, SA (ďalej len „Ekman“), Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga, SA (ďalej len „Zicuñaga“), Koehler, Stora, Zanders Feinpapier AG (ďalej len „Zanders“) a Copigraph SA. V týchto žiadostiach vyzvala dotknuté podniky, aby poskytli údaje o svojich oznámeniach o zvýšení cien, objeme predaja, klientoch, obrate a stretnutiach s konkurentmi.
- 4 Vo svojej odpovedi na žiadosť o informácie AWA, Stora a Copigraph uznali svoju účasť na mnohostranných rokovaní kartelu, ktoré sa uskutočnili medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera. Tieto podniky poskytli Komisii rôzne dokumenty a informácie.
- 5 Mougeot sa 14. apríla 1999 obrátil na Komisiu s tvrdením, že je pripravený spolupracovať pri šetrení podľa oznámenia Komisie o neuložení alebo znížení pokút v prípadoch kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, s. 4, ďalej len „oznámenie o spolupráci“). Mougeot uznal existenciu kartelu, ktorého cieľom bolo určovanie cien samoprepisovacieho papiera, a poskytol Komisii informácie o štruktúre kartelu a najmä o rôznych stretnutiach, na ktorých sa zúčastnili jeho zástupcovia.
- 6 Dňa 26. júla 2000 Komisia začala v tejto veci konanie a prijala oznámenie o výhradách (ďalej len „OV“), ktoré poslala 17 podnikom, medzi nimi AWA, Bolloré SA, a jeho dcérskej spoločnosti Copigraph, Carrs, Zicuñaga, Divipa, Mitsubishi HiTech Paper Bielefeld GmbH (ďalej len „MHTP“), predtým Stora, Mougeot, Koehler, Sappi, Torraspapel a Zanders. Tieto podniky mali prístup k vyšetrovaciemu spisu Komisie vo forme kópie na CD-ROM-e, ktorá im bola zaslaná 1. augusta 2000.

- 7 Všetky podniky, ktorým bolo doručené OV, okrem Binda, International Paper a Mitsubishi Paper Mills Ltd, predložili svoje písomné pripomienky ako odpoveď na žalobné dôvody Komisie.
- 8 Účastníci konania boli vypočutí 8. a 9. marca 2001.
- 9 Po konzultácii s poradným výborom k reštriktívnym postupom a dominantnému postaveniu a vzhľadom na záverečnú správu vyšetrovateľa Komisia 20. decembra 2001 prijala rozhodnutie 2004/337/CE týkajúce sa konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. EÚ L 115, 2004, s. 1, ďalej len „rozhodnutie“).
- 10 Komisia v článku 1 prvom odseku rozhodnutia konštatuje, že jedenásť podnikov tým, že sa zúčastnili na dohodách a zosúladených postupoch v odvetví samoprepisovacieho papiera, porušilo článok 81 ods. 1 ES a článok 53 ods. 1 Dohody EHP.
- 11 V článku 1 druhom odseku rozhodnutia Komisia konštatuje, že AWA, Bolloré, MHTP, Koehler, Sappi, Torraspapel a Zanders sa zúčastnili na porušení od januára 1992 do septembra 1995, Carrs od januára 1993 do septembra 1995, Divipa od marca 1992 do januára 1995, Zicuñaga od októbra 1993 do januára 1995 a Mougeot od mája 1992 do septembra 1995.
- 12 V článku 2 rozhodnutia je podnikom uvedeným v článku 1 nariadené, aby ukončili porušovanie, ktorého sa tento článok týka, ak tak doteraz neurobili, a aby sa pri svojich činnostiach týkajúcich sa samoprepisovacieho papiera zdržali akejkoľvek dohody alebo zosúladeného postupu, ktoré by mohli mať rovnaký alebo podobný účinok ako porušovanie.

13 Podľa článku 3 prvého odseku rozhodnutia boli dotknutým podnikom uložené tieto pokuty:

- AWA: 184,27 milióna eur,
- Bolloré: 22,68 milióna eur,
- Carrs: 1,57 milióna eur,
- Divípa: 1,75 milióna eur,
- MHTP: 21,24 milióna eur,
- Zicuñaga: 1,54 milióna eur,
- Mougeot: 3,64 milióna eur,
- Koehler: 33,07 milióna eur,
- Sappi Ltd: 0 eur,
- Torraspapel: 14,17 milióna eur,
- Zanders: 29,76 milióna eur.

- 14 Podľa článku 3 druhého odseku rozhodnutia sú pokuty splatné v lehote troch mesiacov od doručenia rozhodnutia. Článok 3 tretí odsek rozhodnutia stanovuje, že po uplynutí tejto lehoty sa uvedená suma automaticky zvyšuje o úroky vypočítané na základe úrokovej sadzby stanovenej Európskou centrálnou bankou na hlavné refinančné operácie k 1. decembru 2001 zvýšenej o 3,5 percentuálneho bodu, čiže o 6,77 %.
- 15 Adresátmi pokút je jedenásť podnikov uvedených v článkoch 1 a 2 rozhodnutia.
- 16 Z rozhodnutia (odôvodnenie č. 77) vyplýva, že účastníci kartelu spoločne prijali celkový protisúťažný plán, ktorého cieľom bolo najmä zlepšenie ziskovosti účastníkov prostredníctvom kolektívneho zvýšenia cien. Podľa rozhodnutia hlavným cieľom kartelu v rámci celkového plánu bola dohoda o zvýšení cien a o programe, podľa ktorého sa toto zvýšenie uskutoční.
- 17 Na tento účel boli zorganizované stretnutia na všeobecnej, vnútroštátnej alebo miestnej úrovni. Podľa odôvodnenia č. 89 rozhodnutia po stretnutiach kartelu na všeobecnej úrovni nasledovala séria vnútroštátnych alebo miestnych stretnutí, ktorých cieľom bolo zabezpečiť na všetkých trhoch zavedenie zvýšenia cien dohodnutého na stretnutiach na všeobecnej úrovni. Na týchto stretnutiach si účastníci vymieňali podrobné a individuálne informácie o svojich cenách a objemoch predaja (odôvodnenie č. 97). Na niektorých vnútroštátnych stretnutiach kartelu boli na zabezpečenie uplatnenia dohodnutého zvýšenia cien každému účastníkovi pridelené predajné kvóty a pre každého z nich stanovené podiely na trhu (odôvodnenie č. 81).
- 18 Komisia sa domnievala, že všetky hlavné subjekty v rámci EHP sa zúčastnili na zakladajúcich dohodách kartelu, ktoré boli uzavreté, spravované a uplatňované na vysokej úrovni v hierarchii každého zúčastneného podniku. Zavedenie tohto druhu

kartelu už podľa svojho charakteru automaticky znamenalo závažné porušenie hospodárskej súťaže (odôvodnenie č. 377). Vzhľadom na povahu skúmaného správania, jeho konkrétny dopad na trh so samoprepisovacím papierom a skutočnosť, že sa týkalo celého spoločného trhu a po vzniku EHP aj celého tohto priestoru, Komisia zastávala názor, že podniky, ktorým bolo rozhodnutie určené, sa dopustili veľmi závažného porušenia článku 81 ods. 1 ES a článku 53 ods. 1 Dohody EHP (odôvodnenie č. 404).

19 Na určenie východiskovej sumy pokuty podľa závažnosti porušenia Komisia zaradila dotknuté podniky do piatich kategórií podľa ich relatívneho významu na relevantnom trhu (odôvodnenia č. 406 až 409). Na zabezpečenie dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty následne zvýšila o 100 % východiskovú sumu pokuty stanovenú pre AWA, Bolloré a Sappi (odôvodnenia č. 410 až 412). Komisia potom na stanovenie základnej čiastky uložených pokút zohľadnila dĺžku porušovania zo strany každého podniku (odôvodnenia č. 413 až 417).

20 Z dôvodu prítiažujúcich okolností Komisia zvýšila základnú čiastku pokuty uloženej AWA o 50 % vzhľadom na jeho vedúcu úlohu (odôvodnenia č. 418 až 424). Komisia v tomto prípade neuznala žiadnu poľahčujúcu okolnosť.

21 Komisia prispôsobila konečné sumy s prihliadnutím na ustanovenia článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 (odôvodnenie č. 434), potom uplatnila oznámenie o spolupráci, ktoré odôvodňovalo zníženie sumy pokút o 50 % pre Mougeot, 35 % pre AWA, 20 % pre „Bolloré (Copigraph)“ a 10 % pre Carrs, MHTP a Zanders (odôvodnenia č. 435 až 458).

Konanie a návrhy účastníkov konania

22 Samostatnými návrhmi podanými do kancelárie Súdu prvého stupňa od 11. do 18. apríla 2002 podniky Bolloré (T-109/02), AWA (T-118/02), MHTP (T-122/02), Koehler (T-125/02), Zanders (T-126/02), Mougeot (T-128/02), Torraspapel (T-129/02), Divipa (T-132/02) a Zicuñaga (T-136/02) podali žaloby, na základe ktorých sa začali konania v týchto veciach.

23 Bolloré navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- v prvom rade zrušil články 1, 2 a 3 rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týkajú tohto podniku,
- subsidiárne podstatne znížil sumu pokuty, ktorá mu bola uložená v článku 3 rozhodnutia,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

24 AWA navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil pokutu alebo subsidiárne podstatne znížil sumu pokuty, ktorá mu bola uložená na základe tohto rozhodnutia,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania,
- prijal všetky ostatné opatrenia, ktoré považuje za potrebné.

25 Belgické kráľovstvo, ktoré vstúpilo do konania na podporu návrhov AWA, navrhuje, aby Súd prvého stupňa podstatne znížil sumu pokuty, ktorá bola uložená tomuto podniku.

26 MHTP navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil článok 1 rozhodnutia v rozsahu, v akom z neho vyplýva, že tento podnik sa zúčastnil na porušovaní pred 1. januárom 1993,
- znížil pokutu, ktorá mu bola uložená,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

27 Koehler navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil rozhodnutie,
- subsidiárne znížil sumu pokuty, ktorá mu bola uložená v článku 3 rozhodnutia,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

28 Zanders navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil článok 3 rozhodnutia, ktorý tomuto podniku ukladá pokutu vo výške 29,76 milióna eur,
- subsidiárne znížil pokutu, ktorá mu bola uložená v článku 3 rozhodnutia,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

29 Mougeot navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- v prvom rade zrušil rozhodnutie,
- subsidiárne podstatne znížil sumu pokuty uloženej Komisiou,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

30 Torraspapel navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil článok 1 rozhodnutia, v ktorom sa uvádza, že žalobca sa v období od 1. januára 1992 do septembra 1993 dopustil porušenia článku 81 ods. 1 ES, a následne znížil pokutu,

- podstatne znížil pokutu uloženú žalobcovi v článku 3 rozhodnutia,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania vrátane poplatkov a úrokov spojených so zriadením bankovej záruky alebo úplným alebo čiastočným zaplatením pokuty.

31 Divípa navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- zrušil rozhodnutie v rozsahu, v akom uvádza okrem jeho účasti na karteli týkajúcom sa španielskeho trhu aj jeho účasť na karteli pokrývajúcom trh EHP v celom rozsahu, a subsidiárne znížil pokutu, ktorá mu bola uložená týmto rozhodnutím,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

32 Zicuñaga navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

- v prvom rade zrušil články 1, 3 a 4 rozhodnutia v rozsahu, v akom sa ho týkajú,
- subsidiárne znížil sumu pokuty uloženej Komisiou takto:
 - zrušiť zvýšenie pokuty o 10 % z dôvodu, že jeho účasť na porušení nepresahovala jeden rok,

— podstatne, najmenej o 60 %, znížiť základnú čiastku pokuty z dôvodu existencie poľahčujúcich okolností,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

33 V každej z uvedených vecí Komisia navrhuje zamietnuť žalobu a zaviazat žalobcu na náhradu trov konania.

34 Vo veciach T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-128/02, T-132/02 a T-136/02 Súd prvého stupňa položil písomné otázky, na ktoré dotknutí účastníci odpovedali v stanovenej lehote.

35 Listom zo 14. júna 2005, ktorý obsahoval pripomienky k správe z pojednávania, žalobca vo veci T-126/02 oznámil Súdu prvého stupňa zmenu svojho obchodného mena zo Zanders Feinpapiere AG na M-real Zanders GmbH (ďalej tiež „Zanders“) a takisto právnej formy.

36 Prednesy a odpovede účastníkov na otázky Súdu prvého stupňa boli vypočítané oddelene na pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili 2., 7., 14., 16. a 21. júna 2005.

37 Keďže Súd prvého stupňa na pojednávaní v každej veci vyzval účastníkov konania, aby predložili svoje pripomienky k prípadnému spojeniu všetkých vecí na účely vyhlásenia rozsudku, a tí nevzniesli námietky, Súd prvého stupňa sa domnieva, že v súlade s článkom 50 svojho rokovacieho poriadku je vhodné spojiť predmetné veci na účely vyhlásenia rozsudku.

Právny stav

38 Žalobcovia navrhujú zrušenie rozhodnutia a/alebo zrušenie alebo zníženie pokuty.

I — *O žalobných dôvodoch smerujúcich k zrušeniu rozhodnutia*

39 Žalobcovia v jednotlivých prípadoch navrhujú zrušenie rozhodnutia v celom rozsahu alebo určitých ustanovení rozhodnutia, ktoré sa ich týkajú. Tieto návrhy na zrušenie spočívajú na procesných žalobných dôvodoch spojených s priebehom správneho konania a na žalobných dôvodoch vo veci samej, ktoré sa týkajú vyjadrení a posúdení Komisie vzhľadom na účasť určitých podnikov na porušení.

A — *O žalobných dôvodoch týkajúcich sa priebehu správneho konania*

1. O prvom žalobnom dôvode založenom na porušení práva byť vypočutý, ktoré vyplýva z toho, že v priebehu správneho konania neboli sprístupnené dokumenty, ktoré Komisia označila za dôverné

a) Tvrdenia účastníkov konania

40 Zicuñaga tvrdí, že vyplýva tak z právnej náuky, ako aj z článku 19 nariadenia č. 17, že úplný prístup k vyšetrovaciemu spisu predstavuje procesnú záruku určenú na zabezpečenie skutočného výkonu práva na obranu, najmä práva byť vypočutý.

Zdôrazňuje, že táto záruka má dotknutému účastníkovi umožniť nielen vzniesť námietky voči obviňujúcim dokumentom uvedeným Komisiou, ale aj prístup k oslobodzujúcim dokumentom, ktoré môžu byť užitočné na jeho obranu.

- 41 Pokiaľ ide o dôverné dokumenty, podľa neho je úlohou Komisie zosúladiť legitímny záujem dotknutého podniku vzhľadom na dôvernosť na jednej strane s právom na obranu na strane druhej. V každom prípade Komisia sa pri konečnom rozhodnutí nemohla opierať o dokumenty, ku ktorým obvinený nemal možnosť predložiť svoje stanovisko. Odmietnutie Komisie sprístupniť dokument v správnom konaní okrem toho predstavuje porušenie práva na obranu, keďže je možné, že správne konanie mohlo viesť k inému výsledku v prípade poskytnutia dokumentu dotknutej osobe. Podľa podniku Zicuñaga z toho vyplýva, že nesprístupnenie dokumentov označených Komisiou za dôverné porušilo práva žalobcu na obranu.
- 42 Komisia zdôrazňuje, že vyšetrovanie, ktoré uskutočnila, rešpektuje všetky vyžadované záruky a neporušuje žiadnu právnu zásadu. Okrem toho sa domnieva, že vzhľadom na to, že Zicuñaga nespresnil, o ktoré obviňujúce dokumenty Komisie ide, jeho tvrdenie je neprípustné.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 43 Je vhodné zdôrazniť nejednoznačnosť argumentácie podniku Zicuñaga. Označenie sporného žalobného dôvodu („Porušenie práva byť vypočutý. Neposkytnutie obviňujúcich dokumentov“) naznačuje, že žalobca vzniesol námietky len proti skutočnosti, že Komisia v priebehu správneho konania neposkytla dokumenty, ktoré slúžili ako podklad obvinenia v rozhodnutí. Z ostatných častí žaloby vyplýva, že

žalobca tiež uvádza, že počas uvedeného konania neboli poskytnuté dokumenty, ktoré údajne mohli obsahovať oslobodzujúce dôkazy.

44 Keďže Zicuñaga má v úmysle uviesť skutočnosť, že Komisia v priebehu správneho konania neposkytla dokumenty údajne použité ako podklad obvinenia v rozhodnutí, je vhodné pripomenúť, ako uvádza Komisia vo svojich záznamoch, že Zicuñaga neuvádza nijaký dokument tohto druhu. Vzhľadom na to, že tvrdenie žalobcu nie je ničím podporené, je potrebné ho v tomto rozsahu zamietnuť.

45 Pokiaľ ide o kritiku, ktorej Zicuñaga podrobuje skutočnosť, že mu Komisia počas správneho konania odmietla prístup k dokumentom, ktoré mali údajne slúžiť na jeho obranu, pretože mohli obsahovať oslobodzujúce dôkazy, treba pripomenúť, že podľa judikatúry na účely umožnenia predmetným podnikom efektívne sa brániť proti výhradám vzneseným proti nim v OV je Komisia povinná umožniť im prístup k celému vyšetrovaciemu spisu, s výnimkou dokumentov obsahujúcich obchodné tajomstvá iných podnikov, iných dôverných informácií a interných dokumentov Komisie (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, LR AF 1998/Komisia, T-23/99, Zb. s. II-1705, bod 170, a tam citovaná judikatúra).

46 Okrem toho právo podnikov a združení podnikov na ochranu ich obchodného tajomstva musí byť v rovnováhe so zárukou práva na prístup k spisu v celom rozsahu. Preto ak sa Komisia domnieva, že určité dokumenty jej vyšetrovacieho spisu obsahujú obchodné tajomstvá alebo iné dôverné informácie, musí vyhotoviť alebo dať vyhotoviť podnikom alebo zduženiam podnikov, od ktorých pochádzajú dotknuté dokumenty, nedôverné znenia týchto dokumentov. Ak vyhotovenie nedôverných znení všetkých dokumentov je zjavne zložité, musí dotknutým účastníkom poskytnúť dostatočne podrobný zoznam takýchto dôverných doku-

mentov, aby im umožnila posúdiť možnosť získania prístupu k niektorým z nich (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. júna 1995, Solvay/Komisia, T-30/91, Zb. s. II-1775, body 88 až 94).

- 47 V predmetnej veci zo záznamov podniku Zicuñaga vyplýva, že tento podnik zdôrazňuje najmä skutočnosť, že mu Komisia odmietla prístup k podrobným informáciám uvedeným v odôvodnení č. 288 rozhodnutia, ktoré sa týkali predaja uskutočneného obvinenými podnikmi, medzi nimi aj podnikom Zicuñaga, v krajinách na území EHP počas referenčného obdobia kartelu. Podľa tohto podniku uvedené informácie pravdepodobne obsahovali dôkazy, ktoré by mu umožnili preukázať, že neuplatňoval cenovú politiku zosúladenú s európskymi výrobcami samoprepisovacieho papiera.
- 48 V tomto ohľade zoznam základných dokumentov spisu vo veci T-136/02 poskytnutý Komisiou v odpovedi na otázku položenú Súdom prvého stupňa preukazuje, že Komisia počas správneho konania sprístupnila účastníkom nedôverné znenie dokumentov, ktoré zodpovedalo informáciám uvedeným v odôvodnení č. 288, keďže tieto dokumenty boli označené za nesprístupniteľné. Zicuñaga teda mohol posúdiť možnosť vyžiadať si prístup k určitým dokumentom.
- 49 V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že v konaní o konštatovaní porušenia článku 81 ES Komisia nie je povinná z vlastnej iniciatívy sprístupniť dokumenty, ktoré sa nenachádzajú v jej vyšetrovacom spise a ktoré nemá v úmysle použiť na obvinenie dotknutých účastníkov v konečnom rozhodnutí. Účastník, ktorý sa počas správneho konania dozvie, že Komisia disponuje dokumentmi, ktoré by mohli byť užitočné na jeho obranu, je povinný predložiť inštitúcii výslovnú žiadosť o prístup k týmto dokumentom. Nekonanie takýmto spôsobom počas správneho konania má z tohto hľadiska za následok neúspech prípadnej žaloby o neplatnosť proti konečnému rozhodnutiu (rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. marca 2000, Cimenteries CBR a i./Komisia, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95,

T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Zb. s. II-491, Ďalej len „rozsudok Ciment“, bod 383).

50 Zicuňaga však v priebehu správneho konania nepodal nijakú formálnu žiadosť o prístup k dôvernému zneniu uvedených dokumentov. Ak totiž vo svojej odpovedi na otázku položenú Súdom prvého stupňa zdôrazňuje písomnú žiadosť o prístup k týmto informáciám a uvádza písomné zamietnutie tejto žiadosti Komisiou, je nutné konštatovať, že táto žiadosť pochádza z 3. apríla 2002, teda z obdobia po ukončení správneho konania a po prijatí rozhodnutia. Skutočnosť, že Zicuňaga nepodal túto žiadosť počas správneho konania, má za následok, že jeho právo podať takúto žiadosť v rámci žaloby o neplatnosť je premlčané.

51 Preto je potrebné zamietnuť tento žalobný dôvod, ktorý uviedol Zicuňaga.

2. O druhom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na prístup k spisu z dôvodu neposkytnutia dokumentov, ktoré neboli zahrnuté vo vyšetrovacom spise poskytnutom na CD-ROM-e

a) Tvrdenia účastníkov konania

52 Koehler vytýka Komisii, že mu neumožnila prístup k určitým dokumentom, ktoré neboli súčasťou vyšetrovacieho spisu doručeného na CD-ROM-e adresátom OV 1. augusta 2000. Uvádza najmä odpovede na OV uvedené ostatnými jeho adresátmi, ako aj prílohy k týmto odpovediam, najmä znaleckú správu uvedenú v poznámke pod čiarou č. 365 rozhodnutia, ktoré poslal AWA Komisii. Koehler tvrdí, že početné odvolania na odpovede na OV uvedené v rozhodnutí potvrdzujú, že Komisia sa

opierala o tieto odpovede pri analýze skutočností a výpočte pokút. Tento podnik dodáva, že odpoveď Mougeotu na OV preukazuje, že spis zjavne obsahoval aj informácie, ktoré mohli byť použité na jeho obranu.

- 53 Komisia odpovedá, že hoci je pravda, že sa môže opierať len o skutočnosti, ku ktorým sa dotknuté podniky mali možnosť vyjadriť, odpovede na OV nie sú súčasťou vyšetrovacieho spisu, ku ktorému bol umožnený prístup. Správne konanie je potrebné považovať za uzavreté po prijatí odpovedí a nemohlo pokračovať bez obmedzenia, kým každý podnik neprijme stanovisko k pripomienkam iných podnikov. Koehler neuviedol obviňujúci údaj, na ktorom Komisia podľa neho založila výhradu proti nemu bez toho, aby sa uvedený podnik mohol v tomto ohľade vyjadriť.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 54 Argumentáciu podniku Koehler možno vnímať v tom zmysle, že zahŕňa dva aspekty. Na jednej strane určité dokumenty, ktoré sa nenachádzajú vo vyšetrovacom spise, ku ktorému mal prístup, Komisia použila ako obviňujúce údaje v rozhodnutí bez toho, aby mal Koehler k nim prístup počas správneho konania a mohol sa v tomto ohľade vyjadriť. Na druhej strane Komisia podniku Koehler neposkytla dokumenty, ktoré sa nenachádzali vo vyšetrovacom spise, ku ktorému mal prístup a ktoré mohli obsahovať oslobodzujúce údaje. Tieto dve záležitosti je potrebné preskúmať oddelene.
- 55 Na prvom mieste, pokiaľ ide o nesprístupnenie údajne obviňujúcich údajov neuvedených vo vyšetrovacom spise, ku ktorému mal Koehler prístup, je vhodné najskôr pripomenúť, že dokument možno považovať za obviňujúci dokument voči

žalobcovi len vtedy, ak ho Komisia použije pri konštatovaní porušenia, na ktorom sa tento žalobca zúčastnil (rozsudok Ciment, bod 284).

- 56 Vzhľadom na to, že dokumenty neoznámené dotknutým účastníkom v priebehu správneho konania nepredstavujú namietateľné dôkazné prostriedky (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 3. júla 1991, AKZO/Komisia, C-62/86, Zb. s. I-3359, bod 21; rozsudky Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, Shell/Komisia, T-11/89, Zb. s. II-757, body 55 a 56, a ICI/Komisia, T-13/89, Zb. s. II-1021, body 34 a 35), ak je zjavné, že Komisia sa v napadnutom rozhodnutí opierala o dokumenty, ktoré sa nenachádzali vo vyšetrovacom spise a neboli oznámené žalobcom, je opodstatnené nepriať uvedené dokumenty ako dôkazné prostriedky (rozsudok Ciment, bod 382; v tomto zmysle pozri tiež rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 1983, AEG/Komisia, 107/82, Zb. s. 3151, body 24 až 30; rozsudky Solvay/Komisia, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 57, a ICI/Komisia, už citovaný, bod 36).
- 57 Z toho vyplýva, že ak chce Komisia vychádzať z časti odpovede na oznámenie o výhradách alebo z dokumentu pripojeného k takejto odpovedi, na preukázanie existencie porušenia v konaní, ktorým sa uplatňuje článok 81 ods. 1 ES, ostatní účastníci konania, ktorých sa týka toto konanie, musia byť vyzvaní, aby sa vyjadrili k takémuto dôkazu (pozri v tomto zmysle rozsudky AKZO/Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 21, Shell/Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 55, a ICI/Komisia, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 34).
- 58 V predmetnej veci žalobca vo všeobecnosti potvrdzuje vo svojej žalobe, že „vzhľadom na mnohé odvolania v poznámkach pod čiarou nemožno pochybovať o tom, že Komisia použila pripomienky ostatných účastníkov konania na podporu tak svojho opisu skutočností, ako aj výpočtu výšky pokuty“. Toto všeobecné potvrdenie však neumožňuje určiť, ktoré konkrétne dokumenty boli v rozhodnutí využité ako údaje na obvinenie podniku Koehler. Na pojednávaní Koehler nakoniec pripustil, že neexistoval nijaký obviňujúci dokument, ku ktorému by nemal prístup.

- 59 Na druhom mieste, pokiaľ ide o neposkytnutie údajných oslobodzujúcich údajov neobsiahnutých vo vyšetrovacom spise, ku ktorému mal prístup, Koehler uvádza odpovede ostatných adresátov OV na toto oznámenie, ako aj prílohy k týmto odpovediam. Nepreukázal však, že výslovne požiadal Komisiu o oznámenie týchto údajov; na pojednávaní dokonca pripustil, že nepodal žiadosť o prístup k týmto dokumentom. Koehler teda nie je oprávnený namietat' na Súde prvého stupňa, že nemal prístup k uvedeným dokumentom (pozri v tomto zmysle rozsudok *Ciment*, bod 383; pozri tiež bod 49 vyššie).
- 60 Navyše Koehler nepreukázal, že ak by bol mal prístup k odpovediam na OV, ktoré uviedli ostatní adresáti tohto oznámenia, a k prílohám k týmto odpovediam, mohol by uviesť tvrdenia, ktoré by ovplyvnili výsledok rozhodnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 10. júla 1980, *Distillers/Komisia*, 30/78, Zb. s. 2229, bod 26, a rozsudok Súdu prvého stupňa z 27. novembra 1990, *Kobor/Komisia*, T-7/90, Zb. s. II-721, bod 30).
- 61 Najprv, pokiaľ ide o znaleckú správu, ktorú AWA uviedol v prílohe k svojej odpovedi na OV, keďže cieľom odvolania podniku Koehler na túto správu je identifikovať dokument neobsiahnutý vo vyšetrovacom spise, ku ktorému mal prístup a ktorý mohol byť užitočný na jeho obranu, z rozhodnutia (odôvodnenia č. 390, 392 a 396) vyplýva, že Komisia výslovne odmietla tvrdenia týkajúce sa údajnej neexistencie konkrétneho dopadu porušenia na trh, ktoré AWA uviedol na základe tejto správy počas správneho konania. Preto tvrdenie, ktoré predniesol Koehler, založené na skutočnosti, že neexistencia prístupu k tejto správe počas správneho konania poškodzuje jeho obranu, nemožno uznať.
- 62 Ďalej, pokiaľ ide o odpoveď Mougeotu na OV, Koehler vo svojej replike tvrdí, že uvedená odpoveď preukazuje, že spis zjavne obsahoval informácie užitočné na jeho obranu. V tomto ohľade sa odvoláva na časť odpovede uvedenú v odôvodnení č. 293 rozhodnutia, v ktorej Mougeot, odvolávajúc sa na predchádzajúce vyhlásenie Komisie, uvádza, že „OV nepreukazuje, že stretnutia AEMCP [Association of

European Manufacturers of Carbonless Paper] slúžili ako rámec tajných stretnutí pred reštrukturalizáciou združenia v roku 1993“ [*neoficiálny preklad*]. V každom prípade Komisia v odôvodnení č. 295 rozhodnutia výslovne odmieta toto tvrdenie, uvádzajúc, že spojené vyhlásenia podnikov Sappi, Mougeot a AWA preukazujú, že stretnutia kartelu na všeobecnej úrovni sa začali najneskôr v roku 1992. Odvolávajú sa na odôvodnenia č. 112 a 113 rozhodnutia, dodáva, že dôkazy, ktoré poskytol Sappi, potvrdzujú, že v rámci stretnutí Združenia európskych výrobcov samoprepisovacieho papiera (AEMCP) alebo stretnutí, ktoré sa uskutočnili v rámci nich pred septembrom 1993, existoval tajný dohovor. Časť odpovede Mougeotu na OV, ktorú Koehler cituje, teda na rozdiel od tvrdení tohto podniku nepotvrďuje, že odpovede na OV a k nim pripojené dokumenty by podniku Koehler umožnili získať tvrdenia, ktoré by mohli viesť k inému záveru správneho konania.

63 Vzhľadom na predchádzajúce tvrdenia je potrebné tento žalobný dôvod zamietnuť.

3. O treťom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na obranu a zásady kontradiktórnosti, ktorý vyplýva z nesúladu medzi OV a rozhodnutím

a) Tvrdenia účastníkov konania

64 Bolloré uvádza, že Komisia uviedla v OV jeho účasť na porušení len z dôvodu jeho zodpovednosti ako materskej spoločnosti za osobitné konanie dcérskej spoločnosti Copigraph. Na druhej strane rozhodnutie obsahuje novú výhradu týkajúcu sa tohto podniku, založenú na jeho osobnej a samostatnej účasti na karteli. Podľa žalobcu tým, že mu Komisia neponúkla možnosť zaujať stanovisko k tejto výhrade počas správneho konania, porušila jeho právo na obranu.

- 65 Komisia popiera, že podnik Bolloré je v rozhodnutí považovaný za osobne zúčastneného na porušení. Žalobcovi bolo pripísané konanie jeho dcérskej spoločnosti z dôvodu, že tá predstavovala spolu s ním jeden podnik. Tento žalobný dôvod preto možno uznať len vtedy, ak je možné preukázať, že pripísanie porušenia žalobcovi z tohto dôvodu nebolo uvedené v OV, alebo ak bolo preukázané, že Komisia v rozhodnutí založila svoje posúdenie na skutočnostiach, ku ktorým Bolloré nemohol zaujať stanovisko v konaní pred podaním žaloby. Vo veci samej to tak však nebolo.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 66 V tejto veci je potrebné pripomenúť, že rešpektovanie práva na obranu, predstavujúceho základnú zásadu práva Spoločenstva, ktorú treba zabezpečiť za každých okolností, najmä v každom konaní, ktoré môže viesť k uloženiu sankcií, aj v prípade ak ide o správne konanie, vyžaduje, aby dotknutý podnik mohol v štádiu správneho konania užitočne vyjadriť svoje stanovisko k realnosti a relevantnosti skutkových okolností, výhrad a okolností, ktoré uvádza Komisia (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 16. decembra 2003, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie/Komisija*, T-5/00 a T-6/00, Zb. s. II-5761, bod 32, a citovaná judikatúra).

- 67 Podľa judikatúry musí OV obsahovať zhrnutie výhrad v súhrne, ale dostatočne jasne, aby dotknuté subjekty vedeli, aké správanie im Komisia vytýka. Iba za tejto podmienky môže OV spĺňať funkciu, ktorá je mu zverená nariadeniami Spoločenstva a spočíva v poskytnutí všetkých nevyhnutných údajov podnikom a združeniam podnikov, aby im bolo umožnené účinne sa brániť pred tým, ako Komisia prijme konečné rozhodnutie (rozsudok Súdneho dvora z 31. marca 1993, *Ahlström*

Osakeyhtiö a i./Komisia, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, Zb. s. I-1307, bod 42, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Mo och Domsjö/Komisio, T-352/94, Zb. s. II-1989, bod 63).

68 Okrem toho, porušenie práva na obranu počas správneho konania treba posudzovať vo svetle výhrad, ktoré Komisia uviedla v OV a rozhodnutí (rozsudky Súdu prvého stupňa z 29. júna 1995, ICI/Komisio, T-36/91, Zb. s. II-1847, bod 70, a Solvay/Komisio, už citovaný v bode 46 vyššie, bod 60). Za týchto podmienok konštatovanie porušenia práva na obranu predpokladá, že výhradu, o ktorej podnik tvrdí, že mu nebola vytykaná v OV, Komisia uviedla v napadnutom rozhodnutí.

69 Vzhľadom na judikatúru uvedenú v predchádzajúcich troch bodoch je v tejto veci potrebné najskôr preskúmať, na akom základe Komisia v rozhodnutí usúdila, že Bolloré je zodpovedný za porušenie. Relevantné informácie sa nachádzajú v odôvodneniach č. 353 až 356 rozhodnutia [časť II (Právne posúdenie), bod 2.3 (zodpovednosť za porušenie 2) (Copigraph a Bolloré)].

70 Uvedené odôvodnenia znejú takto:

„353 Copigraph, počas porušovania dcérska spoločnosť so 100 %-nou účasťou [Bolloré] (predtým Bolloré Technologies SA), bol odkúpený AWA v novembri 1998. Copigraph ukončil svoju činnosť 2. februára 2000, s účinnosťou od 30. decembra 2000. Bolloré sa domnieva, že mu nemožno pripísať zodpovednosť za správanie Copigraphu, keďže tento bol hospodársky úplne samostatný. Podľa Bolloré táto samostatnosť vyplýva z nasledujúcich faktorov: riadiace orgány Copigraphu a Bolloré boli úplne odlišné, Copigraph mal vlastnú infraštruktúru a jeho obchodná politika

bola nezávislá, pretože získaval asi 35 % svojich potrieb v oblasti surovín mimo zoskupenia Bolloré, najmä od jedného jeho konkurenta.

354 Copigraph bol súčasťou oddelenia Bolloré ‚Zvláštny papier‘ a vtedajší riaditeľ tohto oddelenia [pán V.] bol zároveň generálnym riaditeľom Copigraphu. Okrem toho vtedajší obchodný riaditeľ Copigraphu [pán J. B.] zastával tiež funkciu v predaji v papierni v Thonone od roku 1994. [Bolloré] teda musel byť informovaný o účasti svojej dcérskej spoločnosti na karteli.

355 Existujú tiež dôkazy preukazujúce, že materská spoločnosť [Bolloré] sa priamo podieľala na činnosti kartelu. Bolloré bol členom AEMCP, ktorého oficiálne stretnutia slúžili od januára 1992 do septembra 1993 tiež ako stretnutia kartelu. Týchto stretnutí sa tiež zúčastňoval zástupca Bolloré [pán V.] vedúci oddelenia ‚Zvláštny papier‘ a obchodný riaditeľ Copigraphu. Posledný uvedený sa tiež zúčastnil na stretnutí kartelu 1. októbra 1993, ktoré sa týkalo francúzskeho trhu. Na všetkých nasledujúcich stretnutiach kartelu, na ktorých sa zúčastnili jednotliví členovia Copigraphu, bol prítomný aj obchodný riaditeľ Copigraphu. Všetky tieto stretnutia sa uskutočnili v roku 1994, a ako už bolo uvedené, obchodný riaditeľ Copigraphu zastával tiež funkciu v predaji v rámci Bolloré.

356 Na základe toho sa Komisia domnieva, že pokiaľ ide o kartel, Bolloré musí byť považovaný za zodpovedného nielen za svoje vlastné konania, ale aj za konanie Copigraphu počas celého uvedeného obdobia.“ *[neoficiálny preklad]*

71 Z časti rozhodnutia uvedenej vyššie vyplýva, že Bolloré bola pripísaná zodpovednosť za porušenie jednak z dôvodu, že tento podnik treba považovať za zodpovedný za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli a jednak preto, lebo existujú dôkazy o jeho priamej účasti na činnostiach kartelu.

- 72 Bolloré nepopiera, že OV mu umožnilo dozvedieť sa a zaujať stanovisko ku skutočnosti, že Komisia v uvedenom OV ho považovala za zodpovedného za účasť Copigraphu na karteli z dôvodu, že bol v období porušenia materskou spoločnosťou so 100 %-nou účasťou v Copigraphu. Jeho námietka sa týka nedostatku údajov v OV o tom, že Komisia mala v úmysle považovať ho za zodpovedného za porušenie aj z dôvodu jeho priamej účasti na činnostiach kartelu.
- 73 Dotknuté časti OV sa nachádzajú v bodoch 240 až 245 a 248 [časť II (Právne posúdenie), bod B (Uplatnenie pravidiel hospodárskej súťaže) 8 (Zodpovednosť za porušenie)].
- 74 Najskôr je vhodné uviesť, že v týchto bodoch OV Komisia vôbec neuviedla priamu účasť Bolloré na karteli, na rozdiel od údajov týkajúcich sa iných materských spoločností, na ktoré sa vzťahuje OV, akými je AWA a Torraspapel, o ktorých Komisia uvádza, že pokiaľ ide o AWA, „zúčastnil sa priamo a samostatne na zakázanom karteli prostredníctvom svojho oddelenia Arjo Wiggins Carbonless Paper Operation“ [*neoficiálny preklad*], a pokiaľ ide o Torraspapel, že „existujú tiež dôkazy o tom, že sa materská spoločnosť priamo zúčastnila tajných činností“ [*neoficiálny preklad*].
- 75 Ďalej, ako správne zdôrazňuje Bolloré, z bodu 243 OV vyplýva, že Komisia rozlišovala dva druhy situácií:

„Pokiaľ ide o vzťahy medzi materskými a dcérskymi spoločnosťami, Komisia zasiela oznámenie o výhradách materskej spoločnosti v prípade, že

— najmenej dve z jej dcérskych spoločností sa zúčastnili na porušení,

— materská spoločnosť sa zúčastnila na porušení.

V ostatných prípadoch účasti dcérskej spoločnosti sa oznámenie zasiela dcérskej aj materskej spoločnosti.“

76 Čo sa týka zoskupenia vytvoreného podnikmi Bolloré a Copigraph, OV bolo zaslané nielen Bolloré, ale aj Copigraphu, čo vzhľadom na kritériá uvedené v bode 243 OV mohlo v Bolloré vyvolať predstavu, že Komisia v štádiu vypracovania OV nepovažovala Bolloré, materskú spoločnosť zoskupenia, za priamo zúčastnenú na porušení.

77 Preto je nutné konštatovať, že podľa OV mala Komisia v úmysle pripísať Bolloré zodpovednosť za porušenie iba z dôvodu, že tá ako materská spoločnosť zoskupenia vzniknutého v čase porušenia medzi Bolloré a Caligraphom, jej dcérskej spoločnosti so 100 %-nou účasťou, mala byť považovaná za zodpovednú za neoprávnené správanie Copigraphu. Bolloré nemohla zo znenia OV predpokladať, že na to, aby jej pripísala zodpovednosť za porušenie, mala Komisia v úmysle opierať sa aj o jej priamu účasť na činnostiach kartelu, ako to urobila v rozhodnutí.

78 Je potrebné dodať, že skutočnosti uvedené Komisiou v bode 355 rozhodnutia na podporu jej tvrdenia týkajúceho sa priamej účasti Bolloré na porušení, to znamená pripojenie Bolloré k AEMCP a jeho zastúpenie pánmi V. a J. B. na viacerých stretnutiach kartelu neboli uvedené v OV. Hoci v súlade s tvrdením Komisie možno pripustiť, že pripojenie Bolloré k AEMCP vyplývalo z dokumentov pripojených k OV, je nutné konštatovať, že Komisia v OV uviedla medzi členmi AEMCP len Copigraph, a nie Bolloré. Čo sa týka pánov V. a J. B., tí boli v OV, pokiaľ ide o stretnutia kartelu, stále označovaní za zástupcov Copigraphu, a nie Bolloré. Okrem

toho Komisia v nijakej časti OV neuviedla Bolloré medzi podnikmi zastúpenými na týchto stretnutiach.

79 Preto sa Bolloré nemohol dozvedieť o výhrade založenej na jeho priamej účasti na porušení z OV ani o skutočnostiach uvedených Komisiou v rozhodnutí na podporu tejto výhrady, a ako vyplýva zo znenia jeho odpovede na OV, nemohol v priebehu správneho konania účinne zabezpečiť svoju obranu voči tejto výhrade a týmto skutočnostiam.

80 V každom prípade je potrebné zdôrazniť, že hoci rozhodnutie obsahuje nové skutkové alebo právne tvrdenia, o ktorých dotknuté podniky neboli vypočuté, konštatovaná vada by viedla k zrušeniu rozhodnutia v tejto veci len vtedy, ak by dotknuté tvrdenia nemohli byť dostatočne právne odôvodnené na základe iných údajov uvedených v rozhodnutí, ku ktorým dotknuté podniky mohli uviesť svoje stanovisko (rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2003, Atlantic Container Line a i./Komisia, T-191/98, T-212/98 až T-214/98, Zb. s. II-3275, bod 196; v tomto zmysle pozri tiež rozsudok Súdu prvého stupňa z 28. februára 2002, Compagnie générale maritime a i./Komisia, T-86/95, Zb. s. II-1011, bod 447). Okrem toho porušenie práva Bolloré na obranu môže ovplyvniť platnosť rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týka Bolloré len vtedy, ak rozhodnutie bolo založené iba na priamej účasti Bolloré na porušení (pozri v tomto zmysle rozsudok Mo och Domsjö/Komisia, už citovaný v bode 67 vyššie, bod 74). V tomto prípade, keďže novú výhradu v rozhodnutí, založenú na priamej účasti Bolloré na činnostiach kartelu, nemožno uznať, nie je možné považovať tento podnik za zodpovedný za porušenie.

81 Naopak, ak je počas preskúmania veci samej (pozri body 123 až 150 ďalej) zjavné, že Komisia správne považovala Bolloré za zodpovedný za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli, protiprávnosť, ktorej sa dopustila Komisia, nemôže stačiť na odôvodnenie zrušenia rozhodnutia, pretože nemohla mať

rozhodujúci vplyv na výrok inštitúcie (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 2002, *Graphischer Maschinenbau/Komisia*, T-126/99, Zb. s. II-2427, bod 49, a zo 14. decembra 2005, *Honeywell/Komisia*, T-209/01, Zb. s. II-5527, bod 49). Podľa ustálenej judikatúry, keďže určité dôvody rozhodnutia sú samy spôsobilé ho právne dostatočne zdôvodniť, vady, ktorými mohli byť postihnuté ostatné dôvody aktu, nemajú nijaký vplyv na jeho výrok (rozsudok Súdu prvého stupňa z 21. septembra 2005, *EDP/Komisia*, T-87/05, Zb. s. II-3745, bod 144; v tomto zmysle pozri tiež rozsudok Súdneho dvora z 12. júla 2001, *Komisia a Francúzsko/TF1*, C-302/99 P a C-308/99 P, Zb. s. I-5603, body 26 až 29).

4. O štvrtom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na obranu, práva na spravodlivé súdne konanie a zásady prezumpcie neviny

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 82 Zicuňaga na prvom mieste tvrdí, že Komisia porušila zásadu prezumpcie neviny tým, že konštatovala jeho účasť na karteli na základe jednoduchých domnienok a nepresných vyhlásení. Uvádza, že neexistencia dostatočne jasnej sankcie pre prípad poskytnutia nepresných alebo neúplných informácií môže viesť k tomu, že podniky na to, aby preukázali spoluprácu, budú poskytovať Komisii pozmenené alebo skreslené informácie. Zicuňaga dodáva, že hoci podnik pôvodne mohol očakávať zhovievavosť Komisie len v prípade poskytnutia rozhodujúcich dôkazov, Komisia svoje stanovisko neskôr zmiernila. Uvádza, že za týchto podmienok je potrebné opatrne zohľadniť vyhlásenia Sappi a považovať ich za dôveryhodné len vtedy, ak sú podporené ostatnými dôkaznými prostriedkami.

83 Na druhom mieste Zicuňaga uvádza, že Komisia nemôže založiť svoje posúdenia na svedectve jednej osoby, ktorej identita nie je známa, v opačnom prípade ohrozí právo na obranu tým, že neumožní vyvrátenie tvrdení tohto svedka počas jeho výsluchu. Odvolávajúc sa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, Zicuňaga tvrdí, že na účely zistenia stupňa dôveryhodnosti svedka a dotknutej osoby je nevyhnutné umožniť konfrontáciu svedka s ohľadom na jeho tvrdenia, umožniť obvinenému vzniesť námietky proti obviňujúcemu svedectvu a vypočúvať jeho autora pri podaní svedectva alebo neskôr.

84 Komisia popiera hodnotenie dôkazov, o ktoré sa opiera pri preukázaní účasti podniku Zicuňaga na porušení, ako jednoduché domnienky alebo nepresné vyhlásenia. Zdôrazňuje, že súdy Spoločenstva nikdy nespochybnili oprávnenosť oznámenia o spolupráci ani dôkaznú hodnotu vyhlásení podaných v tomto ohľade podnikmi. Okrem toho nariadenie č. 17 nestanovuje možnosť vypočúť svedkov v priebehu správneho konania a žalobca nepodal na Súd prvého stupňa nijaký návrh v tomto zmysle.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

85 Vzhľadom na to, že pomocou tejto argumentácie sa Zicuňaga snaží poprieť dôkaznú hodnotu vyhlásení bližšie neidentifikovaných osôb, ktoré Komisia uviedla v rozhodnutí na podporu výhrad proti podniku Zicuňaga, uvedená argumentácia patrí do preskúmania vecí samej, ktoré bude vykonané neskôr pri posúdení dostatočného preukázania týchto výhrad.

86 Keďže cieľom skúmanej argumentácie je tiež preukázať porušenie práva na obranu a práva na spravodlivé súdne konanie tým, že v OV nebola uvedená identita autora/autorov vyhlásení, na ktorých Komisia založila svoje posúdenia týkajúce sa podniku

Zicuňaga a neumožnila tomuto podniku vzniesť námietky proti uvedeným posúdeniam tým, že navrhne výsluch autora alebo autorov počas správneho konania, je vhodné pripomenúť, že hoci článok 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (EDLP) stanovuje, že „každý, kto je obvinený má právo najmä... vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe“, z ustálenej judikatúry vyplýva, že Komisia nie je súdnym orgánom v zmysle článku 6 EDLP (rozsudky Súdneho dvora z 29. októbra 1980, Van Landewyck a i./Komisia, 209/78 až 215/78 a 218/78, Zb. s. 3125, bod 81, a zo 7. júna 1983, Musique diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, Zb. s. 1825, bod 7). Okrem toho článok 15 ods. 4 nariadenia č. 17 jasne stanovuje, že rozhodnutia Komisie o uložení pokút za porušenie práva hospodárskej súťaže nemajú trestnoprávny charakter (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. októbra 1994, Tetra Pak/Komisia, T-83/91, Zb. s. II-755, bod 235).

87 Skutočnosťou zostáva, že Komisia je počas správneho konania povinná dodržiavať všeobecné zásady práva Spoločenstva (rozsudok Musique diffusion française a i./Komisia, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 8). Je však potrebné zdôrazniť na jednej strane, že hoci Komisia, ak to považuje za potrebné, môže vylúčať fyzické a právnické osoby, no nemá právo predvolať svedkov proti žalovanému bez ich súhlasu, a na druhej strane, že skutočnosť, že ustanovenia práva Spoločenstva o hospodárskej súťaži nestanovujú povinnosť Komisie predvolať svedkov v prospech žalovaného, ktorých svedectvo bolo navrhnuté, nie je v rozpore s uvedenými zásadami (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, HFB a i./Komisia, T-9/99, Zb. s. II-1487, bod 392).

88 V predmetnej veci je okrem toho zjavné, že Zicuňaga neposkytol nijaký údaj, ktorý by preukazoval, že počas správneho konania požiadal Komisiu, aby spresnila identitu osôb, ktoré podali vyhlásenia uvedené Komisiou v OV na podporu výhrad proti tomuto podniku, s cieľom dosiahnuť výsluch týchto osôb v jeho prítomnosti. Tento podnik tiež nepreukázal, že počas správneho konania podal návrh na predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech.

- 89 Vzhľadom na uvedené predmetný žalobný dôvod musí byť zamietnutý v rozsahu, v akom je založený na porušení práva na obranu a práva na spravodlivé súdne konanie. V rozsahu, v akom popiera dôkaznú hodnotu údajov uvedených Komisiou na podporu výhrad proti podniku Zicuñaga uvedených v rozhodnutí, jeho analýza sa zhoduje s preskúmaním veci samej.

5. O piatom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu pri vyšetrovaní vo veci a nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 90 Zanders vytýka Komisii, že vykonala vyšetrovanie vo veci len v jeho neprospech. Tvrdí, že Komisia mala zohľadniť údaje týkajúce sa rozhodujúcej úlohy tohto podniku pri ukončení kartelu, ktoré jej poskytol v decembri 2000 a v marci 2001, alebo v prípade pochybnosti o dôkaznej hodnote týchto údajov mala pristúpiť k ďalšiemu vyšetrovaniu. Rovnako namieta proti tomu, že Komisia nevzala do úvahy znaleckú správu, ktorú predložil v marci 2001 na preukázanie zanedbateľného až nulového dopadu pokusov o kartel na ceny. Rozhodnutie okrem toho nijako nezdôvodňuje, prečo tieto dva dôkazné prostriedky neboli zohľadnené. Navyše neobsahuje nijakú časť, v ktorej by bola preskúmaná osobitná úloha Zandersu.

- 91 Komisia tvrdí, že Zanders nepodložil svoje tvrdenie, podľa ktorého zohral zvláštnu úlohu pri ukončení porušovania. Pokiaľ ide o dopad dohôd o cenách na trh, Komisia mu venovala jednu celú časť rozhodnutia (odôvodnenia č. 382 až 402) v rámci preskúmania konkrétnych účinkov porušenia. Rozhodnutie pri preskúmaní správania žalobcu spolu so správaním ďalších piatich podnikov v bodoch 263 až

271 úplne rešpektovalo povinnosť odôvodnenia. Okrem toho Zanders vo svojej odpovedi na OV neuviedol, že zohrával výlučne pasívnu úlohu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

⁹² Je potrebné poznamenať, že v prípade, ako je ten vo veci samej, v ktorom inštitúcie disponujú právomocou voľnej úvahy s cieľom plniť svoje funkcie, rešpektovanie záruk poskytnutých právnym poriadkom Spoločenstva v správnych konaniach má ešte zásadnejšiu dôležitosť; medzi týmito zárukami figuruje najmä povinnosť príslušnej inštitúcie skúmať, starostlivo a nestranne, všetky relevantné prvky daného prípadu (rozsudok Súdneho dvora z 21. novembra 1991, Technische Universität München, C-269/90, Zb. s. I-5469, bod 14; rozsudky Súdu prvého stupňa z 24. januára 1992, La Cinq/Komisía, T-44/90, Zb. s. II-1, bod 86, a z 11. júla 1996, Métropole télévision a i./Komisia, T-528/93, T-542/93, T-543/93 a T-546/93, Zb. s. II-649, bod 93).

⁹³ Podľa ustálenej judikatúry musí odôvodnenie vyžadované článkom 253 ES jasne a jednoznačne uvádzať úvahy orgánu Spoločenstva, ktorý je autorom predmetného aktu spôsobom, ktorý umožňuje dotknutým osobám spoznať zdôvodnenie prijatého opatrenia a príslušnému súdu vykonávať svoju kontrolu. Požiadavka odôvodnenia musí byť posúdená v závislosti od okolností predmetnej veci, najmä obsahu aktu, povahy uvádzaných dôvodov a záujmu, aký môžu mať osoby, ktorým je akt určený, alebo iné osoby, ktorých sa akt priamo a osobne týka, na tom, aby dostali vysvetlenie (rozsudky Súdneho dvora z 2. apríla 1998, Komisia/Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Zb. s. I-1719, bod 63, a Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, Lögstör Rör/Komisia, T-16/99, Zb. s. II-1633, bod 368).

- 94 V tejto súvislosti je nutné konštatovať, že rozhodnutie jasne a jednoznačne uvádza dôvody Komisie a umožňuje Zandersu spoznať zdôvodnenie prijatých opatrení a Súdu prvého stupňa vykonávať svoju kontrolu. V odôvodneniach č. 263 až 271 rozhodnutia Komisia skúma účasť Zandersu na karteli, spolu s účasťou podnikov AWA, Koehler, Sappi, Stora a Torraspapel.
- 95 Zanders osobitne uvádza nezohľadnenie jeho úlohy pri ukončení porušovania a znaleckej správy, ktorú poskytol.
- 96 Pokiaľ ide o úlohu Zandersu pri ukončení porušovania, je potrebné uviesť, že vo svojej odpovedi na OV z 12. decembra 2000 Zanders uviedol list z 1. apríla 1996, zaslaný generálnym riaditeľom International Paper všetkým zamestnancom zoskupenia, ktorý zdôrazňoval skutočnosť, že zoskupenie v kontakte s klientmi, obchodnými partnermi, so správnymi a s inými orgánmi priznáva vysokú dôležitosť rešpektovaniu zákonov a etiky. Rovnako uviedol stretnutie, ktoré sa uskutočnilo v rámci tohto podniku a bolo zamerané na zabezpečenie rešpektovania práva hospodárskej súťaže jeho orgánmi a na prijatie programu dosiahnutia súladu s týmto právom. Okrem toho pripomenul, že predseda jeho predstavenstva, ktorý sa stal 1. januára 1996 predsedom AEMCP, po prevzatí predsedníctva v združení verejne a jednoznačne vyhlásil, že podnik sa vzdal tajných činností.
- 97 Je nutné konštatovať, že údaje uvedené v predchádzajúcom bode Zanders predložil vo svojej odpovedi na OV na podporu svojich pripomienok, ktoré mali vyvrátiť výhradu Komisie uvedenú v OV, týkajúcu sa pokračovania v tajných kontaktoch po jeseni 1995. Presnejšie, tieto údaje boli predložené v rámci argumentácie Zandersu, ktorá mala preukázať, že tento podnik sa od jesene 1995 už nezúčastňoval na tajných stretnutiach kartelu ani na zosúladených postupoch s konkurentmi v oblasti cien, jeho cenová politika bola nezávislá a najmä zvýšenie cien, ktoré uskutočnil v septembri 1996, nevychádzalo z tajného stretnutia.

98 Je však nesporné, že Komisia počas správneho konania zohľadnila argumentáciu Zandersu uvedenú v predchádzajúcom bode. V rozhodnutí totiž ukončenie porušovania podnikom Zanders zodpovedá mesiacu september 1995, na rozdiel od OV, kde sa uvádza marec 1997.

99 Na druhej strane ani odpoveď Zandersu na OV z 12. decembra 2000, ani doplňujúce pripomienky, ktoré Zanders zaslal Komisii 2. marca 2001, neuvádzajú iné skutočnosti ako tie, ktoré sú uvedené v bode 96 vyššie alebo ktoré Zanders predložil počas správneho konania, aby preukázal, ako je to aj v predmetnej veci, že zohrával rozhodujúcu úlohu pri ukončení protiprávneho kartelu, na účely odôvodnenia uznania poľahčujúcej okolnosti pri stanovení pokuty. Za týchto podmienok Zanders nemôže vytýkať Komisii porušenie zásady správneho úradného postupu z dôvodu, že Komisia nezohľadnila uvedené skutočnosti ako údaje, ktoré mali podľa Zandersu preukázať, že tento podnik rozhodujúcim spôsobom prispel k ukončeniu tajného dohovoru predtým, než Komisa začala vyšetrovanie.

100 Rovnako je vhodné uviesť, že Zanders vo svojej odpovedi na OV neuviedol, že v karteli zohrával výlučne pasívnu úlohu. Nemôže teda namietat nedostatok odôvodnenia rozhodnutia v tomto ohľade. Okrem toho vo svojej odpovedi na OV vzniesol námietky proti tomu, že v období od roku 1992 do jesene 1995 zohrával hlavnú alebo prvoradú úlohu, ktorú mu pripisujú body 187 a 199 OV. Preto uviedol nedostatok priťažujúcich okolností, čo však Komisia v prípade tohto podniku neuznala.

101 Okrem toho, pokiaľ ide o znaleckú správu, ktorú Koehler, MHTP a Zanders dali vypracovať spoločnosti PricewaterhouseCoopers, táto správa z 2. marca 2001 je nazvaná „Konkurenčná situácia na európskom trhu so samoprepisovacím papierom

od leta alebo jesene 1995 do februára alebo marca 1997“ (ďalej len „správa PricewaterhouseCoopers“).

- ¹⁰² Zo sprievodného listu k správe PricewaterhouseCoopers vyplýva, že jej hlavným cieľom bolo vyvrátiť tvrdenia, ktoré Komisia uviedla v OV vzhľadom na fungovanie kartelu na trhu so samoprepisovacím papierom v období od leta alebo jesene 1995 do februára alebo marca 1997. Nakoniec, v závere tejto správy je výslovne uvedené, že z hospodárskej analýzy vyplýva, že správanie dotknutých troch výrobcov v období od leta alebo jesene 1995 do februára alebo marca 1997 nebolo zosúladené.
- ¹⁰³ Je nutné konštatovať, že správa PricewaterhouseCoopers sa týka obdobia, ktoré sa nezhoduje s obdobím, v ktorom podľa rozhodnutia došlo k protiprávnemu konaniu. Preto ju nemožno považovať za relevantnú.
- ¹⁰⁴ V každom prípade zo znenia žaloby je zjavné, že námietky Zandersu sa týkajú skutočnosti, že Komisia nezohľadnila informácie uvedené aj v správe PricewaterhouseCoopers, ktoré mali preukázať zanedbateľný až nulový dopad pokusov o kartel na ceny v období od januára 1992 do jesene 1995.
- ¹⁰⁵ V tomto ohľade, aj s prihliadnutím na skutočnosť, že je potrebné brať do úvahy doplňujúce údaje poskytnuté na podporu dôkazu, ktorý sa ukázal ako bezpredmetný, Komisii nemožno vytýkať, že nezohľadnila tvrdenia Zandersu o údajne obmedzenom dopade kartelu.

106 V odôvodnení č. 388 rozhodnutia sa totiž uvádza:

„AWA, Carrs, MHTP (Stora), Koehler, Sappi a Zanders tvrdia, že skutočný dopad kartelu na trh so samoprepisovacím papierom v EHP bol veľmi obmedzený, alebo že kartel nemal žiadny negatívny dopad. Tieto podniky v tomto ohľade uvádzajú najmä skutočnosť, že dopad na ceny bol obmedzený alebo nulový, keďže ceny skutočne uplatňované na trhu boli nižšie ako zvýšenia cien vyplývajúce z rozhodnutí alebo oznámení. Podľa účastníkov kartelu to preukazuje, že dohodnuté zvýšenia cien neboli v praxi uskutočnené. Na podporu tohto prehlásenia uviedli mnohé tvrdenia, najmä nasledujúce: ceny a zisky výrobcov výrazne klesli; ceny samoprepisovacieho papiera odrážajú najmä kolísanie nákladov a dopytu po buničine a obmedzenia kapacity počas poslednej fázy kartelu; konkurencia medzi výrobcami sa ďalej uplatňovala; výrobcovia museli individuálne rokovať o zvýšeníach cien s klientmi.“
[neoficiálny preklad]

107 Táto časť rozhodnutia, hoci výslovne neuvádza správu PricewaterhouseCoopers, ktorú Zanders poslal Komisii počas správneho konania, nesporne potvrdzuje skutočnosť, že Komisia počas tohto konania zohľadnila informácie poskytnuté najmä podnikom Zanders, preukazujúce zanedbateľný až nulový dopad pokusov o kartel na ceny v období porušovania. Skutočnosť, že Komisia odmietla tvrdenia podnikov podporené týmito údajmi, znamená, že Komisia sa domnievala, že uvedené tvrdenia neboli spôsobilé zmeniť stanovisko Komisie uvedené v odôvodneniach č. 382 až 387 rozhodnutia, ktoré sa týkalo konkrétneho dopadu porušenia na trh. Na druhej strane túto časť nemožno vykladať v tom zmysle, že dokazuje skutočnosť, že Komisia vo svojom posúdení veci náležite nezohľadnila dôkazy, ktoré Zanders predložil na svoju obranu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 11. marca 1999, Thyssen Stahl/Komisia, T-141/94, Zb. s. II-347, bod 118).

108 Na základe predchádzajúcej analýzy je potrebné piaty žalobný dôvod zamietnuť.

6. O šiestom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu, práva na prístup k spisu a práva na obranu, čo vyplýva z toho, že určité dokumenty vo vyšetrovacom spise boli ťažko lokalizovateľné a zoznam dokumentov, z ktorých pozostával spis, bol nepoužiteľný

a) Tvrdenia účastníkov konania

109 AWA uvádza, že zoznam dokumentov pripojený Komisiou k CD-ROM-u, ktoré mu bolo poskytnuté v priebehu správneho konania, bol nepoužiteľný. Tvrdí totiž, že tento zoznam neobsahoval register ani opis dotknutých dokumentov, ale uvádzal dôvody týkajúce sa údajne dôverného charakteru niektorých z nich a prípadné poskytnutie zodpovedajúceho nedôverného znenia.

110 Koehler tvrdí, že pred zaslaním CD-ROM-u adresátom OV Komisia odstránila zo spisu niektoré dôverné dokumenty a nahradila ich nedôverným znením, ktoré bolo vložené na iné miesta spisu. Komisia však následne ani v OV, ani v rozhodnutí nezmenila odkazy na takto premiestnené dokumenty. Okrem toho nespomenula existenciu týchto nedôverných znení ani neuviedla spôsob ich vyhľadania v spise. Pokiaľ ide o zoznam dokumentov zostavený Komisiou, ten umožňoval len približnú identifikáciu dotknutých dokumentov. Niekedy bolo dokonca nemožné nájsť predmetný dokument.

111 Komisia sa domnieva, že jej nemožno vytýkať žiadne porušenie práva na obranu. Na jednej strane v rovnakom čase ako CD-ROM sprístupnila podnikom zoznam rôznych častí spisu odkazom na zvyčajné zaradenie týkajúce sa stupňa prístupnosti

dokumentov. Na druhej strane dokumenty uvedené v OV už boli k nemu pripojené, aj s uvedením zodpovedajúceho dôverného a nedôverného znenia.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 112 Z informácií poskytnutých Komisiou v dvoch dotknutých veciach (T-118/02 a T-125/02) vyplýva, že Komisia 26. júla 2000 zaslala adresátom OV zoznam dokumentov pripojených k OV v rovnakom čase ako predmetné OV a dokumenty v ňom uvedené. Tento zoznam poskytla v prílohe svojho vyjadrenia k žalobe vo veci T-125/02. Na žiadosť Súdu prvého stupňa Komisia tiež predložila tento zoznam vo veci T-118/02.
- 113 Predmetný zoznam zahŕňa pre každý dokument uvedený v OV, v poradí uvedenia dokumentov v OV, súhrnný opis dokumentu, údaje o podniku, v ktorom bol dokument nájdený alebo ktorý ho predložil, číslo dokumentu a číslo jeho prípadného nedôverného znenia.
- 114 Okrem toho adresáti OV dostali od Komisie 1. augusta 2000 v rovnakom čase ako CD-ROM obsahujúci celý vyšetrovací spis Komisie aj zoznam nazvaný „Zoznam dokumentov“, spresňujúci pre každý dokument podľa číselného poradia v spise kód prístupnosti dokumentu (A pre prístupný; PA pre čiastočne prístupný; NA pre neprístupný). Čo sa týka dokumentov označených za neprístupné, ako aj pre neprístupné časti dokumentov označených za čiastočne prístupné, obsahoval údaj týkajúci sa umiestnenia v spise nedôverného znenia dokumentu alebo časti dotknutého dokumentu a/alebo súhrnný opis obsahu dokumentu alebo časti dotknutého dokumentu. Tým Komisia plne dodržala ustanovenia bodu II A 1.4

oznámenia o interných pravidlách spracovania žiadostí o prístup k spisu v prípadoch podľa článkov [81] a [82] Zmluvy o ES, článkov 65 a 66 Zmluvy o ESUO a nariadenia Rady (EHS) č. 4064/89 (Ú. v. ES C 23, 1997, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 136).

115 AWA a Koehler, keďže mali k dispozícii jednak zoznam dokumentov pripojených k OV a jednak „Zoznam dokumentov“ uvedený v predchádzajúcom bode, mohli ako ostatní adresáti OV nájsť vo vyšetrovacom spise hľadané dokumenty v ich pôvodnom znení alebo v nedôvernom znení podľa kódu prístupnosti uvedeného v týchto zoznamoch.

116 Určite, ako to potvrdzuje samotná Komisia vo svojich záznamoch vo veci T-125/02, pokiaľ ide o dokumenty — najmä uvedené v OV, ktoré uvádza Koehler —, ktoré boli označené za neprístupné alebo čiastočne prístupné, adresáti OV okamžite nenašli nedôverné znenie ani súhrnný opis ich obsahu na mieste zodpovedajúcom číslu týchto dokumentov v spise a na nájdenie nedôverného znenia alebo tohto súhrnného opisu museli použiť zoznam. V každom prípade menšie nezhody a mierna strata času, ktoré táto situácia mohla spôsobiť u adresátov OV, nemožno považovať za spôsobilé ovplyvniť zákonnosť rozhodnutia.

117 Z uvedeného vyplýva, že šiesty žalobný dôvod je potrebné zamietnuť.

7. O siedmom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu a práva na obranu z dôvodu oneskoreného oznámenia rozhodnutia

a) Tvrdenia účastníkov konania

118 AWA uvádza, že hoci rozhodnutie bolo zjavne prijaté 20. decembra 2001, tomuto podniku bolo oznámené až 8. februára 2002. Dodáva, že bez ohľadu na dôvody tohto oneskorenia počas jeden a pol mesiaca, ktoré nasledovali po prijatí rozhodnutia, nemohol vysvetliť najmä svojim klientom dôvody, pre ktoré mu bola uložená najvyššia pokuta, akú kedy Komisia uložila.

119 Komisia odpovedá, že 5. februára 2002 prijala stručnú opravu svojho rozhodnutia z 20. decembra 2001 z dôvodu zmeny obchodného mena žalobkyne. Oznámenie rozhodnutia z 8. februára 2002 na základe opravy, ktorá vysvetľuje vykonané zmeny, nemožno preto považovať za oneskorené.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

120 Z listu zo 7. februára 2002, ktorým člen Komisie zodpovedný za oblasť hospodárskej súťaže oznámil rozhodnutie jeho adresátom, medzi nimi aj AWA, vyplýva, že uvedené rozhodnutia bolo prijaté 20. decembra 2001 a opravené 5. februára 2002 písomným konaním E/177/2002. Vykonanie tejto opravy zdôvodňuje, prečo bolo rozhodnutie oznámené jeho adresátom jeden a pol mesiaca po jeho prijatí. Pokiaľ ide o obdobie medzi prijatím rozhodnutia a jeho opravou, nemožno ho považovať za neprimerané.

- 121 Keďže argumentáciu AWA je potrebné vnímať ako kritizujúcu skutočnosť, že Komisia zverejnila rozhodnutie predtým, než ho oznámila jeho adresátom, čo zabránilo AWA vysvetliť tretím osobám dôvody tohto rozhodnutia, je vhodné uviesť, že AWA neposkytol nijaký dôkaz o tom, že Komisia zverejnila obsah rozhodnutia predtým, než ho oznámila jeho adresátom. V každom prípade, aj za predpokladu, že to tak bolo, je potrebné zdôrazniť, že akokoľvek je tento postup poľutovaniahodný, rozhodnutie bolo prijaté a akty neskôr prijaté nemôžu ovplyvniť jeho platnosť (rozsudok Súdného dvora z 8. novembra 1983, IAZ a i./Komisia, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Zb. s. 3369, bod 16).

B — O žalobných dôvodoch založených na porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP, ako aj na nesprávnych posúdeniach Komisie týkajúcich sa účasti určitých podnikov na porušení

- 122 Tri podniky, to znamená Bolloré, Divipa a Zicuñaga, namietajú proti dôvodnosti posúdení Komisie, týkajúcich sa ich účasti na porušení.

1. Situácia Bolloré

- 123 Najskôr je potrebné pripomenúť, že v rozhodnutí (body 353 až 356) Komisia považuje Bolloré za zodpovedného za porušenie jednak na základe jeho priamej osobnej účasti na činnostiach kartelu a jednak z dôvodu jeho zodpovednosti za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli. V každom prípade bolo už rozhodnuté (pozri body 66 až 81 vyššie), že Bolloré sa z OV nemohol dozvedieť o výhrade založenej na jeho priamej účasti na karteli ani o skutočnostiach, ktoré Komisia uviedla na podporu tejto výhrady v rozhodnutí. Z tohto záveru vyplýva, že je

bezpredmetné skúmať argumentáciu vo veci samej, ktorú uviedol Bolloré, aby spochybnil dôvodnosť svojej osobnej a priamej účasti na karteli.

- 124 Je teda potrebné preskúmať argumentáciu Bolloré založenú na tom, že Komisia tomuto podniku neoprávnene pripísala protiprávne správanie jeho dcérskej spoločnosti Copigraph pri účasti na karteli.

a) Tvrdenia účastníkov konania

- 125 Bolloré zdôrazňuje, že Komisia sa v rozhodnutí na účely pripísania zodpovednosti tomuto podniku za správanie Copigraphu opiera o dva dôkazy, ktorými je jednak to, že Copigraph bol v čase porušenia jeho dcérskou spoločnosťou so 100 %-nou účasťou, a jednak skutočnosť, že uvedený podnik určite vedel o účasti Copigraphu na karteli.

- 126 Tvrdí, že prvý dôkaz nepostačuje na to, aby mu bola pripísaná zodpovednosť za protiprávne správanie Copigraphu. Bol by totiž potrebný doplňujúci dôkaz, ktorý by umožnil Komisii predpokladať existenciu rozhodujúceho vplyvu materskej spoločnosti na správanie jej dcérskej spoločnosti. V predmetnej veci však tento doplňujúci dôkaz chýba. Bolloré vo svojej odpovedi na OV totiž uviedol, že Copigraph disponoval značnou autonómiou, pokiaľ ide o jeho obchodnú politiku, čo Komisia nespochybnila. Okrem toho Copigraph predstavoval len tretinu z obratu papierne Bolloré v Thonon-les-Bains a obchodné vzťahy medzi Bolloré a Copigraphom nemohli viesť k obmedzeniu obchodnej autonómie Copigraphu.

- 127 Čo sa týka druhého uvedeného dôkazu, Bolloré uvádza, že Komisia ho odvodzuje z troch skutočností, ktorými je príslušnosť Copigraphu v jeho oddelení „Zvláštny papier“, skutočnosť, že pán V., riaditeľ tohto oddelenia, bol zároveň generálnym riaditeľom Copigraphu a generálnym riaditeľom papierne Bolloré v Thonon-les-Bains a skutočnosť, že pán J. B., vtedajší obchodný riaditeľ Copigraphu, zastával aj funkciu v predaji v papierni v Thonone od roku 1994. Tieto tri skutočnosti však neumožňujú domnievať sa, že Bolloré musel vedieť o účasti Copigraphu na karteli.
- 128 Podľa Komisie je nesporné, že Copigraph bol od roku 1990 do roku 1998 dcérskou spoločnosťou so 100 %-nou účasťou Bolloré, čo podľa judikatúry postačuje na predpoklad, že Bolloré mal rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti. Tento predpoklad je navyše podporený dôkazmi uvedenými v odôvodneniach č. 353 až 355 rozhodnutia.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 129 Najskôr je potrebné zdôrazniť, že hoci Bolloré spochybňuje dĺžku porušenia, nepopiera účasť Copigraphu na činnosti kartelu.
- 130 Jeho tvrdenie v podstate spočíva v tom, že dôkazy uvedené Komisiou v rozhodnutí neumožňujú pripísať mu zodpovednosť za účasť jeho dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli.
- 131 Je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry okolnosť, že dcérska spoločnosť má vlastnú právnu spôsobilosť, nepostačuje na vyvrátenie možnosti,

aby jej správanie bolo prisúdené materskej spoločnosti, najmä ak dcérska spoločnosť neurčuje samostatne svoje správanie na trhu, ale v podstate uplatňuje pokyny, ktoré jej dala materská spoločnosť (rozsudky Súdneho dvora zo 14. júla 1972, ICI/Komisia, 48/69, Zb. s. 619, body 132 a 133; Geigy/Komisia, 52/69, Zb. s. 787, bod 44, a zo 16. novembra 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, C-286/98 P, Zb. s. I-9925, bod 26).

- 132 V tejto súvislosti dôkaz týkajúci sa vlastníctva celého obchodného podielu v dcérskej spoločnosti, hoci je silným nepriamym dôkazom o tom, že materská spoločnosť skutočne má rozhodujúci vplyv na správanie jej dcérskej spoločnosti na trhu, sám osebe nestačí na to, aby bola materskej spoločnosti pripísaná zodpovednosť za správanie jej dcérskej spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, už citovaný v bode 131 vyššie, body 27 až 29, a návrhy, ktoré predložil generálny advokát Mischo k tomuto rozsudku, Zb. s. I-9928, body 17 až 62). Doplňujúci dôkaz týkajúci sa miery účasti zostáva nevyhnutný, ale možno ho odvodiť z jednotlivých nepriamych dôkazov. Tento doplňujúci dôkaz nemusí nevyhnutne spočívať v preukázaní existencie pokynov skutočne udelených materskou spoločnosťou, aby sa dcérska spoločnosť zúčastnila na karteli (pozri v tomto zmysle uvedené návrhy, body 40, 48 a 51).
- 133 V predmetnej veci z odôvodnení č. 353 a 354 rozhodnutia vyplýva, že na pripísanie Bolloré zodpovednosti za účasť Copigraphu na karteli sa Komisia neopierala výlučne o to, že celý obchodný podiel Copigraphu nepochybne vlastnil Bolloré v čase porušenia, ale aj o iné skutkové okolnosti uvedené v bode 127 vyššie, ktorých cieľom je preukázať, že Copigraph v podstate uplatňoval pokyny, ktoré mu dal Bolloré.
- 134 Prevzatím argumentácie uvedenej vo svojej odpovedi na OV z 28. novembra 2000 (bod 353 rozhodnutia) Bolloré uvádza rôzne skutočnosti, ktoré majú preukázať, že Copigraph mal v čase porušenia úplnú obchodnú autonómiu. Za týchto podmienok je vhodné preskúmať, či tieto rôzne tvrdenia sú odôvodnené, alebo naopak existujú nepriame dôkazy potvrdzujúce rozhodujúci vplyv Bolloré na svoju dcérsku spoločnosť.

135 V prvom rade Bolloré počas správneho konania uviedol, že jeho riadiaci orgán bol úplne odlišný od riadiaceho orgánu Copigraphu.

136 Poznámka pod čiarou č. 1 odpovede Bolloré na OV však obsahuje toto:

„Až do roku 1993 mali Bolloré a Copigraph spoločného správcu, pani [G.], ktorá bola zástupcom Bolloré Participation v rade Bolloré Technologie, a stálym zástupcom Copigraph Holding v rámci Copigraph. Svoju funkciu ukončila 25. októbra 1993.“

137 Preto s výhradou neskoršieho preskúmania dôvodnosti argumentácie Bolloré, ktorej účelom je spochybníť účasť Copigraphu na porušení pred septembrom alebo októbrom 1993, členom riadiaceho orgánu Copigraphu bol v jednej fáze obdobia porušenia uvedeného Komisiou člen predstavenstva Bolloré.

138 Okrem toho z údajov, ktoré poskytol Bolloré vo svojej odpovedi na OV, vyplýva, že hoci neboli členmi predstavenstva Bolloré, štyri osoby, ktoré boli členmi predstavenstva Copigraphu od septembra 1993 do marca 1997, zastávali všetky funkcie (finančné, účtovné alebo riadiace) väčšinou v riadiacich orgánoch v rámci Bolloré. Navyše, ako Komisia správne konštatuje v odôvodnení č. 354 rozhodnutia, pán V., ktorý bol v období porušovania generálnym riaditeľom Copigraphu, bol podľa odpovede Bolloré na OV, zamestnancom Bolloré zodpovedným za riadenie papierne v Thonon-les-Bains. Podľa údajov uvedených v tomto istom odôvodnení rozhodnutia — údajov, ktoré Bolloré potvrdzuje vo svojich záznamoch —, pán V. bol okrem toho riaditeľom oddelenia Bolloré „Zvláštny papier“. Táto výrazná účasť

členov správy Bolloré vo vedení Copigraphu potvrdzuje význam účasti Bolloré na riadení jeho dcérskej spoločnosti. Vyplýva z nej, že Bolloré mohol mať určite rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku Copigraphu na trhu.

139 Túto analýzu, pokiaľ ide o obdobie porušovania od februára do septembra 1995, ešte podporujú údaje obsiahnuté v potvrdení vydanom pánom J. B. 2. apríla 2002 a uvedenom v prílohe žaloby, podľa ktorých táto osoba, ktorá bola od konca septembra 1992 do marca 1997 obchodným riaditeľom Copigraphu, zároveň zastávala od februára 1995 obchodnú funkciu v rámci Bolloré.

140 V tomto ohľade je potrebné pripomenúť, že skutočnosť, že Súd prvého stupňa v rozsudku zo 14. mája 1998, KNP BT/Komisia (T-309/94, Zb. s. II-1007, body 47 a 48), už rozhodol, že účasť člena predstavenstva materskej spoločnosti na tajných stretnutiach je dôkazom spôsobilým preukázať, že materská spoločnosť musela vedieť o účasti jej dcérskej spoločnosti na porušení a schvaľovala ju, nemožno vykladať tak, že členovia materskej spoločnosti zastávajúci funkcie v riadení dcérskej spoločnosti musia byť zástupcami materskej spoločnosti na to, aby bolo možné konštatovať, že dcérska spoločnosť nie je voči materskej spoločnosti obchodne autonómna (pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mischo týkajúce sa rozsudku Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, už citované v bode 132 vyššie, bod 58). Skutočnosť, že osoba, ktorá je členom materskej spoločnosti, nie je aj jej zástupcom, jej nebráni v tom, aby v rámci výkonu riadiacich funkcií v dcérskej spoločnosti dohliadala na to, aby činnosť dcérskej spoločnosti na trhu bola v súlade s orientáciou stanovenou riadiacimi pracovníkmi materskej spoločnosti.

141 V druhom rade Bolloré počas správneho konania zdôraznil, že Copigraph mal vlastnú infraštruktúru.

- 142 Ako Bolloré uviedol vo svojej odpovedi na OV, okolnosť, že dcérska spoločnosť nie je vlastníkom výrobných zariadení ani zamestnávateľom svojich pracovníkov a jej obrat je účtovaný v ročných účtovných závierkach materskej spoločnosti, môže preukazovať, že dcérska spoločnosť nebola vo vzťahu k materskej spoločnosti nezávislá (pozri v tomto zmysle, rozsudok Mo och Domsjö/Komisia, už citovaný v bode 67 vyššie, body 89 až 94). V predmetnej veci, ako Bolloré uviedol vo svojej odpovedi na OV a Komisia nespochybnila, však skutočnosť, že Copigraph mal vlastné výrobné zariadenia, vlastných zamestnancov a účtoval svoj obrat vo svojich vlastných ročných účtovných závierkach, sama osebe nepreukazuje, že Copigraph sa správal na trhu úplne samostatne vzhľadom na svoju materskú spoločnosť Bolloré.
- 143 Napokon Bolloré počas správneho konania uviedol viaceré dôkazy, ktoré podľa neho preukazovali nezávislosť obchodnej politiky Copigraphu. Na jednej strane činnosť týkajúca sa papiera bola zanedbateľná a obrat Copigraphu predstavoval len nepatrnú časť obratu skupiny. Na druhej strane Copigraph aj po tom, ako bol odkúpený Bolloré, ďalej zabezpečoval asi 35 % svojich potrieb v oblasti surovín mimo zoskupenia Bolloré, najmä od priameho konkurenta Bolloré.
- 144 Aj za predpokladu, že tvrdenia Bolloré týkajúce sa jednak zanedbateľného významu jeho činnosti v papierenskom odvetví a jednak obratu Copigraphu v rámci zoskupenia Bolloré sú správne, vôbec nepreukazujú, že Bolloré ponechal Copigraphu úplnú autonómiu pri definovaní jeho správania na trhu. Nijaký záver v tomto zmysle nemožno vyvodiť ani z toho, že v období porušovania bol Copigraph čiastočne zásobovaný surovinami od dodávateľov, ktorí nepatrili do zoskupenia Bolloré. Toto konštatovanie totiž vôbec nevylučuje, že Copigraph pri svojej účasti na karteli v podstate vykonával pokyny, ktoré mu dala materská spoločnosť.

145 V tejto súvislosti je okrem iného potrebné zdôrazniť, ako je uvedené v odôvodnení č. 354 rozhodnutia bez toho, aby to Bolloré spochybnil, že Copigraph patril do oddelenia Bolloré „Zvláštny papier“.

146 Okrem toho, pokiaľ ide o okolnosti nadobudnutia spoločnosti Copigraph spoločnosťou Bolloré, odpoveď Bolloré na OV obsahuje:

„V roku 1990 sa Bolloré nachádzajúci sa v Thonon-les-Bains (Horné Savojsko) potýkal s veľmi ťažkou konkurenciou na trhu, ktorú sprevádzali štyri po sebe nasledujúce roky zvyšovania cien buničiny.

Copigraph samotný zabezpečoval činnosti spracovania a distribúcie samoprepisovacieho papiera, a patril preto k hlavným klientom továrne v Thonone. Copigraph predstavoval viac ako tretinu obratu a viac ako polovicu objemu tohto zariadenia.

Najmä z dôvodu zabezpečenia odbytu továrne v Thonone a záruky zachovania tohto priemyselného zariadenia (ktoré v tom období zamestnávalo 340 osôb) spoločnosť Bolloré nadobudla celý obchodný podiel Copigraphu.

Toto vertikálne začlenenie sa javí v tomto období o to uvaženejšie, že továreň v Thonone musela čeliť ťažkej situácii vzhľadom na prebytok na trhu.“

147 Ako Komisia správne zdôrazňuje vo svojich záznamoch, z časti textu uvedenej vyššie vyplýva, že pripojenie Copigraphu k oddeleniu „Zvláštny papier“ patrí do schémy vertikálneho začlenenia, v ktorom továrň Bolloré, nachádzajúca sa v Thonon-les-Bains, bola zodpovedná za výrobu samoprepisovacieho papiera a Copigraph za spracovanie a distribúciu tohto výrobku. Z tejto časti okrem toho vyplýva, že hlavným cieľom nadobudnutia Copigraphu zo strany Bolloré bolo zabezpečiť odbyť a zachovanie továrne Bolloré v Thonon-les-Bains v kontexte hospodárskych ťažkostí spojených s existenciou silnej konkurencie na trhu. Komisia tieto skutočnosti oprávnenne považovala za dôkaz o tom, že účasť Copigraphu na cenovom karteli vyplývala z uplatnenia všeobecnej politiky definovanej Bolloré najmä na účely zachovania postavenia na trhu jej továrne v Thonon-les-Bains.

148 Z predchádzajúceho vyplýva, že dôkazy, ktoré uviedol Bolloré, nepotvrdzujú tvrdenia týkajúce sa samostatnosti Copigraphu. Naopak, dôkazy uvedené v bodoch 136 až 140 a 145 až 147 vyššie, spojené s tým, ktorý sa týka skutočnosti, že počas porušovania vlastnil Bolloré celý obchodný podiel v Copigraphu, vedú k domnienke, že účasť Copigraphu na cenovom karteli vyplývala z rozhodujúceho vplyvu, ktorý mal Bolloré na správanie tohto podniku. Komisia teda oprávnenne považuje Bolloré za zodpovedného za účasť Copigraphu na karteli.

149 Okrem toho okolností, že Copigraph bol v novembri 1998 odkúpený podnikom AWA, nezbavuje Bolloré, ktorý stále existuje, zodpovednosti za protiprávne správanie Copigraphu pred týmto odkúpením (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 8. júla 1999, Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Zb. s. I-4125, bod 145, a zo 16. novembra 2000, SCA Holding/Komisia, C-297/98 P, Zb. s. I-10101, bod 25).

150 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy je potrebné zamietnuť žalobný dôvod Bolloré založený na porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP, keďže Komisia mu pripisuje protiprávne správanie jeho dcérskej spoločnosti Copigraph. Zodpovednosť Bolloré za porušenie je preto dokázaná bez ohľadu na jeho priamu účasť v tomto podniku, ktorá bola spochybnená (pozri body 66 až 81 vyššie).

2. Situácia podnikov Divipa a Zicuñaga

a) Tvrdenia účastníkov konania

151 Divipa a Zicuñaga tvrdia, že Komisia oprávnene konštatovala ich účasť na stretnutiach kartelu na španielskom trhu. Spochybňujú však dôkaznú hodnotu viacerých dokumentov, o ktoré sa Komisia opiera. Rovnako tvrdia, že sa nemožno domnievať, že vedeli alebo museli vedieť o tom, že kartel mal európsky dopad.

152 Oba podniky okrem toho tvrdia, že Komisia nezohľadnila ich osobitosti. Oba zdôrazňujú, že nie sú členmi AEMCP. Divipa dodáva, že je malým rodinným podnikom pôsobiacim len na španielskom trhu, ktorý nie je výrobcom, iba spracovateľom a distribútorom samoprepisovacieho papiera. Jeho ceny závisia od cien hlavného dodávateľa Koehler a od cien jeho konkurentov. Zicuñaga trvá na skutočnosti, že nikdy nepredával samoprepisovací papier.

153 Zicuñaga okrem toho uvádza, že Komisia nesprávne usúdila, že sa zúčastnil na celkovom pláne zosúladených postupov pri zvýšení cien a dohodách, ktoré určovali predajné kvóty a podiely na trhu.

154 Komisia spochybňuje kritiku žalobcov týkajúcu sa dôkaznej hodnoty dokumentov, ktoré uvádza na podporu svojho tvrdenia. Uvádza, že dôkazy musia byť posúdené ako celok, berúc do úvahy všetky relevantné skutkové okolnosti. Tieto dôkazy potvrdzujú účasť podnikov Divipa a Zicuñaga na karteli na španielskom trhu. Na to, aby sa týmto podnikom pripísala účasť na európskom karteli, nie je potrebné, aby Komisia preukázala znalosť všetkých podrobností a údajov o tomto karteli, ale postačuje, ak preukáže existenciu série objektívnych okolností umožňujúcich domnievať sa, že tieto podniky poznali alebo mohli dôvodne predpokladať európsky rozsah kartelu. Komisia dodáva, že členstvo v AEMCP samo osebe nebolo v rozhodnutí považované za skutočnosť zakladajúcu porušenie. Okrem toho veľkosť či postavenie veľkoobchodníka, distribútora alebo spracovateľa nezbavuje dotknutý podnik zodpovednosti v prípade porušenia pravidiel hospodárskej súťaže. Skutočnosť, že kartel nemal vždy úspech alebo dotknutý podnik porušil podmienky dohody, nebráni konštatovaniu jeho účasti. Nie je potrebné preukazovať účasť podniku na každej z činností kartelu.

b) Posúdenie Súdom prvého stupňa

155 Najskôr je vhodné pripomenúť, že dôkazy o účasti podniku na karteli je potrebné posudzovať ako celok s ohľadom na všetky relevantné skutkové okolnosti (pozri v tomto zmysle návrhy, ktoré podal sudca Vesterdorf pôsobiaci ako generálny advokát k rozsudku Súdu prvého stupňa z 24. októbra 1991, Rhône-Poulenc/Komisia, T-1/89, Zb. s. II-867, II-956 — Spoločné návrhy k rozsudkom nazvaným „polypropylén“). Je nevyhnutné, aby Komisia na účel odôvodnenia tvrdenia, že k porušeniu došlo, predložila dostatočne presné a zhodujúce sa dôkazy. Je však potrebné zdôrazniť, že každý dôkaz predložený Komisiou nemusí so zreteľom na každý prvok porušenia nutne zodpovedať týmto kritériám. Postačuje, ak súbor dôkazov, o ktoré sa inštitúcia opiera, zodpovedá v celom posúdení tejto požiadavke (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. júla 2004, JFE Engineering/Komisia, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Zb. s. II-2501, body 179 a 180, a citovanú judikatúru).

- 156 Podľa článku 1 prvého a druhého odseku rozhodnutia Komisia vytýka podnikom Divipa a Zicuñaga, že tým, že sa zúčastnili na „dohodách a zosúladených postupoch v odvetví samoprepisovacieho papiera“, porušili článok 81 ods. 1 ES a článok 53 ods. 1 Dohody EHP. Porušenie sa začalo v prípade podniku Divipa v marci 1992 a v prípade podniku Zicuñaga v októbri 1993 a v prípade oboch podnikov sa skončilo v januári 1995.
- 157 Z celku odôvodnení č. 77 až 81, 252, 253, 327, 328, 333 a 334 rozhodnutia vo vzájomnej spojitosti vyplýva konštatovanie Komisie, že všetky tieto dohody a zosúladené postupy predstavovali celkové protisúťažné konanie, ktoré pozostávalo najmä z dohôd o zvýšení cien a postupu jeho uplatňovania a v určitých prípadoch stanovovania predajných kvót a podielov na trhu a vo výmene informácií na účely uľahčenia uzavretia dohôd o zvýšení cien alebo zabezpečenia uplatňovania dohodnutého zvýšenia cien.
- 158 V odôvodneniach č. 153 až 176 rozhodnutia Komisia uvádza sériu dôkazov, ktoré podľa nej potvrdzujú uskutočnenie tajných stretnutí na španielskom trhu od februára 1992 do októbra 1994 a účasť podnikov Divipa a Zicuñaga na viacerých z týchto stretnutí.
- 159 Komisia ďalej v bode 286 rozhodnutia potvrdzuje, že hoci bolo konštatované, že Divipa a Zicuñaga sa zúčastnili len na stretnutiach kartelu týkajúcich sa španielskeho trhu, tieto podniky museli vedieť, že kartel sa týkal celého územia, ktoré od roku 1994 predstavovalo EHP. Na podporu tohto tvrdenia v odôvodnení č. 287, odvolávajúc sa na odôvodnenia č. 89 až 94 a na odôvodnenia č. 197, 211, 277 a 280 rozhodnutia, uvádza najmä skutočnosť, že obe úrovne stretnutí sa navzájom prekrývali a každý z účastníkov vnútroštátnych stretnutí musel vedieť, že tieto stretnutia dopĺňali stretnutia kartelu na všeobecnej úrovni.

- 160 Preto je potrebné najskôr preskúmať dôvodnosť tvrdení Komisie, ktoré sa týkajú existencie kartelu na španielskom trhu a účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na tomto karteli. V prípade, že sa tieto tvrdenia ukážu ako dôvodné, treba ďalej preskúmať, či dôkaz o tejto účasti v spojení s dôkazmi uvedenými v odôvodneniach č. 286 až 289 rozhodnutia umožňuje preukázať, že Divipa a Zicuñaga sa zúčastnili na karteli na všeobecnej úrovni uvedenom v článku 1 ods. 1 rozhodnutia.

O existencii tajných stretnutí týkajúcich sa španielskeho trhu

- 161 Je nutné konštatovať, že viaceré dôkazy prispievajú k preukázaniu existencie kartelu so samoprepisovacím papierom na španielskom trhu od februára 1992 do roku 1995.
- 162 V prvom rade Sappi pripustil svoju účasť na stretnutiach kartelu týkajúcich sa španielskeho trhu od februára 1992 a poskytol v tomto ohľade rôzne informácie. Vo svojej odpovedi Komisii z 18. mája 1999 (dokumenty č. 15193 až 15206), Sappi odkazuje na rôzne tajné stretnutia týkajúce sa španielskeho trhu, ktoré sa uskutočnili 17. a 27. februára 1992, 30. septembra a 19. októbra 1993, ako aj 3. mája a 29. júna 1994. Čo sa týka rokov 1993 až 1995, zamestnanec Sappi vyhlásil (dokumenty č. 15179 a 15180), že sa zúčastnil na šiestich alebo siedmich stretnutiach s ostatnými dodávateľmi v Barcelone. Tieto stretnutia sa uskutočnili asi štyri až päť ráz za rok. Uviedol, že sa na nich zúčastnil po prvýkrát 19. októbra 1993 a poslednýkrát v roku 1995. Podľa neho cieľom týchto stretnutí bolo určiť ceny na španielskom trhu. Trvali približne dve hodiny a boli ukončené rozhodnutím o zvýšení ceny v percentách. Účastníkmi boli Copigraph, Arjo Wiggins, Torraspapel, Zicuñaga, Koehler, Stora-Feldmühle (následne MHTP), Zanders a Divipa. Časti vyhlásení Sappi nachádzajúce sa v rôznych dokumentoch boli súčasťou dokumentov pripojených k OV, a preto k nim mali prístup všetci žalobcovia. Komisia ich tiež predložila na Súde prvého stupňa.

163 V druhom rade AWA priznal svoju účasť na mnohostranných stretnutiach kartelu medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera a predložil Komisii zoznam stretnutí medzi konkurentmi, ktoré sa uskutočnili od roku 1992 do roku 1998. Dokument č. 7828, ktorý je súčasťou odpovede AWA zaslanej Komisii 30. apríla 1999, obsahuje všeobecné potvrdenie AWA týkajúce sa organizácie viacerých stretnutí, najmä v Lisabone a v Barcelone od roku 1992 do roku 1994, na ktorých sa podľa neho zúčastnili zástupcovia Sarrió, Binda, Stora-Feldmühle (následne MHTP) a Divipa alebo niektorých z týchto podnikov, ako aj pravdepodobne len na jednom stretnutí zástupcovia podniku Zicuñaga. Tajný charakter niektorých z týchto stretnutí vyplýva z vyhlásení AWA, uvedených v dokumente č. 7829, podľa ktorých určité z uvedených stretnutí boli „nenáležité“ (improper), keďže slúžili ako rámec diskusií o cenách samoprepisovacieho papiera vrátane výmen zámerov týkajúcich sa oznámení o zvýšení cien. Vyhlásenia AWA uvedené v týchto dvoch dokumentoch (č. 7828 a 7829), predložených Súdu prvého stupňa, boli aj súčasťou dokumentov pripojených k OV, ku ktorým Divipa a Zicuñaga mali prístup.

164 AWA následne v odpovedi na OV uviedol zoznam „nenáležitých“ stretnutí, ku ktorých uskutočneniu AWA podľa vlastných tvrdení prispel. Tento zoznam len pre španielsky trh zahŕňa stretnutia 17. februára a 5. marca 1992, 30. septembra 1993, 3. mája, 29. júna a 19. októbra 1994. Predmetný zoznam spomenutý v bode 170 rozhodnutia, ktorého predloženie Súd prvého stupňa vyžiadaval vo veci T-132/02, neuvádza podniky zúčastnené na týchto stretnutiach. Divipa, Zicuñaga ani ostatní žalobcovia neoznačili tento zoznam za obviňujúci dokument, ku ktorému nemali prístup, ani nepožiadali o jeho sprístupnenie.

165 V treťom rade Mougeot, ktorý tiež priznal svoju účasť na mnohostranných stretnutiach kartelu medzi výrobcami samoprepisovacieho papiera, vo svojich vyhláseniach zo 14. apríla 1999 (dokumenty č. 7647 až 7655) vymenúva viaceré stretnutia, uvádzajúc pri každom jeho predmet, obsah a osoby, ktoré sa na ňom zúčastnili. Pokiaľ ide o španielsky trh, medzi týmito stretnutiami je uvedené stretnutie 19. októbra 1994, na ktorom Copigraph, Stora, Torraspapel, Divipa, Ekman, Zicuñaga, Koehler, AWA a Mougeot mali podľa tvrdení posledného uvedeného podniku svojho zástupcu. Podľa týchto dokumentov predmetom daného stretnutia bola organizácia španielskeho trhu a v časti „Obsah stretnutia“ bolo spresnené: „Určenie cien na španielskom trhu podľa veľkosti klienta...“ Vyhlásenia

Mougeotu sú tiež súčasťou dokumentov pripojených k OV a predložených Súdu prvého stupňa.

166 Je nesporné, že tieto vyhlásenia Mougeotu nasledovali po tom, ako nastali predmetné skutočnosti a boli uvedené na účely uplatnenia oznámenia o spolupráci. Nemožno sa však domnievať, že nemajú nijakú dôkaznú hodnotu. Vyhlásenia, ktoré sú v rozpore so záujmami toho, kto ich robí, musia sa v zásade považovať za zvlášť vierohodné dôkazy (rozsudok JFE Engineering/Komisia, už citovaný v bode 155 vyššie, bod 211).

167 V každom prípade podľa ustálenej judikatúry nemožno vyhlásenie podniku obvineného z toho, že sa zúčastnil na dohode porušujúcej hospodársku súťaž, ktorej existenciu spochybňuje niekoľko ostatných obvinených podnikov, považovať za postačujúci dôkaz existencie porušenia, ktorého sa dopustili tieto podniky, bez toho, aby bolo podporené iným dôkazom (rozsudok JFE Engineering/Komisia, už citovaný v bode 155 vyššie, bod 219; v tomto zmysle pozri tiež rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Enso-Gutzeit/Komisia, T-337/94, Zb. s. II-1571, bod 91).

168 V tomto ohľade je potrebné na jednej strane uviesť, že vyhlásenia podnikov Sappi, AWA a Mougeot sa prelínajú vo viacerých bodoch tak, že sa vzájomne potvrdzujú. Na druhej strane v predmetnej veci je zjavné, že ich vyhlásenia sú podporené inými aktuálnymi dôkazmi o sporných skutočnostiach. Takto je existencia každého z tajných stretnutí uvedených AWA potvrdená ďalším dokumentom z obdobia porušenia pochádzajúcim od iného podniku, ktorý sa na tomto stretnutí zúčastnil.

169 Po prvé, čo sa týka stretnutia 17. februára 1992, v dokumente zaslanom faxom (dokument č. 4588 uvedený v odôvodnení č. 157 rozhodnutia a v bode 61 OV) 17. februára 1992, pán W. (Sappi) oznámil svojmu nadriadenému, pánovi J., že

situácia zostáva nejasná prinajmenšom v dôsledku správania podnikov Koehler a Sarrió a že stretnutie dotknutých účastníkov sa uskutočnilo v ten istý deň.

170 Po druhé, pokiaľ ide o stretnutie 5. marca 1992, v poznámke z 27. februára 1992 (dokument č. 4589, prevzatý v odôvodnení č. 158 rozhodnutia a v bode 60 OV) pán W. (Sappi) oznamuje stále tej istej osobe, že vykonal potrebné opatrenia na účasť v nasledujúcom týždni v Barcelone na stretnutí s inými dotknutými účastníkmi na účely rozhovoru o najnovších udalostiach na španielskom trhu. Dodal, že stretnutie sa uskutoční 5. marca 1992. Tento dokument, takisto ako predchádzajúci, boli pripojené k OV.

171 Poznámka z 9. marca 1992 (dokumenty č. 4703 a 4704, prevzaté v odôvodnení č. 156 rozhodnutia a v bode 60 OV) španielskeho zástupcu Sappi v Sappi Europe, hoci nepredstavovala zápisnicu zo stretnutia, presne uvádza správanie dotknutých podnikov, medzi nimi aj podnik Divipa. Je v nej sporné zvýšenie cien o 10 španielskych pesiet (ESP), ktoré bolo cieľom distribútorov, ktorý nebol úplne dosiahnutý. Autor tejto poznámky potvrdzuje, že Divipa vôbec nezvýšil svoje ceny. Podľa neho je zjavné, že Sappi Europe nemôže zvýšiť ceny, pokiaľ ho iní dodávatelia nenasledujú. Okrem toho uvádza skutočnosť, že Zicuñaga oznámil spustenie projektu výroby samoprepisovacieho papiera na španielskych hraniciach z francúzskej strany, čo malo ešte posilniť hospodársku súťaž.

172 Po tretie, pokiaľ ide o stretnutie 30. septembra 1993 v Barcelone, poznámka (dokumenty č. 5 a 9972 uvedené v odôvodnení č. 163 rozhodnutia) zostavená v tento deň zástupcom Sappi obsahuje údaje o objemoch predaja v rokoch 1992 a 1993, ktoré uviedli AWA, Binda, Copigraph, Sappi, Divipa, Stora-Feldmühle, Koehler, Sarrió a Zanders, ako aj kvótu na štvrtý štvrtrok roka 1993. Účastníci sa zhodli na oznámení zvýšenia cien kotúčov a hárkov papiera o 10 %. Rovnako sa dohodli na opätovnom stretnutí na účely potvrdenia dodržiavania kvót. Táto poznámka bola v celom rozsahu prebratá v bode 80 OV.

173 Po štvrté, pokiaľ ide o stretnutie 19. októbra 1993, podľa poznámky (dokument č. 4474, uvedený v odôvodneniach č. 165 a 192 rozhodnutia) zostavenej v španielčine zamestnancom Sappi a nazvanej „Správa o návšteve“ (informe vista), 19. októbra 1993 sa uskutočnilo stretnutie, na ktorom sa zúčastnili všetci distribútori okrem Copigraphu. Na tomto stretnutí účastníci stanovili 8 %-né zvýšenie cien fakturované konečnému spotrebiteľovi papierových kotúčov. Taktiež sa dohodli na oznámení výrobcovi, že súhlasia len so zvýšením o 7,5 %, čo povedie k 0,5 %-nému zvýšeniu marže distribútora. Hoci táto poznámka nie je datovaná, je potrebné zdôrazniť, že odkaz na „dnešnú cenu“ potvrdzuje, že poznámka bola vypracovaná v čase, keď došlo k dotknutým skutočnostiam. Skutočnosť, že táto poznámka nie je podpísaná ani datovaná, neprekvapuje, keďže ide o poznámku týkajúcu sa stretnutia, ktorého protisúťažný účel ovplyvňoval jej autora, aby zanechal čo najmenej stôp (pozri v tomto zmysle rozsudok Shell/Komisija, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 86). Na druhej strane jazyk, v ktorom bola vypracovaná, a iné údaje, ktoré poskytol Sappi, neumožňujú pochybovať, že táto poznámka sa týka španielskeho trhu. S výnimkou poslednej vety bola táto poznámka prebratá v bode 84 OV.

174 Po piate, pokiaľ ide o stretnutie 3. mája 1994, spis obsahuje poznámku (dokument č. 14535) s rovnakým dátumom, takisto vypracovanú zamestnancom Sappi a nazvanú „Správa o návšteve“. Táto poznámka obsahuje ako podnadpis označenie „Stretnutie výrobcov a účely analýzy stavu cien“. Uvádza sa v nej v prípade každého zúčastneného podniku, to znamená podnikov Copigraph, AWA, Torraspapel, Zicuñaga, Koehler, Stora, Zanders, Sappi a Divipa, meno osoby, ktorá ho zastupovala. Táto poznámka obsahuje tabuľku s údajmi o aktuálnych cenách a — zvýšených — cenách určených na 16. mája, so spresnením, že ceny vyplývajú z dohôd medzi distribútormi. Táto poznámka bola prílohou OV a jej obsah bol uvedený v bodoch 110 až 112 OV.

175 Po šieste, pokiaľ ide o stretnutie 29. júna 1994, poznámka (dokument č. 4476, uvedený v bodoch 164 a 166 rozhodnutia) s dátumom z toho istého dňa je nazvaná „Stretnutie výrobcov samoprepisovacieho papiera“. Spresňuje tiež meno osoby zastupujúcej každý zúčastnený podnik, a to Torraspapel, Reacto, Divipa, Stora, AWA, Sappi, Zicuñaga. Táto poznámka sa začína pojmom „kotúče“, za ktorým nasleduje spresnenie „všetky, pokiaľ ide o úplné objednávkové bloky alebo kvóty“.

Pokiaľ ide o kotúče, uvádza od 1. septembra zvýšenie cien o 10 %. Čo sa týka priameho predaja tlačiarňam, sú uvedené rôzne informačné ceny podľa troch kategórií klientov a podľa typu výrobkov. Pokiaľ ide o cenu hárkov, poznámka uvádza, že tá sa vrátila na svoju pôvodnú úroveň, pričom dohodnutá cena nebola rešpektovaná. Bolo rozhodnuté zvýšiť túto cenu v dvoch etapách, 1. júla a 1. septembra 1994, zakaždým o 5 %. Táto poznámka sa končí údajom „Budúce stretnutie 23. septembra o 12:30“. Uvedený dokument bol pripojený k OV a jeho obsah spresnený v bodoch 121 až 123 OV.

¹⁷⁶ Okrem toho vnútorný faxový dokument Sappi (dokument č. 4565, uvedený v bode 166 rozhodnutia) zo 4. novembra 1994 uvádza skutočnosť, že líder španielskeho trhu Torraspapel oznámil zníženie ceny o 10 ESP a všetko naznačuje tomu, že zvýšenia z novembra sa neuskutočnia, keďže ich dodnes žiadny distribútor neoznámil. Tento fax bol uvedený v bode 130 OV a tvoril prílohu OV.

¹⁷⁷ Napokon po siedme, pokiaľ ide o stretnutie 19. októbra 1994, z poznámky písanej rukou (dokument č. 1839 uvedený v bodoch 167, 222 a 223 rozhodnutia), ktorú 21. októbra 1994 vypracoval Mougeot a týka sa španielskeho trhu, vyplýva, že účastníci sa dohodli na cenách, ktoré sa mali uplatniť od 3. januára 1995. Zicuñaga a Mougeot boli „oprávnené na predaj za menej ako 5 ESP/kg“. Autor poznámky uvádza, že podľa neho je „utopické žiadať od podniku Zicuñaga, aby predával za 2 % menej ako veľkoobchodníci bez ohľadu na objem“. Ďalšie stretnutie bolo dohodnuté na 24. novembra 1994 na rovnakú hodinu a rovnaké miesto. Táto rukou písaná poznámka bola pripojená k OV.

¹⁷⁸ Je teda zjavné, že medzi stretnutiami, ktoré uviedol Sappi, ale neboli uvedené AWA, to znamená stretnutie 27. februára 1992 a 19. októbra 1993, iba prvé uvedené nie je potvrdené nijakým iným dokumentom. V nijakom prípade nie je potrebné overovať tvrdenia Komisie o obsahu tohto stretnutia 27. februára 1992, ktoré sa uskutočnilo mimo obdobia porušenia, ktoré je vytýkané podnikom Divipa a Zicuñaga.

- 179 Napokon okrem týchto stretnutí 17. februára a 5. marca 1992, 30. septembra a 19. októbra 1993, ako aj 3. mája, 29. júna a 19. októbra 1994, Komisia v tabuľke 3 nachádzajúcej sa v odôvodnení č. 129 rozhodnutia a v prílohe II tohto rozhodnutia uvádza stretnutie týkajúce sa španielskeho a portugalského trhu, ktoré sa uskutočnilo 16. júla 1992 v Barcelone a stretnutie 23. septembra 1994 týkajúce sa len španielskeho trhu.
- 180 Pokiaľ ide o stretnutie 16. júla 1992, z bodu 159 rozhodnutia vyplýva, že tvrdenia Komisie týkajúce sa obsahu a protisúťažného účelu tohto stretnutia spočívajú na údajoch uvedených v dokumentoch č. 4484, 4501 až 4503 a 4520, citovaných v poznámkach pod čiarou č. 167 a 168 rozhodnutia a pripojených k OV.
- 181 V rámci svojho ústneho vyjadrenia (dokument č. 4484) pán B. G. z Unipapel, zástupca Sappi v Portugalsku, potvrdil, že 16. júla 1992 cestoval do Barcelony, aby sa zúčastnil na stretnutí určenom na „diskusiu o situácii na trhu so samoprepisovacím papierom v Portugalsku a Španielsku“.
- 182 Toto tvrdenie potvrdzujú kópie záznamov o cestovných nákladoch (dokumenty č. 4501 až 4503), ktoré potvrdzujú, že pán B. G. 16. júla 1992 cestoval z Lisabonu do Barcelony a späť.
- 183 V rámci iného ústneho vyjadrenia (dokument č. 4520) pán B. G. potvrdil, že cieľom stretnutia konaného 16. júla bolo diskutovať o zvýšení cien a podieloch na trhu. Dodal, že dohody sa týkali najmä kotúčov. Pripustil tiež bez toho, aby to bolo možné potvrdiť, že existovali dohody rovnakého typu pre hárky papiera. Okrem toho potvrdil, že počas tohto stretnutia došlo k výmenám informácií o predaných množstvách a cenách, ktoré uplatňoval každý z podnikov.

- 184 Vzhľadom na údaje uvedené v troch predchádzajúcich bodoch Komisia odôvodnene konštatovala, že 16. júla 1992 sa v Barcelone uskutočnilo stretnutie, na ktorom boli uzavreté dohody o zvýšeníach cien a rozdelení podielov na trhu v Španielsku a Portugalsku, aspoň pokiaľ ide o kotúče. Je však potrebné zdôrazniť, že Komisia neuvádza, že Divipa sa zúčastnil na tomto stretnutí, keďže B. G. ho medzi účastníkmi nespomenul.
- 185 Pokiaľ ide o stretnutie 23. septembra 1994, poznámka (dokument č. 4476) uvedená v bode 175 vyššie určite potvrdzuje skutočnosť, že toto stretnutie bolo naplánované. Nijaký dokument ani vyhlásenie však nepotvrdzujú skutočný obsah tohto stretnutia v daný deň. Preto je potrebné domnievať sa, že Komisia nedokázala skutočnosť, že stretnutie týkajúce sa španielskeho trhu sa uskutočnilo 23. septembra 1994.
- 186 Nič to však nemení na tom, že na základe tohto súboru presných a súhlasných dôkazov Komisia právne dostatočne preukázala existenciu kartelu na španielskom trhu prinajmenšom od marca 1992 do januára 1995. Kartel totiž ďalej pokračoval aj po formálnom ukončení tajných stretnutí v októbri 1994, keďže zvýšenia cien naplánované na stretnutí 19. októbra 1994 (pozri bod 177 vyššie) sa mali uplatniť od 3. januára 1995 (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora z 3. júla 1985, Binon, 243/83, Zb. s. 2015, bod 17, a Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, Montedipe/Komisia, T-14/89, Zb. s. II-1155, bod 231).
- 187 Tento kartel sa uskutočňoval formou opakovaných stretnutí medzi konkurenčnými podnikmi, počas ktorých tieto podniky uzatvárali dohody najmä o zvýšení cien a programe realizácie tohto zvýšenia. Na stretnutí 30. septembra 1993 (pozri bod 172 vyššie) boli stanovené kvóty.

O účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na karteli na španielskom trhu

188 Podľa judikatúry na dostatočné preukázanie účasti podniku na karteli postačuje, aby Komisia preukázala, že dotknutý podnik sa zúčastnil na stretnutiach, počas ktorých boli uzavreté protisúťažné dohody bez toho, aby voči nim zjavne vyjadril námietky. Ak bola dokázaná účasť na týchto stretnutiach, úlohou uvedeného podniku je poskytnúť dôkazy preukazujúce, že tento podnik oznámil svojim konkurentom, že hoci sa zúčastňoval na stretnutiach, jeho názor bol odlišný (rozsudky Súdneho dvora z 8. júla 1999, Hüls/Komisia, C-199/92 P, Zb. s. I-4287, bod 155; Komisia/Anic Participazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 96, a zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, bod 81).

189 Podnik svojou účasťou na takomto stretnutí bez verejného dištancovania sa od jeho obsahu totiž umožnil ostatným účastníkom domnievať sa, že súhlasí s jeho výsledkom a že sa mu podriadi (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 188 vyššie, bod 82).

190 V prvom rade v predmetnej veci je zjavné, že tabuľka (dokument č. 15199) obsahujúca rôzne stretnutia, ich dátum, cieľ a účastníkov, nachádzajúca sa v odpovedi Sappi z 18. mája 1999 a uvedená v bode 162 vyššie, uvádza podniky Divipa a Zicuñaga ako účastníkov tajného stretnutia konaného 19. októbra 1993. Tento údaj potvrdzuje poznámka uvedená v bode 173 vyššie, v ktorej je uvedená skutočnosť, že na stretnutí sa zúčastnili všetci distribútori okrem Copigraphu.

191 V druhom rade z vyhlásení zamestnanca Sappi uvedených v bode 162 vyššie vyplýva, že Divipa a Zicuñaga boli prítomné na stretnutiach, na ktorých sa zúčastnil v októbri 1993 a 1995. Pokiaľ ide o stretnutia 3. mája a 29. júna 1994, tento zamestnanec tiež

uvádza, že podnik Divipa zastupovali páni A. a C. a podnik Zicuñaga pán E. Tieto vyhlásenia sú pre obe stretnutia podporené poznámkami zamestnanca Sappi z obdobia sporných skutočností, uvedenými v bodoch 174 a 175 vyššie.

192 V treťom rade podľa vyhlásení AWA uvedených v bode 163 vyššie, Divipa zúčastnil na stretnutiach, ktoré sa uskutočnili na španielskom trhu od roku 1992 do roku 1994, alebo aspoň na niektorých z nich. Zicuñaga sa naopak zúčastnil pravdepodobne len na jednom z týchto stretnutí. V tomto ohľade je potrebné zdôrazniť, že toto obozretné vyhlásenie urobené niekoľko rokov po vzniku sporných skutočností neohrozuje dôkaznú hodnotu presných údajov uvedených v dokumentoch, ktoré v čase porušenia vyhotovil Sappi, výslovne uvádzajúce prítomnosť podniku Zicuñaga na stretnutiach 19. októbra 1993, 3. mája a 29. júna 1994.

193 Vo štvrtom rade z vyhlásení Mougeotu uvedených v bode 165 vyššie vyplýva, že Divipa a Zicuñaga boli prítomné na stretnutí 19. októbra 1994. Účasť podniku Zicuñaga na tomto stretnutí tiež potvrdzuje rukou písaná poznámka Mougeotu z 21. októbra 1994, uvedená v bode 177 vyššie, ktorá obsahuje údaj, že „Zicuñaga a Mougeot sú oprávnené predávať za menej ako 5 ESP/kg“. V spojení s vyhláseniami AWA uvedenými v predchádzajúcom bode presné vyhlásenia Mougeotu o účasti pána A. (Divipa) na tomto stretnutí oprávňovali Komisiu konštatovať účasť uvedeného podniku na tomto stretnutí.

194 Okolnosť, ktorú uvádza Divipa, že v odpovedi z 18. mája 1999 Sappi nespomína konanie stretnutia týkajúceho sa španielskeho trhu 19. októbra 1994, možno vysvetliť skutočnosťou, že Sappi sa na tomto stretnutí nezúčastnil, čo potvrdzuje aj zoznam účastníkov tohto stretnutia vypracovaný Mougeotom. V každom prípade táto okolnosť nie je spôsobilá vyvrátiť súbor súhlasných dôkazov potvrdzujúcich konanie tohto stretnutia a účasť podniku Divipa na ňom.

195 Z predchádzajúcich údajov vyplýva, že Komisia právne dostatočne preukázala účasť podnikov Divipa a Zicuñaga na tajných stretnutiach, ktoré sa postupne uskutočnili od 19. októbra 1993 do 19. októbra 1994.

196 Napokon aj v prípade, že sa tieto podniky nezúčastnili na všetkých stretnutiach konaných v rámci systému pravidelných stretnutí, ktorý uvádza Komisia, Divipa ani Zicuñaga neuviedli dôkazy týkajúce sa prípadného verejného dištancovania sa, pokiaľ ide o obsah stretnutí, na ktorých sa zúčastnili. Porušenie im teda možno pripísať. Keďže je dokázané, že žalobcovia sa zúčastnili na týchto stretnutiach, ktoré sa konali najmä na účely určenia cien, žalobcovia poskytli svojim konkurentom prinajmenšom dojem, že sa na stretnutiach zúčastnili s rovnakým cieľom ako oni (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1991, Hercules Chemicals/Komisia, T-7/89, Zb. s. II-1711, bod 232, a z 10. marca 1992, Solvay/Komisia, T-12/89, Zb. s. II-907, bod 98). Je nutné zdôrazniť, že tento systém stretnutí možno zahrnúť do série snáh dotknutých podnikov sledujúcich jediný hospodársky cieľ, ktorým bolo narušiť riadny vývoj cien na trhu so samoprepisovacím papierom. Bolo by preto neprirodzené rozdeliť toto postupné správanie, ktoré je charakteristické jedným cieľom, na viacero samostatných porušení (rozsudok Rhône-Poulenc/Komisia, už citovaný v bode 155 vyššie, bod 126).

197 Účasť podniku Divipa na karteli od marca 1992 vyplýva v prvom rade z vyhlásení AWA, ktoré sú uvedené v bodoch 163 a 192 vyššie. Tie sú okrem toho potvrdené zmienkou o tomto podniku v poznámke z 9. marca 1992 uvedenej v bode 171 vyššie. V tejto poznámke španielsky zástupca Sappi zjavne preskúmal zvýšenie cien o 10 ESP uplatnené rôznymi podnikmi, ktoré bolo cieľom stanoveným distribútormi v predchádzajúcom období. Výslovne uvádza skutočnosť, že Divipa nezvýšil svoje ceny. Nasledovanie cenovej politiky podniku Divipa popri cenovej politike Sarrió a AWA, ktoré mali svoje vlastné obchodné spoločnosti na španielskom trhu, predstavuje presvedčivý dôkaz o jeho účasti na karteli v tomto období.

198 Tieto konštatovania o účasti podniku Divipa na karteli na španielskom trhu od marca 1992 a podniku Zicuñaga od októbra 1993, oboch až do januára 1995, nemožno spochybniť úvahami týkajúcimi sa osobitostí týchto podnikov.

199 Z odôvodnení č. 17 a 330 rozhodnutia vyplýva, že Komisia náležite zohľadnila skutočnosť, že Divipa ani Zicuñaga neboli členmi AEMCP. Napokon Komisia nepovažovala členstvo v AEMCP za prvok predstavujúci porušenie.

200 Čo sa týka cenových rozdielov, ktoré uviedli Divipa a Zicuñaga medzi zvýšeniami cien, o ktorých bolo rozhodnuté počas stretnutí, na ktorých sa tieto podniky zúčastnili, a vývojom cien v období, počas ktorého sa tieto rozhodnutia mali uplatňovať, aj za predpokladu presnosti číselných údajov, ktoré podniky uviedli na ilustráciu svojej cenovej politiky v tomto období, tieto rozdiely môžu nanajvýš preukázať, že uvedené podniky nerešpektovali rozhodnutia o zvýšení cien prijaté počas predmetných stretnutí. Uplatnením usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESÚO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3; Mim. vyd. 08/001, s. 171) (ďalej len „usmernenia“), reálne nevykonanie dohôd môže predstavovať poľahčujúcu okolnosť, a preto je potrebné v tomto ohľade preskúmať tvrdenia účastníkov v rámci žalobných dôvodov, ktorých účelom bolo zrušenie alebo zníženie pokuty (pozri body 594 až 635 nižšie). Naopak, je vhodné uviesť, že skutočnosť, že dohodnuté ceny neboli rešpektované, nemôže poprieť protisúťažný cieľ týchto stretnutí ani účasť žalobcov na karteloch (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. apríla 1995, Tréfilunion/Komisia, T-148/89, Zb. s. II-1063, bod 79). Tieto rozdiely aj za predpokladu, že sú považované za preukázané, neumožňujú vyvrátiť dôkazy o účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na uvedených tajných stretnutiach.

201 Okolnosť, ktorú uvádza Zicuñaga a podľa ktorej činnosť výroby a distribúcie samoprepisovacieho papiera v rámci jeho zoskupenia zabezpečuje Papeteries de l'Atlantique SA, nemôže spochybniť účasť podniku Zicuñaga, jediného podniku

spomínaného vo vyhláseniach iných účastníkov kartelu, na porušení. Je potrebné zdôrazniť, že hoci je pravda, že Zicuñaga vlastnil v období porušenia iba 50 %-ný obchodný podiel v Papeteries de l'Atlantique, Komisia pripisuje porušenie podniku Zicuñaga z dôvodu jeho vlastného správania, a nie ako materskej spoločnosti tejto dcérskej spoločnosti. Na jednej strane priame listinné dôkazy týkajúce sa stretnutí 3. mája a 29. júna 1994 (pozri body 174 a 175 vyššie) sa totiž výslovne odvolávajú na prítomnosť zástupcu podniku Zicuñaga na týchto dvoch tajných stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu. Na druhej strane rukou písaná poznámka, ktorú 21. októbra 1994 vypracoval Mougeot (pozri bod 177 vyššie), výslovne uvádza podnik Zicuñaga a vôbec nespomína Papeteries de l'Atlantique. Okrem toho aj v prípade, že rozhodnutie neodráža presnú povahu činností podniku Zicuñaga v rámci jeho zoskupenia, je potrebné konštatovať, že Zicuñaga nevzniesol námietky proti údaju uvedenému v odôvodnení č. 365 rozhodnutia, podľa ktorého bol tento podnik zodpovedný v rámci zoskupenia za politiku určovania cien pre všetky papierenské výrobky.

202 Divipa tiež uvádza rozdiely medzi údajmi týkajúcimi sa svojho predaja uvedenými v poznámkach Sappi a údajmi, ktoré pripojil k svojej žalobe. Rozdiely podľa podniku Divipa preukazujú, že údaje uvedené v poznámkach Sappi neposkytol tento podnik. V tomto ohľade je vhodné zdôrazniť, že údaje, ktoré Divipa pripojil k svojej žalobe, nie sú doložené nijakým dokumentom, ktorý by umožnil preukázať, že zodpovedajú skutočnosti. V každom prípade za predpokladu, že sú správne, rozdiel, ktorý možno vnímať medzi týmito údajmi a údajmi uvedenými v poznámkach Sappi, preukazuje iba to, že posledné uvedené nezodpovedajú skutočnosti. Naopak, nemožno sa na základe nich domnievať, že Divipa na stretnutí 30. septembra 1993 neuviedol priemerný predaj spomenutý v poznámkach Sappi.

203 Divipa tiež tvrdí, že by nebolo pochopiteľné, ak by sa malý distribútor, akým je tento podnik, zúčastnil na stretnutiach výrobcov. Je potrebné zdôrazniť, že jeho povaha distribútora nemôže vyvrátiť súbor dôkazov preukazujúcich účasť podniku Divipa na karteli na španielskom trhu. Táto vlastnosť ho vôbec nezbavuje záujmu zúčastniť sa na karteli, ktorý podľa analýzy Komisie uvedenej v odôvodneniach č. 153 a 165 rozhodnutia a nespochybnej podnikom Divipa musel zahŕňať distribútorov, aby mohol správne fungovať na španielskom trhu, ktorý bol charakteristický vzájomnou integráciou výrobných a distribučných sietí tak, že mnohí výrobcovia boli aj

distribútormi. Okrem toho podľa poznámky z 29. júna 1994 (dokument č. 4476, uvedený v bode 175 vyššie) dohoda uzavretá počas tohto stretnutia sa týkala cien uplatniteľných voči spotrebiteľom, čo vzhľadom na povahu podniku Divipa ako distribútora postačuje na vysvetlenie jeho účasti na tomto stretnutí.

- 204 Napokon skutočnosť, že Divipa zabezpečuje 60 až 70 % svojich potrieb nákupom samoprepisovacieho papiera od Koehlera a predáva ho iným výrobcom, naznačuje určitú závislosť od jeho dodávateľov, pokiaľ ide o nákupnú cenu. Na jednej strane túto závislosť však nemožno považovať za úplnú. Tabuľka, ktorú poskytol Divipa v prílohe svojej žaloby, preukazuje, že v roku 1993 Divipa nie vždy okamžite odrazil určité zníženia svojej nákupnej ceny pri predaji, keďže jeho zisk zostal značný. Na druhej strane táto okolnosť v nijakom prípade nepopiera jeho záujem o účasť na karteli, keďže každé zvýšenie cien rozhodnuté v tomto rámci a uplatnené voči klientovi sa môže odraziť na zvýšení jeho zisku. Napokon z tej istej tabuľky vyplýva, že od januára do decembra 1994 nákupné ceny Koehlera stúpili zo 159,25 na 195,70 a zisk podniku Divipa z 20,38 na 43,81. Nakoniec z poznámky týkajúcej sa stretnutia 19. októbra 1993, uvedenej v bode 173 vyššie, vyplýva, že rokovanie sa týkalo jednak ceny, ktorú mal distribútor zaplatiť výrobcovi, a jednak zvýšenia cien, ktoré distribútori uplatňovali voči svojim klientom v záujme zvýšenia distribučného zisku.

O účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na karteli na európskom trhu

- 205 Z odôvodnenia č. 286 rozhodnutia vyplýva, že Komisia iba konštatovala účasť podnikov Divipa a Zicuñaga na tajných stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu. Komisia však tvrdí, že „tieto podniky museli vedieť, že kartel sa týkal celého územia, ktoré sa v roku 1994 stalo EHP“.

- 206 Komisia v tejto súvislosti vychádza z úzkeho prelínania, ktoré existovalo medzi všeobecnými európskymi stretnutiami kartelu a tajnými vnútroštátnymi stretnutiami, predovšetkým španielskymi, zo skutočnosti, že veľkí európski výrobcovia samoprepisovacieho papiera sa podieľali na tajných činnostiach na španielskom trhu, ako aj z významu obchodných tokov v rámci Spoločenstva v odvetví samoprepisovacieho papiera počas dotknutého obdobia.
- 207 Podľa judikatúry podnik, ktorý sa zúčastnil na mnohotvárnom porušení pravidiel hospodárskej súťaže vlastným správaním, ktoré spočíva v dohode alebo zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES a ktorého cieľom je uskutočnenie porušenia ako celku, môže byť takisto zodpovedným za správanie ostatných podnikov v rámci toho istého porušenia za celý čas jeho účasti na tomto porušení, ak je dokázané, že predmetný podnik vie o protiprávnom správaní ostatných účastníkov alebo že ho môže rozumne predpokladať a je pripravený prijať z toho vyplývajúce riziko (rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 158, a tam citovaná judikatúra).
- 208 V prejednávanej veci predovšetkým z bodu 187 vyššie vyplýva, že predmetom dohôd týkajúcich sa španielskeho trhu, na ktorých sa Divipa a Zicuñaga zúčastnili, bolo spoločné určenie zvýšenia cien. Navyše pri jednej príležitosti, teda na stretnutí 30. septembra 1993, na ktorom sa nezúčastnil Zicuñaga, ktorý ešte nebol účastníkom kartelu, sa prideľovali predajné kvóty na tomto trhu na základe výmeny informácií o uskutočnených predajoch. Tieto dohody sa teda zhodovali so všeobecným európskym kartelom, ktorého predmet spočíval hlavne v zvyšovaní cien samoprepisovacieho papiera, a v určitých prípadoch v spoločnom stanovovaní predajných kvót alebo podielov na trhu a vo výmene dôverných informácií s cieľom uľahčiť uzavretie alebo uplatnenie dohôd o zvýšení cien.
- 209 Podľa judikatúry však len samotná zhoda predmetu dohody, na ktorej sa podnik zúčastnil, a predmetu celkovej kartelovej dohody nestačí na to, aby sa tomuto

podniku pripísala účasť na celkovej kartelovej dohode. Jeho účasť na dotknutej dohode môže byť totiž výrazom jeho pristúpenia k tejto celkovej kartelovej dohode, len pokiaľ podnik, keď sa zúčastňuje na tejto dohode, vedel alebo musel vedieť, že sa tým začlenil do celkovej kartelovej dohody (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, Sigma Technologie/Komisia, T-28/99, Zb. s. II-1845, bod 45).

210 Komisia v rozhodnutí tvrdí, že to bol prípad podnikov Divipa a Zicuñaga, čo tieto popierajú.

211 Je síce nepochybné, že Divipa a Zicuñaga neboli členmi AEMCP a že sa nikdy nezúčastnili na oficiálnych stretnutiach tohto združenia, ktoré podľa Komisie tvorili rámec európskeho kartelu až do septembra 1993, ani na všeobecných stretnutiach kartelu, ktoré sa konali mimo oficiálnych stretnutí AEMCP od septembra 1993. Okrem toho zo žiadneho z dôkazov týkajúcich sa účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na tajných stretnutiach na španielskom trhu nevyplýva, že na niektorom z týchto stretnutí sa spomínal cenový kartel existujúci na európskej úrovni.

212 Ani Divipa, ani Zicuñaga však neuvádzajú skutočnosti, ktoré by protirečili konštatovaniam Komisie uvedeným v odôvodneniach č. 89 až 94 a 211 rozhodnutia a vyhláseniam Mougeotu uvedeným v odôvodnení č. 90. Podľa týchto vyhlásení „sa AWA domnieval, že bez účasti miestnych zástupcov zodpovedných za trh existovali malé šance dosiahnuť zamýšľané výsledky, čím sa vysvetľuje konanie stretnutí na jednotlivých trhoch“, a „miestni zástupcovia informovaní svojimi riadiacimi pracovníkmi o úmysle zvýšiť ceny boli poverení, aby medzi sebou definovali praktické spôsoby dosiahnutia tohto zvýšenia“. Z týchto vyhlásení jasne vyplýva, že na zabezpečenie úspechu rozhodnutí o zvyšovaní cien prijatých v rámci všeobecných stretnutí kartelu mali účastníci týchto stretnutí v úmysle zaistiť všeobecné uplatnenie týchto rozhodnutí na jednotlivých regionálnych a vnútroštátnych trhoch. Vzhľadom na významný objem obchodu s dotknutým výrobkom medzi členskými štátmi by bolo veľmi málo účinné, ak by sa opatrenia obmedzujúce hospodársku súťaž prijali len na úrovni jedného členského štátu.

- 213 Komisia teda predložila dve tabuľky (tabuľky 5 a 6 uvedené v odôvodneniach č. 207 a 217 rozhodnutia a v bodoch 117 a 127 OV) nájdené v podniku Sappi, v ktorých je zobrazené zvyšovanie cien dohodnuté pre jednotlivé štáty na dvoch všeobecných stretnutiach 21. júna a 22. septembra 1994. V prípade Španielska tieto tabuľky neobsahujú číselné údaje, ale zmienku „spresní sa neskôr“. Zápisnica zo stretnutia uskutočneného 29. júna 1994 (dokument č. 4476 uvedený v bode 175 vyššie), ktoré sa týkalo španielskeho trhu, a rukou písaná poznámka Mougeotu z 21. októbra 1994 (dokument č. 1839 uvedený v bode 177 vyššie; pozri tiež bod 235 nižšie), ktorá nasledovala po stretnutí uskutočnenom 19. októbra 1994, ktoré sa takisto týkalo španielskeho trhu, preukazujú, že po každom z týchto všeobecných stretnutí nasledovalo vnútroštátne stretnutie, na ktorom bolo skutočne spresnené zvýšenie cien pre španielsky trh. Ako navyše zdôrazňuje Komisia vo svojich písomnostiach, skutočnosť, že táto rukou písaná poznámka Mougeotu uvádza výraz „s ohľadom na objemy AEMCP oznámené vo vzťahu k Španielsku“ a zmieňuje sa o diskusii týkajúcej sa týchto údajov, smeruje k potvrdeniu tézy, podľa ktorej Divipa a Zicuñaga museli vedieť o širšom rámci, európskom rozmere, ktorý mali stretnutia týkajúce sa španielskeho trhu, na ktorých sa zúčastnili.
- 214 Jednotlivé dokumenty uvedené Komisiou vo vzťahu k španielskym stretnutiam (v odôvodneniach č. 154 až 171 rozhodnutia, v prílohe II k uvedenému rozhodnutiu a v príslušných poznámkach pod čiarou) navyše jednoznačne preukazujú, že na týchto stretnutiach sa zúčastnil určitý počet zástupcov európskych výrobcov samoprepisovacieho papiera, ktorých účasť na všeobecných stretnutiach kartelu nie je vzhľadom na skutočnosti uvedené Komisiou v odôvodneniach č. 263 až 276 spochybiteľná, a vo väčšine prípadov ani spochybnená.
- 215 Je ťažko pochopiteľné, že zatiaľ čo, ako zdôrazňuje Komisia v odôvodnení č. 176 rozhodnutia, z údajov poskytnutých zástupcom podniku Unipapel pri šetrení (dokument č. 4525, ktorého relevantná časť je uvedená v bode 74 OV) vyplýva, že portugalskí zákazníci tušili, že v pozadí správania portugalských podnikateľských subjektov vo vzťahu k zvyšovaniu cien je kartel európskeho rozmeru, podniky Divipa a Zicuñaga, ktoré sa zúčastňovali na stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu veľkých výrobcov samoprepisovacieho papiera zapojených do všeobecných stretnutí

kartelu, nevedeli o tom, že účasťou na tajných dohodách na uvedenom trhu sa začlenili do kartelu európskeho rozmeru.

216 Za týchto okolností je dôvodné sa domnievať, že Divipa a Zicuñaga museli vedieť o existencii a obsahu európskeho kartelu (pozri v tomto zmysle rozsudok Ciment, bod 4097), ako aj o tom, že účasťou na španielskom trhu na dohodách, ktoré mali zhodný protisúťažný predmet ako tento kartel, sa doň zapájajú (pozri v tomto zmysle rozsudok Ciment, bod 4099).

217 Pokiaľ ide o skutočnosť namietanú podnikom Zicuñaga, že spis neobsahuje poznatok, z ktorého by vyplývalo, že o cenách týkajúcich sa iných trhov ako španielskeho trhu sa diskutovalo na španielskych stretnutiach alebo že sa o nich dozvedel od iných podnikov, úplne sa zhoduje so všeobecnou schémou organizácie kartelu, podľa ktorej cieľom diskusií uskutočňovaných predovšetkým v rámci stretnutí na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni bolo definovať praktické spôsoby uplatňovania rozhodnutí o zvýšení cien prijatých na európskej úrovni na ceny uplatňované na dotknutom miestnom trhu. Táto skutočnosť okrem toho nemôže spochybniť uvedenú analýzu.

218 Zicuñaga uvádza ďalší argument vychádzajúci z jeho neúčasti na stretnutiach a údajne tajných činnostiach, ku ktorým dochádzalo na francúzskom a talianskom trhu, napriek jeho obchodným záujmom na nich. V tejto súvislosti treba pripomenúť tvrdenie podniku Zicuñaga na vypočúvaní, podľa ktorého „bol zodpovedný za politiku určovania cien všetkých papierenských výrobkov skupiny, a... teda prijímal všetky rozhodnutia o cenách, aj pokiaľ ide o výrobky Papeteries de l'Atlantique“ [*neoficiálny preklad*] (odôvodnenie č. 365 rozhodnutia). Údaj, podľa ktorého mal Zicuñaga obchodné záujmy nielen v Španielsku, ale prostredníctvom činností svojej dcérskej spoločnosti Papeteries de l'Atlantique aj vo Francúzsku a v Taliansku,

možno vykladať tak, že Zicuñaga, ktorý musel vedieť, že niektoré podniky zastúpené na španielskych stretnutiach pôsobia na francúzskom a talianskom trhu, sa na účely definovania cenovej politiky svojej skupiny nevyhnutne informoval, či sú dohody, na ktorých sa podieľa, súčasťou európskeho kartelu, a musel teda o existencii takého kartelu vedieť.

219 Okolnosť uvedená v predchádzajúcom bode v nijakom prípade nemôže spochybniť analýzu uvedenú v bodoch 205 až 217 vyššie. Táto okolnosť nakoniec môže byť vnímaná aj ako nepriamy dôkaz potvrdzujúci, že Zicuñaga vedel o tom, že dohody, na ktorých sa podieľa na španielskom trhu, sú súčasťou európskeho kartelu, a považoval preto za nadbytočné zúčastňovať sa na tajných stretnutiach a činnostiach inde než v Španielsku.

220 Okrem toho treba zdôrazniť, že situácia podniku Zicuñaga sa vo viacerých bodoch líši od situácie podniku Sigma Technologie di rivestimento vo veci, ktorá viedla k vydaniu rozsudku Sigma Technologie/Komisía, už citovaného v bode 209 vyššie, na ktorý Zicuñaga odkazuje vo svojich písomnostiach. Na rozdiel od žalobcu v tejto veci totiž Zicuñaga pôsobil v dotknutom odvetví na viacerých vnútroštátnych trhoch. Navyše, aj keby sa prijala téza podniku Zicuñaga, podľa ktorej ho jeho španielski konkurenti vnímali tak, že uskutočňuje agresívnu cenovú politiku, Zicuñaga neposkytol nijaký dôkaz preukazujúci, že rovnako ako Sigma Technologie di rivestimento bol vynechaný z niektorých tajných stretnutí alebo činností z dôvodu svojho správania ako „rušivého elementu“ (rozsudok Sigma Technologie/Komisía, už citovaný v bode 209 vyššie, body 42 a 46). Poznámka Mougeotu týkajúca sa stretnutia 19. októbra 1994 uvedená v bode 177 vyššie naopak preukazuje, že Zicuñaga bol považovaný za plného člena španielskeho kartelu, v rámci ktorého dostal povolenie predávať za ceny o niečo nižšie, než mali uplatňovať ostatní členovia kartelu.

221 Zicuňaga v rámci svojho tvrdenia smerujúceho k preukázaniu toho, že neuplatňoval sporné dohody o cenách, kritizuje skutočnosť, že v priebehu správneho konania mu Komisia odmietla prístup k podrobným informáciám uvedeným v odôvodnení č. 288 rozhodnutia. V tejto súvislosti je potrebné odkázať na úvahy uvedené v bodoch 45 až 51 vyššie.

O účasti podniku Zicuňaga na dohodách stanovujúcich predajné kvóty a podiely na trhu

222 Nakoniec, ako bolo uvedené v bode 153 vyššie, Zicuňaga spochybňuje svoju účasť na dohodách stanovujúcich predajné kvóty a podiely na trhu.

223 V tejto súvislosti zo spojeného znenia odôvodnení č. 77, 81, 252, 253, 326 až 331, 376, 382 a 383 rozhodnutia vyplýva, že Komisia nekonštatovala existenciu dohôd o stanovení predajných kvót a podielov na trhu ako rôznych porušení, ale ako skutočností zakladajúcich jediné porušenie, uvedené v článku 1 a pripísané podniku Zicuňaga, ktorého všeobecný predmet spočíval vo zvýšení cien samoprepisovacieho papiera na celom území, ktoré sa v roku 1994 stalo EHP (odôvodnenie č. 327 rozhodnutia), a ktorého základný kameň spočíval v uzavieraní dohôd o zvýšení cien (odôvodnenie č. 383 rozhodnutia).

224 Na prvom mieste treba overiť, či Komisia riadne preukázala existenciu dohôd o stanovení predajných kvót a podielov na trhu a či bola oprávnená prísť k záveru, že tieto dohody patrili do celkového protisúťažného plánu zodpovedajúceho porušeniu konštatovanému v článku 1 prvom odseku rozhodnutia. Komisia v tejto súvislosti v odôvodneniach č. 241 až 251 rozhodnutia rozlišuje medzi údajmi, ktoré podľa nej potvrdzujú existenciu dohôd o pridelení predajných kvót, a údajmi, ktoré podľa jej názoru preukazujú existenciu dohôd o rozdelení trhu.

- 225 Pokiaľ ide najskôr o tvrdenia Komisie týkajúce sa pridelovania predajných kvót, po prvé treba uviesť, že z dokumentu vypracovaného podnikom Sappi vo veci stretnutia, ktoré sa konalo 30. septembra 1993 v Barcelone (dokument č. 5, uvedený v bode 172 vyššie) je zjavné, že účastníci tohto stretnutia najskôr deklarovali svoje mesačné predajné priemery v rokoch 1992 a 1993 a pristúpili k rozdeleniu predajných kvót pre štvrtý štvrťrok roka 1993, potom sa dohodli na oznámení 10 %-ného zvýšenia cien kotúčov a hárkov k 1. januáru 1994 a nakoniec sa rozhodli, že sa znovu stretnú v deň, ktorý neskôr určia, aby overili dodržiavanie kvót.
- 226 Po druhé treba poznamenať, že Zicuñaga nespochybňuje konštatovania Komisie uvedené v odôvodneniach č. 138, 242 a 243 rozhodnutia, podľa ktorých „poznámka zo stretnutia“ (dokument č. 6 uvedený v bode 87 OV), ktorú napísal Sappi na stretnutí konanom 1. októbra 1993 vo veci francúzskeho trhu, uvádza, že účastníci tohto stretnutia sa dohodli na zvýšení cien, ako aj na pridelení kvót na štvrtý štvrťrok roka 1993 „aby sa umožnilo zvýšenie cien“.
- 227 Pokiaľ ide ďalej o tvrdenia Komisie týkajúce sa dohôd o rozdelení trhu, Zicuñaga nepredkladá nijakú skutočnosť smerujúcu k odmietnutiu konštatovaní, ku ktorým dospela Komisia v odôvodneniach č. 141 a 246 rozhodnutia, podľa ktorých stretnutie, ktoré sa uskutočnilo na jar 1994 v Nogent-sur-Marne vo veci francúzskeho trhu, slúžilo aj ako rámec na dohodu o zvýšení cien a na dohodu o rozdelení trhu (dokument č. 7651 uvedený v bodoch 113 až 115 OV a pripojený k OV).
- 228 Uvedené skutočnosti umožňujú prísť k záveru, že Komisia v odôvodnení č. 241 oprávnene konštatovala, že „na zabezpečenie uplatnenia dohodnutého zvýšenia cien bola na jednotlivých vnútroštátnych stretnutiach kartelu jednotlivým účastníkom pridelená predajná kvóta a bol stanovený podiel na trhu pre každého z nich“ [*neoficiálny preklad*]. Komisia sa teda mohla domnievať, že dohody o zvýšení cien a spoločné stanovenie predajných kvót a podielov na trhu tvorili nerozlučné prvky

celkového protisúťažného plánu tvoriaceho porušenie konštatované v článku 1 prvom odseku rozhodnutia.

229 Na druhom mieste treba preskúmať, či bola Komisia oprávnená vytýkať podniku Zicuñaga aspekty jediného porušenia týkajúce sa dohôd o pridelení predajných kvót a podielov na trhu.

230 Pojem „kotúče“, za ktorým nasleduje údaj „všetky, pokiaľ ide o úplné objednávkové bloky a kvóty“, uvedený v poznámke Sappi z 29. júna 1994 uvedenej v bode 175 vyššie, nevyhnutne nepreukazuje, že na stretnutí 29. júna 1994 bola uzavretá dohoda týkajúca sa predajných kvót. Dokazuje však, že v okamihu konania tohto stretnutia boli všetci jeho účastníci vrátane podniku Zicuñaga účastníkmi dohody o rozdelení predajných kvót, pokiaľ ide o trh s kotúčmi.

231 Je potrebné zdôrazniť, že údaj uvedený v predchádzajúcom bode, ktorý sa týka stretnutia 29. júna 1994 je jedinou skutočnosťou, ktorú možno použiť proti podniku Zicuñaga ako dôkaz jeho priamej účasti na dohode o pridelení predajných kvót. Komisia totiž nekonštatovala účasť podniku Zicuñaga na stretnutí 30. septembra 1993 v Barcelone, na ktorom bola uzatvorená dohoda o pridelení kvót na štvrtý štvrtrok roka 1993. Pokiaľ ide o ďalšie stretnutia, na ktorých účasť podniku Zicuñaga na ktorých Komisia riadne preukázala, Komisia v rozhodnutí netvrdí, že slúžili ako rámec na dohody o predajných kvótach.

232 Komisia však vo svojom vyjadrení k žalobe uvádza, že stretnutie 19. októbra 1994 sa týkalo aj otázky predajných kvót.

233 V tejto súvislosti rukou písaná poznámka Mougeotu z 21. októbra 1994, ktorá sa týka stretnutia konaného 19. októbra 1994 vo veci španielskeho trhu (pozri bod 177 vyššie), obsahuje tieto údaje:

„— Spýtal som sa s ohľadom na objemy AEMCP oznámené vo vzťahu k Španielsku (okrem podniku Zicuñaga) na konci augusta 94, [viac než] 4 300 [t], kam sa podeli naše objemy 93 ([mínus] 50 %)?

— Odpoveď Sarrió: objemy sa menia!

— Odpoveď Koehler: údaje AEMCP sú nesprávne!“

234 To by síce mohlo znamenať, ako uvádza Komisia vo svojom vyjadrení k žalobe, že na stretnutí 19. októbra 1994 došlo k rozhovorom o kvótach a objemoch predaja. Zdá sa však, že Komisia ani v časti rozhodnutia venovanej stretnutiam týkajúcim sa španielskeho trhu, ani v časti týkajúcej sa pridelovania predajných kvót a podielov na trhu neuvádza tieto údaje na podporu svojich tvrdení o uzavieraní dohôd týkajúcich sa predajných kvót alebo podielov na trhu počas referenčného obdobia. Za týchto podmienok dané údaje neprichádzajú do úvahy na účely dokázania účasti podniku Zicuñaga na dohodách o predajných kvótach.

235 Údaj uvedený v bode 230 vyššie však preukazuje, že na stretnutí 29. júna 1994 bol Zicuñaga informovaný o existencii dohody o predajných kvótach.

236 Za týchto podmienok, a keďže je dokázané, že Zicuñaga sa podieľal na dohodách o zvýšení cien na španielskom trhu, pričom vedel alebo musel vedieť, že sa tým zapája do európskeho kartelu, Komisia mu mohla pripísať aj zodpovednosť za dohody o predajných kvótach uzatvorené v období jeho účasti na dohodách o zvýšení cien. Treba totiž pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry podnik, ktorý sa zúčastnil na mnohotvárnom porušení pravidiel hospodárskej súťaže správaním, ktoré je mu vlastné, ktoré spočíva v dohode alebo v zosúladenom postupe s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES a ktorých cieľom je uskutočnenie porušenia v jeho celku, môže byť takisto zodpovedným za správanie ostatných podnikov v rámci toho istého porušenia za celý čas jeho účasti na tomto porušení, ak je dokázané, že predmetný podnik vie o protiprávnom správaní ostatných účastníkov alebo že ho rozumne mohol predpokladať, a že je preto pripravený prijať riziko (rozsudok Komisia/Anic Participazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 203).

237 Zicuñaga teda musí byť považovaný za zodpovedného za dohodu o rozdelení predajných kvót spomínanú na stretnutí 29. júna 1994.

238 Pokiaľ ide o dohody o rozdelení trhov, z odôvodnení č. 246 až 251 rozhodnutia vyplýva, že Komisia zakladá svoje konštatovania týkajúce sa existencie takých dohôd najskôr na informáciách o dvoch stretnutiach týkajúcich sa francúzskeho trhu, organizovaných na jar 1994 a 6. decembra 1994. Rozhodnutie však neobsahuje nepriamy dôkaz, ktorý umožňuje prísť k záveru, že Zicuñaga vedel o skutočnosti alebo ju mohol dôvodne predpokladať, že stretnutia týkajúce sa francúzskeho trhu slúžili ako rámec na dohody o rozdelení trhu. V tejto súvislosti v rozpore s jej konštatovaniami týkajúcimi sa dohôd o zvýšení cien sa Komisia v rozhodnutí nedomnievala, že dohody o rozdelení trhu pozorované na francúzskom trhu sa podieľali na decentralizovanom uplatňovaní údajnej európskej dohody o rozdelení trhov, ktorej členovia informovali miestnych zodpovedných pracovníkov jednotlivých dotknutých trhov. Za týchto podmienok nemožno prísť k záveru, že podnik ako Zicuñaga, o ktorom je nepochybné, že sa nezúčastňoval na tajných stretnutiach na

inom než španielskom trhu, vedel o existencii uvedených dohôd o rozdelení trhu, prípadne že ju mohol dôvodne predpokladať.

239 Podľa Komisie sa ďalej zdá, že podiely na trhu boli uvedené na programe všeobecných stretnutí kartelu (odôvodnenie č. 250 rozhodnutia). Treba však pripomenúť, že je nepochybné, že Zicuñaga sa nikdy nezúčastnil na všeobecných stretnutiach kartelu. Skutočnosti uvedené Komisiou v odôvodneniach č. 250 a 251 rozhodnutia na podporu jej tvrdenia sa navyše týkajú všeobecného stretnutia kartelu 2. februára 1995, teda stretnutia, ktoré sa uskutočnilo až po skončení obdobia porušenia konštatovaného voči podniku Zicuñaga v článku 1 druhom odseku rozhodnutia.

240 Z toho vyplýva, že účasť podniku Zicuñaga na postupoch rozdelenia trhu sa nepreukázala.

241 Vzhľadom na uvedené treba prísť k záveru, že Komisia oprávnene považovala podnik Zicuñaga za zodpovedný za postupy pridelovania predajných kvót, ku ktorým došlo počas obdobia jeho účasti na porušení. Je však potrebné konštatovať, že Komisia mu neoprávnene vytýkala aspekt jediného porušenia týkajúci sa dohôd o rozdelení trhu.

242 Toto nesprávne posúdenie však nemôže spochybniť konštatovania, podľa ktorých sa Zicuñaga v rámci stretnutí venovaných španielskemu trhu zúčastnil na dohodách o zvýšení cien, ani analýzu, podľa ktorej sa Zicuñaga týmito dohodami podieľal na európskej kartelovej dohode o cenách samoprepisovacieho papiera, ktorá bola hlavnou časťou porušenia konštatovaného v článku 1 prvom odseku rozhodnutia. Uvedené úvahy týkajúce sa rozdelenia trhu teda nemôžu spochybniť účasť podniku Zicuñaga na tomto porušení. Je potrebné prísť k záveru, že Zicuñaga, ktorý sa počas viac ako jedného roka zúčastňoval na týchto cenových iniciatívach, mohol dôvodne

predpokladať, že zúčastnené podniky sa budú snažiť podporiť úspech týchto iniciatív rôznymi mechanizmami, a bol pripravený prijať túto možnosť. V rámci preskúmania subsidiárnych návrhov predložených podnikom Zicuñaga s cieľom dosiahnuť zníženie pokuty, ktorá mu bola uložená v článku 3 rozhodnutia, však bude potrebné overiť, či, prípadne v akom rozsahu absencia zodpovednosti podniku Zicuñaga za postupy rozdelenia trhu odôvodňuje zníženie pokuty, ktorá mu bola uložená.

- 243 Na základe všetkých týchto úvah treba zamietnuť žalobný dôvod založený v prípade podniku Divipa na porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP a v prípade podniku Zicuñaga na nesprávnom posúdení.

C — O žalobných dôvodoch týkajúcich sa dĺžky trvania porušenia

- 244 Určitý počet žalobcov, a to Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot, Torraspapel, Divipa a Zicuñaga, spochybňuje konštatovania Komisie týkajúce sa trvania ich účasti na porušení. Niektorí z týchto žalobcov (MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel) vyjadrujú svoju argumentáciu v rámci návrhov smerujúcich k čiastočnému zrušeniu článku 1 rozhodnutia a k zníženiu pokuty, ktorá im bola uložená v článku 3 uvedeného rozhodnutia, zatiaľ čo iní (Bolloré, Divipa a Zicuñaga) tak robia v rámci svojich subsidiárnych návrhov na zníženie pokuty. Pokiaľ ide o posledné uvedené podniky, z ich písomných dokumentov však vyplýva, že v podstate spochybňujú zákonnosť napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom konštatuje vo svojom článku 1 druhom odseku dĺžku porušenia, ktorého sa dopustil každý z nich. Treba preto prekvalifikovať ich návrh na návrh, ktorého cieľom je aj čiastočné zrušenie článku 1 druhého odseku rozhodnutia, ktorý sa týka dĺžky trvania porušenia.

245 Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel uvádzajú veľmi všeobecnú argumentáciu spočívajúcu v tvrdení, že Komisia nepreukázala ich účasť na karteli v období pred septembrom alebo októbrom 1993 alebo v období pred januárom 1993, pokiaľ ide o MHTP. S výnimkou určitých zvláštností, súvisiacich s konkrétnou situáciou každého z nich, spočíva ich argumentácia v podstate v tvrdení, že na jednej strane v rozpore s tvrdeniami Komisie nie je dokázané, že stretnutia, ktoré sa konali na európskej úrovni v rámci AEMCP pred septembrom alebo októbrom 1993 slúžili ako rámec na tajné dohody v oblasti cien, a že na druhej strane nie je dokázané, že sa pred týmto obdobím uvedené podniky zúčastňovali na tajných stretnutiach na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni. Najskôr treba spoločne preskúmať argumentáciu jednotlivých podnikov, ako aj dodatočnú argumentáciu Mougeotu spočívajúcu v tvrdení, že Komisia nepreukázala jeho účasť na karteli po júli 1995. Ďalej bude potrebné preskúmať žalobné dôvody uvedené podnikmi Divipa a Zicuñaga.

1. O žalobných dôvodoch uvedených podnikmi Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel

a) O účasti žalobcov na porušení pred septembrom alebo októbrom 1993

Tvrdenia účastníkov konania

246 Bolloré v rámci žalobného dôvodu založeného na porušení článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 tvrdí, že Komisia nepreukázala jeho zodpovednosť v karteli medzi januárom 1992 a septembrom alebo októbrom 1993. Na podporu svojho tvrdenia po prvé uvádza, že Copigraph poprel svoju účasť na akomkoľvek karteli pred septembrom 1993. Po druhé popiera akúkoľvek dôkaznú hodnotu vyhláseniam AWA z 5. mája 1999, vyhláseniam Mougeotu zo 14. apríla 1999 a vyhláseniam Sappi zo 6. januára 1998, o ktoré sa Komisia opiera pri dokazovaní účasti Copigraphu na karteli pred septembrom 1993. Zdôrazňuje tiež protirečivý charakter týchto

jednotlivých vyhlásení, keď tvrdí, že vyhlásenia Mougeotu sa týkajú údajných všeobecných stretnutí kartelu, zatiaľ čo vyhlásenia AWA sa týkajú údajného kartelu na francúzskom trhu. Tvrdí tiež, že k prvému zvýšeniu cien spoločnosťou Copigraph došlo v decembri 1993, čo vylučuje, že by táto spoločnosť bola zapojená do kartelu pred septembrom alebo októbrom 1993.

247 MHTP v rámci žalobného dôvodu založeného na absencii dôkazov tvrdí, že Komisia nepreukázala jeho účasť na porušení pred januárom 1993. Na podporu tohto tvrdenia po prvé uvádza, že vyhlásenia podnikov AWA, Sappi a Mougeot uvedené v odôvodneniach č. 107 a 108 rozhodnutia nedokazujú, že stretnutia AEMCP organizované v roku 1992 slúžili ako rámec na vznik kartelu. Po druhé tvrdí, že v rozpore s konštatovaniami Komisie nie je dokázané, že sa zúčastnil na stretnutí 5. marca 1992 týkajúcom sa španielskeho trhu, na stretnutí na jar 1992 týkajúcom sa francúzskeho trhu a na stretnutí 16. júla 1992 týkajúcom sa španielskeho a portugalského trhu.

248 Koehler v rámci žalobného dôvodu založeného na absencii dôkazov tvrdí, že Komisia nepreukázala jeho účasť na protisúťažnom karteli pred októbrom 1993. Na podporu tohto tvrdenia po prvé uvádza, že vyhlásenia podnikov Mougeot a Sappi uvedené Komisiou nedokazujú, že pred októbrom 1993 boli v rámci AEMCP uzatvárané tajné dohody. Dodáva, že skutočnosť, že na určitom počte vnútroštátnych alebo regionálnych trhov sa pred októbrom 1993 uskutočnili tajné stretnutia, nedokazuje existenciu koordinácie na európskej úrovni v tom období. Po druhé Koehler tvrdí, že v rozpore s konštatovaniami Komisie nie je dokázané, že sa zúčastnil na stretnutiach 17. februára 1992 a 5. marca 1992 týkajúcich sa španielskeho trhu, na stretnutí na jar 1992 týkajúcom sa francúzskeho trhu, na stretnutí 16. júla 1992 týkajúcom sa španielskeho a portugalského trhu, na stretnutí 14. januára 1993 týkajúcom sa trhov Spojeného kráľovstva a Írska, na stretnutí na jar 1993 týkajúcom sa francúzskeho trhu ani na stretnutí 30. septembra 1993 týkajúcom sa španielskeho trhu.

249 V rámci žalobného dôvodu založeného na zjavne nesprávnom posúdení Mougeot tvrdí, že Komisia nedokázala, že sa zúčastňoval na karteli pred októbrom 1993. Zdôrazňuje, že vyhlásenia Sappi, na ktoré sa odvoláva Komisia, ho neuvádzajú medzi účastníkmi tajných stretnutí organizovaných v rokoch 1992 a 1993. Dodáva, že keďže v roku 1992 nebol členom AEMCP, zúčastnil sa na stretnutiach tohto združenia konaných 26. mája a 10. septembra 1992 len ako pozorovateľ a že je v každom prípade potrebné prísť k záveru, že účastníci stretnutia AEMCP konaného 9. februára 1993, ktoré je prvým stretnutím tohto združenia, na ktorom sa zúčastnil ako jeho člen, nespomenuli v jeho prítomnosti existenciu ani možnosť kartelu.

250 Mougeot ešte tvrdí, že v odôvodnení č. 111 rozhodnutia Komisia skresľuje obsah jeho vyhlásení zo 14. apríla 1999. Okrem toho Mougeot popiera akúkoľvek dôkaznú hodnotu vyhlásenia Sappi uvedeného Komisiou v odôvodnení č. 112 rozhodnutia na podporu jej tézy, podľa ktorej oficiálne stretnutia AEMCP tvorili rámec tajných stretnutí o cenách pred reštrukturalizáciou tohto združenia uskutočnenou v septembri 1993.

251 Torraspapel v rámci žalobného dôvodu založeného na nesprávnom uplatnení článku 81 ods. 1 ES a porušení zásad prezumpcie neviny a zásadného procesného pravidla uvádza, že neexistuje nijaký dôkaz o jeho údajnej účasti na porušení v období od januára 1992 do septembra 1993. Torraspapel uvádza niekoľko úvodných poznámok k rizikám strategického udávania spojeným s novou politikou zhovievavosti Komisie a k nedostatku dôkaznej hodnoty vyhlásení podnikov AWA, Sappi a Mougeot uvedených Komisiou na podporu jej tézy. Ďalej po prvé spochybňuje, že oficiálne stretnutia AEMCP slúžili ako rámec tajných dohôd o cenách až do septembra 1993. Po druhé tvrdí, že v rozpore s konštatovaniami Komisie sa nezúčastnil na stretnutiach 17. februára 1992 a 5. marca 1992 týkajúcich sa španielskeho trhu, na stretnutiach na jar 1992 a na jar 1993 týkajúcich sa francúzskeho trhu ani na stretnutí 16. júla 1992 týkajúceho sa španielskeho a portugalského trhu.

- 252 Komisia spochybňuje kritiku týkajúcu sa dôkaznej hodnoty vyhlásení podnikov AWA, Sappi a Mougeot. Tieto vyhlásenia umožnili pochopiť organizáciu kartelu vrátane roku 1992. Komisia okrem toho bod po bode odpovedá na tvrdenia žalobcov týkajúce sa ich neúčasti na jednotlivých dotknutých vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutiach.

Rozhodnutie

- 253 Podľa článku 1 druhého odseku rozhodnutia sa Bolloré, MHTP, Koehler a Torraspapel zúčastnili na porušení od januára 1992 do septembra 1995, zatiaľ čo podľa toho istého ustanovenia sa Mougeot zúčastnil na tomto porušení od mája 1992 do septembra 1995.
- 254 Relevantné časti rozhodnutia, čo sa týka účasti piatich dotknutých žalobcov na porušení v období medzi januárom alebo májom 1992 a septembrom alebo októbrom 1993 znejú takto:

„83 Organizácia a koordinácia kartelu na úrovni EHP sa uskutočňovali na všeobecných stretnutiach kartelu zvolávaných pod rúskom oficiálnych stretnutí profesionálnej organizácie, AEMCP.

84 Na týchto všeobecných stretnutiach účastníci prijímali zásadné rozhodnutia o programe a veľkosti (v percentách) zvýšení cien pre každý štát EHP. Dohodli sa na viacerých postupných zvýšeníach cien na niekoľko mesiacov dopredu.

85 Stretnutia AEMCP slúžili ako rámec na stretnutia kartelu najmenej od januára 1992 až do septembra 1993...

87 Úroveň účasti na stretnutiach AEMCP bola vo všeobecnosti vysoká, a v období porušenia sa na nich zúčastňovali všetci výrobcovia, ktorí boli členmi AEMCP: AWA, Binda, Copigraph, Koehler, Mougeot, Stora, Torraspapel/Sarrió a Zanders“ [*neoficiálny preklad*].

255 Okrem toho z odôvodnení č. 107 až 113 vyplýva, že Sappi pripustil existenciu tajnej dohody medzi konkurujúcimi výrobcami na pravidelných stretnutiach, ktoré sa konali najmenej od začiatku roka 1992. Jeden zamestnanec Sappi vyhlásil, že tieto stretnutia sa konali „na úrovni Spoločenstva“ od roku 1991. AWA takisto pripustil, že také stretnutia sa konali od začiatku roka 1992. Mougeot, ktorý vstúpil do AEMCP na konci roka 1992, odovzdal vyhlásenia (dokument č. 7647 uvedený v bode 165 vyššie) týkajúce sa konania oficiálneho stretnutia AEMCP v roku 1993, z ktorých Komisia vyvodzuje, že z reštrukturalizácie združenia vyplývala reštrukturalizácia kartelu. Mougeot vyhlásil:

„Pán B. sa nepochybne pri príležitosti oficiálneho stretnutia AEMCP zo 14. septembra 1993 vo Frankfurte alebo predchádzajúceho stretnutia, v každom prípade pri prevzatí svojej funkcie vo vedení Generálneho riaditeľstva oddelenia ‚samoprepisovacieho papiera‘ jasne rozhodol zvolať na ‚neoficiálne stretnutia‘ hlavných výrobcov samoprepisovacieho papiera na jednotlivých trhoch a zmeniť organizáciu oficiálnych stretnutí AEMCP. [Pán B.] rozhodol, že na každom stretnutí AEMCP bude odteraz prítomný advokát, aby bol týmto stretnutiam poskytnutý oficiálny charakter a aby ich nebolo možné kritizovať. Rozhodol však, že o všetkom, čo sa týka cien, sa na nich už nebude diskutovať, ale len prejednávať na ‚neoficiálnych‘ stretnutiach.“

Posúdenie Súdom prvého stupňa

- 256 Na úvod treba pripomenúť, že pokiaľ ide o hodnotenie dôkazov porušenia článku 81 ods. 1 ES, Komisia je povinná preukázať porušenia, ktoré konštatuje, a zaobstarat vhodné dôkazy na to, aby z právneho hľadiska dostatočne preukázala existenciu skutočností vedúcich k porušeniu (rozsudky Súdneho dvora zo 17. decembra 1998, Baustahlgewebe/Komisia, C-185/95 P, Zb. s. I-8417, bod 58, a Komisia/Anic Participazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 86).
- 257 Komisia je teda na účel odôvodnenia pevného presvedčenia, že k porušeniu došlo, povinná uviesť presné a zhodujúce sa dôkazy (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. júla 2000, Volkswagen/Komisia, T-62/98, Zb. s. II-2707, bod 43, a tam citovanú judikatúru).
- 258 Je však potrebné zdôrazniť, že každý dôkaz predložený Komisiou nemusí so zreteľom na každý bod porušenia nutne zodpovedať týmto kritériám. Postačuje, ak súbor dôkazov, o ktoré sa inštitúcia opiera, zodpovedá v celkovom posúdení tejto požiadavke (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 15. októbra 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, Zb. s. I-8375, body 513 až 520). Okrem toho, ako Súd prvého stupňa už uviedol v bodoch 155 a 166 vyššie, dôkazy musia byť posúdené ako celok a vyhlásenia vykonané v rámci oznámenia o spolupráci nemožno na základe tejto jedinej skutočnosti považovať za zbavené dôkaznej hodnoty.
- 259 Z rozhodnutia vyplýva, že Komisia založila zodpovednosť piatich dotknutých žalobcov počas obdobia medzi januárom 1992 alebo májom 1992, pokiaľ ide

o Mougeot, a septembrom alebo októbrom 1993 na ich účasti na tajných kontaktoch a na systéme tajných stretnutí zahŕňajúcom vzájomné prelínanie jednak oficiálnych stretnutí AEMCP, o ktorých tvrdí, že slúžili ako rámec na tajné dohody o cenách, a jednak vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu.

²⁶⁰ Na prvom mieste treba analyzovať údajný systém tajných stretnutí, zložený z oficiálnych stretnutí AEMCP a z vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu, a na druhom mieste účasť dotknutých žalobcov na týchto stretnutiach pred septembrom alebo októbrom 1993.

— O údajnom systéme tajných stretnutí

Oficiálne stretnutia AEMCP pred septembrom alebo októbrom 1993

²⁶¹ Zo znenia odôvodnení č. 107 až 113, 254 až 256 a 295 rozhodnutia vyplýva, že Komisia na podporu svojich tvrdení týkajúcich sa konania všeobecných (európskych) stretnutí kartelu v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP pred septembrom alebo októbrom 1993 uvádza po prvé vyhlásenia Mougeotu obsiahnuté v dokumente č. 7647 (pozri bod 255 vyššie), po druhé svedectvo zamestnanca Sappi, ako aj priznanie Sappi a AWA a po tretie existenciu viacerých dôkazov potvrdzujúcich organizáciu vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí kartelu od januára 1992, o ktorých sa bude hovoriť v bode 281 a nasledujúcich.

- 262 Po prvé zo znenia odôvodnení č. 113 a 254 rozhodnutia sa zdá, že vyhlásenia Mougeotu (dokument č. 7647) uvedené v odôvodnení č. 108 uvedeného rozhodnutia a citované v bode 255 vyššie, tvoria ústredný prvok dokazovania Komisie v tomto ohľade.
- 263 V tejto súvislosti treba najskôr odmietnuť tvrdenia Mougeotu týkajúce sa údajného skreslenia obsahu jeho vyhlásení Komisiou. Porovnanie znenia odôvodnenia č. 108 rozhodnutia a znenia dokumentu č. 7647, v ktorom sa nachádzajú dotknuté vyhlásenia, preukazuje, že Komisia v rozhodnutí doslovne a verne reprodukovala vyhlásenia Mougeotu obsiahnuté v uvedenom dokumente.
- 264 Navyše v odpovedi na tvrdenie uvedené Koehlerom treba prísť k záveru, že mimoriadne jasný význam vyhlásení Mougeotu odôvodňuje, že Komisia, ako vyplýva z odôvodnenia č. 295 rozhodnutia, nepriznala nijakú hodnotu neskoršiemu popretiu obsiahnutému v odpovedi na OV.
- 265 Treba tiež odmietnuť tvrdenie Torraspapelu, podľa ktorého tvrdenia uvedené v poznámke pod čiarou č. 97 rozhodnutia preukazujú, že aj samotná Komisia spochybňuje dôkaznú hodnotu vyhlásení Mougeotu. Skutočnosť, že Komisia v tejto poznámke pod čiarou vzhľadom na obsah písomných dôkazov uvedených v spise odmietla tvrdenie Mougeotu, že ten sa prvýkrát zúčastnil na stretnutí AEMCP 9. februára 1993, nemožno totiž vykladať ako výraz všeobecnej pochybnosti Komisie o dôkaznej hodnote tvrdení Mougeotu. Okrem toho na rozdiel od tvrdenia Mougeotu uvedeného v poznámke pod čiarou č. 97 rozhodnutia vyhlásenia uvedené v odôvodnení č. 108 uvedeného rozhodnutia nie sú spochybnené žiadnou skutočnosťou, ktorá by mohla vyvolať pochybnosť o dôkaznej hodnote týchto vyhlásení.

266 Z týchto vyhlásení Mougeotu vyplýva, že na oficiálnom stretnutí AEMCP pán B. rozhodol pri svojom nástupe do funkcie na čele Generálneho riaditeľstva oddelenia „samoprepisovacieho papiera“ spoločnosti AWA zreorganizovať činnosti AEMCP tak, že oficiálne stretnutia tohto združenia sa od toho času budú konať v prítomnosti advokáta, aby sa im zabezpečil „nekritizovateľný“ charakter nediskutovaním „o všetkom, čo sa týka cien“ na uvedených stretnutiach a zvolávaním od tej chvíle „neoficiálnych“ stretnutí na ich prerokovanie. Vyhlásenia Mougeotu jasne znamenajú, že pred reorganizáciou činností AEMCP, o ktorej rozhodol pán B. (AWA), slúžili oficiálne stretnutia AEMCP ako rámec na diskusie týkajúce sa cien. Práve tieto diskusie boli kritizovateľným prvkom týchto stretnutí.

267 Žiaden z dotknutých žalobcov nespochybňuje údaje uvedené v odôvodnení č. 110 rozhodnutia, podľa ktorých sa prvé oficiálne stretnutie AEMCP konané za prítomnosti advokáta uskutočnilo 18. novembra 1993. Za týchto podmienok Komisia oprávnene usúdila, že rozhodnutie pána B. reštrukturalizovať činnosti a stretnutia AEMCP bolo prijaté na oficiálnom stretnutí tohto združenia, ktoré bezprostredne predchádzalo stretnutiu konanému 18. novembra 1993, čiže na stretnutí 14. septembra 1993. Komisia teda oprávnene prišla k záveru, že diskusie o cenách sa až do 14. septembra 1993 konali v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP.

268 Táto úvaha je posilnená odôvodneniami č. 115 až 121 rozhodnutia, z ktorých vyplýva, že po tomto rozhodnutí o reštrukturalizácii sa popri oficiálnych stretnutiach AEMCP konali aj neoficiálne stretnutia, ktorých cieľom bolo dohodnúť sa na zvýšení cien v EHP.

269 Po druhej Komisia uvádza výňatok, uvedený v odôvodnení č. 112 rozhodnutia, zo svedectva (dokument č. 5407 pripojený v prílohe k OV) jednej osoby zamestnanej Sappi vo februári 1993, ktorá si spomína, že jej kolegovia „sa vracali zo stretnutí, vrátane stretnutí AEMCP, s presnou predstavou o zvýšení cien, ktoré malo byť uplatnené, a že reakcie konkurentov ich nechávali pomerne ľahostajnými“.

270 V rozpore s tvrdeniami niektorých žalobcov nie sú spomienky tohto zamestnanca Sappi vôbec vyjadrené pochybovačne alebo opatrne. Keďže neexistujú údaje v opačnom zmysle, treba ich chápať tak, že sa týkajú bez rozdielu tak obdobia pred septembrom 1993, ako aj obdobia po septembri 1993. Potvrdzujú na obdobie medzi februárom a septembrom 1993, že tajné stretnutia týkajúce sa zvýšenia cien na európskej úrovni sa konali v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP, čo napokon podniky, ktoré pripustili svoju účasť na karteli od roku 1992, nespochybnili.

271 V tomto štádiu analýzy sa teda ukazuje, že Komisia oprávnene dospela k záveru, že pred septembrom 1993 sa v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP uzavierali dohody o cenách. Teraz je potrebné overiť, či Komisia bola oprávnená konštatovať, že využívanie oficiálnych stretnutí AEMCP ako rámca na také dohody sa začalo najneskôr v januári 1992 a pokračovalo až do septembra 1993.

272 V tejto súvislosti z odôvodnení č. 86 a 113 rozhodnutia vyplýva, že Komisia na podporu svojich konštatovaní uvádza, že prvé oficiálne stretnutie AEMCP, z ktorého má k dispozícii písomné dôkazy, je stretnutie uskutočnené 23. januára 1992. Po porovnaní týchto údajov jednak s údajne zhodnými vyhláseniami AWA a Sappi uvedenými v odôvodnení č. 107 rozhodnutia, ktoré potvrdzujú, že tajné stretnutia sa konali na európskej úrovni od začiatku roka 1992, jednak s dôkazmi potvrdzujúcimi skutočnosť, že organizácia pravidelných stretnutí a kontaktov na vnútroštátnej a regionálnej úrovni sa začala v januári 1992 (rovnaké odôvodnenie), sa Komisia domnieva, že európsky cenový kartel sa začal najneskôr v januári 1992. Komisia v odôvodnení č. 113 rozhodnutia dodáva, že dokumenty, ktoré má k dispozícii, uvádzajú, že medzi januárom 1992 a stretnutím uskutočneným 14. septembra 1993 sa konalo osem stretnutí AEMCP, všetky v Zürichu.

273 Najskôr je potrebné konštatovať, že žiaden zo žalobcov nespochybňuje presnosť údajov rozhodnutia týkajúcich sa konania oficiálneho stretnutia AEMCP 23. januára 1992.

274 Ďalej je potrebné uviesť po prvé, že AWA vo svojom vyhlásení (dokumenty č. 7828 a 7829, pozri bod 163 vyššie) uvedenom Komisiou v odôvodnení č. 107 rozhodnutia priznáva, že od začiatku roka 1992 sa zúčastňoval s konkurentmi na určitých „nenáležitých“ (improper) stretnutiach, ktoré slúžili na výmenu zámerov týkajúcich sa oznámení o zvýšení cien. Toto priznanie AWA sa podľa jeho odpovede na žiadosť Komisie o informácie (dokument č. 7829) týka stretnutí, na ktorých sa zúčastnili Sarrió, Mougeot, Stora-Feldmühle, Copigraph, Koehler a Zanders a ktoré sa uskutočnili v Paríži, Zürichu a Ženeve v rokoch 1992 až 1995. Zürich je pritom mestom, v ktorom sa, ako vyplýva z tabuľky A v prílohe I k rozhodnutiu, konali všetky oficiálne stretnutia AEMCP organizované medzi januárom 1992 a septembrom 1993.

275 Podľa odpovede AWA (dokument č. 7827) sa však výňatok uvedený v odôvodneniach č. 61 a 107 rozhodnutia týka detailov stretnutí, ktoré sa konali od 1. januára 1992 až do dňa podania tejto odpovede, ale nie oficiálnych stretnutí AEMCP, takže z toho možno vyvodíť, že vylúčila všetky stretnutia AEMCP ako zbavené tajného charakteru. Keďže v súlade so zásadou *in dubio pro reo* musí existencia dôvodnej pochybnosti svedčiť v prospech žalobcov, je potrebné vychádzať z toho, že vyhlásenia AWA samy osebe neumožňujú prísť k záveru, že oficiálne stretnutie AEMCP 23. januára 1992 slúžilo ako rámec na tajnú dohodu o cenách. Sú však podstatným nepriamym dôkazom existencie kartelu na európskej úrovni od začiatku roka 1992.

276 Po druhé, pokiaľ ide o vyhlásenia Sappi uvedené v odôvodnení č. 107 rozhodnutia, z odôvodnenia č. 73 uvedeného rozhodnutia vyplýva, že Komisia odkazuje na „vyhlásenia Sappi [naznačujúce], že medzi európskymi výrobcami samoprepisovacieho papiera existovali kontakty tajnej povahy už od vytvorenia ich profesionálnej organizácie AEMCP v roku 1981 a predovšetkým od polovice 80. rokov“ [*neoficiálny preklad*].

277 V poznámke pod čiarou č. 64 rozhodnutia (dokument č. 4656) Komisia spresňuje:

„Sappi odovzdal Komisii vyhlásenie jedného zo svojich zamestnancov, ktorý sa zaoberal predajom samoprepisovacieho papiera od [70.] rokov, podľa ktorého ,ten začal tušiť existenciu tajnej dohody v oblasti samoprepisovacieho papiera približne v polovici 80. rokov z dôvodu poznámok urobených riaditeľstvom... domnieval sa, že táto tajná dohoda zahŕňa okrem iných Arjo Wiggins, Koehler a Stora-Feldmühle, [a] vedel o dvojstranných výmenách informácií od polovice alebo od konca 80. rokov“
[neoficiálny preklad].

278 Vyhlásenie ďalšieho zamestnanca Sappi uvádza, že v rokoch 1991 až 1993 dochádzalo ku kontaktom a k tajným stretnutiam medzi konkurentmi na úrovni Spoločenstva. Tento zamestnanec Sappi vyhlasuje, že sa domnieval, že tieto kontakty vytvárajú tajnú dohodu a že dodávatelia navzájom diskutujú o cenách na úrovni Spoločenstva.

279 Vyhlásenia zamestnancov Sappi uvedené v predchádzajúcich bodoch môžu preukázať, že od konca 80. rokov alebo začiatku 90. rokov existoval na európskej úrovni cenový kartel zahŕňajúci niekoľko výrobcov. Okrem toho podporujú vyhlásenia AWA o existencii kartelu na európskej úrovni od začiatku roka 1992. Neumožňujú však potvrdiť, že oficiálne stretnutie AEMCP 23. januára 1992 tvorilo rámec na tajné kontakty. O nič viac než vyhlásenia AWA teda samy osebe neumožňujú prísť k záveru, že Komisia riadne preukázala, že tajné dohody o cenách boli uzavierané od januára 1992 v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP.

280 Treba teda preskúmať tretiu skutočnosť uvedenú Komisiou, čiže organizáciu stretnutí a tajných kontaktov na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni v blízkosti oficiálnych stretnutí AEMCP od začiatku roka 1992.

Stretnutia na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni pred septembrom alebo októbrom 1993

281 Z tabuľky 3 nazvanej „Vnútroštátne a regionálne stretnutia kartelu od februára 1992 do jari 1995“ a uvedenej v odôvodnení č. 129 rozhodnutia vyplýva, že Komisia konštatuje konanie siedmich vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí medzi februárom 1992 a 30. septembrom 1993. Podľa detailu z týchto stretnutí poskytnutého v prílohe II k rozhodnutiu:

- 17. februára 1992 sa konalo stretnutie týkajúce sa španielskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Koehler a Torraspapel,
- 5. marca 1992 sa konalo stretnutie týkajúce sa španielskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Stora (MHTP), Koehler a Torraspapel,
- na jar 1992, pravdepodobne v apríli, sa konalo stretnutie týkajúce sa francúzskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Copigraph (dcérska spoločnosť spoločnosti Bolloré), Stora (MHTP), Koehler, Mougeot a Torraspapel,
- 16. júla 1992 sa konalo stretnutie týkajúce sa španielskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Stora (MHTP), Koehler a Torraspapel,
- 14. januára 1993 sa konalo stretnutie týkajúce sa trhu Spojeného kráľovstva a Írska, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Stora (MHTP) a Koehler,

— na jar 1993, pravdepodobne v apríli, sa konalo stretnutie týkajúce sa francúzskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Copigraph (dcérska spoločnosť spoločnosti Bolloré), Stora (MHTP), Koehler, Mougeot a Torraspapel,

— 30. septembra 1993 sa konalo stretnutie týkajúce sa španielskeho trhu, na ktorom sa zúčastnili predovšetkým Copigraph (dcérska spoločnosť spoločnosti Bolloré), Stora (MHTP), Koehler, Mougeot a Torraspapel.

282 Je potrebné overiť dôvodnosť konštatovaní Komisie týkajúcich sa konania týchto stretnutí a ich protisúťažného predmetu.

283 Pokiaľ ide, po prvé, o stretnutie 17. februára 1992, týkajúce sa španielskeho trhu, Súd prvého stupňa už v bodoch 161 až 169 vyššie konštatoval, že toto stretnutie zamerané na zabezpečenie dodržania dohody o zvýšení cien na španielskom trhu malo tajný predmet zhodujúci sa so všeobecným predmetom porušenia.

284 Pokiaľ ide, po druhé, o stretnutie 5. marca 1992, zo zistení Súdu prvého stupňa v bodoch 161 až 170 vyššie takisto vyplýva, že tak konanie, ako aj tajný predmet tohto stretnutia sú preukázané.

285 Pokiaľ ide, po tretie, o stretnutia na jar roku 1992 a na jar roku 1993, týkajúce sa francúzskeho trhu, ich konanie a protisúťažný predmet vyplývajú z vyhlásení zamestnancov Sappi obsiahnutých v dokumentoch č. 15026, 15027 a 15272, ktoré sú uvedené v odôvodnení č. 137 rozhodnutia a pripojené k OV.

286 Výňatok z vyhlásenia Sappi obsiahnutý v dokumente 15272 znie:

„Riaditeľ (v tej dobe) služieb predaja Sappi (UK) Ltd vo Francúzsku vyhlásil, že sa spolu so svojím nadriadeným, pánom W., zúčastnil na dvoch stretnutiach s konkurentmi vo Francúzsku. Prvé z nich sa uskutočnilo na jar 1992 a druhé o rok neskôr. Jedno sa uskutočnilo v hoteli na letisku Charles-de-Gaulle a druhé v centre Paríža. To sú jediné stretnutia tohto druhu, na ktorých sa zúčastnil, a nevedel, či sa vo Francúzsku uskutočnili nejaké ďalšie.

Diskusia na týchto stretnutiach sa týkala hlavne hárkov, ktoré Sappi v tom období vo Francúzsku nepredával. Stretnutia nevedli ku konsenzu ani k akejkoľvek dohode o hárkoch. Pokiaľ ide o kotúče, diskusia sa týkala predchádzajúcich a súčasných, a nie budúcich úrovni cien.“

287 V tabuľke (dokument č. 15200 pripojený k OV) uvedenej v odpovedi z 18. mája 1999 na žiadosť Komisie o informácie Sappi uvádza, že stretnutia sa konali v rôznych dátumoch na jar 1992 a na jar 1993, pravdepodobne v apríli, v Paríži na letisku Charles-de-Gaulle a v hoteli blízko Place de l'Étoile. Podľa tejto tabuľky bola cieľom uvedených stretnutí výmena informácií a diskusia o zákazníkoch a cenách, ktoré sa na nich uplatňovali. Sappi uvádza, že na týchto stretnutiach sa zúčastnili zástupcovia Sappi, AWA, Sarrió, Zanders, agenta Zanders vo Francúzsku a zástupcovia Europapier a Feldmühle. Tvrdí, že si nespomína, či sa na týchto stretnutiach zúčastnil zástupca Koehlera.

288 Z údajov uvedených v predchádzajúcich bodoch vyplýva, že zamestnanec Sappi, ktorý bol pôvodcom týchto údajov a ktorý bol osobne prítomný na uvádzaných udalostiach, si presne spomína na konanie dvoch stretnutí medzi konkurentmi na jar

1992 a na jar 1993 v Paríži, ktorých predmetom bola predovšetkým diskusia o zákazníkoch a o cenách, ktoré sa na nich uplatňovali. Absencia presného údaj, pokiaľ ide o presný okamih konania týchto stretnutí, sa vysvetľuje pravdepodobne veľkým časovým odstupom medzi spornými skutočnosťami a okamihom, keď bol tento zamestnanec požiadaný, aby si na ne spomenul, a nemôže zakryť presnosť jeho svedectva, pokiaľ ide o obdobie, keď sa uskutočnili dotknuté stretnutia, miesto ich konania a ich predmet. Nemôže teda odňať vyhláseniam zamestnanca Sappi ich dôkaznú hodnotu, pokiaľ ide o tieto jednotlivé aspekty.

289 Pokiaľ ide o stretnutie na jar 1993, treba dodať, že dokumenty č. 4798, 4799 a 5034, uvedené Komisiou v poznámke pod čiarou č. 135 rozhodnutia, zodpovedajú výkazom cestovných nákladov a vyplýva z nich, že pán F. (Koehler) a pán W. (Stora-Feldmühle) sa stretli 14. apríla 1993 v Paríži. Taký údaj potvrdzuje tézu Komisie, podľa ktorej sa stretnutie na jar 1993 uskutočnilo v apríli.

290 Z vyhlásení zamestnanca Sappi uvedených v bode 286 vyššie vyplýva, že podľa jeho spomienok nebola na stretnutiach na jar 1992 a na jar 1993 uzatvorená nijaká dohoda o cenách. Informácia, že účastníci týchto stretnutí nedospeli ku konsenzu ani k dohode akejkoľvek povahy, pokiaľ ide o hárky, treba vykladať tak, že znamená, že na týchto stretnutiach boli urobené pokusy v tomto zmysle, čo sa týka hárkov, čo spôsobuje protiprávnosť týchto stretnutí.

291 V rámci týchto pokusov si totiž účastníci museli vymeniť individuálne informácie o svojich cenách a/alebo o svojich objemoch predaja, pokiaľ ide o hárky. Podľa judikatúry (rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, body 117 a 121) však požiadavka samostatnosti politiky každého hospodárskeho subjektu, ktorá je vlastná ustanoveniam Zmluvy týkajúcim sa hospodárskej súťaže, prísne bráni akémukoľvek priamemu alebo nepriamemu kontaktu medzi takými subjektmi, ktorý by mohol byť ovplyvniť správanie súčasného alebo potenciálneho

konkurenta na trhu, alebo oboznámiť takého konkurenta s vlastným správaním na trhu, o ktorom bolo rozhodnuté alebo ktoré sa zamýšľa, pokiaľ predmetom alebo následkom týchto kontaktov je dosiahnutie podmienok hospodárskej súťaže, ktoré by nezodpovedali bežným podmienkam relevantného trhu. V tejto súvislosti sa treba domnievať, pokiaľ neexistuje dôkaz o opaku, ktorého predloženie prináleží dotknutým hospodárskym subjektom, že podniky zúčastňujúce sa na dohode, ktoré ostávajú činné na trhu, zohľadňujú pri určovaní svojho správania na trhu informácie, ktoré si vymenili so svojimi konkurentmi. Vzhľadom na túto judikatúru treba pripustiť, že stretnutia na jar 1992 a na jar 1993 slúžili, pokiaľ ide o trh s hárkami, ako rámec na zosúladené postupy v rozpore s článkom 81 ods. 1 ES.

292 Vyhlásenia zamestnanca Sappi rozvedené v bode 286 vyššie okrem toho uvádzajú, pokiaľ ide o kotúče, výmenu informácií, ako aj diskusie na stretnutiach o zákazníkoch a o cenách, ktoré sa na nich uplatňovali, čo vzhľadom na judikatúru uvedenú v predchádzajúcom bode znamená existenciu zosúladených postupov zakázaných článkom 81 ods. 1 ES.

293 Konanie stretnutí medzi konkurentmi na jar 1992 a na jar 1993 v Paríži, ako aj protisúťažný predmet týchto dvoch stretnutí sú teda preukázané.

294 Subsidiárne, aj keby bolo potrebné prísť k záveru, že na týchto stretnutiach došlo len k výmene informácií, ktoré predstavujú porušenie iba pokiaľ smerovali k ulahčeniu uzavretia dohôd o zvýšení cien a o predajných kvótach a ku kontrole dodržiavania dohôd (odôvodnenie č. 97 rozhodnutia), záver by zostal nezmenený.

295 Komisia bola totiž vzhľadom, po prvé, na výňatok z vyhlásenia Sappi, z ktorého je zrejmé, že na dotknutých stretnutiach došlo k pokusom dospieť k dohode na trhu

s hárkami, po druhé, na skutočnosti potvrdzujúce, že najneskôr od januára 1992 sa uzavierali dohody o zvýšení cien na európskej úrovni v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP, a po tretie, na prítomnosť tak na stretnutí na jar 1992, ako aj na stretnutí na jar 1993, určitého počtu podnikov, ktoré boli zastúpené na uvedených oficiálnych stretnutiach (predovšetkým Sappi, AWA, Zanders), oprávnená sa domnievať, že predmet výmeny obchodných informácií, ku ktorej došlo na francúzskych stretnutiach, bol nevyhnutne spojený s dohodou o zvýšení cien samoprepisovacieho papiera.

²⁹⁶ Pokiaľ ide, po štvrté, o stretnutie 16. júla 1992, z konštatovaní Súdu prvého stupňa v bodoch 180 až 184 vyššie vyplýva, že konanie a tajný predmet tohto stretnutia sú preukázané.

²⁹⁷ Pokiaľ ide, po piate, o stretnutie 14. januára 1993, Komisia sa na preukázanie konania tohto stretnutia a jeho protisúťažného predmetu opiera o nedôverné dokumenty č. 15026, 15175 a 15176, 15271 a 15272, ako aj 4752 pripojené k OV.

²⁹⁸ Dokument č. 15026 obsahuje predovšetkým tieto údaje:

„Prvý zamestnanec nám oznámil, že... sa domnieva, že dve stretnutia sa uskutočnili v Heathrow Business Centre a jedno v hoteli Intercontinental v Londýne, ale nespomína si, ktoré... Druhý zamestnanec nám oznámil, že... jeho zápisník obsahuje pri dátume 14. januára 1993 zmienku o stretnutí v Heathrow Business Centre na termináli 2 o 10. hodine. Nevedel, z akého iného dôvodu než z dôvodu svojej účasti na stretnutí s konkurentmi... by sa tam nachádzal.“

299 Dokumenty č. 15175 a 15176 obsahujú tieto spresnenia:

„Dôkazné prostriedky, ktoré... bol schopný poskytnúť, sú tieto.... Ako je uvedené vo vyhláseniach z 11. novembra a 20. decembra 1996, zúčastnil sa na stretnutí s konkurentmi v Spojenom kráľovstve, pravdepodobne vo štvrtok 14. januára 1993 v Heathrow Business Centre na termináli 2 o 10. hodine. Kópia príslušnej strany jeho poznámok je pripojená v prílohe 5. [Pán I.], riaditeľ predaja a marketingu Sappi (UK) Ltd, ho požiadal o účasť. Stretnutie sa v podstate týkalo výmeny informácií o tom, ktorý dodávateľ zásobuje ktorých zákazníkov, tendencií a očakávaní trhov. Nedospelo sa k žiadnej dohode... Arjo Wiggins stretnutie viedol. Došlo skôr k výmene informácií, než k uzavretiu dohôd o tom, ako sa správať v budúcnosti.“

300 Dokumenty č. 15271 a 15272 obsahujú tieto vyhlásenia:

„Prvý zamestnanec povedal, že... Niekedy sa však v Spojenom kráľovstve konali neoficiálne *ad hoc* stretnutia medzi konkurentmi, ktorých cieľom bolo zoznámiť sa s trhom, predovšetkým pokiaľ ide o minulú činnosť, a dozvedieť sa názor konkurentov, skôr než dosiahnuť dohodu alebo sa zapojiť do zosúladeného postupu s cieľom dospieť k zvýšeniu cien. Pokiaľ ide o Sappi, cieľom jeho účasti na týchto stretnutiach bolo získať informácie, aj keď je možné, že ostatní využili tieto stretnutia na odovzdanie údajov alebo na pokus o zneužitie trhu; diskusie na týchto stretnutiach nesmerovali k rozdeleniu trhu alebo rozdeleniu zákazníkov;... potvrdil, že sa zúčastnil na takýchto stretnutiach, jednom v roku 1992, jednom v roku 1993 a jednom v roku 1994. Je tiež možné, že sa zúčastnil na jednom alebo dvoch ďalších stretnutiach (nie však viac). Nezúčastnil sa na žiadnom stretnutí v roku 1995 ani v roku 1996. Prax organizácie takých stretnutí bola týmto priemyselným odvetvím zavedená už v dobe, keď sa začal zaoberať predajom samoprepisovacieho papiera... Stretnutia sa vo všeobecnosti konali na letisku Heathrow alebo v hoteli v Londýne...“

301 Pokiaľ ide o dokument č. 4752, ten zodpovedá výňatku zo zápisníka zamestnanca Sappi a obsahuje pri dátume 14. januára 1993 túto zmienku: „T2 Heathrow 10 hod. autobus. Centrum.“

302 Komisia bola vzhľadom na rôzne skutočnosti uvedené v bodoch 298 až 301 vyššie oprávnená konštatovať, že stretnutie medzi konkurentmi sa uskutočnilo 14. januára 1993 o 10. hodine na letisku v Heathrow. Z výňatku uvedeného v bode 299 vyššie istotne vyplýva, že účastníci tohto stretnutia nedospeli k dohode. Okrem toho, že tento výňatok možno vykladať tak, že preukazuje existenciu pokusu dospieť k dohode porušujúcej článok 81 ods. 1 ES, čo z dôvodov uvedených v bode 291 vyššie môže spôsobiť protiprávnosť dotknutého stretnutia, však výňatok z vyhlásenia Sappi uvedený v bode 299 vyššie potvrdzuje, že stretnutie slúžilo ako rámec na výmenu informácií o zákazníkoch jednotlivých účastníkov tohto stretnutia.

303 Pokiaľ ide o výmenu informácií, treba pripomenúť, že Komisia ju považuje za porušenie z dôvodu, že pomáha uzavieraniu alebo dodržiavaniu dohody o zvýšení cien.

304 Viacero nepriamych dôkazov podporuje tézu, podľa ktorej bol cieľ výmeny informácií na britskom stretnutí spojený s dohodou o zvýšení cien. Po prvé z výňatku z vyhlásenia Sappi je zrejmé, že na dotknutom stretnutí došlo k pokusu dospieť k dohode. Po druhé tieto skutočnosti potvrdzujú, že najneskôr od januára 1992 boli dohody o zvýšení cien uzavierané na európskej úrovni v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP. Po tretie na stretnutí 14. januára 1993 sa zišiel určitý počet podnikov, ktoré boli zastúpené na oficiálnych stretnutiach AEMCP, v rámci ktorých sa odohrávali všeobecné stretnutia kartelu týkajúce sa dohôd o zvýšení cien.

305 Okrem toho treba zdôrazniť, že podľa odôvodnenia č. 183 rozhodnutia podnik AWA vo svojej odpovedi na OV potvrdil, že toto stretnutie 14. januára 1993 patrilo k „nenáležitým“ stretnutiam medzi konkurentmi (pozri tiež bod 164 vyššie).

306 Pokiaľ ide, po šieste, o stretnutie 30. septembra 1993 v Barcelone uvedené v odôvodnení č. 163 rozhodnutia, Súd prvého stupňa už v bode 172 vyššie prišiel k záveru, že Komisia riadne preukázala konanie tohto stretnutia, ako aj skutočnosť, že toto stretnutie slúžilo ako rámec na výmenu obchodných informácií o individuálnych predajoch v rokoch 1992 a 1993 a dohodám o pridelení predajných kvót na štvrtý štvrtrok roka 1993 a o zvýšení cien, ktoré sa malo uplatňovať od 1. januára 1994. Navyše okolnosť, že na tomto stretnutí 30. septembra 1993 si účastníci postupne vymenili obchodné informácie o svojich priemerných predajoch, dohodli sa na rozdelení predajných kvót, rozhodli o kolektívnom zvýšení cien a dohodli sa na uskutočnení ďalšieho stretnutia na účely overenia dodržiavania predajných kvót, potvrdzuje tézu Komisie, že pri určitých príležitostiach došlo k výmene informácií o predajoch a dohodám o predajných kvótach, aby sa uľahčilo uzavretie dohôd o zvýšení cien a zabezpečilo ich uplatňovanie.

307 Komisia teda z právneho hľadiska dostatočne preukázala konanie tajných stretnutí týkajúcich sa španielskeho trhu 17. februára, 5. marca a 16. júla 1992, ako aj 30. septembra 1993, francúzskeho trhu na jar 1992 a na jar 1993, ako aj trhov Spojeného kráľovstva a Írska 14. januára 1993. Konanie týchto tajných stretnutí na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni, s ohľadom na vyhlásenie Mougeotu uvedené v odôvodnení č. 90 rozhodnutia, podľa ktorého odôvodnenie týchto stretnutí spočívalo v starosti zaistiť všeobecné uplatňovanie zvýšenia cien, o ktorom sa rozhodlo na európskej úrovni, zodpovedá opisu porušenia uvedeného Komisiou v odôvodnení č. 77 rozhodnutia, predovšetkým skutočnosti, že prostriedok použitý na uskutočnenie cieľa kartelu spočíval v konaní stretnutí na jednotlivých úrovniach (všeobecnej, vnútroštátnej alebo regionálnej).

308 Pokiaľ ide o začiatok porušenia, Komisia teda bola oprávnená konštatovať konanie, v čase zodpovedajúcom oficiálnemu stretnutiu AEMCP 23. januára 1992, tajných kontaktov v Španielsku, ktoré mali zhodný predmet s predmetmi všeobecných stretnutí kartelu, ktoré boli organizované v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP až do septembra 1993. Toto konštatovanie spolu s priznaniami viacerých podnikov týkajúcimi sa ich účasti na európskom karteli od januára 1992, ako aj s tvrdením AWA týkajúcim sa jeho účasti na „nenáležitých“ stretnutiach na jednotlivých vnútroštátnych alebo regionálnych trhoch, kde došlo k výmene úmyslov týkajúcich sa oznámenia o zvýšení cien (dokument č. 7828) od januára 1992, vedie Súd prvého stupňa k záveru, že Komisia sa oprávnene domnievala, že oficiálne stretnutie AEMCP 23. januára 1992 slúžilo ako rámec všeobecného stretnutia kartelu, a stanovila pre podniky, ktoré sa na ňom zúčastnili, začiatok porušenia na január 1992.

309 Ako bolo uvedené v bode 272 vyššie, podľa odôvodnenia č. 113 rozhodnutia dokumenty v držbe Komisie dokazujú, že medzi januárom 1992 a stretnutím 14. septembra 1993 sa uskutočnilo osem stretnutí AEMCP, ktorých presné dátumy sú uvedené v tabuľke A prílohy I k rozhodnutiu, všetky v Zürichu. Vzhľadom na túto informáciu, ktorú žalobcovia nespochybnili, a vzhľadom na priznania Sappi a AWA, ako aj vyhlásenie Mougeotu uvedené v odôvodnení č. 108 rozhodnutia, z ktorého vyplýva, že až do septembra 1993 sa všeobecné stretnutia kartelu konali v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP, teda vyhlásenia, ktoré je podporené vo vzťahu k obdobiu medzi februárom a septembrom 1993 vyhláseniami zamestnanca Sappi (pozri bod 269 vyššie), bola Komisia oprávnená konštatovať pokračujúci charakter európskeho cenového kartelu medzi januárom 1992 a septembrom 1993, a to napriek tomu, že len niektoré z týchto ôsmich stretnutí slúžili ako rámec na tajné dohody o cenách na európskej úrovni.

310 Konštatovania Komisie, podľa ktorých boli od januára 1992 až do septembra 1993 uzavierané tajné dohody o zvyšovaní cien na európskej úrovni v rámci oficiálnych stretnutí AEMCP, po ktorých nasledoval rad vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutí, ktorých predmetom bolo zabezpečenie uplatňovania týchto dohôd na jednotlivých trhoch, treba teda považovať za dostatočne preukázané.

- 311 Treba ešte overiť, či Komisia, za obdobie pred septembrom alebo októbrom 1993, riadne preukázala účasť piatich žalobcov na celkovom protisúťažnom pláne, ktorého hlavným cieľom bolo dohodnúť sa na zvýšení cien a na programe jeho uskutočňovania prostredníctvom konania stretnutí na rôznych úrovniach.

— Účasť žalobcov na stretnutiach pred septembrom alebo októbrom 1993

- 312 Na úvod treba pripomenúť, že na dostatočné preukázanie účasti dotknutého podniku na karteli stačí, ak Komisia preukáže, že uvedený podnik sa zúčastnil na stretnutiach, počas ktorých boli uzatvorené protisúťažné dohody, bez toho, aby proti nim otvorene vyjadril námietky. Pokiaľ tento systém stretnutí možno zahrnúť do série snáh dotknutých podnikov sledujúcich jediný hospodársky cieľ, teda narušenie riadneho vývoja cien na dotknutom trhu, bolo by neprirodzené rozdeliť toto správanie, ktoré je charakteristické jedným cieľom, na viacero samostatných porušení (pozri judikatúru citovanú v bodoch 188 a 196 vyššie).

- 313 Súd prvého stupňa konštatuje, že ani Koehler, ani Torraspapel nespochybňujú údaje uvedené v tabuľke B prílohy I k rozhodnutiu, podľa ktorých sa obidva podniky zúčastnili na všetkých oficiálnych stretnutiach AEMCP, ktoré sa konali v období januára 1992 až septembra 1993. Aj keby sa pripustilo, že len niektoré z uvedených stretnutí slúžili ako rámec na tajné dohody o cenách, také konštatovanie stačí na to, aby sa prišlo k záveru, že Komisia oprávnene konštatovala ich pokračujúcu účasť na tajných dohodách o cenách, a teda na porušení konštatovanom v článku 1 prvom odseku rozhodnutia, v období medzi januárom 1992 a septembrom 1993.

314 MHTP nespochybňuje údaje uvedené v tabuľke spomínanej v predchádzajúcom bode, podľa ktorých sa podniky skupiny Stora zúčastnili na rôznych oficiálnych stretnutiach AEMCP, ktoré sa konali v období medzi januárom 1992 a septembrom 1993. Keďže MHTP okrem toho nespochybňuje úvahy vyjadrené Komisiou v odôvodneniach č. 360 až 362 rozhodnutia, podľa ktorých mu treba pripísať zodpovednosť za protiprávne správanie, ktorého sa dopustili podniky skupiny Stora, Komisia oprávnené konštatovala účasť MHTP na tajných dohodách o cenách, a teda na porušení konštatovanom v článku 1 prvom odseku rozhodnutia, v období medzi januárom 1992 a septembrom 1993.

315 MHTP ďalej nepopiera svoju zodpovednosť za porušenie od januára 1993. Tým, že MHTP nespochybňuje skutočnosti, na ktorých sa zakladá konštatovanie o porušení v období medzi januárom 1993 a polovicou roka 1995 — čo umožnilo, že mu bolo priznané zníženie pokuty, ktorá mu bola uložená, o 10 % — (odôvodnenia č. 456 a 458 rozhodnutia), MHTP pripúšťa konanie tajných stretnutí na európskej úrovni medzi januárom 1993 a septembrom alebo októbrom 1993. Na pojednávaní okrem toho vyhlásil, že existencia týchto európskych stretnutí kartelu v uvedenom období bola v každom prípade možná. Ďalej na pojednávaní uznal, že je v každom prípade dôveryhodné, ak sa vyhlásenie Mougeotu zoberie doslova, že stretnutie AEMCP predstavovalo fórum kartelu v tom istom období. Ani MHTP, ani ostatné podniky spochybňujúce tajný charakter stretnutí AEMCP pred jeho reštrukturalizáciou v septembri alebo októbri 1993 však neuviedli skutočnosti, ktoré by mohli dokázať akúkoľvek zmenu organizácie alebo štruktúry AEMCP v januári 1993. MHTP okrem toho neposkytol vysvetlenie alternatívne k vysvetleniu Komisie o mieste konania a obsahu tajných stretnutí európskeho kartelu pred reštrukturalizáciou AEMCP v septembri/októbri 1993.

316 Pokiaľ ide o Bolloré, ten nespochybňuje údaje uvedené v tabuľke B prílohy I k rozhodnutiu, podľa ktorých sa Copigraph zúčastnil na oficiálnom stretnutí AEMCP 23. januára 1992, a potom na štyroch zo siedmich neskorších stretnutí, ktoré sa konali pred stretnutím konaným 14. septembra 1993. Informácia o prítomnosti Copigraphu na oficiálnom stretnutí AEMCP 23. januára 1992 umožňuje prísť k záveru, že Copigraph sa v tom čase podieľal na tajnej dohode o cenách na európskej úrovni.

- 317 Aj keď nie je isté, že všetky oficiálne stretnutia AEMCP, ktoré sa uskutočnili v januári 1992 až septembri 1993, slúžili ako rámec na uzavieranie tajných dohôd o cenách, konštatovanie, že Copigraph sa zúčastnil na piatich z ôsmich oficiálnych stretnutí, umožňuje prísť k záveru o pokračujúcej účasti tohto podniku na tajných dohodách o cenách na európskej úrovni v januári 1992 až septembri 1993. Copigraph sa totiž verejne nedištancoval od stretnutí, na ktorých sa zúčastnil (pozri judikatúru citovanú v bodoch 188 a 196 vyššie).
- 318 Nakoniec, pokiaľ ide o Mougeot, je nepochybné, že sa nezúčastnil na stretnutí 23. januára 1992 a že prvé stretnutie AEMCP, na ktorom sa zúčastnil, bolo stretnutie 26. mája 1992. Mougeot sa potom zúčastnil na všetkých stretnutiach AEMCP až do septembra 1993, teda na šiestich z ôsmich stretnutí, ktoré sa uskutočnili pred stretnutím konaným 14. septembra 1993. Rovnako ako Copigraph, ani Mougeot sa verejne nedištancoval do stretnutí, na ktorých sa zúčastnil (pozri judikatúru uvedenú v bodoch 188 a 196 vyššie). Aj keď sa Mougeot zúčastňoval ako pozorovateľ, nepreukázal, že svojim konkurentom oznámil, že sa ich zúčastňuje s iným zámerom než oni (pozri v tomto zmysle rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 188 vyššie, bod 81). Zo žiadneho predloženého dokumentu nevyplýva, že Mougeot bol v rámci AEMCP ťažko prijímaný alebo odsúvaný na okraj. Naopak, podľa zápisnice zo stretnutia AEMCP 26. mája 1992 sa na predchádzajúcom stretnutí rozhodlo o tom, že Mougeot bude pozvaný, aby sa stal členom AEMCP. Predseda AEMCP ďalej na tomto stretnutí požiadal zástupcu Mougeotu, aby predstavil svoju spoločnosť ako nového prichádzajúceho, a nie ako dočasného hosta. Zápisnice zo stretnutí AEMCP 10. septembra 1992 a 25. novembra 1992 uvádzajú medzi účastníkmi zástupcov Mougeotu bez toho, aby rozlišovali tento podnik od ostatných. Zápisnica z 25. novembra 1992 zdôrazňuje, že zástupca Mougeotu informoval účastníkov, že jeho spoločnosť by mala byť schopná pridať svoje údaje k údajom združenia v decembri, a to údaje za druhú polovicu roka 1992. Aj keď Mougeot získal postavenie člena AECMP až od roku 1993, jeho účasť na tajných stretnutiach AEMCP od mája 1992 z rovnakého dôvodu ako ostatní účastníci a poskytnutie informácií za druhú polovicu roka 1992 preukazujú pri absencii opačných dôkazov jeho účasť na karteli od 26. mája 1992.

- 319 Tieto konštatovania o účasti dotknutých žalobcov na karteli európskej úrovne pred septembrom alebo októbrom 1993 stačia na to, aby sa im pripísalo porušenie za toto obdobie.
- 320 Navyše treba konštatovať, že poznatky potvrdzujúce účasť viacerých z týchto podnikov na stretnutiach na vnútroštátnej alebo regionálnej úrovni vedú k posilneniu pokračujúceho charakteru ich účasti na porušení.
- 321 Komisia teda konštatuje účasť podnikov Koehler a Torraspapel na stretnutí konanom 17. februára 1992. Na tieto účely sa opiera o internú poznámku Sappi z toho istého dňa (dokument č. 4588), ktorá sa zmieňuje o stretnutí „dotknutých účastníkov“. Tento údaj v spojení s údajmi uvedenými v tej istej poznámke, ktoré sa týkajú neistoty vyvolanej správaním Koehlera a Sarrió na španielskom trhu, oprávňuje Komisiu na konštatovanie, že Koehler a Sarrió patrili k „dotknutým účastníkom“ zúčastneným na tomto stretnutí zameranom na preskúmanie problémov súvisiacich s nedodržiavaním týmito dvoma podnikmi vyššie uvedenej dohody, na ktorej sa ako distribútor alebo dodávateľ samoprepisovacieho papiera na španielskom trhu podieľali, ako vyplýva z poznámky z 9. marca 1992 (dokumenty č. 4703 a 4704 uvedené v bode 171 vyššie).
- 322 Keďže Torraspapel nevyvrátil údaj obsiahnutý v odôvodnení č. 363 rozhodnutia, podľa ktorého Sarrió bol a je jeho 100 %-nou dcérskou spoločnosťou, ani tvrdenie Komisie uvedené v tom istom odôvodnení, podľa ktorého v priebehu správneho konania nespochybnil svoju zodpovednosť za správanie Sarrió, Komisia bola oprávnená pripísať mu zodpovednosť za účasť Sarrió na tajnom stretnutí 17. februára 1992.
- 323 Pokiaľ ide o stretnutie 5. marca 1992, z poznámok pod čiarou č. 7 a 10 v prílohe II k rozhodnutiu vyplýva, že Komisia sa pri konštatovaní účasti podnikov Koehler a Torraspapel na tomto stretnutí opierala o internú poznámku Sappi z 9. marca

1992, uvedenú v odôvodnení č. 156 rozhodnutia (dokumenty č. 4703 a 4704 uvedené v bode 171 vyššie). Aj keď však táto poznámka umožňuje tvrdiť, že tieto dva podniky sa podieľali na dohode o zvýšení ceny o 10 ESP za kilogram na začiatku februára 1992 na španielskom trhu, neobsahuje nijaký údaj, z ktorého by bolo zrejmé, že tieto podniky sa zúčastnili na tajnom stretnutí 5. marca 1992.

324 Z odpovede AWA z 30. apríla 1999 na žiadosť Komisie o informácie (dokument č. 7828 uvedený v bode 163 vyššie) však vyplýva, že zástupcovia podnikov Sarrió (Torraspapel), Koehler a Stora (MHTP) boli prítomní na „nenáležitých“ stretnutiach, ku ktorým patrilo toto stretnutie 5. marca 1992, ako potvrdil AWA vo svojej odpovedi na OV (odôvodnenie č. 170 rozhodnutia).

325 Komisia okrem toho konštatuje, že päť dotknutých žalobcov sa zúčastnilo na dvoch stretnutiach týkajúcich sa francúzskeho trhu.

326 Vyhlásenia Sappi uvedené v bodoch 276 až 279 a 285 až 293 vyššie, spojované s tvrdením AWA obsiahnutým v dokumente č. 7828, podľa ktorého sa zástupcovia tohto podniku zúčastnili v rokoch 1992 až 1995 na „nenáležitých“ stretnutiach predovšetkým v Paríži, vrátane zástupcov Sarrió, oprávňujú prísť k záveru, že Komisia oprávnene konštatovala účasť Sarrió (Torraspapel) na oboch dotknutých stretnutiach. Pochybnosť vyjadrená zamestnancom Sappi (dokument č. 15027 pripojený v prílohe 1 k OV), pokiaľ ide o otázku, či zástupca Sarrió, ktorý sa zúčastnil na týchto stretnutiach, bol alebo nebol zodpovedný za predaje tohto podniku vo Francúzsku, nemôže zakryť skutočnosť, že na rozdiel od opatrného tónu, ktorý tento podnik zvolil, pokiaľ ide o prítomnosť zástupcu Koehlera na uvedených stretnutiach, nevyjadril nijaké výhrady, pokiaľ ide o zastúpenie Sarrió na týchto stretnutiach.

327 Pokiaľ ide o Stora (MHTP), údaj obsiahnutý vo vyhlásení uvedenom v bode 287 vyššie, podľa ktorého Feldmühle bol zastúpený na stretnutí na jar 1992, spolu s tvrdením AWA uvedeným v dokumente č. 7828 týkajúcom sa účasti zástupcov tohto podniku na „nenáležitých“ stretnutiach predovšetkým v Paríži v rokoch 1992 až 1995 po boku zástupcov Stora-Feldmühle podporuje tézu Komisie, podľa ktorej sa Stora-Feldmühle zúčastnil na stretnutí na jar 1992, a teda pripísanie zodpovednosti za túto účasť MHTP.

328 MHTP vo svojich písomnostiach zdôrazňuje, že zamestnanec Sappi, od ktorého pochádza údaj uvedený v predchádzajúcom bode, potvrdzuje aj to, že Stora-Feldmühle sa nezúčastnil na stretnutí na jar 1993 v Paríži, zatiaľ čo Komisia tvrdí, že má dôkazy potvrdzujúce účasť tohto podniku na uvedenom stretnutí. MHTP tvrdí, že za týchto okolností nie je vylúčené, že zamestnanec Sappi sa zmýlil pri identifikácii francúzskeho stretnutia, na ktorom sa Stora-Feldmühle zúčastnil. Presvedčivý tón tvrdenia zamestnanca Sappi týkajúceho sa prítomnosti Stora-Feldmühle na prvom z dvoch francúzskych stretnutí opísaných v jeho svedectve však zbavuje hypotézu MHTP akejkoľvek pravdepodobnosti.

329 Pokiaľ ide o stretnutie na jar 1993, MHTP nepopiera svoju účasť na porušení od januára 1993 a nevyjadruje nijakú kritiku ku konštatovaniam Komisie týkajúcim sa stretnutia v Paríži na jar 1993 a jeho účasti na tomto stretnutí. Za týchto podmienok nie je potrebné overiť dôvodnosť konštatovania Komisie týkajúceho sa účasti Stora-Feldmühle na stretnutí v Paríži na jar 1993.

330 Pokiaľ ide o Mougeot a Copigraph (dcérsku spoločnosť spoločnosti Bolloré), zamestnanec Sappi nijako nenaznačuje ich účasť na týchto dvoch stretnutiach. Všeobecné tvrdenie uvedené vo vyhlásení AWA obsiahnutom v dokumente č. 7828, týkajúce sa organizácie „nenáležitých“ stretnutí medzi zástupcami podnikov AWA, Sarrió, Mougeot, Stora-Feldmühle, Copigraph, Koehler a Zanders v období medzi

rokmi 1992 a 1995 v Paríži, Zürichu a Ženeve, je nepriamym dôkazom o účasti Mougeotu a Copigraphu na stretnutiach na jar 1992 a na jar 1993 vo Francúzsku.

331 Tento nepriamy dôkaz iste sám osebe nemôže preukázať ich účasť na týchto dvoch stretnutiach. Keďže však Mougeot a Copigraph boli hlavnými aktérmi na francúzskom trhu so samoprepisovacím papierom, odkaz na tieto dva podniky vo všeobecnom tvrdení AWA týkajúcom sa konania stretnutí medzi konkurentmi v rokoch 1992 až 1995 predovšetkým v Paríži nevyhnutne znamená, že boli vnímané prinajmenšom lídrom európskeho trhu ako súčasť protiprávných aktov na francúzskom trhu počas celého tohto obdobia, bez ohľadu na ich prítomnosť alebo neprítomnosť na uvedených stretnutiach. Tento nepriamy dôkaz o účasti na karteli na francúzskom trhu v tom čase je posilnený vyhláseniami Mougeotu, podľa ktorých mu „jedni alebo druhí, najčastejšie AWA, telefonovali, aby mu oznámili spôsoby zvýšenia cien pre každý trh“, a to v podstate „až do polovice roka 1995“ (dokument č. 11598, odôvodnenie č. 95 rozhodnutia a bod 41 OV).

332 Pokiaľ ide o stretnutie 16. júla 1992, pán B. G. potvrdil, (pozri dokument č. 4484 uvedený v bode 180 vyššie), že Sarrió (Torraspapel), AWA (páni F. a B.) a Koehler (pán F.) boli prítomné na tomto stretnutí. Táto informácia, ktorá potvrdzuje všeobecné tvrdenie AWA obsiahnuté v dokumente č. 7828, týkajúce sa jeho účasti na „nenáležitých“ stretnutiach v rokoch 1992 až 1994 v Barcelone po boku zástupcov predovšetkým podnikov Sarrió (Torraspapel) a Koehler, dokazuje účasť týchto dvoch podnikov na tajnom stretnutí 16. júla 1992, ktoré sa týkalo španielskeho a portugalského trhu.

333 Pokiaľ ide o Stora (MHTP), Komisia sa pri dokazovaní účasti tohto podniku na stretnutí 16. júla 1992 opiera o vyhlásenia AWA (dokument č. 7828), podľa ktorých sa posledný uvedený v rokoch 1992 až 1994 zúčastnil na viacerých stretnutiach v Lisabone a v Barcelone po boku zástupcov podnikov Sarrió, Unipapel, Koehler, Ekman a Stora-Feldmühle alebo niektorých z týchto podnikov.

334 Treba poznamenať, že pán B. G. vo svojich podrobných vyhláseniach týkajúcich sa stretnutia konaného 16. júla 1992 neuvádza Stora medzi jeho účastníkmi. V tomto kontexte by sa všeobecné tvrdenie AWA mohlo zdať nedostatočné na preukázanie účasti Stora (MHTP) na stretnutí 16. júla 1992.

335 Treba však uviesť, že ako Komisia poznamenala vo svojich písomnostiach vo veci T-122/02, z vyhlásení pána B. G. vyplýva, že konanie stretnutia 16. júla 1992 bolo zjavne odôvodnené skutočnosťou, že Sarrió a Stora-Feldmühle uplatňovali v Portugalsku veľmi nízke ceny, nižšie než náklady na papier. Ako relevantne zdôrazňuje Komisia, toto naznačenie politiky veľmi nízkych cien, uplatňovanej predovšetkým Stora-Feldmühle, možno vykladať tak, že tento podnik sa nepodvolil disciplíne, ktorú mal dodržiavať na základe dohody o trhu v oblasti cien. Inými slovami, taký údaj, spolu s tvrdením AWA obsiahnutým v dokumente č. 7828, môže byť považovaný za dôkaz toho, že aj napriek tomu, že Stora-Feldmühle sa nezúčastnil na stretnutí konanom 16. júla 1992, bol v tom čase účastníkom dohody o cenách na španielskom a portugalskom trhu.

336 Komisia konštatuje účasť podnikov Stora (MHTP) a Koehler na stretnutí 14. januára 1993. MHTP nepopiera svoju účasť na porušení od začiatku januára 1993. Za týchto podmienok nie je potrebné pýtať sa na dôvodnosť konštatovania Komisie týkajúceho sa účasti tohto podniku na stretnutí 14. januára 1993.

337 Pokiaľ ide o účasť Koehlera na tomto stretnutí, z výňatku z vyhlásenia, ktoré je uvedené v dokumente č. 15026, vyplýva, že podľa prvého zamestnanca, ktorého svedectvo je predmetom tohto vyhlásenia, „[pán D.] (Koehler)“ bol prítomný na všetkých stretnutiach, ktoré sa konali v Spojenom kráľovstve na letisku Heathrow alebo v jednom londýnskom hoteli, alebo na niektorých z nich. Druhý zamestnanec, ktorého svedectvo je takisto predmetom vyššie uvedeného vyhlásenia, uviedol, že sa domnieva, že „[pán D.] (Koehler)“ sa zúčastnil na stretnutí 14. januára 1993.

V dokumentoch č. 15176 a 15178, ktoré zodpovedajú ďalšiemu vyhláseniu Sappi, sa nachádza aj uvedená informácia, ako aj informácia, podľa ktorej „okrem mien konkurentov poskytnutých Komisii v decembri 1996 [dotknutý zamestnanec] mohol medzi účastníkmi identifikovať... [pána K.] zo spoločnosti Koehler“. Nakoniec AWA vyhlásil (dokument č. 7828), že v rokoch 1992 až 1994 sa jeho zástupcovia v Spojenom kráľovstve zúčastnili na „nenáležitých“ stretnutiach, na ktorých sa zúčastňovali predovšetkým zástupcovia Koehlera.

338 Vzhľadom na tento súbor údajov Komisia opodstatnene konštatovala, že Koehler bol zastúpený na stretnutí konanom 14. januára 1993.

339 Pokiaľ ide o účasť podnikov Copigraph, Koehler, Stora-Feldmühle a Torraspapel na stretnutí 30. septembra 1993, z poznámok pod čiarou č. 40, 42, 44 a 45 prílohy II k rozhodnutiu vyplýva, že Komisia založila svoje konštatovania na dokumentoch č. 5 a 7828. Zmienka nachádzajúca sa v „poznámkach do spisu“ (notes for file) Sappi k tomuto stretnutiu, ktorá sa týka „oznámených“ predajov, ako aj informácia vyplývajúca z tých istých poznámok, ktorá sa vzťahuje na pridelenie presných predajných kvót pre štvrtý štvrťrok 1993 (pozri bod 172 vyššie), sú silnými nepriamymi dôkazmi o prítomnosti jednotlivých podnikov uvedených v bode 1 týchto poznámok, teda Copigraphu, Stora-Feldmühle, Koehlera a Sarrió, na tomto stretnutí.

340 Navyše, pokiaľ ide o Sarrió, Koehler a Stora-Feldmühle, tieto silné nepriame dôkazy sú podporené všeobecným tvrdením obsiahnutým vo vyhlásení AWA nachádzajúcim sa v dokumente č. 7828, podľa ktorého zodpovední pracovníci AWA v Španielsku sa v rokoch 1992 až 1994 zúčastnili na viacerých „nenáležitých“ stretnutiach, predovšetkým v Barcelone, o ktorých sa AWA domnieva, že sa na nich zúčastnili aj zástupcovia podnikov Sarrió, Koehler a jeho zástupcu Ekmana, a Stora-Feldmühle.

- 341 Pokiaľ ide o podnik Koehler, treba ešte uviesť, že podľa poznámky pod čiarou č. 186 rozhodnutia Komisia disponuje výkazom nákladov, letenkou a hotelovým účtom pána F. (Koehler), ktoré preukazujú, že táto osoba sa 30. septembra 1993 nachádzala v Barcelone. Na žiadosť Súdu prvého stupňa Komisia predložila tieto dokumenty vo veci T-125/02.
- 342 Okrem toho, aj za predpokladu, že sa niektorí z dotknutých žalobcov nezúčastnili na stretnutí 30. septembra 1993, údaje, podľa ktorých im boli pridelené predajné kvóty pre posledný štvrtrok roka 1993 vo svetle ich oznámených predajov za roky 1992 a 1993, preukazujú, že v tom čase boli účastníkmi kartelu týkajúceho sa španielskeho trhu, do rámca ktorého patrilo ich protisúťažné správanie potvrdené „poznámkami do spisu“ Sappi.
- 343 Nakoniec, ako Koehler správne podotýka vo svojich písomnostiach, z prílohy II k rozhodnutiu vyplýva, že na konštatovanie účasti tohto podniku na uvedenom stretnutí sa Komisia opiera o konštatovanie prítomnosti podniku Ekman na tomto stretnutí. Toto konštatovanie Komisie zrejme spočíva na znení výňatku z vyhlásenia AWA obsiahnutého v dokumente 7828, podľa ktorého sa medzi účastníkmi španielskych stretnutí, na ktorých sa AWA zúčastňoval v rokoch 1992 až 1994, nachádzal aj „Ekman (zástupca Koehlera)“.
- 344 Koehler vo svojich písomnostiach tvrdí, že Ekman bol nezávislým distribútorom, takže nie je možné prísť k záveru, že Ekman a on boli tým istým hospodárskym subjektom, a pripisovať mu teda správanie Ekmana. Z vyhlásenia AWA uvedeného v predchádzajúcom bode však vyplýva, že Ekman bol ostatnými účastníkmi považovaný za zúčastneného na stretnutí ako zástupca Koehlera, a nie ako nezávislý distribútor. „Poznámky do spisu“ Sappi týkajúce sa stretnutia 30. septembra 1993 (dokument č. 5 uvedený v bode 172 vyššie) ďalej uvádza „oznámené predaje“ „Koehlera“. To preukazuje, že Ekman bol na tomto stretnutí sprevádzaný zamestnancom Koehlera, ako to zrejme uvádza uvedené vyhlásenie AWA spolu s dokumentmi preukazujúcimi prítomnosť pána F. (Koehler) v Barcelone 30. septembra 1993, alebo že Ekman sa zúčastnil na stretnutí ako zástupca Koehlera

konajúci podľa jeho pokynov, ako to preukazuje dojem, ktorý mal AWA, pokiaľ ide o postavenie, v ktorom sa Ekman na tomto stretnutí zúčastnil. Komisia v každom prípade oprávnené konštatovala účasť Koehlera na stretnutí 30. septembra 1993.

- 345 Komisia teda z právneho hľadiska dostatočne preukázala účasť podnikov Bolloré (prostredníctvom Copigraphu), Koehler, Mougeot a Torraspapel na porušení pred septembrom alebo októbrom 1993, ako aj účasť MHTP na tomto porušení pred januárom 1993.

b) O účasti Mougeotu na porušení po 1. júli 1995

- 346 Mougeot v rámci žalobného dôvodu založeného na zjavne nesprávnom posúdení tvrdí, že nie je dokázané, že sa zúčastňoval na karteli po 1. júli 1995. Mougeot popiera svoju účasť na oficiálnom stretnutí AEMCP 2. februára 1995, ktoré sa spomína v odôvodnení č. 273 rozhodnutia. Mougeot tiež tvrdí, že skutočnosti uvedené Komisiou nedokazujú, že sa pripojil k dohode o zvýšení cien, ktorá bola údajne uzatvorená na tomto stretnutí. Dodáva, že tvrdenie Komisie uvedené v odôvodnení č. 273 rozhodnutia, ktoré sa týka jeho pripojenia k dohode o zvýšení cien na talianskom trhu v septembri 1995, nie je podopreté nijakou skutočnosťou uvedenou v rozhodnutí.

- 347 Komisia konštatuje, že Mougeot sa zúčastňoval na porušení až do septembra 1995. Z odôvodnení č. 126, 237, 250, 251 a 273 rozhodnutia vyplýva, že toto konštatovanie sa zakladá jednak na preskúmaní objemových potrieb Mougeotu na všeobecnom stretnutí kartelu 2. februára 1995 a jednak na jeho pripojení sa k dohodám uzatvoreným na tomto stretnutí.

- 348 Po prvé, pokiaľ ide o rozsah a tajný predmet tohto stretnutia, je potrebné konštatovať, že Komisia predložila zápisnicu z neho (dokument č. 7 pripojený k OV a jeho body 144 až 146). Z toho vyplýva, že 2. februára 1995 sa vo Frankfurte konalo všeobecné stretnutie kartelu, na ktorom sa dohodla séria zvýšení cien pre rôzne trhy EHP (Francúzsko, Nemecko, Rakúsko, Španielsko, Portugalsko, Spojené kráľovstvo, Taliansko, Fínsko, Dánsko, Nórsko, Švédsko, Grécko, Belgicko, Holandsko a Island), pokiaľ ide o kotúče a hárkky, ako aj dátumy nadobudnutia účinnosti týchto jednotlivých zvýšení cien. Tieto dátumy sa začínali 1. februárom 1995 (zvýšenie cien na španielskom trhu o 10 % v prípade kotúčov a o 5 % v prípade hárkov) a končili sa 1. septembrom 1995 (zvýšenie cien na trhu Spojeného kráľovstva o 8 % v prípade kotúčov a o 5 % v prípade hárkov; zvýšenie cien na talianskom trhu o 10 % v prípade kotúčov aj hárkov).
- 349 Po druhé, pokiaľ ide o účasť Mougeotu na tomto stretnutí, ukazuje sa, že zoznam účastníkov na tomto stretnutí, ktorý je uvedený v tejto zápisnici a čiastočne uvedený v odôvodnení č. 124 rozhodnutia, zahŕňa pána P. B. (Mougeot). Táto osoba je uvedená ako účastník tohto stretnutia aj vo vyhláseniach Sappi z 18. mája 1999 (dokument č. 15200 v nedôvernom znení uvedený v bode 162 vyššie).
- 350 Mougeot však predložil palubný lístok pána P. B. na 15.30 h, ktorý podľa neho potvrdzuje, že jeho zástupca opustil Frankfurt hneď po oficiálnom stretnutí AEMCP, ktoré sa konalo v ten istý deň.
- 351 V tejto súvislosti treba podotknúť, že z odôvodnenia č. 123 rozhodnutia vyplýva, že to nevylučuje, ako poznamenáva Komisia, že zástupca Mougeotu sa zúčastnil na začiatku stretnutia, ktoré sa konalo o 14. hodine na letisku.
- 352 Aj keby však Mougeot na tomto všeobecnom stretnutí kartelu 2. februára 1995 nebol prítomný, viaceré skutočnosti ako celok preukazujú, že bol pribratý k prijatým rozhodnutiam a súhlasil s nimi.

- 353 Po prvé, aj keby sa poznámka zástupcu Mougeotu o zozname účastníkov tohto stretnutia mala považovať za omyl, v každom prípade preukazuje, že Mougeot bol vnímaný tak, že sa na ňom zúčastnil alebo že patril do obmedzenej skupiny zúčastnenej na karteli.
- 354 Po druhé sa ukazuje, že na tomto stretnutí sa diskutovalo o objemových potrebách Mougeotu, ako dokazuje zápisnica z neho. Podľa tejto zápisnice totiž „Mougeot potrebuje podiel na trhu“ a „AWA navrhne, aby sa mu pridělila určitá tonáž“. Preskúvanie potrieb Mougeotu na všeobecnom stretnutí a navrhnuté riešenie vedú k domnienke, že Mougeot sa ešte zúčastňoval na karteli. Nepotvrdzujú tézu o výlučne dvojstrannej diskusii medzi Mougeotom a AWA.
- 355 Po tretie, ako Súd prvého stupňa už uviedol v bode 331 vyššie, Mougeot sám vyhlásil (dokument č. 11598), že „mu jedni alebo druhí, najčastejšie AWA, telefonovali, aby mu oznámili spôsoby zvýšenia cien pre každý trh... až do polovice roka 1995“. Tak to teda bolo vo februári 1995.
- 356 Po štvrté Mougeot vo faxe z 2. februára 1995 (dokument č. 1378, odôvodnenie č. 237 rozhodnutia), ktorý bol v nasledujúci deň zaslaný britskému distribútorovi J & H Paper, uvádza, že „keďže na trhu [Spojeného kráľovstva] dôjde od 6. marca k zvýšeniu cien o 8 %, ponúkame vám našu najlepšiu ponuku“. Tento údaj v spojení s údajom uvedeným v zápisnici zo stretnutia konaného 2. februára 1995, týkajúceho sa dohody o zvýšení cien kotúčov na trhu Spojeného kráľovstva o 8 % od 1. marca 1995, vedie k záveru, že tento podnik musel byť informovaný v samotný deň tohto stretnutia o prijatí dohody o zvýšení cien kotúčov na trhu Spojeného kráľovstva o 8 % od začiatku marca 1995 a okamžite premietol toto zvýšenie do cien ponúknutých distribútorovi, ktorému bol adresovaný uvedený fax.

357 Ako správne tvrdí Komisia vo svojich písomnostiach, treba odmietnuť tvrdenie Mougeotu, podľa ktorého tento fax nevyjadruje uplatňovanie dohody o zvýšení cien, ale jednostranné rozhodnutie prijaté Mougeotom pred stretnutím konaným 2. februára 1995.

358 Uvedený fax sa síce začína slovami: „ako som vám povedal minulý týždeň, musíme zvýšiť naše ceny z dôvodu zvýšenia [cien] buničiny v januári“, ale ako Komisia oprávnene uvádza, z tohto výňatku z faxu vyplýva, že oznámenie Mougeotu spoločnosti J & H Paper v priebehu týždňa predchádzajúceho zaslaniu tohto faxu sa týkalo len potreby zvýšenia cien. Skutočnosť, že Mougeot oznámil presnú sumu tohto zvýšenia (8 %) až 3. februára 1995, vedie k domnienke, že Mougeot najskôr zamýšľal upozorniť J & H Paper na bezprostredné zvýšenie ceny papiera a potom mu oznámil uvedenú sumu na základe informácií získaných vo veci dohodnutého zvýšenia cien na všeobecnom stretnutí kartelu 2. februára 1995 pre trh Spojeného kráľovstva od 1. marca 1995. Predmetný fax okrem toho uvádza zvýšenie cien o 8 % uplatňované od 6. marca 1995 na „britskom trhu“, a to nielen podnikom Mougeot, čo potvrdzuje tajný pôvod tohto rozhodnutia o zvýšení cien.

359 Napokon po šieste treba konštatovať, že Mougeot sa nijako nedištancoval od kartelu, a teda ani od rozhodnutí prijatých na tomto všeobecnom stretnutí kartelu 2. februára 1995. Mougeot naopak nepopiera, že sa zúčastňoval na karteli až do júla 1995. Pripúšťa svoju prítomnosť na stretnutí na jar 1995, ktorého predmetom bolo určenie cien na júl.

360 Zo všetkých týchto skutočností vyplýva, že Komisia oprávnene prišla k záveru, že Mougeot sa pripojil k dohodám uzatvoreným na všeobecnom stretnutí 2. februára 1995 vrátane rozhodnutia o zvýšení cien v Spojenom kráľovstve a v Taliansku. Treba dodať, že to, či Mougeot uplatňoval, alebo neuplatňoval toto zvýšenie cien, nemôže mať vplyv na možnosť pripísať mu porušenie. Okolnosť, že podnik následne nerealizuje výsledky stretnutia s protisúťažným predmetom, ho nemôže zbaviť

zodpovednosti za skutočnosť, že sa zúčastnil na karteli, pokiaľ sa verejne nedištancoval od jeho obsahu (rozsudky Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, *Sarrió/Komisia*, C-291/98 P, Zb. s. I-9991, bod 50, a *Aalborg Portland a i./Komisia*, už citovaný v bode 188 vyššie, bod 85).

³⁶¹ Podľa ustálenej judikatúry uvedenej v bode 186 vyššie, podľa ktorej sa článok 81 ES uplatní aj na dohody, ktoré majú účinky aj po ich formálnom ukončení, Komisia riadne preukázala, že Mougeot sa na karteli zúčastňoval až do septembra 1995, dátumu posledného zvýšenia cien stanoveného na stretnutí 2. februára 1995.

³⁶² Treba preto zamietnuť žalobný dôvod Mougeotu založený na jeho neúčasti na karteli po 1. júli 1995.

2. O žalobnom dôvode vznesenom podnikom Divipa

³⁶³ Divipa v rámci žalobných dôvodov založených na nesprávnom uplatnení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP, ako aj na nesprávnom posúdení tvrdí, že Komisia mu neoprávnene uložila pokutu na základe obdobia medzi marcom 1992 a januárom 1995. Tvrdí, že sa nezúčastnil na žiadnom zo stretnutí v období medzi marcom 1992 a októbrom 1994, účasť na ktorých mu Komisia vytýka. Dodáva, že ceny, ktoré uplatňoval v januári 1995, nezodpovedajú cenám dohodnutým na stretnutí 19. októbra 1994, takže nie je možné sa domnievať, že sa zúčastňoval na karteli aj po tomto stretnutí.

364 V tejto súvislosti z bodu 185 vyššie vyplýva, že konštatovania Komisie týkajúce sa údajného tajného stretnutia 23. septembra 1994 týkajúceho sa španielskeho trhu nie sú teda, rovnako ako účasť podniku Divipa na tomto stretnutí, dokázané. Naopak, po preskúmaní vykonanom v bodoch 170 až 195 vyššie treba považovať konštatovania Komisie týkajúce sa účasti podniku Divipa na tajných stretnutiach, ktoré sa konali s ohľadom na španielsky trh 30. septembra a 19. októbra 1993, ako aj 3. mája, 29. júna a 19. októbra 1994, za preukázané.

365 Aj keby účasť podniku Divipa na tajnom stretnutí 5. marca 1992 nebola priamo preukázaná, zo súboru zhodujúcich sa nepriamych dôkazov (pozri predovšetkým body 170 až 195 a 205 až 215 vyššie) vyplýva, že Divipa bol členom kartelu od marca 1992, takže Komisia opodstatnene konštatovala účasť podniku Divipa na porušení od tohto dátumu.

366 Pokiaľ ide o ukončenie účasti podniku Divipa na porušení, z bodov 162 a 177 vyššie vyplýva, že Komisia riadne preukázala, že Divipa sa 19. októbra 1994 zúčastnil na stretnutí týkajúcom sa španielskeho trhu, na ktorom boli určené ceny, ktoré sa mali uplatňovať od 3. januára 1995. Za týchto podmienok, aj keď pripustíme námietky podniku Divipa, že ceny, ktoré uplatňoval v januári 1995, nezodpovedali cenám dohodnutým na uvedenom stretnutí, také námietky môžu maximálne preukázať, že Divipa sa v januári 1995 nepodrobil dohode uzavretej 19. októbra 1994, čo spolu s nedostatkom dôkazu týkajúceho sa účasti podniku Divipa na tajnej dohode po januári 1995 vedie k presvedčeniu, že jeho účasť na porušení, ako to konštatuje Komisia v rozhodnutí, bola ukončená v januári 1995. Nepopierajú však konštatovanie, podľa ktorého sa Divipa na stretnutí konanom 19. októbra 1994 zúčastnil na dohode o určení cien a dohodol sa s ostatnými účastníkmi uplatniť ju od 3. januára 1995, čo znamená jeho účasť na karteli až do tohto dňa. Komisia bola teda oprávnená konštatovať, že Divipa sa zúčastňoval porušenia až do januára 1995.

367 Je potrebné prísť k záveru, že účasť podniku Divipa na tajných stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu znamená jeho prístupenie k všeobecnému európskemu kartelu (pozri body 205 až 215 vyššie), a teda aj jeho účasť na porušení konštatovanom v článku 1 prvom odseku rozhodnutia.

3. O žalobnom dôvode vznesenom podnikom Zicuñaga

368 V rámci žalobného dôvodu založeného na nesprávnom posúdení Zicuñaga tvrdí, že tvrdenia Komisie sa týkajú len jeho údajnej účasti na stretnutiach organizovaných medzi októbrom 1993 a októbrom 1994. Dodáva, že nijaká skutočnosť nepreukazuje jeho účasť na stretnutí v októbri 1993, takže jeho účasť na porušení trvala najviac päť mesiacov.

369 V tejto súvislosti z konštatovaní Súdu prvého stupňa v bodoch 161 až 201 vyššie vyplýva, že Komisia riadne preukázala, že Zicuñaga sa zúčastnil na tajných stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu, ktoré sa uskutočnili 19. októbra 1993, 3. mája 1994, 29. júna 1994 a 19. októbra 1994. Je potrebné prísť k záveru, že účasť podniku Zicuñaga na týchto jednotlivých stretnutiach znamená jeho účasť na porušení konštatovanom v článku 1 prvom odseku rozhodnutia.

370 Pokiaľ ide o stretnutie 19. októbra 1994, v bode 193 vyššie bolo uvedené, že Zicuñaga sa v priebehu tohto stretnutia zúčastnil na dohode o určení cien a dohodol sa s ostatnými účastníkmi na uplatňovaní tejto dohody od 3. januára 1995, čo v súlade s judikatúrou citovanou v bode 188 vyššie znamená jeho účasť na karteli až do tohto dňa.

- 371 Vzhľadom na uvedené je potrebné prísť k záveru, že Komisia bola oprávnená konštatovať v článku 1 druhom odseku rozhodnutia, že Zicuñaga sa zúčastnil na porušení v období od októbra 1993 do januára 1995. Preskúmaný žalobný dôvod preto treba zamietnuť.

II — O žalobných dôvodoch smerujúcich k zrušeniu alebo zníženiu pokút stanovených v článku 3 prvom odseku rozhodnutia

- 372 Všetci žalobcovia predkladajú návrhy na zníženie uloženej pokuty. AWA navrhuje zrušenie pokuty, ktorá mu bola uložená. Ich argumentácia sa v podstate skladá z ôsmich žalobných dôvodov alebo sérií žalobných dôvodov.

A — O žalobnom dôvode založenom na porušení práv na obranu a zásady ochrany legitímnej dôvery z dôvodu neúplnosti a nepresnosti OV v otázke pokút

1. Tvrdenia účastníkov konania

- 373 Tento žalobný dôvod je rozdelený na tri časti. Po prvé AWA tvrdí, že Komisia stanovila pokutu, ktorá mu bola uložená, na základe súboru údajov, ktoré neboli uvedené v OV a ku ktorým sa preto nemohol v priebehu správneho konania vyjadriť. Po druhé AWA vytýka Komisii, že mu uložila vyššiu pokutu, ako sú pokuty, ktoré ukladala v rámci svojej skoršej rozhodovacej praxe. Po tretie AWA tvrdí, že Komisia stanovila pokutu v rozpore s usmerneniami a bez toho, aby v OV oznámila svoj úmysel odkloniť sa od nich.

374 Komisia tvrdí, že OV umožnilo AWA spoznať údaje považované za rozhodujúce pri stanovení pokuty, ktorá mu bola uložená. Komisia okrem toho tvrdí, že konala úplne v súlade s usmerneniami. Nakoniec to, že Komisia v minulosti ukladala pokuty v určitej úrovni za niektoré druhy porušení, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň v rámci limitov stanovených nariadením č. 17.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

375 K tomuto žalobnému dôvodu treba pristúpiť preskúmaním najskôr druhej a tretej časti, v ktorých AWA tvrdí, že Komisia tým, že sa odklonila od svojej skoršej praxe a od usmernení, porušila jeho právo byť vypočutý, ako aj jeho legitímnu dôveru.

a) O porušení práva byť vypočutý a nedodržaní legitímnej dôvery v rozsahu, v akom sa Komisia odklonila od svojej skoršej praxe

376 Pokiaľ ide o skoršiu rozhodovaciu prax, treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry skutočnosť, že Komisia v minulosti uplatnila pri určitých typoch porušenia pokuty na určitej úrovni, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň v rámci hraníc uvedených v nariadení č. 17, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie uskutočňovania politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva (rozsudok *Musique diffusion française* a i./Komisia, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 109; rozsudky Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, *Solvay/Komisia*, už citovaný v bode 196 vyššie, bod 309, a zo 14. mája 1998, *Europa Carton/Komisia*, T-304/94, Zb. s. II-869, bod 89). Efektívne uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva totiž vyžaduje, aby Komisia mohla výšku pokút kedykoľvek prispôbiť potrebám tejto

politiky (rozsudky *Musique diffusion française* a *i./Komisia*, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 109, a *LR AF 1998/Komisia*, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 237).

377 Navyše podľa ustálenej judikatúry hospodárske subjekty nemôžu vkladať svoju legitímnu dôveru do zachovania existujúceho stavu, ktorý môže byť zmenený inštitúciami Spoločenstva v rámci ich voľnej úvahy (rozsudky Súdneho dvora z 15. júla 1982, *Edeka*, 245/81, Zb. s. 2745, bod 27, a zo 14. februára 1990, *Delacre* a *i./Komisia*, C-350/88, Zb. s. I-395, bod 33). Podniky zúčastnené na správnom konaní, na základe ktorého im môže byť udelená pokuta, teda nemôžu nadobudnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút uplatňovaných v minulosti (rozsudky Súdu prvého stupňa z 12. júla 2001, *Tate & Lyle* a *i./Komisia*, T-202/98, T-204/98 a T-207/98, Zb. s. II-2035, bod 146, a *LR AF 1998/Komisia*, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 243).

378 AWA preto nemôže vyvodzovať argument zo skutočnosti, že Komisia prekročila úroveň pokuty uplatňovanú v jej skoršej praxi. Okrem toho sa zdá, že AWA vo svojej replike pripúšťa, že skoršia prax Komisie nemohla vyvolať jeho legitímne očakávania.

b) O porušení práva být vypočutý a zásady ochrany legitimnej dôvery z dôvodu, že Komisia sa odklonila od usmernení

379 AWA tvrdí, že Komisia sa odklonila od usmernení bez toho, aby tento svoj úmysel oznámila, čím narušila legitímnu dôveru, ktorú AWA vkladal do týchto ustanovení. Komisia sa odchyľila od usmernení najskôr tým, že nezohľadnila skutočnosť, že dotknuté porušenie nemalo nijaký účinok alebo že malo len obmedzený účinok. Ďalej jej posúdenie závažnosti porušenia ju viedlo k stanoveniu východiskovej sumy pokuty na 70 miliónov eur, teda sumy, ktorá je 3,5-krát vyššia ako východiskový bod

uvedený v usmerneniach pre „veľmi závažné porušenia“, ktorý zodpovedá 20 miliónom eur. Nakoniec AWA tvrdí, že Komisia mala oznámiť svoj úmysel uložiť pokutu, ktorej suma pred znížením vykonaným na základe oznámenia o spolupráci bola 2,5-krát vyššia ako maximálna suma pokuty, akú kedy Komisia uložila jednému podniku.

380 Treba pripomenúť, že usmernenia boli uverejnené v januári 1998, teda až po porušení, ale pred odoslaním OV, ku ktorému došlo 26. júla 2000.

381 Podľa AWA sa Komisia mohla odkloniť od usmernení a uložiť vyššie pokuty, pokiaľ by pozmenila usmernenia, alebo pokiaľ by aspoň oznámila taký úmysel v OV, čo neurobila.

382 Je však potrebné konštatovať, že AWA nepreukázal, v čom sa Komisia od usmernení odklonila pri stanovovaní pokuty. AWA totiž pri vypracúvaní svojho žalobného dôvodu nesprávne vykladá tak usmernenia, ako aj rozhodnutie.

383 Po prvé, pokiaľ ide o dopad porušenia, Komisia v odôvodneniach č. 382 až 409 rozhodnutia vysvetlila spôsob, akým pri posudzovaní závažnosti porušenia zohľadnila konkrétny dopad porušenia na trh, ako aj skutočný účinok protiprávneho správania každého účastníka na hospodársku súťaž. Komisia spomenula tézu veľmi obmedzeného skutočného dopadu kartelu na trh, ktorú v priebehu správneho konania rozvinuli niektoré podniky vrátane AWA. Komisia ďalej vysvetlila, prečo bolo potrebné takúto tézu odmietnuť. Komisia teda vo svojom rozhodnutí usúdila, že porušenie malo skutočne dopad, a stanovila na tomto základe zodpovedajúcu

pokutu. AWA teda nemôže tvrdiť, že Komisia nezohľadnila dopad porušenia. Z tohto zohľadnenia vyplýva, Komisii tiež nemožno vytýkať, že neoznámila svoj úmysel nezohľadniť neexistujúci alebo obmedzený dopad porušenia.

384 Za predpokladu, že AWA v skutočnosti spochybňuje posúdenie dopadu porušenia na trh vykonané Komisiou, jeho kritika v tomto splýva s kritikou, ktorá je v pozadí jeho žalobného dôvodu týkajúceho sa závažnosti porušenia a bude preskúmaná v tomto rámci.

385 Navyše treba konštatovať, že Komisia oznámila svoj úmysel zohľadniť dopad porušenia. Uviedla totiž v OV, že pri svojom posudzovaní závažnosti porušenia zohľadní jeho „skutočný dopad na trh“ (bod 262).

386 Po druhé v rozsahu, v akom AWA tvrdí, že Komisia prekročila východiskovú sumu uvedenú v usmerneniach, treba pripomenúť, že usmernenia stanovujú pre „veľmi závažné porušenia“, ako sú „horizontálne obmedzenia, ako sú cenové kartely a kvóty podielu na trhu“, „pravdepodobné pokuty“ „nad 20 miliónov ECU“. Vzhľadom na možnosť Komisie zvoliť si východiskovú sumu, ktorá prekračuje 20 miliónov eur, nemožno tvrdiť, že Komisia sa v tomto bode odklonila od usmernení.

387 Treba dodať, že Komisia sa pri stanovovaní východiskovej sumy 70 miliónov eur uplatnenej na AWA opiera o konkrétny význam podniku na trhu a o skutočný účinok jeho protiprávneho správania na hospodársku súťaž, ako ich odráža obrat žalobcu týkajúci sa dotknutého výrobku v EHP. Treba však v tejto súvislosti pripomenúť, že Komisia v bode 266 OV oznámila, že zohľadní význam každého

podniku zúčastneného na predmetnom trhu, ako aj dopad jeho trestuhodného správania na hospodársku súťaž.

388 Po tretie, pokiaľ ide o úroveň pokuty uplatnenú pred znížením vykonaným na základe oznámenia o spolupráci, AWA nepreukazuje, v čom usmernenia bránia uloženiu pokuty takejto úrovne. Okrem toho treba pripomenúť judikatúru uvedenú v bode 377 vyššie, podľa ktorej AWA nemohla legitímne očakávať, že Komisia neprekročí úroveň pokút uplatňovaných v minulosti.

389 AWA vznáša aj všeobecnejšie tvrdenie, podľa ktorého Komisia mala oznámiť svoj úmysel uplatniť svoju „novú politiku v oblasti pokút“.

390 Je ťažké rozlíšiť, v čom je metóda stanovenia použitá v rozhodnutí nová vzhľadom na skoršiu prax, ak to nie je použitím usmernení, ktoré samy osebe odrážajú metódu stanovenia, ktorá je zmenou vzhľadom na skoršiu prax v oblasti stanovenia sumy pokút. Treba zdôrazniť, že na rozdiel od žalobcov vo veciach, ktoré viedli k vydaniu rozsudkov nazývaných „Predizolované potrubie“ (najmä rozsudok Sigma Technologie/Komisia, už citovaný v bode 209 vyššie), AWA nespochybňuje zmeny, ktoré usmernenia priniesli v porovnaní so skoršou praxou. Zdá sa, že sa bráni len použitiu vo svojom prípade metódy stanovenia pokút, ktorá podľa jeho názoru protirečí tak správnej praxi, ako aj usmerneniam Komisie.

391 Podľa judikatúry nebola Komisia povinná, pokiaľ uviedla skutkové a právne okolnosti, z ktorých vychádzala pri stanovovaní sumy pokút, spresniť spôsob, akým

sa vyrovnala s každou z týchto okolností pri určovaní úrovne pokuty (rozsudky Súdneho dvora *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 21, a z 9. novembra 1983, *Michelin/Komisia*, 322/81, Zb. s. 3461, bod 19).

³⁹² Aj keby sa metóda použitá Komisiou v prejednávanej veci považovala za inovatívnu vo vzťahu k existujúcej správnej praxi, Komisia nebola povinná v priebehu správneho konania oznámiť dotknutým podnikom svoj úmysel použiť novú metódu stanovenia sumy pokút (rozsudok LR AF 1998/*Komisia*, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 207).

³⁹³ Ďalej je potrebné pripomenúť, že vzhľadom na mieru voľnej úvahy Komisie pri ukladaní pokút žalobca nemohol nadobudnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút uplatňovaných v minulosti (rozsudok LR AF 1998/*Komisia*, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 243).

³⁹⁴ Nakoniec je potrebné uviesť, že odkaz AWA v tejto súvislosti na rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, *Sarrió/Komisia* (T-334/94, Zb. s. II-1439), uvedením absencie oznámenia radikálne novej a prísnejšej politiky stanovovania pokút v OV, nemá nijakú relevanciu, pretože tento rozsudok sa netýka obsahu oznámenia o výhradách, ale odôvodnenia rozhodnutia.

³⁹⁵ Nemožno teda konštatovať nijaké porušenie práva byť vypočutý alebo zásady legitímnej dôvery, pokiaľ ide o spôsob, akým Komisia uplatnila usmernenia.

c) O porušení práva být vypočutý v rozsahu, v akom Komisia stanovila pokutu na základe skutočností neoznámených v OV

396 Ostáva ešte posúdiť argumentáciu, podľa ktorej Komisia stanovila pokutu uloženú AWA na základe súboru skutočností, ktoré neboli oznámené v OV a ku ktorým sa teda AWA nemohol v priebehu správneho konania vyjadriť. AWA vytýka Komisii, že neoznámila svoj úmysel zvýšiť východiskovú sumu pokuty na účely odstrašenia a že nespresnila, ako zohľadní odstrašenie, predovšetkým na základe veľkosti AWA. Komisia tiež neoznámila, ako zohľadní vedúcu úlohu zúčastnených podnikov.

397 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry, pokiaľ Komisia výslovne uvedie v oznámení o výhradách, že bude skúmať, či je potrebné udeliť dotknutým podnikom pokutu, a ak označí hlavné skutkové a právne okolnosti spôsobilé viesť k pokute, ako napríklad závažnosť a dĺžka trvania predpokladaného porušovania a skutočnosť, že bolo spáchané úmyselne alebo z nebanlivosti, naplní svoju povinnosť rešpektovať právo podnikov byť vypočutý. Takéto konanie Komisie im poskytuje údaje potrebné na ich obranu, nielen proti skonštatovaniu porušovania, ale aj proti udeleniu pokuty (rozsudky *Musique diffusion française* a *i./Komisia*, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 21, a *LR AF 1998/Komisia*, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 199).

398 Z toho vyplýva, že pokiaľ ide o stanovenie sumy pokút, práva na obranu dotknutých podnikov sú zaručené pred Komisiou prostredníctvom možnosti vyjadriť pripomienky k trvaniu, závažnosti a protisúťažnému charakteru vytýkaných skutočností. Podniky okrem toho majú dodatočnú záruku, pokiaľ ide o stanovenie sumy pokút, keďže Súd prvého stupňa vykonáva pri rozhodovaní neobmedzenú právomoc a môže najmä zrušiť alebo znížiť pokutu podľa článku 17 nariadenia č. 17 (rozsudky

Tetra Pak/Komisia, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 235, a LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 200).

399 V prejednávanej veci je potrebné preskúmať tieto dva body, v ktorých Komisia podľa AWA porušila jeho právo byť vypočutý.

400 Pokiaľ ide o hlavnú úlohu AWA v karteli, treba konštatovať, že OV skutočne oznamovalo, že taká skutočnosť bude zohľadnená. Komisia totiž v bode 198 OV spresnila „úlohu AWA ako vodcu kartelu“, zatiaľ čo v časti OV venovanej pokute uviedla, že individuálna pokuta každého zúčastneného podniku bude odrážať predovšetkým úlohu každého z nich vo „vyššie opísaných“ tajných dohodách. Z rozhodnutia navyše vyplýva, že AWA v priebehu správneho konania poprel, že by hral v rámci kartelu hlavnú úlohu, čo preukazuje, že správne pochopil výhradu, ktorá bola voči nemu v tomto smere vznesená v OV, a že sa k tejto otázke vyjadril.

401 Pokiaľ ide o okolnosť týkajúcu sa odstrašenia, Komisia v bode 264 OV výslovne oznámila svoj úmysel „stanoviť pokuty na úrovni dostatočnej na to, aby sa im poskytol odstrašujúci účinok“. Komisia okrem toho v súlade s judikatúrou uviedla v bodoch 262 až 266 OV hlavné skutkové a právne okolnosti, na ktorých sa zakladal výpočet sumy pokuty uloženej žalobcovi, takže právo posledného uvedeného bolo v tomto ohľade riadne dodržané.

402 V takomto kontexte AWA nemôže dôvodne tvrdiť, že Komisia mala čo najpodrobnejšie oznámiť faktory, ktoré sa chystala zohľadniť na zabezpečenie toho, aby pokuta mala dostatočný odstrašujúci účinok. Keďže totiž Komisia mohla stanoviť výšku pokuty až po vypočutí podnikov a skončení správneho konania, bolo

pre ňu nemožné počas správneho konania stanoviť vopred výšku pokút uložených dotknutým podnikom, prípadne posúdiť odstrašujúci účinok týchto súm a vyjadriť sa k eventuálnej potrebe úprav, aby zaručila pokutám taký účinok.

403 V tejto súvislosti treba pripomenúť judikatúru, podľa ktorej Komisia nie je povinná, pokiaľ uviedla všetky skutkové a právne okolnosti, na ktorých založila svoj výpočet sumy pokút, spresniť spôsob, akým zohľadnila každú z týchto okolností pri stanovovaní úrovne pokuty. Poskytnutie údajov týkajúcich sa úrovne predpokladaných pokút v čase, keď podniky neboli vyzvané uplatniť svoje pripomienky k výhradám, ktoré voči nim boli vznesené, by totiž znamenalo predvídanie rozhodnutia Komisie neprimeraným spôsobom (rozsudky *Musique diffusion française* a *i./Komisia*, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 21, a *Michelin/Komisia*, už citovaný v bode 391 vyššie, bod 19).

404 Zo všetkých týchto dôvodov treba žalobný dôvod, ktorý AWA zakladá na porušení práv na obranu a zásady ochrany legitímnej dôvery, zamietnuť ako celok.

B — O žalobnom dôvode založenom na porušení zásady zákazu retroaktivity

1. Tvrdenia účastníkov konania

405 Tvrdenie, že Komisia v prejednávanej veci uplatnila novú politiku v otázke pokút, je aj základom žalobného dôvodu, ktorý AWA vyvodzuje z porušenia zásady zákazu retroaktivity. Porušenie zásady zákazu retroaktivity vyplýva zo skutočnosti, že

pokuta, ktorá bola uložená AWA, bola oveľa vyššia ako pokuty, ktoré sa ukladali v okamihu porušenia. Podľa AWA Komisia nemohla uplatniť novú politiku v otázke pokút bez toho, aby podniky upozornila na takú zmenu svojej politiky.

406 Komisia tvrdí, že konala úplne v súlade s usmerneniami, takže jej v prejednávanej veci nemožno vytýkať, že retroaktívne uplatnila novú politiku v otázke pokút.

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa

407 Je potrebné pripomenúť, že podniky zúčastnené na správnom konaní, na základe ktorého im môže byť udelená pokuta, nemôžu nadobudnúť legitímnu dôveru v skutočnosť, že Komisia neprekročí úroveň pokút udelených v minulosti, ani v metódu ich stanovenia. Uvedené podniky preto musia počítať s možnosťou, že Komisia môže kedykoľvek rozhodnúť o zvýšení výšky pokút v porovnaní s výškou uplatňovanou v minulosti. Uvedené platí nielen vtedy, keď Komisia pristúpi k zvýšeniu pokút stanovením pokút v individuálnych rozhodnutiach, ale aj vtedy, ak sa zvýšenie v konkrétnych prípadoch uskutoční uplatnením pravidiel postupu, ktoré majú všeobecný dosah, ako sú napríklad usmernenia.

408 Z toho musí byť vyvodený záver, že usmernenia, a osobitne nová, v nich obsiahnutá metóda stanovovania pokút, za predpokladu, že sa v dôsledku nej uložené pokuty sprísnil, bola primerane predvídateľná podnikmi, ako sú žalobcovia v čase, keď boli spáchané príslušné porušenia.

409 Uplatnením usmernení v spornom rozhodnutí na porušenia spáchané pred prijatím týchto usmernení teda Komisia neporušila zásadu zákazu retroaktivity (rozsudok Súdneho dvora z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Zb. s. I-5425, body 228 až 232).

410 Keďže AWA v skutočnosti tvrdí, že Komisia neporušila zásadu zákazu retroaktivity tým, že uplatnila usmernenia, ale tým, že sa od nich pri ukladaní pokuty žalobcovi odklonila, treba odkázať na body 379 až 395, z ktorých vyplýva, že tento žalobný dôvod je potrebné zamietnuť.

411 Nakoniec, keďže žalobný dôvod založený na porušení zásady zákazu retroaktivity treba chápať ako taký, ktorým sa uvádza aj skutočnosť, že Komisia sa odklonila od svojej skoršej rozhodovacej praxe, treba v tejto súvislosti odkázať na body 376 až 378 vyššie, v ktorých Súd prvého stupňa prišiel k záveru, že tento žalobný dôvod je potrebné zamietnuť.

412 Zo všetkých týchto dôvodov je potrebné zamietnuť žalobný dôvod založený na porušení zásady zákazu retroaktivity.

C — O žalobných dôvodoch založených na nedostatku dôkazov, porušení zásad prezumpcie nevinu, proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ako aj na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o konštatovania Komisie týkajúce sa účasti niektorých podnikov na európskom karteli

413 Divípa a Zicuñaga navrhujú zníženie sumy pokuty, ktorá im bola uložená, keďže tvrdia, že Komisia sa opierala o ich účasť na európskom karteli, zatiaľ čo

v skutočnosti sa zúčastnili len na karteli na vnútroštátnej úrovni. Tieto podniky v tejto súvislosti opakujú argumentáciu, ktorú rozvinuli aj ako žalobný dôvod vo veci samej v rámci svojich návrhov na zrušenie rozhodnutia. V rámci toho istého žalobného dôvodu Divipa ďalej Komisii vytýka, že pri stanovovaní pokuty, ktorá mu bola uložená, nevzala do úvahy, že sa nezúčastnil na protiprávnom karteli a že sa priamo nepodieľal na prijímaní rozhodnutí o cenách.

414 Pokiaľ ide o účasť na európskom karteli, treba odkázať na body 205 až 215 vyššie, z ktorých vyplýva, že tak Divipa, ako aj Zicuñaga museli vedieť, že ich účasť na karteli na vnútroštátnej úrovni sa uskutočňovala v širšom rámci európskeho kartelu. Nemôžu sa preto domáhať zníženia pokuty na tomto základe.

415 Pokiaľ ide o účasť podniku Divipa na karteli, z bodov 155 až 204 vyššie vyplýva, že Komisia dostatočne preukázala, pokiaľ ide o španielsky trh, účasť Divipu na karteli v období od marca 1992 do januára 1995, ktorá vyplýva predovšetkým z jeho účasti na sérii stretnutí, na ktorých sa podniky pôsobiace na španielskom trhu dohodli na zvýšení cien, ako aj na rozdelení predajných kvót na stretnutí 30. septembra 1993. Divipa sa preto nemôže domáhať zníženia pokuty, ktorá mu bola uložená, na základe svojej neúčasti na protiprávnom karteli.

416 Čo sa týka tvrdenia podniku Divipa, že sa priamo nezúčastňoval na prijímaní rozhodnutí o cenách, treba zdôrazniť, že Divipa nedokázal, že sa verejne dištancoval od obsahu stretnutí, na ktorých bol prítomný. Tento podnik teda vzbudil u ostatných účastníkov dojem, že sa pripája k ich výsledkom a súhlasí s nimi (rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 188 vyššie, bod 82). V rozsahu, v akom sa toto tvrdenie snaží dokázať pasívnu rolu, bude preskúmané v rámci posúdenia poľahčujúcich okolností (pozri body 596 až 635 nižšie).

417 Pokiaľ ide o podnik Zicuňaga, treba ešte určiť, či a prípadne v akom rozsahu nepreukázanie jeho účasti na postupoch rozdelenia trhu (pozri body 238 až 240 vyššie) odôvodňuje zníženie pokuty, ktorá mu bola uložená.

418 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že zhrnutie porušenia v úvodnej časti rozhodnutia uvádza „kartel alebo zosúladený postup..., ktorým sa [dotknutí výrobcovia a distribútori] dohodli na zvýšení cien, prideliť predajné kvóty, stanovili podiely na trhu a zaviedli mechanizmus umožňujúci dohliadať na vykonávanie obmedzujúcich dohôd“ [*neoficiálny preklad*] (odôvodnenie č. 2 rozhodnutia). Komisia v opise povahy porušenia uvádza v odôvodnení č. 376 rozhodnutia porušenie, ktoré „malo podobu určenia cien a rozdelenia trhov, ktoré sú z ich samotnej povahy najzávažnejšími porušeniami článku 81 ods. 1 [ES] a článku 53 ods. 1 Dohody EHP“ [*neoficiálny preklad*].

419 Výrok rozhodnutia však opisuje porušenie vytýkané žalobcovi len všeobecne, ako „súbor dohôd a zosúladených postupov v odvetví samoprepisovacieho papiera“ [*neoficiálny preklad*] (článok 1 prvý odsek rozhodnutia).

420 Z rozhodnutia okrem toho vyplýva, že dohoda o zvyšovaní cien je „hlavným cieľom“ (odôvodnenie č. 77) a „základným kameňom“ (odôvodnenie č. 383) kartelu. V opise cieľov kartelu obsiahnutom v odôvodneniach č. 77 až 81 rozhodnutia Komisia spomína „celkový protisúťažný plán, ktorého cieľom bolo najmä zlepšenie ziskovosti účastníkov prostredníctvom kolektívneho zvýšenia cien“ [*neoficiálny preklad*], a spresňuje, že „hlavným cieľom kartelu v rámci tohto celkového plánu bola dohoda o zvýšení cien a programe, podľa ktorého sa toto zvýšenie uskutoční“ [*neoficiálny preklad*]. Podľa odôvodnenia č. 81 rozhodnutia cieľom pridelenia predajných kvót a podielov na trhu, ku ktorému došlo na niektorých stretnutiach kartelu na vnútroštátnej úrovni, bolo „zabezpečiť uplatnenie dohodnutého zvýšenia cien“ [*neoficiálny preklad*], „zabrániť odchýlkam od spoločného systému“ a „zakázať akúkoľvek hospodársku súťaž v iných obchodných aspektoch“ [*neoficiálny preklad*].

- 421 V tejto súvislosti treba uviesť, že dohody a zosúladené postupy, ktorých sa týka článok 81 ods. 1 ES, nevyhnutne vyplývajú z prispenia viacerých podnikov, ktoré sú všetky spoluautormi porušenia, ale ktorých účasť môže mať rôzne formy, predovšetkým v závislosti od vlastností dotknutého trhu a postavenia každého z týchto podnikov na tomto trhu, sledovaných cieľov a zvolených alebo zamýšľaných spôsobov vykonania.
- 422 Okolnosť, že každý podnik sa zúčastnil na porušení vo formách, ktoré sú mu vlastné, však sama osebe nestačí na vylúčenie jeho zodpovednosti za celé porušenie vrátane správania, ktoré fakticky uskutočňujú iné zúčastnené podniky, ale ktoré má rovnaký cieľ a rovnaký protisúťažný účinok.
- 423 Treba navyše pripomenúť, že článok 81 ES zakazuje dohody medzi podnikmi a rozhodnutia združení podnikov vrátane konania, ktoré spočíva vo vykonávaní týchto dohôd alebo rozhodnutí, ako aj zosúladené postupy, pokiaľ by mohli ovplyvniť obchod v rámci Spoločenstva a pokiaľ majú protisúťažný účinok. Z toho vyplýva, že porušenie tohto článku môže vyplynúť nielen z izolovaného aktu, ale aj zo série aktov, alebo dokonca z pokračujúceho správania. Tento výklad nemožno spochybňovať z dôvodu, že jeden alebo viacero prvkov tejto série aktov alebo tohto pokračujúceho správania by rovnako mohol byť sám osebe porušením uvedeného článku 81 ES (rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, body 79 až 81).
- 424 V prejednávanej veci sa Súd prvého stupňa domnieva, že za okolností prejednávanej veci sú konštatované dohody a zosúladené postupy z dôvodu ich zhodného predmetu a ich úzkej synergie súčasťou celkového plánu, ktorý bol súčasťou série snáh dotknutých podnikov sledujúcej jediný hospodársky cieľ, teda narušenie vývoja cien. Ako oprávnené tvrdí Komisia v odôvodnení č. 253 rozhodnutia, bolo by neprirodzené deliť toto pokračujúce správanie charakterizované jediným účelom na viac rôznych porušení, zatiaľ čo naopak ide o jediné porušenie, ktoré sa postupne

konkretizovalo tak dohodami, ako aj zosúladenými postupmi. Charakter jediného porušenia totiž vyplýva z jediného cieľa sledovaného každým účastníkom dohody, a nie spôsobu uplatňovania týchto dohôd (rozsudok Ciment, bod 4127).

425 Za takých okolností podnik, ktorý sa zúčastňoval na takom porušení vlastným správaním, ktoré spadá pod pojem dohody alebo zosúladeného postupu s protisúťažným predmetom v zmysle článku 81 ods. 1 ES, a ktorého cieľom je prispieť k uskutočneniu porušenia ako celku, bol tiež zodpovedný, za celé obdobie svojej účasti na uvedenom porušení, za správanie iných podnikov v rámci toho istého porušenia. Tak to totiž je, pokiaľ sa preukáže, že dotknutý podnik vedel o správaní ostatných podnikov zodpovedajúcom porušeniu alebo ho mohol dôvodne predpokladať a že bol pripravený prijať z toho vyplývajúce riziko.

426 Je potrebné prísť k záveru, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne preukázala účasť podniku Zicuñaga na systéme stretnutí kartelu, na zvyšovaní cien, ako aj na niektorých opatreniach s cieľom umožniť uskutočnenie zvýšenia cien počas celého trvania jeho účasti na porušení (pozri body 155 až 243 vyššie).

427 Okolnosť, že Zicuñaga takto zamýšľal prispieť k uskutočneniu porušenia ako celku, môže vyvolať jeho zodpovednosť za konanie zamýšľané alebo uskutočnené ostatnými podnikmi, ktoré patrí k základným prvkom porušenia. Vedel totiž o všetkých týchto prvkoch alebo ich mohol dôvodne predpokladať na základe svojej účasti na pravidelných stretnutiach výrobcov a distribútorov samoprepisovacieho papiera počas viac než jedného roka.

428 Pokiaľ ide o opatrenia, ktorých cieľom je umožniť uskutočnenie zvýšenia cien, stačí konštatovať, že všetky rôzne formy konania uvedené v odôvodnení č. 2 rozhodnutia mali vo vzťahu k zvyšovaniu cien doplnkový charakter, keďže ich cieľom bolo vytvoriť priaznivé podmienky na uskutočnenie cieľov cien určených výrobcami a distribútormi samoprepisovacieho papiera. Je potrebné prísť k záveru, že keďže Zicuñaga sa viac ako jeden rok zúčastňoval na týchto cenových iniciatívach, mohol dôvodne predpokladať, že zúčastnené podniky sa usilujú podporovať úspech týchto iniciatív rôznymi mechanizmami, a bol pripravený prijať túto možnosť. Hoci sa teda nepreukázalo, že Zicuñaga sa konkrétne zúčastňoval na prijímaní alebo uskutočňovaní všetkých týchto opatrení, nie je o nič menej zodpovedný za konkrétne správanie uskutočnené v tejto súvislosti ostatnými podnikmi v rámci jediného porušenia, na ktorom sa zúčastnil alebo ku ktorému prispel (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Anic Participazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, body 205 až 207).

429 Treba však pripomenúť, že Komisia nepreukázala účasť podniku Zicuñaga na postupoch rozdelenia trhu (pozri body 238 až 240 vyššie). Aj keď však skutočnosť, že nejaký podnik sa nezúčastnil na všetkých základných prvkoch kartelu, nie je podstatná pre stanovenie existencie porušenia, takáto skutočnosť musí byť zohľadnená pri posudzovaní závažnosti porušenia, prípadne pri stanovovaní pokuty (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdného dvora Aarlborg Portland a i./Komisia, už citovaný v bode 188 vyššie, bod 292). Keďže Komisii sa nepodarilo preukázať, že nezohľadnila túto skutočnosť neúčasti na postupoch rozdelenia trhu vo všetkých parametroch, ktoré viedli k stanoveniu konečnej sumy pokuty uloženej podniku Zicuñaga, Súd prvého stupňa prichádza pri výkone svojej neobmedzenej právomoci k záveru, že je potrebné znížiť konečnú pokutu uloženú tomuto podniku o 15 %.

D — O žalobných dôvodoch založených na nedostatku dôkazov, porušení článku 253 ES, článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a zásad proporcionality, rovnosti zaobchádzania, neexistencii individuálneho stanovenia pokút, nesprávnom skutkovom posúdení, nesprávnom posúdení a nesprávnom právnom posúdení pri posudzovaní závažnosti porušenia

430 Viaceré podniky namietajú proti posúdeniu závažnosti porušenia, ktoré Komisia vykonala na základe skutočností uvedených v jej rozhodnutí, teda povahy porušenia a jeho konkrétneho vplyvu, ako aj klasifikácie účastníkov kartelu v závislosti od závažnosti porušenia a zvýšenia pokuty na odstrašujúce účely.

1. Povaha porušenia

431 Komisia dospela k záveru, že porušenie malo formu určenia cien a rozdelenia trhov, ktoré predstavujú samy osebe najzávažnejšie porušenia článku 81 ods. 1 ES a článku 53 ods. 1 Dohody EHP.

432 AWA namieta proti závažnosti sporných dohôd, pričom tvrdí, že tie sa obmedzovali v podstate na diskusie o kalendári a počte oznámení o zvyšovaní cien a netýkali sa rozdelenia si podielov na trhu ani pridelenia predajných kvót, a ak áno, tak len zanedbateľne a určite neefektívne. Podľa neho určité vyhlásenia Sappi potvrdzujú, že stretnutia v zásade neslúžili na dohodnutie si podielov na trhu. AWA dodáva, že kartel na trhu papiera nebol úplne inštitucionalizovaný a neobsahoval účinný dozorný mechanizmus dodržiavania dohôd. Všetky tieto skutočnosti spôsobujú, že porušenie je menej závažné ako porušenia konštatované v iných veciach.

433 Torraspapel tvrdí, že Komisia sa nesprávne domnievala, že kartel sa týkal určenia cien a rozdelenia trhov, a v dôsledku toho nesprávne považovala tento kartel za veľmi závažný.

434 Najprv treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry sa posúdenie závažnosti porušenia musí uskutočniť najmä so zohľadnením povahy obmedzení spôsobených hospodárskej súťaži (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 22. októbra 1997, SCK a FNK/Komisia, T-213/95 a T-18/96, Zb. s. II-1739, bod 246, a citovanú judikatúru).

435 Okrem toho „porušenia pozostávajúce z určenia cien a rozdelenia trhov... musia byť považované za obzvlášť závažné, pretože zahŕňajú priamy zásah do podstaty hospodárskej súťaže na predmetnom trhu“ (rozsudok Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 107 vyššie, bod 675).

436 Súd prvého stupňa spresnil pojem veľmi závažného porušenia najmä v rozsudku z 9. júla 2003, Archer Daniels Midland Company a Archer Daniels Midland Ingredients/Komisia (T-224/00, Zb. s. II-2597, ďalej len „rozsudok ADM/Komisia“, body 117 až 131). Z toho vyplýva, že kvalifikácia porušenia ako veľmi závažného nepodlieha existencii rozdelenia trhov. Naopak, v prípade horizontálnych kartelov týkajúcich sa cenových kartelov alebo kvót rozdelenia trhov sa predpokladá, že narušujú riadne fungovanie vnútorného trhu, a takáto kvalifikácia môže okrem toho byť použitá aj na iné postupy, ktoré môžu mať takýto účinok.

437 Z tejto judikatúry ani z usmernení nevyplýva, že by si kvalifikácia porušenia za veľmi závažné vyžadovala kumuláciu viacerých týchto postupov. Horizontálny kartel týkajúci sa cien môže sám osebe predstavovať takéto porušenie, ak narušuje riadne fungovanie trhu. Je však preukázané, že v danom prípade sa predmetné podniky dohodli na cenách s účinkom narušenia riadneho fungovania trhu. To postačuje na

to, aby sa v danom prípade považovalo porušenie za veľmi závažné, hoci sa sporné dohody týkali len určenia cien.

438 Navyše je potrebné uviesť, že AWA v skutočnosti nepopiera existenciu dohôd o rozdelení trhu alebo pridelení kvót, ale uvádza, že tieto činnosti boli relatívne zanedbateľné a určite neefektívne.

439 Napokon, pokiaľ ide o to, že kartel nebol údajne inštitucionalizovaný a neexistoval mechanizmus kontroly, je potrebné uviesť, že zavedená štruktúra sa javila byť dostatočnou na to, aby kartel fungoval počas niekoľkých rokov. Z viacerých častí rozhodnutia vyplýva, že účastníci si na stretnutiach kartelu vymieňali podrobné a individuálne údaje o svojich cenách a objemoch predaja a že sa dohliadalo na uplatňovanie dohôd, najmä zo strany AWA. Zápisnica zo stretnutia z 1. októbra 1993 vyhotovená Mougeotom (dokument č. 7648 citovaný v odôvodnení č. 104 rozhodnutia a pripojený k OV) uvádza, že sankcie boli uplatnené v prípade nedodržania dohôd („[pán B.] výslovne uviedol, že nebude tolerovať, ak niekto nebude nasledovať toto zvyšovanie cien, a že sa osobne postará o tých, ktorí nebudú dodržiavať pravidlá hry“ [*neoficiálny preklad*]). Mougeot, vyzvaný na opísanie kontrolného mechanizmu kontroly a vysvetlenie dôvodov, prečo má takú autoritu pán B. a AWA, odpovedal (dokument č. 11494 citovaný v odôvodnení č. 104 rozhodnutia a pripojený k OV):

„Nevieme o žiadnych zmluvách, dokumentoch alebo právnom postavení, ktoré by umožňovali AWA prisvojovať si akúkoľvek autoritu. Na druhej strane však poslední uvedení mali úlohu ekonomického a morálneho lídra na trhu... AWA, vzhľadom na svoje priemyselné a finančné postavenie, mohol vyhlásiť, že ak nedôjde k zvýšeniam, urobí poriadok po svojom a úplne vymietne trh tým, že uplatní cenovú politiku, pri ktorej veľká časť spoločností skrachuje. Perfektným príkladom jeho schopnosti bolo porazenie [Binda] v Taliansku.“ [*neoficiálny preklad*]

440 Mougeotu bolo takisto vytýkané zo strany AWA, že nekoná v súlade s jeho pokynmi (odôvodnenie č. 143 rozhodnutia). Okrem toho skutočnosť, že takisto Sappi pozorne sledoval vývoj cien a kvót účastníkov kartelu vo vzťahu k stanoveným cieľom, vyplýva z oznámenia z 9. marca 1992 a z oznámenia týkajúceho sa stretnutia 30. septembra 1992, ktoré sa spomínajú v bodoch 171 a 172 vyššie.

441 V každom prípade ani z usmernení, ani z judikatúry nevyplýva, že na to, aby bolo porušenie považované za veľmi závažné, musí kartel obsahovať osobitné inštitucionalizované štruktúry.

442 Vzhľadom na uvedené skutočnosti Komisia oprávnene považovala predmetný kartel vzhľadom na jeho povahu za veľmi závažné porušenie.

2. Konkrétny dopad porušenia

443 Viacerí žalobcovia (AWA, MHTP, Zanders a Torraspapel) uvádzajú, že skutočný dopad kartelu na trh so samoprepisovacím papierom bol veľmi malý. Komisia nepreskúmala správne vývoj cien tohto výrobku a zohľadnila len zvýšenia, a nie zníženia. Podľa žalobcov ceny skutočne uplatňované na trhu boli nižšie ako dohodnuté alebo oznámené zvýšenia cien. To preukazuje, že zvýšenia cien neboli v praxi uskutočnené. Okrem toho viacerí žalobcovia uvádzajú nepriaznivý vývoj cien samoprepisovacieho papiera a zníženie ich zisku alebo zanedbateľnú výšku zisku. Ceny samoprepisovacieho papiera odrážajú najmä zmeny nákladov a dopytu po buničine.

444 AWA predložil dve znalecké správy vykonané spoločnosťou National Economic Research Associates (ďalej len „správy Nera“). Prvá z nich, datovaná v decembri 2000, bola predložená v rámci správneho konania. Druhá, z apríla 2002, bola vypracovaná na účely konania pred súdom. Cieľom obidvoch je preukázať, že ceny vyplývajúce z dohôd predstavujúcich porušenie nemohli byť zvýšené viac, ako by bolo možné pozorovať za normálnych podmienok v hospodárskej súťaži. Koehler a Zanders predložili v priebehu správneho konania a pred Súdom prvého stupňa správu PricewaterhouseCoopers, ktorá opisuje situáciu na európskom trhu so samoprepisovacím papierom od leta alebo jesene 1995 až do februára alebo marca 1997 (pozri body 101 až 103 vyššie).

445 V rozhodnutí v odôvodneniach č. 382 až 402 Komisia odmieta argumentáciu predmetných podnikov tým, že uvádza, že v podstate už samotná skutočnosť, že zvýšenia cien a ich dátumy boli oznámené po zosúladenom postupe, postačuje na preukázanie dopadu na trh. Hoci pripúšťa úpadok na trhu so samoprepisovacím papierom, uvádza, že to nevylučuje, že kartel úspešne kontroloval alebo zmenšil znižovanie cien. Podľa Komisie príklady rôznosti názorov vôbec nepreukazujú celkový neúspech pri uplatňovaní dohôd. Niektoré zvýšenia, o ktorých sa rozhodlo, boli odložené a niekedy sa uplatnili menšie zvýšenia, ako boli plánované.

446 Najprv treba pripomenúť, že pokiaľ ide o stanovenie závažnosti porušenia, je potrebné zohľadniť najmä právne a ekonomické súvislosti predmetného správania (rozsudky Súdneho dvora zo 16. decembra 1975, Suiker Unie a i./Komisia, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Zb. s. 1663, bod 612, a zo 17. júla 1997, Ferriere Nord/Komisia, C-219/95 P, Zb. s. I-4411, bod 38). V tejto súvislosti z judikatúry vyplýva, že pre posúdenie konkrétneho dopadu porušenia na trh je úlohou Komisie odvolávať sa na konkurenčné prostredie, ktoré by existovalo, ak by nedošlo k porušeniu (pozri v tomto zmysle rozsudok Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný, body 619 a 620, rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Mayr-Melnhof/Komisia, T-347/94, Zb. s. II-1751, bod 235, a Thyssen Stahl/Komisia, už citovaný v bode 107 vyššie, bod 645).

447 Pokiaľ ide o usmernenia, tie v tejto súvislosti stanovujú, že pri posudzovaní závažnosti porušenia sa musí brať do úvahy jeho povaha, konkrétny dopad na trh tam, kde je ho možné merať, a veľkosť relevantného zemepisného trhu. Pod titulkom „Veľmi závažné porušenia“ sa uvádzajú príklady typov porušenia a ich predmet bez toho, aby sa uvádzal ich konkrétny dopad, okrem všeobecnej poznámky o narušení riadneho fungovania vnútorného trhu. Závažnosť porušenia nespájajú priamo s jeho dopadom. Konkrétny dopad predstavuje jednu z okolností, od ktorých treba odhliadnuť, ak ich nemožno merať.

448 V rámci posudzovania závažnosti porušenia však Komisia vychádzala z toho, že porušenie malo podľa jej vlastného názoru konkrétny dopad na trh so samoprepisovacím papierom v EHP (odôvodnenia č. 382 až 402 rozhodnutia), čo musí napokon urobiť, v súlade s bodom 1 A prvým odsekom usmernení, keď sa zdá, že tento dopad je merateľný.

449 Je však potrebné konštatovať, že konkrétne nepriame dôkazy predložené Komisiou s primeranou pravdepodobnosťou uvádzajú, že kartel mal nezanedbateľný dopad na predmetný trh.

450 V prvom rade vyplýva najmä z odôvodnení č. 203, 204, 213, 214, 215, 225, 227, 235, 236, 237, ako aj z prílohy V rozhodnutia, že dohody týkajúce sa cien sú často uplatňované prostredníctvom oznámenia zákazníkovi o zvýšení cien, o ktorom sa rozhodlo na stretnutiach. Podľa vyhlásení Mougeotu zo 14. apríla 1999 (dokument č. 7649 pripojený k OV) pán B. uviedol na stretnutí 1. októbra 1993, že „zvýšenia cien museli byť predmetom obežných listov zaslaných zákazníkovi na to, aby tieto zvýšenia boli účinné“. Ako to uvádza odôvodnenie č. 384 rozhodnutia, dohodnuté zvýšenia teda nevyhnutne slúžili ako základ na určenie individuálnych transakčných cien.

451 Skutočnosť, že podniky naozaj oznámili zvýšenia dohodnutých cien a že tieto oznámené ceny slúžili ako základ na určenie individuálnych transakčných cien, postačuje sama osebe na konštatovanie, že cieľom, ako aj účinkom tajnej dohody o cenách bolo závažné obmedzenie hospodárskej súťaže (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Cascades/Komisia, T-308/94, Zb. s. II-925, bod 194). Komisia nebola teda povinná skúmať podrobnosti argumentácie účastníkov konania, ktorými chceli preukázať, že predmetné dohody nespôsobili zvýšenie cien viac, ako by bolo možné pozorovať za normálnych podmienok v hospodárskej súťaži, a odpovedať na ne bod po bode. Osobitne nemala povinnosť v tomto zmysle vyvracať analýzu obsiahnutú v prvej správe Nera predloženej zo strany AWA, ako to vysvetľuje v odôvodneniach č. 390 až 401 rozhodnutia. Na rozdiel od toho, čo sa zdá, že tvrdí AWA, v tejto súvislosti nemožno vytykať Komisii nijaký nedostatok odôvodnenia.

452 Okrem toho skutočnosť, že cenové pokyny niektorých účastníkov nie vždy presne zodpovedali cenovým cieľom definovaným v priebehu stretnutí, nemôže vyvrátiť konštatovanie dopadu na trh prostredníctvom zohľadnenia oznámených dohodnutých cien pri určovaní individuálnych cien, keďže účinky, ktoré zohľadnila Komisia na stanovenie všeobecnej úrovne pokút, nie sú tie, ktoré vyplývajú zo skutočného správania, o ktorom tvrdí podnik, že si ho osvojil, ale tie, ktoré vyplývajú z celku porušenia, na ktorom sa podnik zúčastnil spolu s inými (pozri v tomto zmysle rozsudok Hercules Chemicals/Komisia, už citovaný v bode 196 vyššie, bod 342).

453 Toto konštatovanie dopadu na trh prostredníctvom oznámenia dohodnutých cien a ich zohľadnenia voči zákazníkovi nemožno spochybniť skutočnosťou, že dôkazné dokumenty, z ktorých vychádza Komisia, sa netýkajú celého predmetného obdobia. Na jednej strane z odôvodnení č. 383 a 384 rozhodnutia jasne vyplýva, že Komisia výslovne zohľadnila túto skutočnosť pri zisťovaní dopadu na trh. Na druhej strane však zohľadnila iné skutočnosti vo svojej analýze dopadu na trh, a teda závažnosti porušenia.

454 V druhom rade Komisia totiž uvádza príležitostné dohody o stanovení kvót a rozdelení trhov, ktoré boli dodržiavané aspoň v určitej miere.

455 Zo spisu však vyplýva, že predajné kvóty boli rozdelené na stretnutí v Barcelone 30. septembra 1993 (dokument č. 5 uvádzaný v bode 172 vyššie) a na stretnutí v Paríži 1. októbra 1993 (dokument č. 6). Informácie poskytnuté niektorými podnikmi o ich skutočnom predaji v rokoch 1992 a 1993 preukazujú existenciu úzkej súvislosti medzi dohodnutými kvótami a objemom predaja, ktorý si vzájomne oznamovali na týchto stretnutiach (pozri prílohu III rozhodnutia). Zápisnica zo stretnutia 29. júna 1994 (pozri bod 175 vyššie) zdôrazňuje kvóty. Okrem toho z vyhlásení Mougeotu zo 14. apríla 1999 (dokumenty č. 7651 až 7653 uvedené v bode 165 vyššie) a z ich prílohy (dokumenty č. 7657 a 7658 pripojené k OV) vyplýva, že dohody o podieloch na trhu boli uzavreté na stretnutí 31. mája 1994 v Nogent-sur-Marne a na stretnutí 6. decembra 1994 v Ženeve. Komisia teda oprávnene dospela k záveru, že tieto rozdelenia kvót a podielov na trhu predstavujú dodatočný nepriamy dôkaz dopadu porušenia na trh.

456 V treťom rade Komisia uvádza, že záver týkajúci sa konkrétneho dopadu kartelu posilňuje skutočnosť, že uplatňovanie zvýšenia cien bolo sústavné a kontrolované.

457 Je potrebné konštatovať, že okolnosti uvádzané Komisiou v odôvodneniach č. 97 až 106 preukazujú existenciu takejto kontroly, vykonávanej najmä zo strany AWA. Toto vyplýva osobitne z vyhlásení Mougeotu zo 14. apríla 1999, uvedených v odôvodnení č. 104 rozhodnutia a už spomínaných v bode 439 vyššie, podľa ktorých „[pán B.] výslovne uviedol, že nebude tolerovať, ak niekto nebude nasledovať toto zvyšovanie cien, a že sa osobne postará o tých, ktorí nebudú dodržiavať pravidlá hry“ [*neoficiálny preklad*]. Viaceré oznámenia Sappi (pozri body 169, 171, 175 a 176 vyššie) takisto preukazujú existenciu sústavnosti správania účastníkov kartelu, najmä pokiaľ ide o uplatňovanie dohodnutých zvýšených cien.

458 Je potrebné zdôrazniť, že na účely posúdenia závažnosti porušenia je relevantná samotná existencia tejto kontroly alebo sústavnosti, pričom nie je nevyhnutné, aby ten alebo onen podnik mal výraznejšie postavenie pri jej výkone. Kontrola uplatňovania dohodnutých cien bola súčasťou plánu, na ktorom sa dohodli účastníci kartelu. Torraspapel nemôže teda vytýkať Komisii, že zohľadnila existenciu týchto kontrolných mechanizmov pri posudzovaní povahy porušenia, pričom individuálna zodpovednosť každého účastníka bola preskúmaná v neskoršom štádiu.

459 Pokiaľ ide o posledný nepriamy dôkaz dopadu kartelu predložený Komisiou, ktorý sa týka dĺžky trvania porušenia napriek vzniknutým rizikám, je potrebné uviesť, že vzhľadom na to, že vytýkané postupy trvali väčšinou tri roky, je málo pravdepodobné, aby sa výrobcovia v danom období domnievali, že neboli vôbec účinné ani užitočné (rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. apríla 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Zb. s. II-931, bod 748).

460 Všetky tieto okolnosti vedú Súd prvého stupňa k záveru, že Komisia oprávnene usúdila, že predmetné porušenie malo konkrétny dopad na trh.

461 Je potrebné dodať, že Komisii nemožno vytýkať, že nezohľadnila v tomto štádiu upadajúci trh so samoprepisovacím papierom. Komisia totiž uvádza túto okolnosť v odôvodnení č. 392 rozhodnutia, práve v rámci skúmania konkrétneho dopadu porušenia, jasne vysvetľujúc dôvody, pre ktoré tento úpadok nevylučuje, aby mal kartel dopad na trh. Komisia, hoci pripúšťa, že v takejto situácii sa očakáva pokles cien, uvádza, že „to nevylučuje, aby kartel úspešne kontroloval alebo obmedzoval znižovanie cien“ [*neoficiálny preklad*]. V dôsledku toho podľa nej „môže kartel zabrániť prirodzenej adaptácii výrobnej kapacity podľa dopytu, udržiavajúc neefektívnych konkurentov na trhu dlhšie, ako by zostali za podmienok normálnej hospodárskej súťaže“ [*neoficiálny preklad*].

462 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že samotná skutočnosť, že predmetný trh je v úpadku a že niektoré podniky vykazujú stratu, nemôže prekážať uplatňovaniu kartelu ani článku 81 ES. Naopak, niektoré podniky sa samy priznali, že táto situácia ich doviedla k tomu, že sa pripojili ku kartelu. Treba dodať, že aj keby sa zlá situácia trhu považovala za preukázanú, nemôže to implikovať neexistenciu dopadu kartelu. Tak ako tvrdí Komisia, dohodnuté zvýšenia cien mohli umožniť kontrolovať alebo obmedziť zníženie cien, čím sa narušila hospodárska súťaž. Skutočnosť, že mohlo dôjsť k zníženiu cien z dôvodu podmienok na trhu, nemení nič na výhrade proti zosúladenému zvýšeniu cien. Pokiaľ ide o to, že zvýšenie ceny buničiny mohlo viesť podniky k tomu, aby zdvihli cenu za samoprepisovací papier, nič to nemení na výhrade, že to podniky neurobili samostatne, ale sa zosúlادili a uzavreli dohody. Navyše práve skutočnosť, že na upadajúcom trhu, charakteristickým veľkým štrukturálnym nadbytkom kapacít, keď sa očakáva skôr zníženie cien, mohla cena samoprepisovacieho papiera sledovať zvýšenia ceny buničiny, môže byť považovaná za nepriamy dôkaz existencie kartelu.

463 Ako záver týkajúci sa závažnosti porušenia Súd prvého stupňa sa domnieva, že Komisia oprávnene považovala sporné dohody za veľmi závažné porušenie. Ide totiž o porušenie, ktoré je z hľadiska svojej povahy veľmi závažné preto, lebo malo dopad na trh a týka sa celého spoločného trhu, ako aj trhu EHP, odkedy bol vytvorený.

3. Klasifikácia účastníkov kartelu na účely stanovenia súm pokút

464 Podľa usmernení v rámci každej z týchto kategórií porušení, predovšetkým však pri závažných a veľmi závažných porušeniach, „bude navrhované rozpätie pokút umožňovať uplatnenie diferencovaného prístupu k podnikom, podľa povahy nimi spáchaného priestupku [porušenia — *neoficiálny preklad*]“.

- 465 Komisia vzala za základ obrat vychádzajúci z predaja výrobku v EHP v roku 1995 a rozdelila predmetné podniky do piatich kategórií podľa ich relatívneho významu na predmetnom trhu v EHP. AWA, ktorý je najväčším výrobcom samoprepisovacieho papiera, tvorí sám osebe prvú kategóriu. V druhej kategórii sú MHTP, Zanders a Koehler, v tretej Torraspapel a Bolloré, vo štvrtjej Suppi a Mougeot a napokon v piatej Divipa, Zicuñaga a Carrs.
- 466 Tvrdenia predložené žalobcami v tejto súvislosti sa týkajú viacerých skutočností, a to výberu referenčného roka, zohľadnenia nesprávneho obratu a neproporcionálneho výsledku, ku ktorému viedla metóda Komisie.
- 467 Pred analýzou týchto okolností je potrebné pripomenúť judikatúru citovanú v bode 376 vyššie, z ktorej vyplýva, že Komisia má v rámci nariadenia č. 17 mieru voľnej úvahy pri stanovovaní pokút s cieľom usmerňovať správanie podnikov v zmysle dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže. Účinné uplatňovanie uvedených pravidiel si vyžaduje, aby Komisia mohla kedykoľvek prispôbiť výšku pokút podľa potrieb politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva tak, že pokuty zvýši.
- 468 Okrem toho z ustálenej judikatúry vyplýva, že ku kritériám posúdenia závažnosti porušenia možno v závislosti od prípadu priradiť objem a hodnotu tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje, veľkosť a hospodársku silu podniku a v nadväznosti na to vplyv, ktorý tento podnik mohol mať na trh. Na jednej strane z toho vyplýva, že pri určení sumy pokuty je možné zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý síce len približne a nedokonalo, ale predsa len naznačuje jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj časť tohto obratu, ktorá pochádza z predaja tovaru, na ktoré sa vzťahuje porušenie, a ktorá je teda spôsobilá naznačiť rozsah tohto porušenia. Na strane druhej z toho vyplýva, že ani jednému z týchto obrátov nemožno pripísať neproporcionálnu dôležitosť v porovnaní s inými kritériami posúdenia tak, aby stanovenie primeranej výšky pokuty nemohlo byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate (rozsudok *Musique diffusion française* a i./Komisia,

už citovaný v bode 86 vyššie, body 120 a 121, rozsudky Súdu prvého stupňa zo 14. júla 1994, Parker Pen/Komisia, T-77/92, Zb. s. II-549, bod 94 a zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, T-327/94, Zb. s. II-1373, bod 176, a ADM/Komisia, bod 188).

a) Výber referečného roka

⁴⁶⁹ Výber referečného roka kritizuje Torraspapel a Divipa. Divipa uvádza, že Komisia mala vychádzať z obrátov za rok 1994. Viaceré podniky, vrátane neho, totiž neboli zapojené do kartelu v roku 1995. Torraspapel zase uvádza, že jeho obrat za rok 1995 bol výnimočne vysoký oproti predchádzajúcim rokom, čiže neodrážal verne skutočný význam žalobcu na trhu v priebehu trvania porušenia.

⁴⁷⁰ Je potrebné pripomenúť, ako to aj Divipa sám pripúšťa, že podľa ustálenej judikatúry Súdu prvého stupňa Komisia nie je povinná vypočítať sumu pokút v závislosti od závažnosti na základe súm vychádzajúcich z obratu príslušných podnikov, pretože závažnosť porušenia musí byť preukázaná v závislosti od viacerých skutočností, akými sú najmä osobitné okolnosti veci, jej kontext, odradzujúci dosah pokút, a to bez toho, aby bol vypracovaný nejaký záväzný a vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré by sa museli zohľadňovať (uznesenie Súdneho dvora z 25. marca 1996, SPO a i./Komisia, C-137/95 P, Zb. s. I-1611, bod 54, a rozsudok Ferriere Nord/Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 33, rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, Buchmann/Komisia, T-295/94, Zb. s. II-813, bod 163).

471 Z odôvodnenia č. 407 rozhodnutia vyplýva, že Komisia použila obrat z roku 1995 — posledného roku uznaného trvania porušenia — pochádzajúci z predaja výrobku v rámci EHP na porovnanie relatívneho významu podnikov na predmetnom trhu a ich zaradenie do rôznych kategórií v závislosti od schopnosti každej z nich narušovať hospodársku súťaž.

472 Je potrebné v tejto súvislosti konštatovať, že akékoľvek by bolo odôvodnenie tvrdení podnikov Torraspapel a Divipa, výsledok by pre nich aj tak nebol iný, keby Komisia vychádzala z ich obratu za rok 1994. Z tabuľky 1 b) uvedenej v odôvodnení č. 18 rozhodnutia totiž vyplýva, že Torraspapel s obratom a podielom na trhu porovnateľným s Bolloré (Copigraph), by aj tak zostal v tretej kategórii a Divipa v poslednej kategórii. Rozhodnutie teda nemožno z tohto hľadiska spochybniť. Preto treba konštatovať, že tejto výhre nemožno vyhovieť.

b) Zohľadnenie nesprávneho celkového obratu

473 AWA a Koehler uvádzajú, že Komisia zohľadnila celkový obrat každej z ich skupín, hoci v prípade MHTP a Zanders zohľadnila len vlastný obrat predmetného podniku.

474 AWA uvádza, že keby Komisia zohľadnila iba jeho vlastný obrat, nedospela by k záveru, že existuje veľmi podstatný rozdiel medzi jeho veľkosťou a veľkosťou ostatných predmetných podnikov, východisková suma pokuty mohla byť nižšia a konečná pokuta by bola nižšia ako 141,75 milióna eur. Koehler tvrdí, že Komisia tým, že nezohľadnila rozdiely hospodárskej sily skupín, do ktorých patria MHTP, Zanders a on sám, ho nesprávne zaradila do tej istej kategórie ako tieto dva podniky.

475 V rozsahu, v akom AWA a Koehler kritizujú klasifikáciu účastníkov kartelu na základe nesprávneho celkového obratu, nie je možné ich žalobný dôvod uznať.

476 Z odôvodnení č. 406 až 409 rozhodnutia totiž jasne vyplýva, že Komisia rozdelila predmetné podniky „podľa ich relatívneho významu na predmetnom trhu“ [*neoficiálny preklad*], pričom vychádzala z „obratu pochádzajúceho z predaja výrobku v rámci EHP“ [*neoficiálny preklad*]. Celkový obrat spoločností alebo skupín spoločností teda v tomto štádiu zohľadnený nebol.

477 Navyše je potrebné uviesť, že námietky podnikov AWA a Koehler sa netýkajú ani tak ich vlastného obratu ako toho, že nebol zohľadnený obrat skupiny v prípade MHTP a Zanders. Hoci by sa však Komisia aj bola pomýlila v prípade posledných uvedených, nikto sa nemôže vo svoj prospech dovolávať nezákonnosti, ku ktorej došlo v prospech iného (rozsudok zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 468 vyššie, bod 160). Tvrdenie, podľa ktorého podnikom MHTP a Zanders bola uložená príliš nízka pokuta, nemôže viesť k zníženiu pokuty AWA alebo Koehlera. V tomto rozsahu je potrebné zamietnuť nimi uvádzaný žalobný dôvod.

478 Napokon, vzhľadom na nedostatok dôkazov o účasti skupín, do ktorých patria Zanders a MHTP, na porušení, Komisia dôvodne nezohľadnila celkový obrat týchto skupín. Keďže Komisia nezískala dostatok nepriamych dôkazov na pripísanie porušenia uvedeným skupinám, prináleží žalobcom v rozsahu, v akom sa domnievajú, že účasť týchto skupín vyplývala zo spisu, aby o tom predložili dôkaz (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, ABB Asea Brown Boveri/Komisia, T-31/99, Zb. s. II-1881, ďalej len „rozsudok ABB/Komisia“, bod 181). V danom prípade však ani AWA, ani Koehler nepredložili nijaký takýto dôkaz. Ich žalobný dôvod je preto potrebné zamietnuť.

c) Neproporcionálny výsledok, ku ktorému viedlo uplatnenie metódy Komisie

479 Viaceré podniky uvádzajú, že suma pokuty stanovená Komisiou v závislosti od závažnosti je v jednotlivých prípadoch neproporcionálna v porovnaní s ich vlastným obratom, s obratom iných účastníkov kartelu alebo v porovnaní so sumami uloženými v iných rozhodnutiach alebo s viacerými týmito okolnosťami spoločne. Metóda výpočtu sumy základnej čiastky pokuty tak porušila zásadu proporcionality a zásadu rovnosti zaobchádzania.

Porušenie zásady proporcionality

480 MHTP uvádza, že sa nezdá, že by Komisia zohľadnila jeho obrat na predmetnom trhu. Komisia totiž zaradila predmetné podniky do rôznych kategórií podľa ich podielov na uvedenom trhu. Použitie podielov na trhu na rozlišovanie medzi podnikmi zúčastnenými na porušení však automaticky neznamená dodržanie zásady proporcionality. Komisia vychádzala výlučne z podielov na trhu a zohľadnila len rozdiely týkajúce sa obratu, a nie absolútnej výšky obratu na trhu predmetného výrobku.

481 Je potrebné najprv pripomenúť, že závažnosť porušení musí byť preukázaná v závislosti od viacerých skutočností, akými sú najmä osobitné okolnosti veci, jej kontext, odstrašujúci dosah pokút, a to bez toho, aby bol vypracovaný nejaký záväzný a vyčerpávajúci zoznam kritérií, ktoré by sa museli zohľadňovať (pozri rozsudok HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 87 vyššie, bod 443, a citovanú judikatúru).

482 Okrem toho samotná skutočnosť, že Komisia v tejto súvislosti nevychádzala výlučne len z obratu na relevantnom trhu každého z podnikov, ale zohľadnila iné faktory týkajúce sa významu podnikov na tomto trhu, nemôže viesť k záveru, že Komisia uložila neproporcionálnu pokutu. Vyplýva totiž z judikatúry, že netreba pripisovať ani celkovému obratu podniku, ani obratu pochádzajúcemu z výrobkov, ktoré sú predmetom porušenia, neproporcionálny význam oproti ostatným posudzovaným skutočnostiam (rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 303).

483 Faktory zohľadnené Komisiou v predmetnom prípade sú jasne uvedené v rozhodnutí v odôvodneniach č. 372 až 408. Zahrňajú obrat na predmetnom trhu. Okrem toho zo skutočnosti, že východiskové sumy stanovené Komisiou sa nezakladajú na percentuálnom vyjadrení obratu, ako v konaní, v ktorom bol vydaný rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, *Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia* (T-354/94, Zb. s. II-2111), nevyplýva, že by boli samy osebe neproporcionálne.

484 Napokon Komisia nie je povinná pri určovaní sumy pokút v závislosti od závažnosti a dĺžky trvania predmetného porušenia vykonať výpočet pokuty na základe súm vychádzajúcich z obratu predmetných podnikov ani zabezpečiť, ak sú pokuty uložené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, aby konečné sumy pokút, ku ktorým jej výpočet vedie, nepredstavovali vo vzťahu k predmetným podnikom akékoľvek rozlišovanie medzi nimi, pokiaľ ide o ich celkový obrat alebo ich obrat na trhu predmetného výrobku (rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 278).

485 Je teda potrebné zamietnuť výhradu MHTP.

486 Koehler uvádza, že pokiaľ ide oň, Komisia porušila zásadu proporcionality tým, že mu uložila pokutu úplne neproporcionálnu oproti jeho hospodárskej sile a prospechu vyplývajúcemu z kartelu. Zdôrazňuje, že Súdny dvor a Súd prvého stupňa viackrát potvrdili podstatnú úlohu, ktorú zohráva kritérium hospodárskej sily predmetného podniku na posúdenie závažnosti porušenia. Aj usmernenia priznávajú veľký význam veľkosti predmetného podniku.

487 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že na zohľadnenie špecifického významu každého podniku, a teda skutočného dopadu jeho protiprávneho správania na hospodársku súťaž, Komisia rozdelila predmetné podniky do piatich kategórií podľa ich relatívneho významu na predmetnom trhu (odôvodnenie č. 406 rozhodnutia). Komisia teda správne zaviedla rozlišovanie v závislosti od veľkosti podnikov.

488 Koehler to napokon uznáva, i keď tvrdí, že Komisia správne uviedla, že je potrebný iný výpočet pokuty, ale v takom prípade nie je možné v danej veci presvedčivo uplatniť pokyny, ktoré si sama Komisia stanovila. V replike dodáva, že Komisia nevykonala potrebné rozlišovanie, ktoré je možné vzhľadom na jej vlastnú metódu stanovenia pokuty.

489 Hlavné tvrdenie Koehlera sa zdá spočívať v tom, že je rodinným podnikom, ktorý nemá prístup na kapitálový trh a ktorý z hľadiska svojej veľkosti, ako aj zdrojov patrí v porovnaní s ostatnými sankcionovanými účastníkmi medzi malé podniky.

490 Na účely preukázania porušenia zásady proporcionality Koehler vykonal porovnanie pokuty, ktorá mu bola uložená, s pokutami uloženými podnikom MHTP, Zanders a AWA.

491 Je však potrebné konštatovať, že na účely tohto preukázania Koehler zahŕňa do celkového obratu podnikov MHTP a Zanders obrat skupiny, do ktorej tieto podniky podľa jeho názoru patria. Súd prvého stupňa sa však v bode 478 vyššie domnieva, že Komisia oprávnene nezohľadnila celkový obrat skupiny, do ktorej patria tieto dva posledné uvedené podniky.

492 Pokiaľ ide o porovnanie pokuty Koehlera s pokutou AWA, je potrebné pripomenúť, že východisková suma stanovená v odôvodnení č. 409 rozhodnutia výslovne zohľadňuje relatívny význam podnikov na predmetnom trhu tak, že za základ považuje obrat pochádzajúci z predaja predmetného výrobku v rámci EHP. V tomto štádiu teda východisková suma pokuty každého z týchto dvoch podnikov globálnym spôsobom reflektuje úmeru, ktorá rozdeľuje ich obrat na trhu so samoprepisovacím papierom.

493 Komisia zdvojnásobila potom na odstrašujúce účely východiskovú sumu podnikov AWA, Sappi a Bolloré, aby sa zohľadnila ich veľkosť a celkové zdroje. Zdvojnásobiac takto pokutu AWA, a nie pokutu Koehleru, Komisia teda zohľadnila rozdiel vo veľkosti a v celkových zdrojoch, ktorý je medzi týmito dvoma podnikmi.

494 Je potrebné dodať, že jednoduché porovnanie percent, ktoré predstavujú pokuty oproti celkovému obratu predmetných podnikov, nemôže postačovať na preukázanie neproporcionality pokuty Koehleru. Stanovenie primeranej výšky pokuty totiž nemôže byť výsledkom jednoduchého výpočtu založeného na celkovom obrate (pozri judikatúru citovanú v bode 468 vyššie).

495 Okrem toho tieto porovnania nepreukazujú, že základná čiastka pokuty uložená Koehleru nie je proporcionálna vzhľadom na veľkosť podniku a jeho celkové zdroje.

Žalobca neuviedol nijakú okolnosť, ktorá by mohla preukázať, že základná čiastka pokuty je prehnaná oproti jeho konkrétnemu významu na trhu. Hoci je pravda, že Koehler je rodinným podnikom, najmä jeho obrat zo samoprepisovacieho papiera ho neumožňuje zaradiť medzi malé podniky v odvetví.

496 Nakoniec v prípade, ak sú pokuty udelené viacerým podnikom zúčastneným na tom istom porušení, Komisia nie je povinná pri určovaní výšky pokút zaistiť, aby konečné sumy pokút odrážali všetky odlišnosti medzi predmetnými podnikmi, pokiaľ ide o ich celkový obrat (rozsudok Súdu prvého stupňa z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia, T-236/01, T-239/01, T-244/01 až T-246/01, T-251/01 a T-252/01, Zb. s. II-1181, bod 217).

497 Preto je potrebné zamietnuť výhradu Koehlera založenú na porušení zásady proporcionality.

Porušenie zásady rovnosti zaobchádzania

498 AWA tvrdí, že suma pokuty stanovená v jeho prípade v závislosti od závažnosti je nadmerná oproti pokute stanovenej ostatným účastníkom kartelu. Komisia sa podľa neho v prípade podnikov MHTP, Zanders a Koehler riadila usmerneniami, ale v jeho prípade uplatnila starý systém, založený na príslušnom význame predmetných podnikov na trhu.

499 Zanders uvádza, že klasifikácia Komisie ho diskriminovala oproti jeho konkurentom, ktorí boli trocha aktívnejší v rámci kartelu, ako sú Koehler, MHTP a Torraspapel.

- 500 Pokiaľ ide o Koehler, ten uvádza, že dôjde k porušeniu všeobecnej zásady rovnosti zaobchádzania, keď vzhľadom na hospodársku silu predmetného podniku pokuta postihne tento podnik oveľa silnejšie ako ostatné predmetné podniky. Ako rodinný podnik namietá proti svojmu zaradeniu do tej istej kategórie ako MHTP a Zanders. Jeho tvrdenia sú z veľkej časti také, aké už boli preskúmané v rámci porušenia zásady proporcionality. Vzhľadom na to je potrebné odkázať na body 486 až 497 vyššie.
- 501 Podľa ustálenej judikatúry je zásada rovnosti zaobchádzania porušená len vtedy, ak sa s porovnateľnými situáciami zaobchádza rozdielne alebo ak sa s rozdielnymi situáciami zaobchádza rovnako, ak takéto zaobchádzanie nie je objektívne odôvodniteľné (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa zo 14. mája 1998, BPB de Eendracht/Komisia, T-311/94, Zb. s. II-1129, bod 309, a citovanú judikatúru).
- 502 Usmernenia stanovujú, že keď sa priestupok týka viacerých podnikov (typu kartel), možno bude nutné v niektorých prípadoch uplatniť zvažovanie súm pokút stanovených v rámci kategórie, aby bola zohľadnená špecifická záťaž, a teda aj skutočný dopad porušenia pravidiel zo strany každého podniku v hospodárskej súťaži, predovšetkým tam, kde je značná disparita medzi veľkosťou podnikov, ktoré sa dopúšťajú tých istých priestupkov.
- 503 V tomto prípade usmernenia stanovujú, že „princíp rovnakého postihu za to isté konanie môže za určitých okolností viesť k uvaleniu [uloženiu — *neoficiálny preklad*] rôznych pokút dotýčným podnikom bez toho, aby sa táto diferenciácia riadila aritmetickým výpočtom“.
- 504 Podľa judikatúry, keď Komisia rozdelí predmetné podniky do kategórií na účely stanovenia sumy pokút, stanovenie prahov pre každú z takto identifikovaných

kategórií musí byť koherentné a objektívne odôvodnené (rozsudok Tokai Carbon a i./Komisia, už citovaný v bode 496 vyššie, bod 220).

505 Na základe toho je potrebné preveriť, či klasifikácia Komisie dodržala zásadu rovnosti zaobchádzania.

506 Je potrebné pripomenúť, že na „zohľadnenie špecifického významu každého podniku, a teda skutočného dopadu jeho protiprávneho správania na hospodársku súťaž“ [*neoficiálny preklad*], Komisia rozdelila v rozhodnutí (odôvodnenia č. 406 a 407) predmetné podniky do kategórií „podľa ich relatívneho významu na predmetnom trhu“ [*neoficiálny preklad*]. S týmto cieľom považovala „za základ obrat pochádzajúci z predaja výrobku v EHP na porovnanie relatívneho významu podnikov na predmetnom trhu“ [*neoficiálny preklad*]. Odôvodnenie č. 408 odkazuje takisto na ich podiely na trhu. Odôvodnenie vykonanej klasifikácie je teda jasné.

507 Keďže tieto okolnosti, čiže obrat podniku pochádzajúci z predaja výrobku v rámci EHP a jeho podiely na trhu, môžu poskytnúť informáciu o význame podniku, môže ich Komisia v tejto súvislosti zohľadniť, v súlade s judikatúrou citovanou v bode 468 vyššie.

508 Ako to uvádza odôvodnenie č. 407 rozhodnutia, Komisia použila na stanovenie rôznych kategórií údaje z tabuľky 1 b), uvedenej v odôvodnení č. 18 rozhodnutia.

- 509 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že obraty uvedené v tejto tabuľke vychádzajú z informácií poskytnutých podnikmi v odpovediach na žiadosti o informácie. AWA preto nemôže zakladať svoje tvrdenie v tomto konaní na tom, že sám poskytol nepresné údaje. V každom prípade sa javí, že nové údaje, ktoré predložil v žalobe, sú z hľadiska veľkosti podobné, a teda by neviedli k odlišnému výsledku.
- 510 Navyše na rozdiel od toho, čo tvrdí AWA, z porovnania údajov poskytnutých v predmetnej tabuľke a kategórií definovaných Komisiou nevyplýva, že by Komisia uplatnila v prípade AWA systém odlišný od systému uplatneného na ostatné podniky.
- 511 Iste, použitie podielov na trhu spomedzi ostatných okolností na rozlišovanie medzi podnikmi by bolo v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania, keby sa neuplatnilo na všetky uvedené podniky. Samotný AWA však poskytol tabuľku, z ktorej podľa jeho vlastných tvrdení vyplýva, že „sumy stanovené za závažnosť sú vo všeobecnosti závislé od podielov účastníkov na trhu v rámci dotknutého trhu“. Na rozdiel od toho, čo tvrdí AWA, zásada rovnosti zaobchádzania teda bola dodržaná.
- 512 Zanders uvádza, že pokiaľ ide oň, bol predmetom diskriminácie tým, že bol zaradený do tej istej kategórie ako MHTP a Koehler, hoci ich účasť na karteli bola trochu aktívnejšia ako tá jeho, resp. tým, že nebol zaradený do tej istej kategórie ako Torraspapel, hoci neexistoval nijaký objektívny dôvod na odlišné zaobchádzanie s nimi.
- 513 Je potrebné uviesť, že podľa údajov zohľadnených Komisiou podiel Zandersu na trhu bol v rokoch 1994 a 1995 približne 12 %, MHTP približne 14 % a Koehlera približne

10 %, kým podiel Torrassapelu bol 5,4 % v roku 1994 a 6,9 % v roku 1995. Pokiaľ ide o toto kritérium, kategórie Komisie nie sú teda diskriminačné vo vzťahu k Zandersu ani vo vzťahu ku Koehleru, a to napriek tomu, že tento je, ako sám uvádza, rodinným podnikom (pozri aj bod 487 a nasl. vyššie).

514 Zanders sa však pokúša preukázať, že jeho podiel na trhu bol menší ako podiel Torrassapelu na určitých trhoch, najmä vo Francúzsku, v Španielsku a v Spojenom kráľovstve.

515 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Komisia vychádzala v prípade všetkých účastníkov kartelu z ich obratu pochádzajúceho z predaja výrobku a ich podielov na trhu v rámci EHP. Usúdila totiž, že kartel sa týkal celého spoločného trhu a po jeho vytvorení aj celého trhu EHP (odôvodnenie č. 403 rozhodnutia). Preukazovanie zo strany Zandersu teda nie je relevantné, keďže sa týka len niektorých trhov.

516 Pokiaľ ide o údajnú menšiu účasť Zandersu na karteli, ktorú však Komisia popiera, mohla by byť prípadne zohľadnená ako poľahčujúca okolnosť podľa usmernení. Neuplatňuje sa však v štádiu stanovovania východiskovej sumy v závislosti od závažnosti, keď sa uplatňuje zvažovanie súm pokút na základe objektívnych kritérií, aby „bola zohľadnená špecifická záťaž... zo strany každého podniku v hospodárskej súťaži“.

517 Napokon je potrebné preskúmať tvrdenie AWA, podľa ktorého je všeobecná úroveň súm stanovených v závislosti od závažnosti pre tento kartel príliš vysoká v porovnaní s pokutami stanovenými v iných nedávnych konaniach.

- 518 AWA tvrdí, že s pozoruhodnou výnimkou sumy stanovenej v jeho prípade východiskové sumy v predmetnom prípade a tie, ktoré boli stanovené za každé porušenie v ostatných konaniach týkajúcich sa veľmi závažných porušení, sú veľmi podobné. Podľa AWA mali byť podstatne nižšie, pretože dohody nespôsobili zvýšenie cien oproti normálnym podmienkam hospodárskej súťaže, nebránili účastníkom dosahovať minimálny prospech, boli obmedzené len na diskusie o cenách a neobsahovali kontrolný mechanizmus.
- 519 Je potrebné konštatovať, že argumentácia AWA smeruje proti kvalifikácii porušenia ako veľmi závažného v predmetnom prípade, a nie proti sumám stanoveným vzhľadom na túto kvalifikáciu porušenia ako veľmi závažného, v prípade ktorých AWA poukazuje na veľkú podobnosť s tými, ktoré boli stanovené v iných konaniach za to isté porušenie.
- 520 Komisia oprávnenne kvalifikovala porušenie ako veľmi závažné (pozri body 431 až 442 vyššie) a výhradu nerovnosti zaobchádzania oproti nedávnym konaniam nemožno uznať, lebo AWA pripúšťa, že suma zodpovedá sumám uplatneným v iných konaniach za tento typ porušenia.
- 521 Okrem toho, pokiaľ ide o sumu stanovenú v prípade AWA, je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry skutočnosť, že Komisia v minulosti uplatnila pri určitých typoch porušenia pokuty na určitej úrovni, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň v rámci hraníc uvedených v nariadení č. 17, ak je to nevyhnutné na zabezpečenie uskutočňovania politiky hospodárskej súťaže Spoločenstva.
- 522 Je teda potrebné zamietnuť žalobné dôvody, ktorými sa namieta proti klasifikácii účastníkov kartelu a východiskovým sumám stanoveným na tomto základe.

4. Zvýšenie pokuty na odstrašujúce účely

- 523 AWA a Bolloré namietajú proti zdvojnásobeniu východiskovej sumy pokút na odstrašujúce účely. Toto zvýšenie viedlo k veľmi neproporcionálnej pokute oproti objemu predaja týkajúceho sa kartelu a nezohľadňovalo závažnosť porušenia pripísateľného rôznym podnikom a ich osobitnej úlohe. AWA takisto uvádza, že toto zvýšenie na odstrašujúce účely nie je vôbec odôvodnené ani v oznámení o výhradách, ani v rozhodnutí a že je v rozpore s uplatňovaním oznámenia o spolupráci.
- 524 Komisia v odôvodneniach č. 410 až 412 rozhodnutia uviedla, že na to, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok, usúdila v prípade AWA, Sappi a Bolloré, „že je potrebné zvýšiť východiskovú sumu pokuty vypočítanú v závislosti od relatívneho významu predmetného trhu, aby sa zohľadnila ich veľkosť a ich celkové zdroje“ [*neoficiálny preklad*]. Komisia už uviedla v OV svoj zámer stanoviť pokuty na úrovni dostatočnej na odstrašujúce účinky.
- 525 Usmernenia stanovujú, že je nevyhnutné „stanoviť pokutu na úroveň, ktorá zabezpečí, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok“. Okrem toho možno zohľadniť skutočnosť, že „veľké podniky majú obvyčajne právnické a ekonomické znalosti a infraštruktúru, ktorá im umožní ľahšie rozpoznať, či ich konanie predstavuje porušenie pravidiel, a byť si vedomí dôsledkov z toho plynúcich podľa zákona o hospodárskej súťaži [*práva hospodárskej súťaže — neoficiálny preklad*]“.
- 526 Je potrebné pripomenúť, že je dovolené, aby Komisia zvýšila úroveň pokút s cieľom zvýšiť ich odstrašujúci účinok (rozsudok z 10. marca 1992, Solvay/Komisia, už citovaný v bode 196 vyššie, bod 309). Okrem toho Komisia môže uložiť ťažšie pokuty podniku, ktorého konanie na trhu, vzhľadom na to, že má rozhodujúce postavenie na trhu, malo väčší dopad ako konanie iných podnikov, ktoré sa dopustili toho istého

porušenia, bez toho, aby tým bola porušená zásada rovnosti zaobchádzania. Takýto spôsob výpočtu sumy pokuty zodpovedá takisto potrebe, aby pokuta mala dostatočne odstrašujúci účinok (rozsudok Súdu prvého stupňa z 11. decembra 2003, Minoan Lines/Komisía, T-66/99, Zb. s. II-5515, bod 284, pozri takisto v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 8. októbra 1996, Compagnie maritime belge transports a i./Komisia, T-24/93 až T-26/93 a T-28/93, Zb. s. II-1201, bod 235).

527 Odstrašujúci účinok musí byť, ako vyplýva z rozsudku *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaného v bode 86 vyššie (bod 106), aj špecifický, aj všeobecný. Pokuta stíha individuálne porušenie, ale takisto patrí do rámca všeobecnej politiky rešpektovania pravidiel hospodárskej súťaže zo strany podnikov. Ani voči predmetnému podniku sa odstrašujúci účinok nemôže obmedziť len na predmetný trh, ale musí sa uplatniť na všetky jeho činnosti. Bolloré nemôže teda tvrdiť, že by mu mala byť znížená uložená pokuta z dôvodu predaja jeho oddelenia „Samoprepisovací papier“, čiže nemožnosti opakovania sa tohto porušenia v tejto oblasti.

528 V odpovedi na námietku AWA proti odstrašujúcemu účinku pokuty *erga omnes* je potrebné uviesť, že hoci je pravda, že pokuta chce mať odstrašujúci účinok naraz voči potrestanému podniku aj voči iným podnikom, ktoré by sa pokúšali porušiť pravidlá hospodárskej súťaže, v predmetnom prípade bola vypočítaná tak, že sa zohľadnila vlastná situácia dotknutého podniku a všetky okolnosti daného prípadu. Vzhľadom na to, že keď nie je neproporcionálna vo vzťahu k predmetnému podniku, nemôže sa takou stať iba preto, lebo v rovnakom čase má odstrašujúce účinky *erga omnes*.

529 V predmetnom prípade však žalobcovia namietajú najmä proti miere zvýšenia na odstrašujúce účely v ich prípade, ktorá sa im zdá neproporcionálna a nevysvetlená.

530 Pokiaľ ide o údajnú neproporcionalitu násobiteľa uplatneného v predmetnom prípade na odstrašujúce účely, Súd prvého stupňa v rozsudku ABB/Komisia (bod 162) schválil zdvojnásobenie pokuty Komisiou na odstrašujúce účely tak aby odrážal význam žalobcu v odvetví predizolovaného potrubia a aby sa mohlo zohľadniť jeho postavenie ako jednej z hlavných európskych skupín.

531 Z tabuľky 1 b) uvedenej v odôvodnení č. 18 rozhodnutia však vyplýva, že AWA, Bolloré a Sappi sú hlavnými európskymi skupinami. Ich celkový obrat, ktorý je v tom istom pásme, je mierne vyšší ako obrat ostatných predmetných podnikov. Z toho vyplýva, že zdvojnásobenie pokuty AWA a Bolloré nemožno považovať za neproporcionálne v porovnaní k postaveniu ich skupiny.

532 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že na rozdiel od tvrdenia, z ktorého, ako sa zdá, vychádzajú AWA a Bolloré a podľa ktorého Komisia vychádzala pri tomto zvýšení na odstrašujúce účely z celosvetového obratu ich skupiny, násobný koeficient nebol vypočítaný podľa matematického vzorca a nemá nijaký proporcionálny súvis s celkovým obratom žalobcu (pozri v tomto zmysle rozsudok ABB/Komisia, bod 180). Ak sa totiž v tabuľke 1 b) porovná podľa dôležitosti celkový obrat podnikov AWA, Sappi, Bolloré a Torraspapel, zdá sa, že obrat Bolloré a AWA je päť až sedemkrát vyšší ako obrat Torraspapelu, pričom Komisia uplatnila len násobný koeficient 2, a to bez rozlišovania medzi AWA a Bolloré.

533 Pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého toto zvýšenie bolo veľmi neproporcionálne oproti obratu, ktorého sa týka porušenie, je potrebné poznamenať, že východisková suma pokuty v závislosti od závažnosti bola vypočítaná na základe obratu pochádzajúceho z predaja výrobku na predmetnom trhu. Táto okolnosť teda bola

riadne zohľadnená Komisiou v prvom štádiu. Cieľom zvýšenia na odstrašujúce účely ako takého je zohľadniť v neskoršom štádiu veľkosť a celkové zdroje podniku.

534 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Komisia môže zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý naznačuje jeho veľkosť a hospodársku silu, hoci len približne a nedokonalo, ako aj časť tohto obratu, ktorá pochádza z predaja tovaru, na ktoré sa porušenie vzťahuje (rozsudok *Musique diffusion française a i./Komisia*, už citovaný v bode 86 vyššie, bod 121).

535 AWA však vytýka Komisii, že už v štádiu stanovovania východiskovej sumy uplatnila násobný koeficient 3,5 z dôvodu významu žalobcu na trhu so samoprepisovacím papierom a potom druhýkrát násobný koeficient 2 na odstrašujúce účely.

536 Ako je uvedené vyššie, dve zvýšenia nezohľadňujú tie isté skutočnosti. Prvé zvýšenie sa vzťahuje na význam podniku na trhu predmetného výrobku a druhé na celkovú činnosť podniku alebo skupiny, do ktorej patrí, aby sa zohľadnili jeho celkové zdroje.

537 Pokiaľ ide o údajne nevysvetlené zvýšenie na odstrašujúce účely, je potrebné konštatovať, že v rozhodnutí Komisia usúdila v prípade AWA, Sappi a Bolloré, „že je potrebné zvýšiť východiskovú sumu pokuty vypočítanú v závislosti od relatívneho významu predmetného trhu, aby sa zohľadnila ich veľkosť a ich celkové zdroje“ [*neoficiálny preklad*]. Na rozdiel od toho, čo tvrdí AWA, predmetné zvýšenie je teda riadne odôvodnené.

- 538 AWA však namieta proti zohľadneniu, na odstrašujúce účely, veľkosti podniku a jeho celkových zdrojov. Tvrdí, že podľa primeranej ekonomickej teórie odstrašenia musia byť pokuty stanovené v závislosti od očakávaného prospechu z porušenia na predmetnom trhu a pravdepodobnosti jeho zistenia. Otázka odstrašenia nie je podľa neho racionálne spojená s obratom celosvetovej skupiny podniku.
- 539 Pokiaľ ide o zohľadnenie veľkosti a celkových zdrojov predmetných podnikov, Súd prvého stupňa sa domnieva, že Komisia sa nedopustila nesprávneho posúdenia, keďže sa domnievala, že veľké podniky majú vo všeobecnosti väčšie zdroje na to, aby mohli poznať požiadavky a dôsledky práva hospodárskej súťaže, ako menšie podniky (rozsudok ABB/Komisia, bod 169).
- 540 Okrem toho vzhľadom na to, že zohľadnenie odstrašujúceho účinku pokuty je jedným z faktorov, ktoré sa podľa judikatúry zvažujú pri stanovovaní závažnosti porušenia, AWA nemôže vytýkať Komisii, že zohľadnila odstrašujúci účinok pokút pri stanovovaní východiskovej sumy zodpovedajúcej závažnosti jeho porušenia. Zohľadnenie odstrašujúceho účinku pokút je totiž integrálnou súčasťou zvažovania pokút v závislosti od závažnosti porušenia (rozsudok ABB/Komisia, bod 167). AWA teda tvrdí nedôvodne, že Komisia mala povinnosť uplatniť zvýšenie na odstrašujúce účely len v poslednom štádiu výpočtu pokuty.
- 541 Pokiaľ ide o údajnú nezlučiteľnosť zvýšenia na odstrašujúce účely s uplatnením oznámenia o spolupráci, je potrebné zdôrazniť, že tieto dve etapy sú zjavne rozdielne a simultánne uplatnenie týchto dvoch okolností nemožno považovať za rozporuplné. Zvýšenie pokuty na odstrašujúce účely totiž patrí do fázy výpočtu pokuty sankcionujúcej spáchané porušenie. Keď sa táto suma stanoví, cieľom uplatnenia oznámenia o spolupráci je potom odmeniť podniky, ktoré sa rozhodli spolupracovať

s Komisiou. Na rozdiel od toho, čo tvrdí AWA, skutočnosť, že sa podnik rozhodne spolupracovať na vyšetrovaní s cieľom dosiahnuť zníženie pokuty, ktorá mu bola uložená, v rámci toho vôbec nezaručuje, že v budúcnosti nebude páchať podobné porušenie.

542 Pokiaľ ide o okolnosti, ktoré by mohli viesť k zníženiu pokuty podniku v závislosti od poľahčujúcich okolností, ktoré sa ho týkajú, tie musia byť v prípade potreby zohľadnené v rámci preskúmania poľahčujúcich okolností a nepatria do štádia zvýšenia na odstrašujúce účely. To platí napríklad v prípade úlohy nasledovateľa, ktorú mal údajne Copigraph (Bolloré), a skončenia porušovania tým istým podnikom pred začatím vyšetrovania.

543 Napokon pred skončením tohto skúmania tvrdení žalobcov týkajúcich sa zvýšenia pokuty na odstrašujúce účely je potrebné v tejto súvislosti vrátiť sa k nerovnosti zaobchádzania, ktorá podľa niektorých podnikov vyplýva zo zohľadnenia obratu skupiny, do ktorej patria v ich prípade, hoci v prípade iných účastníkov kartelu ho Komisia nezohľadnila. Keďže Komisia tvrdí, že chce zohľadniť veľkosť a celkové zdroje predmetných podnikov (odôvodnenie č. 411 rozhodnutia) v rámci zvýšenia pokút na odstrašujúce účely, príslušnosť, resp. nepríslušnosť ku skupine môže byť rozhodujúca.

544 Pokiaľ ide o AWA, je potrebné pripomenúť, že materská spoločnosť skupiny sa zúčastnila priamo a samostatne na karteli, bez toho, že by proti tejto okolnosti niekto namietal, a teda bol správne zohľadnený obrat skupiny.

545 Pokiaľ ide o Bolloré, Súd prvého stupňa uviedol v bodoch 66 až 81 vyššie, že je potrebné zamietnuť výhradu založenú na priamej účasti Bolloré na porušení, pretože

OV mu neumožnilo oboznámiť sa s touto výhradou a zabezpečiť svoju obranu v tejto súvislosti. Vzhľadom na preskúmanie postavenia Bolloré (pozri body 129 až 150 vyššie) však Súd prvého stupňa dospel k záveru, že Komisia oprávnene považovala podnik Bolloré za zodpovedný za účasť svojej dcérskej spoločnosti Copigraph na karteli.

546 Z toho vyplýva, že dve spoločnosti mohli byť považované za spoločne a nerozdielne zodpovedné za správanie, ktoré im je vytýkané, akty spáchané jednou spoločnosťou sú pripísateľné druhej spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 87 vyššie, body 54, 524 a 525). Je potrebné zdôrazniť, že z tabuľky 1 b) uvedenej v odôvodnení č. 18 rozhodnutia vyplýva, že obrat pochádzajúci zo samoprepisovacieho papiera zohľadnený v prípade Bolloré je obrat Copigraphu, pretože iba tento posledný uvedený mal takýto obrat. Komisia teda správne stanovila východiskovú sumu pokuty Bolloré tak, že zohľadnila obrat Copigraphu. Copigraph a Bolloré tvoria jeden a ten istý podnik v zmysle článku 81 ES, a teda zohľadnenie celkových zdrojov skupiny s cieľom zabezpečiť, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok, bolo oprávnené.

547 Na základe tejto analýzy je potrebné dospieť k záveru, že Komisia odôvodnene zvýšila v prípade AWA a Bolloré východiskovú sumu pokuty s cieľom zabezpečiť, aby mala pokuta dostatočne odstrašujúci účinok.

548 Navyše Komisia oprávnene uplatnila na celosvetový obrat Bolloré hranicu 10 % obratu, uvedenú v článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17. Táto hranica totiž musí byť vypočítaná na základe kumulovaného obratu všetkých spoločností predstavujúcich hospodársky subjekt konajúci ako „podnik“ v zmysle článku 81 ES (pozri v tomto zmysle rozsudok HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 87 vyššie, bod 528).

549 Je teda potrebné zamietnuť všetky žalobné dôvody založené na nedostatku dôkazov, porušení článku 253 ES, článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a zásad proporcionality, rovnosti zaobchádzania, neexistencii individuálneho stanovenia pokút, nesprávnom skutkovom posúdení, nesprávnom posúdení a nesprávnom právnom posúdení pri posudzovaní závažnosti porušenia.

E — O žalobných dôvodoch týkajúcich sa dĺžky trvania porušenia

550 Je potrebné pripomenúť, že v súlade s článkom 15 ods. 2 nariadenia č. 17 predstavuje dĺžka trvania porušenia jedno z kritérií, ktoré sa musia zohľadniť pri určení výšky pokuty, ktorá sa má uložiť podnikom zodpovedným za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže.

551 Pokiaľ ide o okolnosť dĺžky trvania porušenia, usmernenia rozlišujú medzi krátkodobými porušeniami (vo všeobecnosti v dĺžke trvania kratšej ako jeden rok), pre ktoré sa východisková suma stanovená podľa závažnosti nemôže zvyšovať, strednodobé porušenia (vo všeobecnosti v dĺžke trvania od jedného do piatich rokov), pre ktoré sa táto suma môže zvýšiť o 50 %, a dlhodobé porušenia (vo všeobecnosti v dĺžke trvania viac ako päť rokov), pre ktoré táto suma môže byť zvýšená o 10 % za každý rok (bod 1 B prvý odsek prvá a tretia zarážka).

552 V odôvodneniach č. 414 až 416 rozhodnutia Komisia uviedla toto:

„414 ... porušenie bolo strednodobé (jeden až päť rokov) v prípade každého z predmetných podnikov.

415 AWA, Copigraph (Bolloré), Koehler, Sappi, MHTP (Stora), Torraspapel a Zanders sa dopustili porušenia v dĺžke trvania troch rokov a deväť mesiacov. Východiskové sumy stanovené na základe závažnosti... sú teda zvýšené celkovo o 35 % v prípade každého z nich.

416 V prípade podnikov Mougeot, Carrs, Divipa a Zicuñaga bola dĺžka trvania rôzna medzi jedným rokom a štyrmi mesiacmi a tromi rokmi a piatimi mesiacmi. Východiskové sumy stanovené na základe závažnosti sa teda zvyšujú o 30 % v prípade Mougeotu, o 25 % v prípade Carrsu, o 25 % v prípade podniku Divipa a o 10 % v prípade podniku Zicuñaga.“ *[neoficiálny preklad]*

553 Viacerí žalobcovia namietali proti konštatovaniam Komisie týkajúcim sa dĺžky trvania porušenia, ktorého sa dopustili. V tejto súvislosti treba odkázať na body 256 až 371 vyššie, z ktorých vyplýva, že zvýšenia vykonané Komisiou z dôvodu dĺžky trvania porušenia sú dôvodné.

554 Okrem toho, stále pokiaľ ide o zvýšenie spojené s dĺžkou trvania porušenia, AWA uvádza, že Komisia uplatnila zvýšenie pokuty spojené s dĺžkou trvania porušenia, nie ako bolo uvedené v odôvodnení č. 415 rozhodnutia na východiskovú sumu pokuty, ale na sumu ekvivalentnú jej dvojnásobku.

555 Je pravda, že odôvodnenie č. 415 rozhodnutia odkazuje na „východiskové sumy stanovené na základe závažnosti“ a dodáva medzi zátvorkami odkaz na odôvodnenie č. 409, ktoré obsahuje východiskové sumy pokút stanovené v závislosti od závažnosti, mimo zvýšenia na odstrašujúce účely.

556 Komisia pripúšťa, že v danom prípade ide o tlačovú chybu a mala odkázať na odôvodnenie č. 412, ktoré uvádza sumu zahŕňajúcu zvýšenie na odstrašujúce účely.

557 V každom prípade konečný výsledok sa aj tak nemení. Iste, v rámci systematiky rozhodnutia by bolo vhodnejšie odkázať na východiskovú sumu už zvýšenú na odstrašujúce účely. Výsledok by však aj tak nebol iný, keby sa urobil výpočet v opačnom poradí, teda najprv by došlo k zvýšeniu východiskovej sumy 70 miliónov eur o 35 % z dôvodu dĺžky trvania porušenia a potom k zdvojnásobeniu na odstrašujúce účely. Základná čiastka pokuty AWA by bola potom tá, ktorá bola uvedená v odôvodnení č. 417.

558 Je preto potrebné zamietnuť žalobné dôvody týkajúce sa dĺžky trvania porušenia.

F — O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ako aj na nesprávnom skutkovom posúdení

559 Z dôvodu príťažujúcej okolnosti, ktorou je vedúca úloha pri porušení, Komisia zvýšila základnú čiastku pokuty uloženej AWA o 50 % (odôvodnenie č. 424 rozhodnutia).

560 Na úvod je potrebné pripomenúť, že zohľadnenie vedúcej úlohy je v súlade s judikatúrou a usmerneniami.

561 Ako vyplýva z judikatúry, ak sa porušenia dopustilo viacero podnikov, musí sa v rámci stanovenia sumy pokút preskúmať závažnosť týkajúca sa účasti každého z nich (rozsudok Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 623), s čím je osobitne spojené dokázanie ich úlohy počas dĺžky trvania ich účasti na porušení (rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 150, a rozsudok Súdu prvého stupňa zo 17. decembra 1991, Enichem Anic/Komisia, T-6/89, Zb. s. II-1623, bod 264). Z toho najmä vyplýva, že úloha „vodcu“, ktorú

zohrávajú jeden alebo viacero podnikov v rámci kartelu, sa musí zohľadniť na účely výpočtu pokuty, pričom podniky, ktoré zohrávali takúto úlohu, musia z tohto dôvodu niesť osobitnú zodpovednosť v porovnaní s ostatnými podnikmi (rozsudky Súdneho dvora IAZ a i./Komisia, už citovaný v bode 121 vyššie, body 57 a 58, a zo 16. novembra 2000, Finnboard/Komisia, C-298/98 P, Zb. s. I-10157, bod 45, rozsudok Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 291). V súlade s týmito zásadami, bod 2 usmernení pod názvom „Príťažujúce okolnosti“ uvádza demonštratívny výpočet okolností, ktoré môžu spôsobiť zvýšenie základnej čiastky pokuty, medzi ktorými sa nachádza najmä „úloha vodcu alebo podnecovateľa porušenia“ (rozsudok ADM/Komisia, body 238 až 240).

- 562 AWA však tvrdí, že neexistuje nijaký dôkaz alebo existuje len málo dôkazov o jeho vedúcej úlohe pri porušení a že v každom prípade zvýšenie o 50 % je neproporcionálne a v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania oproti ostatným podnikom, ktoré sa zhostili úlohy vodcu pri porušení.

1. Nesprávne skutkové posúdenie

- 563 Podľa odôvodnení č. 418 a 419 rozhodnutia všetky okolnosti preukazujú, že AWA sa zhostila úlohy vodcu pri porušení, kam patrí najmä zvolávanie a propagácia určitých stretnutí, jeho úloha podnecovateľa reštrukturalizácie kartelu, zavedenie zvýšenia cien a dozor nad uplatňovaním kartelu.

- 564 AWA reagoval bod po bode na každé z týchto tvrdení. To, že sa postaral o materiálne zabezpečenie niektorých stretnutí, neznamená, že je vodcom kartelu, a to o to viac, že iné podniky sa postarali o rezerváciu priestorov na všeobecné alebo miestne stretnutia kartelu. Aj keby sa predpokladalo, hoci neexistujú presnejšie

informácie, že údajná úloha AWA ako podnecovateľa má súvis s funkciou AEMCP, ktorej sa zhostil v danom čase pán B., AWA tvrdí, že táto funkcia nemôže predstavovať dôkaz akéhokoľvek vodcovstva z jeho strany. Údajné zvýšenia cien, ktoré vraj inicioval, neboli potvrdené nijakým dôkazom a vychádzajú z vyhlásení Mougeotu, ktoré nie sú dôveryhodné. AWA nebol jediný, kto oznámil zvýšenia cien, a skutočnosť, že bol prvý, sa vysvetľuje tým, že bol vodcom na trhu, čo je postavenie, ktoré nemožno kritizovať a nerobí z neho vodcu porušenia. AWA namieta proti tomu, že by vykonával nátlak na ktoréhokoľvek výrobcu a že neexistuje dôkaz o skutočnom využívaní jeho postavenia vodcu na trhu na zabezpečenie dodržiavania dohôd, alebo aspoň dôkaz o hrozbách v tomto zmysle. Aj keby sa pripustila presnosť vyhlásení Mougeotu, tie preukazujú prinajlepšom to, že AWA niekedy používal tvrdú reč voči ostatným výrobcam.

565 Je potrebné uviesť, že v prípade niektorých skutočností AWA nenamieta proti nim ako takým, ale proti ich výkladu zo strany Komisie. AWA teda nenamieta proti tomu, že sa postarala o materiálne zabezpečenie určitých stretnutí, ani že pán B. riadil AEMCP pri jeho reštrukturalizácii, ani že oznámil zvýšenia cien a bol prvý, kto tak urobil, napokon ani že požiadal o povolenie na preverenie informácií o objemoch predaja Sarrió v priestoroch tohto podniku, ktoré mu aj bolo dané.

566 Z odôvodnenia č. 423 vyplýva, že všetky tieto okolnosti viedli Komisiu k záveru, že AWA bol vodcom:

„Koherentný celok dôkazov preukazuje, že AWA, ktorý bol hospodárskym vodcom na trhu so samoprepisovacím papierom a bol schopný vykonávať nátlak na svojich konkurentov, pretože nakupoval alebo distribuoval veľkú časť výroby niektorých malých dodávateľov, zohral takisto kľúčovú úlohu pri uplatňovaní a kontrole dohôd.“
[neoficiálny preklad]

567 Od okamihu OV Komisia tvrdila toto:

„Je nepochybné, že AWA, ktorý je prvým výrobcom samoprepisovacieho papiera v Európe, bol hlavným podnecovateľom kartelu v celom EHP, s výnimkou Španielska. Faktické dôkazy... týkajúce sa tajných stretnutí preukazujú, že veľa spomedzi nich bolo zvolaných a propagovaných zástupcami AWA. ... Okrem toho z niektorých okolností sa zdá, že dohodnuté zvýšenia cien na prinajmenšom dvoch všeobecných stretnutiach a na viacerých vnútroštátnych stretnutiach navrhol AWA a že [ten] vyžadoval od ostatných účastníkov, aby uplatnili rovnaké zvýšenia. Úlohu podnecovateľa kartelu, ktorej sa zhostil AWA, okrem toho potvrdzujú aj niektoré dokumenty, ktoré preukazujú, že AWA bol prvý, kto oznámil zvýšenia cien na trhu, a že ostatní konkurenti potom tieto oznámenia nasledovali. V zápisnici zo všeobecného stretnutia kartelu z 2. februára 1995 sa výslovne uvádza, že AWA bol prvý, kto uviedol dohodnuté zvýšenia cien na stretnutí.“ [*neoficiálny preklad*]

568 V prvom rade je potrebné konštatovať, že hoci, tak ako to uvádza AWA, ostatné podniky mohli pri rôznych príležitostiach zabezpečiť priestory, zvolať niektoré stretnutia alebo oznámiť zvýšenia cien, v prípade žiadneho z nich neexistuje tak veľa zbiehajúcich sa okolností preukazujúcich vodcovskú úlohu ako v prípade AWA. V tejto súvislosti napríklad, hoci je pravda, že Koehler takisto predsedal AEMCP od januára 1995, úlohu pána F. (Koehler) nemožno porovnať s úlohou pána B. (AWA), ktorý zmenil fungovanie kartelu.

569 V druhom rade sa javí, že členovia kartelu neuviedli nijakú okolnosť, ktorá by vyvrátila vodcovskú úlohu vykonávanú AWA. Naopak, vyhlásenia Mougeotu uvedené v odôvodneniach č. 95, 97, 104, 108, 120, 141, 143, 193, 194, 210, 234 a 246 rozhodnutia, a najmä tie, ktoré sú uvedené v bode 439 vyššie, potvrdzujú vodcovskú úlohu AWA.

570 AWA však namieta proti tomu, že by dôkaznú hodnotu mali vyhlásenia Mougeotu, ktoré boli motivované záujmom tohto podniku vyzerat' ako obeť tlakov vykonávaných zo strany AWA a využiť možnú zhovievavosť zo strany Komisie ako protihodnotu za takého informácie.

571 V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že hoci existujú určité rozpory medzi Mougeotom a AWA, vyhlásenia Mougeotu vo všeobecnosti súhlasia v mnohých bodoch, najmä pokiaľ ide o štruktúru a históriu kartelu, s vyhláseniami AWA, ktoré napokon tiež slúžili na získanie prospechu z ustanovení oznámenia o spolupráci (pozri najmä body 163 až 168 a 261 vyššie). Dôveryhodnosť vyhlásení Mougeotu nemožno teda spochybníť, len pokiaľ ide o vodcovskú úlohu AWA, a to o to menej, že túto úlohu vodcu potvrdzuje celok vzájomne súvisiacich a súhlasných dôkazov.

572 Okrem toho je potrebné zdôrazniť, že okrem vyhlásení Mougeotu tento celok dôkazov zahŕňa dokumenty nájdené Komisiou v Sappi (odôvodnenie č. 103 rozhodnutia) a vyhlásenia a oznámenia tohto posledného uvedeného podniku (pozri odôvodnenie č. 181 a takisto odkaz v odôvodneniach č. 228 a 233 na stranu 7 spisu Komisie obsahujúceho vyhlásenia Sappi). Nemožno teda súhlasiť s tým, že tvrdenie Komisie potvrdzujú len vyhlásenia Mougeotu.

573 Napokon, pokiaľ ide o nátlak vykonávaný AWA na ostatné podniky, Komisia uvádza vo svojom vyjadrení k žalobe, že neobvinila AWA, že nútila ostatné podniky zúčastniť sa na karteli, hoci niektoré podniky, ako Carrs a Torraspapel, tvrdili vo svojich odpovediach na OV, že konali pod nátlakom AWA.

574 Iste, v odôvodnení č. 425 rozhodnutia, v rámci skúmania poľahčujúcich okolností spojených s výlučne pasívnou úlohou, Komisia uvádza skutočnosť, že „Carrs, Copigraph a Torraspapel tvrdia, že mali výlučne pasívnu úlohu pri porušení a že boli prinútení zúčastniť sa na karteli z dôvodu nátlaku vykonávaného na nich vodcom kartelu, AWA“, a že „Koehler takisto uvádza, že vyhrážky zo strany AWA boli okolnosťou, ktorá ho prinútila k účasti na tajnej dohode“. V danom prípade však ide o tvrdenia prednesené týmito účastníkmi konania v odpovedi na OV s cieľom dosiahnutia poľahčujúcich okolností na základe tohto dôvodu, čo sú tvrdenia, ktoré Komisia následne zamietla v odôvodneniach č. 426 a 427 rozhodnutia.

575 Okrem toho je potrebné konštatovať, že okolnosti uvádzané Komisiou v odôvodneniach č. 418 až 423 rozhodnutia na preukázanie úlohy vodcu AWA neodkazujú na takéto podnecovanie ani na hrozby z jeho strany, ktorých cieľom by bolo prinútiť podniky zúčastniť sa na karteli. AWA nemôže teda tvrdiť, že bol nesprávne obvinený z takýchto hrozieb ani že nemal prístup k vyhláseniam podnikov, ktoré na to poukazovali. Z odôvodnení č. 420 až 422 rozhodnutia a z písomných dokumentov AWA vyplýva, že sa venoval výhrade vodcovstva vo všetkých jej aspektoch a vykonával práva na obranu tým, že proti nej namietal. Nemôže sa teda odvolávať v tejto súvislosti na porušenie práv na obranu.

576 Všetky predchádzajúce úvahy vedú Súd prvého stupňa k záveru, že Komisia sa nedopustila nesprávneho posúdenia, keď konštatovala na základe celku vzájomne súvisiacich a súhlasných dôkazov, že AWA vykonával úlohu vodcu pri porušení.

577 Teraz je potrebné preveriť, či táto úloha odôvodňovala zvýšenie pokuty AWA o 50 %.

2. Porušenie zásady proporcionality

578 AWA uvádza, že aj keby bol vodcom pri porušení, takáto okolnosť neodôvodňovala zvýšenie pokuty o 50 %. Na preukázanie disproportionality tohto zvýšenia sa odvoláva na rozhodovaciu prax Komisie a porovnáva svoju situáciu so situáciou iných podnikov, ktorých pokuta bola zvýšená z toho istého dôvodu.

579 Tvrdenie, podľa ktorého zvýšenie o 50 % je vyššie ako zvýšenie všeobecne uplatňované v iných rozhodnutiach Komisie, však neznamená, že došlo k porušeniu zásady proporcionality (pozri v tomto zmysle rozsudok ADM/Komisía, bod 248).

580 V tejto súvislosti postačuje pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry disponuje Komisia pri stanovení sumy každej pokuty voľnou úvahou a nie je na tento účel povinná použiť presný matematický vzorec (rozsudok Súdu prvého stupňa zo 6. apríla 1995, Martinelli/Komisía, T-150/89, Zb. s. II-1165, bod 59, a Mo och Domsjö/Komisía, už citovaný v bode 67 vyššie, bod 268, potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Mo och Domsjö/Komisía, C-283/98 P, Zb. s. I-9855, bod 47).

581 Navyše, a ako odpoveď na tvrdenie, podľa ktorého sadzba 50 % predstavuje z hľadiska percentuálneho vyjadrenia najvyššie zvýšenie, aké bolo kedy vykonané z dôvodu vodcovskej úlohy a v absolútnej hodnote druhé najvyššie zvýšenie založené na takomto dôvode, je potrebné uviesť, že túto sadzbu nemožno považovať za výnimočnú.

582 V rozhodnutí 2002/271/ES z 18. júla 2001, týkajúcom sa konania o uplatnení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/36.490 — Grafitové elektródy)

(Ú. v. ES L 100, 2002, s. 1) Komisia uložila SGL Carbon AG zvýšenie o 85 % z dôvodu priťažujúcich okolností. Je pravda, že vodcovská úloha nebola jedinou priťažujúcou okolnosťou, keďže SGL Carbon sa takisto vytýkalo bránenie vyšetrovaniu Komisie a odmietnutie ukončiť porušenia. V prípade UCAR International Inc. zvýšenie o 60 % bolo za úlohy vodcu a podnecovateľa, ako aj za pokračovanie v porušovaní po vyšetreniach. V rozhodnutí Komisie 1999/210/ES zo 14. októbra 1998, týkajúcom sa konania o uplatnení článku 85 ES (vec IV/F-3/33.708 — British Sugar plc, vec IV/F-3/33.709 — Tate & Lyle plc, vec IV/F-3/33.710 — Napier Brown & Company Ltd, vec IV/F-3/33.711 — James Budgett Sugars Ltd) (Ú. v. ES L 76, s. 1) bolo zvýšenie vo výške 75 %. British Sugar plc bol sankcionovaný za úlohy podnecovateľa a „sivej eminencie pri porušení“, ale takisto preto, lebo porušil svoje záväzky dodržiavania práva Spoločenstva a dopustil sa dvoch porušení pravidiel hospodárskej súťaže na tom istom trhu.

583 Okrem toho sadzba zvýšenia o 50 % bola uplatnená na iné podniky za úlohu vodcu, napríklad v prípade F. Hoffmann-La Roche AG rozhodnutím Komisie 2003/2/ES z 21. novembra 2001, týkajúcim sa konania o uplatnení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/37.512 — Vitamíny) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 6, s. 1), ako aj Archer Daniels Midland a Ajinomoto rozhodnutím Komisie 2001/418/ES zo 7. júna 2000, týkajúcim sa konania o uplatnení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/36.545/F3 — Aminokyseliny) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 152, s. 24).

584 AWA však uvádza, že podľa rozhodovacej praxe Komisie si uplatnenie tejto sadzby 50 % vyžaduje prvok podnecovania alebo nátlaku.

585 Pokiaľ ide o prvok podnecovania, je potrebné uviesť, že v rozhodnutí 2001/418 zvýšenie o 50 % bolo uložené ADM, hoci úloha podnecovateľa bola pripísaná

podniku Ajinomoto. Tento príklad odporuje v dôsledku toho tvrdeniu AWA o potrebe prvku podnecovania na uplatnenie sadzby 50 %.

586 Aj keby sa však uznalo tvrdenie AWA, podľa ktorého si uplatnenie sadzby zvýšenia o 50 % vyžaduje prvok podnecovania, v predmetnom prípade ho aj tak nemožno uplatniť. AWA totiž zvolával a propagoval viaceré kartelové stretnutia, bol „podnecovateľom reštrukturalizácie kartelu“ [*neoficiálny preklad*] (odôvodnenie č. 418 rozhodnutia), inicioval viacero zvýšení cien a bol často prvý, kto oznámil zvýšenia cien na trhu. Zvýšenie o 50 % nemožno teda považovať za neproporcionálne (pozri body 568 až 576 vyššie).

587 Navyše, pokiaľ ide o prvok nátlaku, je potrebné uviesť, že usmernenia takisto uvádzajú ako príťažujúcu okolnosť odvetné opatrenia proti iným podnikom s úmyslom posilňovať dodržiavanie rozhodnutí alebo prax predstavujúcu porušenie. Tieto opatrenia sú teda samy osebe príťažujúcou okolnosťou, odlišnou od úlohy vodcu alebo podnecovateľa porušenia.

588 Okrem toho v predmetnom prípade, podľa odôvodnenia č. 104 rozhodnutia, vyhlásenia Mougeotu uvádzajú hrozby, pretože „[pán B.] výslovne uviedol, že nebude tolerovať, ak niekto nebude nasledovať toto zvyšovanie cien, a že sa osobne postará o tých, ktorí nebudú dodržiavať pravidlá hry“ [*neoficiálny preklad*].

589 Navyše nemožno vylúčiť, že nepopierateľné ekonomické vodcovstvo, ktoré mal AWA na trhu so samoprepisovacím papierom, mu dávalo určitú moc nátlaku. Vyhlásenia Mougeotu uvádzané v bode 439 vyššie sa uberajú týmto smerom.

590 Preto zvýšenie pokuty AWA z dôvodu jeho úlohy vodcu o 50 % neporušuje zásadu proporcionality.

3. Porušenie zásady rovnosti zaobchádzania

591 Podľa AWA zvýšenie pokuty o 50 % z dôvodu jeho úlohy vodcu porušuje takisto zásadu rovnosti zaobchádzania, keďže viaceré podniky mali takú istú úlohu ako on sám. Koehler zorganizoval viaceré stretnutia. Torraspapel, Mougeot a MHTP sa starali o vnútroštátne dohody tým, že materiálne zabezpečili stretnutia. Rozhodnutie opisuje Torraspapel ako vodcu kartelu na španielskom trhu. Nezvýšiť rovnako pokutu týchto podnikov predstavuje teda neodôvodnenú diskrimináciu.

592 Je potrebné uviesť, že v tejto súvislosti neexistuje v prípade žiadneho z týchto podnikov celok vzájomne súvisiacich a súhlasných dôkazov takej povahy a takého významu, ako dôkazy v prípade AWA, ktoré ho označujú za vodcu uvedeného porušenia. Skutočnosť, že jeden alebo druhý z týchto podnikov mohol mať takú alebo onakú funkciu v karteli nerobí nikoho z nich vodcom. Až to, že existuje určitý počet okolností, podložených vyhláseniami viacerých podnikov, spôsobuje, že sa takéto postavenie pripisuje AWA (pozri body 568 až 576 vyššie).

593 Komisia teda oprávnene zvýšila o 50 % pokutu AWA z dôvodu príťažujúcich okolností.

G — O žalobných dôvodoch založených na porušení článku 253 ES, článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, neexistencii individuálneho stanovenia pokút, príliš reštriktívnom výklade usmernení, pokiaľ ide o pokuty, ako aj na zjavne nesprávnom posúdení vyplývajúcom z nezohľadnenia určitých poľahčujúcich okolností

1. Výlučne pasívna úloha alebo úloha nasledovateľa v karteli

594 Viacerí žalobcovia (Bolloré, Zanders, Mougeot, Divipa a Zicuñaga) uvádzajú, že mali len pasívnu úlohu, úlohu nasledovateľa alebo okrajovú úlohu v karteli. Komisia mala teda znížiť ich pokutu na základe poľahčujúcich okolností.

595 Komisia odmieta ich tvrdenia z dôvodu, že všetci účastníci kartelu boli jeho aktívnymi členmi.

596 Je potrebné pripomenúť, že ak sa porušenia dopustí viacero podnikov, treba preskúmať závažnosť týkajúcu sa účasti na porušení každého z nich (rozsudky Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 623, a Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 150), aby sa určilo, či voči nim existujú priťažujúce alebo poľahčujúce okolnosti.

597 Body 2 a 3 usmernení stanovujú úpravu základnej čiastky pokuty v závislosti od určitých priťažujúcich alebo poľahčujúcich okolností. Najmä „výlučne pasívna úloha podniku alebo úloha nasledovateľa“ pri realizácii porušenia predstavuje, ak sa preukáže, priťažujúcu okolnosť, v súlade s bodom 3 prvou zarážkou usmernení,

vzhľadom na to, že táto pasívna úloha znamená, že predmetný podnik sa správal „nenápadne“, teda chýbala aktívna spolupráca na príprave protisúťažných dohôd (rozsudok Súdu prvého stupňa z 9 júla 2003, Cheil Jedang/Komisia, T-220/00, Zb. s. II-2473, body 165 až 167).

598 Okrem toho žalobcovia nemôžu tvrdiť, že skutočnosť, že neboli jedným z vodcov kartelu, malo viesť k zníženiu sumy ich pokuty. Totižto keď tvrdia, že nemali aktívnu úlohu, len uvádzajú, že neexistovala príťažujúca okolnosť (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdu prvého stupňa Lögstör Rör/Komisia, už citovaný v bode 93 vyššie, bod 322, a z 20. marca 2002, Dansk Rørindustri/Komisia, T-21/99, Zb. s. II-1681, bod 230).

599 Podľa Bolloré Komisia vyvodila z pravidelnej účasti Copigraphu na stretnutiach kartelu a iniciatívy zvyšovania cien, že nemal výlučne pasívnu úlohu. Podľa názoru Bolloré pravidelná účasť na stretnutiach a opatreniach zvyšovania cien neumožňuje vylúčiť, že predmetný podnik mal len úlohu nasledovateľa v karteli. Komisia bola povinná preveriť konkrétne stupeň účasti predmetného podniku na karteli z hľadiska kvantitatívneho aj kvalitatívneho. Bolloré bol najmenej horlivým členom AEMCP na stretnutiach.

600 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že miera účasti Copigraphu, ako uvádza Bolloré vo svojej žalobe, teda na 15 z 21 stretnutí AEMCP, na 8 z 11 stretnutí medzi 14. septembrom 1993 a septembrom 1995 a na 3 zo 4 všeobecných stretnutí, nepočítajúc jeho účasť na vnútroštátnych stretnutiach na francúzskom trhu a na 4 zo 6 stretnutí týkajúcich sa španielskeho trhu, nie je zanedbateľná. V každom prípade nepreukazuje podstatne sporadickejšiu účasť na stretnutiach v porovnaní s riadnymi členmi kartelu v zmysle rozsudku BPB de Eendracht/Komisia, už citovaný v bode 501 vyššie (bod 343). Jeho účasť na týchto stretnutiach a na iniciatívach zvyšovania cien, ako aj súhlas s účasťou na karteli nesvedčia teda o výlučne pasívnej úlohe alebo úlohe nasledovateľa.

601 Zdá sa však, že Bolloré tvrdí, že keď sa podnik odvoláva na pasívnu úlohu, Komisia mu musí priznať poľahčujúce okolnosti a znížiť sumu uloženú pokuty, ibaže by sa preukázalo, že podnik naozaj mal aktívnu úlohu. Toto tvrdenie je potrebné zamietnuť.

602 Nie je totiž uvedené v usmerneniach, že Komisia musí vždy zohľadniť oddelene každú z poľahčujúcich okolností uvedených v bode 3. Je potrebné uviesť, že hoci okolnosti uvedené v zozname v bode 3 usmernení patria medzi tie, ktoré Komisia môže zohľadniť v danom prípade, nie je povinná priznať dodatočné zníženie z tohto dôvodu automaticky, len preto, lebo podnik uvádza skutočnosti, ktoré môžu znamenať existenciu takýchto okolností. Primeranosť prípadného zníženia pokuty z dôvodu poľahčujúcich okolností sa musí posúdiť z celkového hľadiska, berúc do úvahy všetky relevantné okolnosti. V prípade, že nie je uvedená v usmerneniach povinnosť, pokiaľ ide o poľahčujúce okolnosti, ktoré môžu byť zohľadnené, je potrebné sa domnievať, že Komisia si ponechala určitú voľnú úvahu posúdiť celkovým spôsobom význam prípadného zníženia sumy pokút z dôvodu poľahčujúcich okolností.

603 V každom prípade usmernenia uvádzajú medzi príkladmi poľahčujúcich okolností „výlučne“ pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa pri realizácii porušenia. Účasť na väčšine tajných stretnutí je však dostatočne aktívna na to, aby nebola „výlučne“ pasívna alebo chápaná ako nasledovanie.

604 Mougeot namieta proti neproporcionálnosti pokuty, ktorá mu bola uložená vzhľadom na jeho mieru zodpovednosti v karteli. Tvrdenia, ktoré uvádza, však nemôžu preukázať, že mal výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa, čo ani napokon netvrdí. Skutočnosť, že nemal úlohu vodcu, nemôže o to viac viesť k zníženiu pokuty z dôvodu uvedeného v bode 598 vyššie.

- 605 Divípa uvádza, že Komisia nezohľadnila jeho výlučne pasívnu a podriadenú úlohu v karteli. Tvrdí, že sa nezúčastnil na žiadnom stretnutí ani sa nepodieľal na prijatí rozhodnutia výrobcov samoprepisovacieho papiera a udržiaval s nimi len čisto vertikálne vzťahy z toho dôvodu, že bol distribútorom. Súd prvého stupňa však rozhodol, že je potrebné zamietnuť žalobný dôvod Divípu, ktorým sa spochybňovala jeho účasť na porušení (pozri body 155 až 221 vyššie). Jeho účasť na tajných stretnutiach na španielskom trhu sa preukázala, a tak jeho úloha nemôže byť považovaná za výlučne pasívnu. Skutočnosť, že sa podieľal na týchto stretnutiach ako distribútor, na tomto závere nič nemení.
- 606 Zicuñaga uvádza medzi poľahčujúcimi okolnosťami, ktoré Komisia mala zohľadniť na výpočet pokuty, ktorá mu bola uložená, výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa pri porušení. Na podporu tohto tvrdenia uvádza len rozhodnutia Komisie, v ktorých Komisia zaobchádzala rozdielne s vodcami a s riadnymi členmi.
- 607 Komisia však preukázala účasť podniku Zicuñaga na tajných stretnutiach týkajúcich sa španielskeho trhu (pozri body 155 až 243 vyššie), čiže Zicuñaga si nemôže nárokovat uplatniť zníženie uloženej pokuty iba na základe tvrdenia, že mal výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa bez toho, aby uviedol akúkoľvek okolnosť, ktorá by to mohla preukázať.
- 608 Pokiaľ ide o Zanders, ten nenamieta, že bol členom kartelu počas obdobia medzi januárom 1992 a septembrom 1995, čo mu napokon umožnilo dosiahnuť zníženie pokuty na základe oznámenia o spolupráci, ale popiera aktívnu úlohu, dokonca hlavnú úlohu, ktorú mu Komisia vytýka v rámci kartelu. Namieta proti svojej účasti na viacerých stretnutiach a dodáva, že priame dôkazy, ktoré má Komisia, preukazujú, že sa nezúčastnil na dôležitých častiach kartelu alebo, prinajmenšom, že sa na nich zúčastnil v menšej miere ako iné podniky, čím sa stavia do úlohy nasledovateľa. Zanders popiera najmä svoju účasť na neoficiálnych stretnutiach AEMCP po svojej reštrukturalizácii na jeseň 1993.

609 Je potrebné pripomenúť, že skutočnosť, že účasť Zandersu na niektorých stretnutiach nemožno preukázať a že bol aktívnejší v prípade tajných dohôd na vnútroštátnej úrovni ako na európskej, nepreukazuje, že mal výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa. Zanders napokon sám uvádza, že v zásade nepopiera, že sa zúčastnil na zosúladených postupoch po určitých stretnutiach, na ktorých nebol prítomný. Okrem toho Zanders napriek svojmu rozhodnutiu nezúčastniť sa na neoficiálnych stretnutiach AEMCP od svojej reštrukturalizácie na pojednávaní priznal, že neoznámil ostatným členom, že sa dištancuje od kartelu alebo sa na ňom ďalej nezúčastňuje. Bol teda ostatnými účastníkmi naďalej vnímaný ako plnoprávny člen a bol informovaný o výsledku tajných stretnutí. Napokon z vyhlásení Zandersu na pojednávaní vyplýva, že uplatňoval rozhodnutia prijaté na stretnutiach, na ktorých sa nezúčastnil, okrem niekoľkých prípadov, keď tak neurobil. Tieto okolnosti vyvracajú teda tvrdenie výlučne pasívneho postoja Zandersu.

610 Zdá sa, že Zanders sa najmä pokúša preukázať, že nikdy nemal „hlavnú úlohu“. Podľa judikatúry citovanej v bode 598 vyššie však týmto tvrdením len uvádza, že neexistovala prirážajúca okolnosť.

611 Pokiaľ ide o údajnú diskrimináciu Zandersu oproti iným podnikom, ktoré boli podľa neho trochu aktívnejšie v karteli, posúdenie výlučne pasívnej úlohy alebo úlohy nasledovateľa v rámci kartelu sa musí vykonať pre každý podnik individuálne. Skutočnosť, že ostatné podniky mohli byť aktívnejšie, neznamená automaticky, že Zanders mal výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa. Iba úplná pasivita by mohla byť zohľadnená, tá však nebola preukázaná.

612 Na záver Komisia oprávnene uvádza, že všetky podniky zúčastnené na karteli boli aktívnymi členmi, pretože sa zúčastňovali na stretnutiach, počas ktorých si vymieňali informácie a rozhodovali o zvýšení cien, ktoré následne oznámili klientom. Hoci

je pravda, že všetky podniky neboli nevyhnutne rovnako aktívne vo všetkých aspektoch porušenia a na celom trhu, nijaký z nich nemal vo vlastnom zmysle slova výlučne pasívnu úlohu alebo úlohu nasledovateľa. Komisia teda správne uplatnila usmernenia, ktoré neupravujú stupňovanie medzi úlohou vodcu a výlučne pasívnou úlohou alebo úlohou nasledovateľa.

2. Veľkosť a vplyv porušujúceho podniku na trh

⁶¹³ Divipa uvádza, že nemal byť zaradený do rovnakej kategórie ako Carrs a Zicuñaga, pretože predstavuje rodinný podnik malej veľkosti, ktorý vykonáva činnosti spracovania a distribúcie výlučne na miestnej úrovni. Porušenie, ktoré mu bolo pripísané, nemá nijaký obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž.

⁶¹⁴ Komisia tvrdí, že zohľadnila obmedzený vplyv podniku Divipa tak, že ho zaradila do piatej kategórie. Vzhľadom na to, že všetky podniky, ktoré boli členmi kartelu porušili pravidlá hospodárskej súťaže, argumentácia podniku Divipa nemôže viesť k jeho zaradeniu do nižšej kategórie ako Carrs a Zicuñaga.

⁶¹⁵ V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že na jednej strane malá veľkosť podniku Divipa bola riadne zohľadnená, pretože bol zaradený do poslednej kategórie s pokutou, ktorej východisková suma bola stanovená na 1,4 milióna eur, kým pre porušenie kvalifikované ako veľmi závažné táto suma mohla byť vyšie 20 miliónov eur. Na druhej strane Súd prvého stupňa už rozhodol, že okolnosť, že žalobca je rodinným podnikom priemernej veľkosti, nemôže v nijakom prípade predstavovať poľahčujúcu okolnosť (rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 338).

616 Pokiaľ ide o tvrdenie, podľa ktorého porušenie pripísané podniku Divipa nemalo nijaký obmedzujúci účinok na hospodársku súťaž, posúdenie účinkov kartelu sa nemôže obmedzovať na jediný trh, o ktorom Divipa tvrdí, že na ňom podniká, hoci kartel pokrýval celý spoločný trh a potom aj trh EHP. Obchod medzi členskými štátmi bol teda ovplyvnený, a preto sa uplatnil článok 81 ES. Ak by sa toto tvrdenie malo vykladať tak, že sa odvoláva na nedostatok konkrétneho dopadu porušenia, ktoré mu je pripisované, na hospodársku súťaž, je potrebné odkázať na body 445 až 459 vyššie.

617 Z tohto dôvodu nebolo potrebné priznať podniku Divipa ako poľahčujúcu okolnosť jeho veľkosť a obmedzený vplyv.

3. Správanie na trhu počas obdobia trvania porušenia

618 Divipa tvrdí, že nikdy neuplatnil dohody údajne uzatvorené na stretnutiach, na ktorých sa nezúčastnil. Jeho obchodné správanie bolo v rozpore s obsahom uvedených dohôd. Dopad jeho správania na trh bol teda zanedbateľný, ba priam žiadny.

619 Torraspapel uvádza, že Komisia nezohľadnila skutočnosť, že nedodrжал dohody o cenách napriek vyvíjanému nátlaku. Vývoj jeho cenovej politiky vôbec nezodpovedal údajným dohodám o cenách. Jeho správanie v oblasti cien pravidelne stieralo protisúťažné účinky kartelu, čo stačí na to, aby mu Komisia priznala poľahčujúcu okolnosť.

620 Zicuñaga tvrdí, že podľa usmernení a praxe Komisie je potrebné zohľadniť ako poľahčujúcu okolnosť to, že zakázaná dohoda nebola uplatnená alebo že bola uplatnená len čiastočne.

- 621 Komisia tvrdí, že nie je povinná uznať za poľahčujúcu okolnosť nedodržanie protiprávnej dohody. V tejto súvislosti sa najmä odvoláva na rozsudok zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 468 vyššie (bod 142).
- 622 Ako už bolo uvedené, ak sa porušenia dopustí viacero podnikov, treba preskúmať závažnosť týkajúcu sa účasti na porušení každého z nich (rozsudky Suiker Unie a i./Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 623, a Komisia/Anic Partecipazioni, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 150), aby sa určilo, či voči nim existujú priťažujúce alebo poľahčujúce okolnosti.
- 623 V bode 3 usmernení „Poľahčujúce okolnosti“ sa nachádza nevyčerpávajúci zoznam okolností, ktoré môžu viesť k zníženiu základnej čiastky pokuty, medzi ktorými sa nachádza nerealizovanie dohôd v praxi (bod 3, druhá odrážka).
- 624 Je potrebné konštatovať, že tento text neuvádza prikazujúcim spôsobom poľahčujúce okolnosti, ktoré by Komisia musela zohľadniť. V dôsledku toho si Komisia ponechala určitý rozsah voľnej úvahy na posúdenie celkového významu prípadného zníženia sumy pokút na základe poľahčujúcich okolností.
- 625 V tejto súvislosti je dôležité zistiť, či žalobcami uvádzané okolnosti sú spôsobilé preukázať, že počas obdobia, v ktorom žalobcovia pristúpili k porušujúcim dohodám, sa efektívne vyhýbali ich uplatňovaniu tým, že si osvojili súťažné správanie na trhu (rozsudok ADM/Komisia, bod 268, pozri takisto v tomto zmysle rozsudok Ciment, už citovaný v bode 49 vyššie, body 4872 až 4874).

626 V predmetnom prípade okolnosti uvádzané žalobcami neumožňujú dospieť k záveru, že sa v praxi vyhýbali uplatňovaniu predmetných dohôd, ktoré predstavujú porušenie tak, že by si osvojili súťažné správanie na trhu.

627 Pokiaľ ide o Torraspapel, hoci je pravda, že z odôvodnení č. 157, 166 a 216 rozhodnutia možno vyvodiť, že tento podnik nenasledoval vždy dohodnuté zvýšenia cien alebo ich nasledoval s oneskorením, mnohé ostatné prvky (pozri najmä odôvodnenia č. 204, 206, 215, 225 až 227, 236 až 238 rozhodnutia) umožňujú preukázať, že vo veľkej miere tieto dohody vykonával. Napríklad z odôvodnení č. 204 a 206 vyplýva, že AWA, Koehler, Sappi, Stora a Torraspapel oznámili v priebehu obdobia medzi januárom a májom 1994 rovnaké zvýšenia cien, ako boli tie, na ktorých sa dohodli na všeobecnom stretnutí 19. januára 1994. Takisto v mesiacoch september a október 1994 AWA, Sappi, Stora, Torraspapel a Zanders oznámili rovnaké zvýšenia cien, ako boli tie, na ktorých sa dohodli na stretnutí 21. júna 1994 (odôvodnenie č. 215). Pokiaľ ide o obdobie siahajúce od decembra 1994 do februára 1995, Komisia tvrdí v odôvodnení č. 225, že zistila, že všetci účastníci všeobecného stretnutia 22. septembra 1994 — AWA, Koehler, Sappi, Stora, Torraspapel a Zanders — oznámili rovnaké zvýšenia cien, ako boli dohodnuté na tomto stretnutí. Napokon v dokumente datovanom 16. februára 1995, odovzdanom Sappi a citovanom v odôvodnení č. 238 sa uvádza, že „zvýšenie cien [kotúčov] o 6 % k 1. marcu 1995 ohlásia vodcovia trhu Sarrió/Stora/AWA“. Z dokumentov predložených Komisiou takisto vyplýva, že Torraspapel niekedy uzatváral odlišné dohody v prípade niektorých veľkých zákazníkov, pričom odložil na neskôr dohodnuté zvýšenie cien. Žalobca v údajoch, ktoré predložil na podporu svojho tvrdenia založeného na neuplatnení dohodnutých zvýšení cien, porovnáva priemerné mesačné ceny bez toho, aby zdôraznil takéto oneskorenia alebo odloženia uplatnenia zvýšenia cien.

628 Pokiaľ ide o podnik Divipa, jeho zámer predstaviť sa ako jednoduchý distribútor, ktorý nekonkuroval ostatným implikovaným podnikom, nie je dôvodný. Aj keby kupoval veľké kotúče od výrobcov, sám vyrábal papier a malé kotúče, ktoré dodával, tak ako ostatné implikované podniky, tretím osobám. Na španielskom a portugalskom trhu niektorí výrobcovia sami distribuovali svoje výrobky a niektorí používali nezávislých distribútorov (odôvodnenie č. 153 rozhodnutia). Integrovaní výrobcovia kontrolovali celý postup a určovali ceny tlačiarom, kým

výrobcovia vertikálne neintegrovaní museli diskutovať o predajnej cene s distribútorom. V tomto prípade bolo potrebné nastaviť dve cenové úrovne: tú, ktorú požadoval výrobca od distribútora, a tú, ktorú distribútor požadoval od tretích osôb. Zápis týkajúci sa stretnutia v Barcelone z 19. októbra 1993 (dokument č. 4474, citovaný v odôvodnení č. 192 a uvádzaný v bode 173 vyššie) preukazuje, že kartel sa týkal takisto poslednej uvedenej ceny. Účastou na karteli mal teda Divipa možnosť ovplyvniť svoj zisk.

629 Okrem toho Komisia preukázala, že Divipa sa zúčastnil na tajných stretnutiach na španielskom trhu, počas ktorých sa rozhodlo o zvýšeníach cien. Divipa však uvádza, že tieto dohody neuplatňoval. V predmetnom prípade okolnosti uvádzané žalobcom však neumožňujú domnievať sa, že neuplatňoval sporné dohody tak, že by mal v tejto súvislosti také správanie na trhu, ktoré by mohlo stierať protisúťažné účinky konštatovaného porušenia. Tabuľky predložené podnikom Divipa v prílohe k jeho žalobe napríklad ukazujú, že v roku 1994 jeho marže a predajné ceny boli mierne zvýšené napriek štrukturálnym nadbytkom kapacít a úpadku na trhu. Navyše samotná skutočnosť, že podnik sa možno nesprával úplne v súlade s uzavretými dohodami, aj keby sa to preukázalo, nepostačuje na to, aby mu Komisia musela priznať poľahčujúce okolnosti. Žalobca totiž mohol prostredníctvom svojej viacmenej nezávislej obchodnej politiky na trhu jednoducho skúšať využitie kartelu vo vlastný prospech (rozsudky zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 468 vyššie, bod 142, a Cascades/Komisia, už citovaný v bode 451 vyššie, bod 230).

630 Také isté úvahy, ako tie, ktoré boli uvedené v predchádzajúcom bode v prípade podniku Divipa sa vzťahujú aj na podnik Zicuñaga. Komisia preukázala účasť podniku Zicuñaga na tajných stretnutiach na španielskom trhu, v priebehu ktorých sa rozhodlo o zvýšeníach cien. Hoci je pravda, že Zicuñaga sa ako na poľahčujúcu okolnosť odvoláva na neuplatňovanie dohód, nepreukázal to. V rámci svojej argumentácie týkajúcej sa poľahčujúcich okolností len odkazuje na viaceré rozhodnutia Komisie, z ktorých väčšina aj tak bola vydaná predtým, než sa začali uplatňovať usmernenia. Odkazuje na to, že v týchto rozhodnutiach Komisia zohľadnila pri posudzovaní závažnosti porušenia neuplatňovanie alebo čiastočné

uplatňovanie predmetných dohôd. Na účely posúdenia poľahčujúcich okolností je potrebné v súlade so zásadou individuálnosti trestov a sankcií preskúmať závažnosť účasti podniku na porušení (rozsudok ADM/Komisia, bod 265).

631 V každom prípade údaje poskytnuté podnikom Zicuñaga v iných častiach žaloby, netýkajúcich sa otázky poľahčujúcich okolností, potvrdzujú, že ceny podnikov Zicuñaga a Divipa sa vyvíjali paralelne. Okrem toho zo žaloby takisto vyplýva, že ceny podniku Zicuñaga sa zdvihli zo 174,99 ESP v novembri 1993 na 210,99 ESP v decembri 1994. Skutočnosť, že ceny uplatňované podnikom Zicuñaga nezodpovedajú presne cenám, na ktorých sa dohodlo na rôznych tajných stretnutiach, nemôže sama osebe preukázať, že tento neuplatňoval predmetné dohody.

632 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Komisia v odôvodnení č. 397 rozhodnutia uvádza, že „dôkazy týkajúce sa stretnutí a zvýšenia cien... preukazujú, že niekedy zvýšenia, o ktorých sa rozhodlo, boli presunuté na neskoršie dátumy, že sa vykonali zvýšenia trochu nižšie ako tie, ktoré boli plánované... alebo že iné stretnutia boli zorganizované na revidovanie dohody“ [*neoficiálny preklad*]. Komisia z toho vyvodzuje, že kartel mal „dopad na politiku určovania cien u členov kartelu, hoci vykonané zvýšenia boli niekedy nižšie, ako sa dohodlo, alebo sa vykonali neskôr“ [*neoficiálny preklad*].

633 Komisia v dôsledku toho netvrdila, že všetky dohodnuté zvýšenia cien boli vykonané podľa sumy určenej na predmetnom stretnutí. Neuplatnenie presnej sumy zvýšenia dohodnutého na takom alebo onakom stretnutí nemôže preukázať, že kartel nemal dopad na politiku určovania cien účastníkov kartelu, ktorého súčasťou bol aj Zicuñaga. Napokon nemožno vylúčiť, že Zicuñaga tým, že uplatňoval ceny nezodpovedajúce tým, ktoré sa mali uplatniť podľa dohôd, a zároveň pokračoval

v účasti na tajných stretnutiach na španielskom trhu, chcel dosiahnuť od ostatných účastníkov kartelu povolenie na predaj za nižšie ceny ako tie, ktoré boli predmetom všeobecného rozhodnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 342, potvrdený v odvolacom konaní rozsudkom Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovanom v bode 409 vyššie). Rukou písaná poznámka Mougeotu z 21. októbra 1994, uvádzaná v bode 177 vyššie, v každom prípade dosvedčuje, že Zicuñaga dostal toto povolenie, čo môže byť jedným z ostatných spôsobov dosiahnutia prospechu z kartelu.

634 Za týchto podmienok sa Súd prvého stupňa domnieva, že sa dostatočne oboznámil s okolnosťami uvedenými v rozhodnutí a s údajmi predloženými podnikom Zicuñaga na to, aby bez toho, aby musel žiadať dodatočné informácie od Komisie, potvrdil, že nie je potrebné priznať poľahčujúcu okolnosť podniku Zicuñaga z toho dôvodu, že nerealizovali v praxi dohody alebo postupy predstavujúce porušenie.

635 Komisia teda správne rozhodla nepriznať žalobcom poľahčujúce okolnosti za to, že nerealizovali v praxi dohody alebo postupy predstavujúce porušenie.

4. Existencia hrozieb a nátlaku

636 Viacerí žalobcovia (Koehler, Bolloré za Copigraph a Torraspapel) uvádzajú, že Komisia nezohľadnila hrozby alebo nátlak, ktorým boli vystavení, najmä zo strany AWA.

637 Hoci je pravda, že v odôvodneniach č. 104, 106 a 425 rozhodnutia Komisia vzala na vedomie hrozby zo strany AWA, v odôvodnení č. 427 uvádza:

„Hrozby (vodcu kartelu v predmetnom prípade) nemôžu odôvodňovať porušenia súťažných pravidiel Spoločenstva a EHP. Namiesto pridania sa ku kartelu mali podniky informovať príslušné orgány, najmä Komisiu, o protiprávnom správaní ich konkurentov s cieľom, aby sa to skončilo.“ *[neoficiálny preklad]*

638 Je potrebné konštatovať, že existencia hrozieb a nátlaku nie je súčasťou poľahčujúcich okolností vymenovaných, hoci nie vyčerpávajúcim spôsobom, v usmerneniach.

639 Tento nátlak, akýkoľvek by bol jeho stupeň, totižto nemôže predstavovať poľahčujúcu okolnosť. Existencia takéhoto nátlaku nič nemení na skutočnosti a závažnosti spáchaného porušenia (rozsudok z 28. júna 2005, Dansk Røhrindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 409 vyššie, bod 370). Žalobcovia mohli radšej oznámiť nátlak, ktorého boli objektom, príslušným orgánom a predložiť Komisii sťažnosť podľa článku 3 nariadenia č. 17, ako sa zúčastniť na karteli (pozri v tomto zmysle rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 339). To sa vzťahuje na všetky predmetné podniky v danom prípade bez toho, aby bolo potrebné rozlišovať medzi nimi v závislosti od stupňa údajnej intenzity uvádzaného nátlaku.

640 Komisia v dôsledku toho nebola povinná zohľadniť hrozby uvádzané niektorými žalobcami ako poľahčujúcu okolnosť.

5. Skončenie porušenia

- ⁶⁴¹ Bolloré, MHTP a Zanders uvádzajú, že Komisia v ich prípade nezohľadnila ako poľahčujúcu okolnosť skončenie porušenia od prvých zásahov Komisie. Zicuñaga tvrdí, že vo viacerých predchádzajúcich rozhodnutiach Komisia znížila pokutu z dôvodu, že porušenie sa skončilo pred prijatím konečného rozhodnutia.
- ⁶⁴² Komisia odpovedala MHTP v odôvodnení č. 429 rozhodnutia, že zohľadnila na účely posúdenia porušenia len obmedzené obdobie, vo vzťahu ku ktorému sa domnievala, že má dostatočné dôkazy. Dodáva, že podstata porušenia nebola spochybnená, a teda je potrebné zamietnuť tvrdenie MHTP, podľa ktorého skoršie skončenie porušenia musí byť zohľadnené ako poľahčujúca okolnosť.
- ⁶⁴³ Je potrebné konštatovať, že skončenie porušení po prvých zásahoch Komisie sa nachádza medzi poľahčujúcimi okolnosťami vymenovanými výslovne v bode 3 usmernení.
- ⁶⁴⁴ Je však takisto potrebné zdôrazniť, že Komisia nemôže byť povinná vo všeobecnosti ani uznať pokračovanie porušenia za priťažujúcu okolnosť, ani považovať skončenie porušenia za poľahčujúcu okolnosť (rozsudok ABB/Komisia, bod 213).
- ⁶⁴⁵ V predmetnom prípade sa javí, že dátum skončenia porušenia, ktoré sa vytýka predmetným žalobcom, čiže najneskôr september 1995, predchádza prvým zásahom alebo šetreniam Komisie, ktoré sa začali v januári 1997.

646 V takomto prípade, pri zohľadnení dĺžky trvania porušenia, by sa zníženie pokuty pri výpočte pokút na základe usmernení zdvojnásobilo. Jasným cieľom tohto zohľadnenia je prísnejšie potrestanie podnikov, ktoré porušujú pravidlá v oblasti hospodárskej súťaže počas dlhšieho obdobia, ako podnikov, ktoré ich porušujú len krátko. Zníženie výšky pokuty z toho dôvodu, že podnik ukončil protiprávne správanie ešte pred prvým šetrením zo strany Komisie, by predstavovalo dvojité zvýhodnenie subjektov zodpovedných za krátke porušovanie predpisov.

647 Z odôvodnenia č. 348 rozhodnutia však vyplýva, že Komisia nemohla stanoviť dátum zániku kartelu. Stanovila koniec porušenia na september 1995, pretože mala k dispozícii dôkazné dokumenty až k tomuto dátumu. Komisia však nevylučuje, že tajná dohoda sa uplatňovala aj neskôr. Nič to však nemení na tom, že vývoj po septembri 1995 nebol zohľadnený pri výpočte sumy predmetných pokút, takže je potrebné zamietnuť akúkoľvek žiadosť na zníženie pokút z tohto dôvodu.

648 Navyše, aj keby sa mali preskúmať tvrdenia účastníkov smerujúce k zníženiu pokuty z dôvodu skončenia porušenia pred zásahom Komisie, výsledok by aj tak nebol iný.

649 Zicuñaga na podporu svojej žiadosti o zníženie uloženej pokuty z dôvodu skončenia porušenia pred zásahom Komisia len cituje rozhodnutia Komisie v tomto zmysle.

650 Je potrebné uviesť, že podľa ustálenej judikatúry Komisia nie je viazaná svojimi predchádzajúcimi rozhodnutiami, a to o to menej, že všetky rozhodnutia, na ktoré sa Zicuñaga odvolal, predchádzajú začiatku uplatňovania usmernení. Zicuñaga okrem

toho neuviedol nijakú okolnosť typickú pre jeho situáciu, ktorá by odôvodňovala zníženie uloženej pokuty z dôvodu skoršieho skončenia porušenia. Skutočnosť, že dĺžka trvania vytýkaného porušenia je kratšia ako tá, ktorá sa pripisuje iným podnikom, už bola zohľadnená, keďže zvýšenie, ktoré sa naň uplatnilo z dôvodu dĺžky trvania, bolo nižšie ako v prípade ostatných podnikov.

651 Bolloré a MHTP takisto nepredložili nijaké okolnosti, ktoré by mohli preukázať, že sa nachádzali vo vzťahu ku skončeniu porušenia v osobitnej situácii, ktorá by odôvodňovala zníženie ich pokuty.

652 Zanders sa zase odvoláva nielen na skončenie porušenia, ale aj na aktívnu úlohu, ktorú v tejto súvislosti zohral. Uvádza viaceré skutočnosti. Jeho predstavenstvo požadovalo prísne dodržiavanie práva hospodárskej súťaže na stretnutí na jeseň 1995 s príslušnými útvarmi podniku. Toto stretnutie bolo začiatkom dôležitého programu zosúladenia, v rámci ktorého zamestnanci podniku dostali školenie o práve hospodárskej súťaže. Prezident International Paper adresoval na jar 1996 list (príloha 8 žaloby) všetkým spolupracovníkom spoločnosti, v ktorom ich vyzval na dodržiavanie súťažných pravidiel, pričom k tomuto listu boli pripojené smernice o dodržiavaní európskeho práva hospodárskej súťaže. Okrem toho smerom navonok predseda predstavenstva Zandersu, ktorý sa stal prezidentom AEMCP 1. januára 1996, v rámci toho oznámil konkurentom bez toho, aby vzniklo akékoľvek nedorozumenie, že Zanders „urobil hrubú čiaru“ za kartelom. Počet stretnutí AEMCP sa v roku 1996 znížil a Zanders nebol na tajných stretnutiach zastúpený.

653 Aj keď je určite dôležité, že žalobca prijal opatrenia na zabránenie toho, aby bolo v budúcnosti spáchané nové porušenie práva hospodárskej súťaže Spoločenstva jeho zamestnancami, táto okolnosť nič nemení na existencii porušenia, ktoré bolo v tomto predmetnom prípade konštatované. Táto okolnosť nezaväzuje Komisiu znížiť, z dôvodu poľahčujúcich opatrení (rozsudok z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 409 vyššie, bod 373, potvrdzujúci

v odvolacom konaní rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 345). Tento záver platí o to viac v predmetnom prípade, keď Komisia nezohľadnila pri výpočte pokuty obdobie, počas ktorého Zanders tvrdí, že prijal opatrenia na skončenie porušenia.

654 Navyše je potrebné uviesť, že aktívna úloha, ktorú zohral Zanders pri skončení kartelu, najmä ako prezident AEMCP, sa zdá byť ťažko zlučiteľná s jeho údajne výlučne pasívnou úlohou alebo úlohou nasledovateľa pri porušení.

655 Nakoniec v prípade všetkých podnikov odvolávajúcich sa na tento žalobný dôvod Komisia nemôže byť nijakým spôsobom povinná priznať v rámci právomoci voľnej úvahy zníženie pokuty za skončenie zjavného porušenia, či už k skončeniu došlo pred zásahmi Komisie, alebo po nich.

656 V predmetnom prípade bolo určenie cien v odvetví samoprepisovacieho papiera nespochybniteľne zjavným porušením, kvalifikovaným Komisiou správne ako „veľmi závažné“ (pozri body 434 až 442 vyššie), a teda žalobcovia nemôžu vytýkať Komisii, že nepriznala zníženie pokuty z dôvodu skončenia ich účasti na tomto porušení pred začatím vyšetrovania.

6. Ekonomická situácia v odvetví samoprepisovacieho papiera

657 Početní žalobcovia (Bolloré, Zanders, Mougeot, AWA podporovaný Belgickým kráľovstvom, Koehler) vytýkajú Komisii, že na rozdiel od ustálenej rozhodovacej praxe nezohľadnila krízu, ktorú v predmetnom čase prekonávalo odvetvie samoprepisovacieho papiera.

- 658 V bode 5 nazvanom „Všeobecné poznámky“ usmernenia stanovujú, že je potrebné podľa okolností zohľadniť „určité objektívne faktory, ako napríklad špecifický ekonomický kontext“.
- 659 Z odôvodnení č. 24, 25 a 392 rozhodnutia vyplýva, že trh so samoprepisovacím papierom bol charakteristický štrukturálnym nadbytkom kapacít a poklesom dopytu z dôvodu používania elektronických zariadení. Viaceré podniky potvrdili, že v priebehu sporného obdobia utrpeli významné straty.
- 660 Komisia sama v odôvodnení č. 392 rozhodnutia pripúšťa, že počas obdobia, ktorého sa týka rozhodnutie „trh so samoprepisovacím papierom upadal“ [*neoficiálny preklad*]. V odôvodnení č. 431 však uvádza, že informácie získané v odpovedi na OV a správa spoločnosti Mikulski Hall Associates (ďalej len „správa MHA“), ktorú si objednal AEMCP, neumožňujú dospieť k záveru, že odvetvie samoprepisovacieho papiera bolo počas dĺžky trvania porušenia medzi rokmi 1992 a 1995 v krízovej situácii porovnateľnej s tou, v ktorej boli predmetné odvetvia v predchádzajúcich konaniach týkajúcich sa hospodárskej súťaže, uvádzaných podnikmi.
- 661 Komisia uvádza, že kartely často vznikajú v čase ekonomickej krízy, takže zohľadňovať ekonomické ťažkosti predmetného odvetvia je možné len v prípade naozaj výnimočných okolností. Dĺžka trvania porušenia však nemôže byť považovaná za obzvlášť ťažké krízové obdobie. Napriek začiatku štádia úpadku sa totiž predaj udržal na vysokej úrovni.
- 662 Komisia tvrdí, že otázka existencie a prípadného rozsahu krízy v predmetnom odvetví zahŕňa posúdenie komplexných ekonomických údajov zo strany Komisie, voči čomu je kontrola sudcu Spoločenstva obmedzená na preverenie dodržania

procesných pravidiel a povinnosti odôvodnenia, ako aj vecnej správnosti skutkových okolností, neexistenciu zjavne nesprávneho posúdenia a zneužitia právomoci.

663 Pokiaľ ide o situáciu v odvetví samoprepisovacieho papiera, postačuje pripomenúť, že v rozsudku *Lögstör Rör/Komisía*, už citovanom v bode 93 vyššie (body 319 a 320), Súd prvého stupňa rozhodol, že Komisia nie je povinná považovať zlý finančný stav predmetného odvetvia za poľahčujúcu okolnosť. Súd prvého stupňa rovnako potvrdil, že skutočnosť, že Komisia v predchádzajúcich veciach zohľadnila hospodársku situáciu odvetvia ako poľahčujúcu okolnosť, neznamená, že musí nevyhnutne pokračovať v tejto praxi (rozsudok Súdu prvého stupňa z 10. marca 1992, *ICI/Komisía*, už citovaný v bode 56 vyššie, bod 372). Ako totiž Komisia právom uviedla, kartely spravidla vznikajú v momente, keď sa v odvetví vyskytujú ťažkosti. Ak by sa nasledovala teória žalobcov, pokuta by musela byť pravidelne znižovaná takmer vo všetkých prípadoch. Nie je teda potrebné preverovať ďalej, či skutkové okolnosti daného prípadu a tie, ktoré viedli k vydaniu iných rozhodnutí, v ktorých štrukturálne krízy boli považované za poľahčujúce okolnosti, sú naozaj porovnateľné (rozsudok z 29. apríla 2004, *Tokai Carbon a i./Komisía*, už citovaný v bode 496 vyššie, bod 345).

664 Navyše je potrebné konštatovať, že Komisia zohľadnila situáciu odvetvia samoprepisovacieho papiera a že žalobcovia nepreukázali, že by analýza situácie na trhu vykonaná Komisiou bola postihnutá zjavne nesprávnym posúdením alebo že by došlo k zneužitiu právomoci. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť judikatúru Súdneho dvora (rozsudky z 11. júla 1985, *Remia a i./Komisía*, 42/84, Zb. s. 2545, bod 34, a zo 17. novembra 1987, *BAT a Reynolds/Komisía*, 142/84 a 156/84, Zb. s. 4487, bod 62), podľa ktorej ak sudca Spoločenstva vykonáva všeobecne úplné preskúmanie toho, či podmienky uplatnenia článku 81 ods. 1 ES sú alebo nie sú splnené, preskúmanie komplexných ekonomických posúdení, ktoré vykonala Komisia, súdmi Spoločenstva sa nevyhnutne obmedzuje na overenie dodržiavania procesných pravidiel a odôvodnenia, vecnej správnosti skutkového stavu, ako aj neexistencie zjavne nesprávneho posúdenia a zneužitia právomoci (rozsudok Súdneho dvora z 28. mája 1998, *Deere/Komisía*, C-7/95 P, Zb. s. I-3111, bod 34).

665 Navyše zo správy MHA (odôvodnenia č. 25 až 28 rozhodnutia) vyplýva, že hoci vzrast dopytu sa od roku 1990/1991 spomalil, skutočný pokles nastal až v priebehu roka 1995, čiže ku koncu porušenia skonštatovaného v rozhodnutí. Účastníci konania nepredložili nijaký dôkaz, ktorý by tieto informácie mohol vyvrátiť. Tie teda vytvárajú dojem, že hoci je pravda, že došlo k úpadku trhu, začiatok krízy sa zhoduje s koncom porušenia.

666 Komisia teda správne rozhodla, že situácia na trhu so samoprepisovacím papierom nepredstavuje poľahčujúcu okolnosť.

7. Neexistencia prospechu z porušenia a finančná situácia porušiteľa

667 Viacerí žalobcovia uvádzajú, že počas dĺžky trvania porušenia dosahovali minimálne zisky, ba priam utrpeli straty.

668 Mougeot a Bolloré uvádzajú svoje straty v rámci žalobného dôvodu založeného na nedostatku zohľadnenia ťažkého ekonomického kontextu, a je teda v tejto súvislosti potrebné odkázať na body 657 až 666 vyššie.

669 Podľa Koehlera zohľadnenie prospechu z kartelu so sebou nevyhnutne spája aj zohľadnenie utrpených strát. Z toho podľa neho vyplýva, že ak chcela byť Komisia spravodlivá, mala znížiť pokutu, ktorú mu uložila, pretože utrpel značné straty počas vlastne celej dĺžky trvania porušenia, a teda mal len veľmi obmedzený, ba nemal nijaký prospech z účasti na karteli.

670 Tento žalobný dôvod je potrebné zamietnuť.

671 Súd prvého stupňa totiž v rozsudku Ciment (bod 4881) rozhodol, že skutočnosť, že podnik v dôsledku porušenia nezískal nijaký prospech z porušenia, nemôže brániť tomu, aby mu bola uložená pokuta, pretože inak by sa stratil jej odstrašujúci charakter. Z toho vyplýva, že Komisia nie je povinná pri určení výšky pokút preukázať, že v dôsledku porušenia dané podniky získali nenáležitú výhodu, prípadne nie je povinná ani zohľadniť, že v dôsledku predmetného porušenia nebol nadobudnutý prospech.

672 Je potrebné dodať, že, ako to správne Komisia, skutočnosť, že údaje predložené žalobcom uvádzajú straty v odvetví samoprepisovacieho papiera v priebehu obdobia trvania porušenia, nevylučuje, že by jeho situácia mohla byť ešte horšia v prípade neexistencie kartelu, a že teda napriek všetkému mal určitý prospech z kartelu. Podľa údajov predložených Koehlerom v žalobe, jeho straty boli veľké v roku 1992, ale mierne poklesli v roku 1993. Žalobca následne dosiahol v roku 1994 zisk, potom znova stratu v roku 1995, ale suma tejto staty bola menšia ako v roku 1993. Nemožno teda vylúčiť, že kartel umožnil podniku Koehler obmedziť jeho straty.

673 Z toho vyplýva, že Komisia sa nedopustila žiadneho omylu, keď dospela k záveru, že v predmetnom prípade neexistovali poľahčujúce okolnosti.

H — O žalobných dôvodoch založených na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery, proporcionality a rovnosti zaobchádzania pri uplatnení oznámenia o spolupráci, ako aj nesprávnom uplatnení tohto oznámenia

674 Viacerí žalobcovia (Zicuñaga, MHTP, Mougeot, AWA a Koehler) kritizujú spôsob uplatnenia oznámenia o spolupráci zo strany Komisie, pričom sa odvolávajú na porušenie zásady rovnosti zaobchádzania.

1. Zicuñaga

⁶⁷⁵ Zicuñaga uvádza, že použitie tohto režimu zníženia alebo zrušenia pokuty na základe spolupráce s Komisiou predstavuje v skutočnosti zásah do zásady rovnosti zaobchádzania, ktorá si vyžaduje rovnosť sankcií za to isté porušenie.

⁶⁷⁶ Je potrebné najprv poznamenať, že hoci Zicuñaga má zámer týmto namietat neplatnosť oznámenia o spolupráci, nenamietal jeho neplatnosť na základe článku 241 ES.

⁶⁷⁷ Ďalej je potrebné zdôrazniť, že zníženie pokuty na základe spolupráce pri správnom konaní je dôvodné, len ak správanie predmetného podniku umožnilo Komisii ľahšie určiť existenciu porušenia a prípadne ho aj ukončiť (rozsudok zo 16. novembra 2000, SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 149 vyššie, bod 36). Z toho vyplýva, že nemôže existovať diskriminácia medzi podnikom, ktorý sa slobodne rozhodne spolupracovať, a podnikom, ktorý to odmietne, pretože správanie prvého podniku je odlišné od správania druhého, čo odôvodňuje to, aby existovala odlišnosť sankcií.

⁶⁷⁸ Je potrebné uviesť v tejto súvislosti, že možnosť spolupracovať mal takisto Zicuñaga (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 409 vyššie, bod 419). Nevyužil ju však. Nemôže sa preto v tejto súvislosti odvolávať na diskrimináciu voči nemu samému.

⁶⁷⁹ Žalobný dôvod, na ktorý sa v tejto súvislosti odvoláva Zicuñaga, je teda potrebné zamietnuť.

2. MHTP

680 MHTP uvádza, že Komisia porušila zásady ochrany legitímnej dôvery a rovnosti zaobchádzania tým, že znížila pokutu, ktorú mu uložila, iba o 10 %, hoci sa priznal ku skutkovým okolnostiam a k porušeniu. Tvrdí, že v čase, keď spolupracoval s Komisiou, rozhodnutia, v prípade ktorých sa uplatnilo oznámenie o spolupráci, priznávali zníženie pokuty najmenej o 20 % a zníženie o 10 % bolo vyhradené podnikom, ktoré neuznali porušenie. Legitímne teda očakával, že mu bude poskytnuté zníženie o 20 %, pretože sa vzdal výkonu práva na obranu a priznal sa k účasti na porušení pred zaslaním OV.

681 Je potrebné uviesť, že na prípad MHTP sa vzťahuje bod D oznámenia o spolupráci, podľa ktorého „keď podnik spolupracuje bez toho, aby boli splnené podmienky uvedené v [bodoch] B a C, zníži sa mu o 10 až 50 % pokuta, ktorá by mu bola uložená, keby nespupracoval“ [*neoficiálny preklad*]. Toto oznámenie spresňuje:

„O takýto prípad môže ísť najmä keď:

- pred zaslaním oznámenia o výhradách poskytne podnik Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazné prostriedky, ktoré prispejú k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia,
- po doručení oznámenia o výhradách podnik informuje Komisiu, že nespochybňuje vecnú správnosť skutkových okolností, na ktorých Komisia zakladá svoje obvinenia.“ [*neoficiálny preklad*]

682 V predmetnom prípade Komisia na základe bodu D ods. 2 druhej odrážky oznámenia o spolupráci priznala MHTP zníženie o 10 % za to, že nespochybňoval vecnú správnosť skutkových okolností (odôvodnenie č. 458 rozhodnutia). Nepriznala mu zníženie na základe bodu D ods. 2 prvej odrážky toho istého oznámenia. Komisia totižto, hoci v odôvodnení č. 446 rozhodnutia pripúšťa, že MHTP jej oznámil informácie pred oznámením o výhradách, v odôvodnení č. 450 zdôrazňuje:

„Odpoveď MHTP (Stora) bola najmenej jasná: uznal existenciu rozhovorov o cenách medzi konkurentmi, ale tvrdí, že nebola uzavretá žiadna dohoda týkajúca sa zvýšenia. Táto veľmi všeobecná a bezplatne daná informácia nemôže byť považovaná za informáciu alebo dokument, ktoré by prispeli k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia, a neodôvodňuje teda žiadne zníženie sumy pokuty.“ [*neoficiálny preklad*]

683 Je potrebné uviesť, že MHTP nepredložil nijaký dôkaz, ktorý by mohol preukázať, že informácie poskytnuté Komisii pred OV prispeli k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia.

684 Pokiaľ ide o porovnanie predmetného prípadu s predchádzajúcou praxou Komisie, postačuje pripomenúť, že zo samotnej skutočnosti, že Komisia vo svojej skoršej rozhodovacej praxi poskytovala za určité správanie zníženie v určitom rozsahu, nevyplyva, že je povinná poskytnúť rovnaké proporcionálne zníženie pri posudzovaní podobného správania v rámci neskoršieho správneho konania (rozsudky Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 368, a ABB/Komisia, bod 239).

685 V rozsudku ABB/Komisia sa Súd prvého stupňa pridrža tohto konštatovania na vyvrátenie porušenia zásady rovnosti zaobchádzania oproti predchádzajúcim rozhodnutiam Komisie bez toho, aby ich preskúmal. Podrobné preskúmanie

dodržania zásady rovnosti zaobchádzania v bodoch 240 až 245 tohto rozsudku sa týka totiž len porovnania situácie rôznych účastníkov kartelu.

686 MHTP cituje rozsudok Súdu prvého stupňa Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, už citovaný v bode 459 vyššie (bod 1232), na preukázanie, že Súd prvého stupňa už skúmal návrhy založené na nerovnosti zaobchádzania oproti iným prejednávateľným veciam. Je síce pravda, že tento rozsudok sa týka tejto otázky, je to však preto, lebo sa v ňom zamietajú tvrdenia založené na porušení zásady rovnosti zaobchádzania zo strany Komisie oproti jej predchádzajúcej praxi. Podľa Súdu prvého stupňa určenie sumy pokút spočíva na rôznych kritériách, ktoré musia byť posúdené v konkrétnom prípade, v závislosti od okolností daného prípadu, a to, že Komisia v minulosti uplatnila pokuty v určitej výške v prípade niektorých typov porušení, ju nemôže zbaviť možnosti zvýšiť túto úroveň, ak je to potrebné na zabezpečenie vykonávania politiky hospodárskej súťaže. Tento rozsudok preto nepodporuje tvrdenia MHTP.

687 V každom prípade je potrebné konštatovať, že rozsah stanovený v bode D oznámenia o spolupráci je od 10 do 50 % bez toho, aby boli stanovené osobitné kritériá pre jednotlivé možné zníženia v rámci tohto rozsahu. Nevzniká tu teda legitímne očakávanie mať prospech z určitého percentuálneho zníženia.

688 Všetky tieto úvahy vedú Súd prvého stupňa k tomu, aby zamietol tento žalobný dôvod.

3. Mougeot

689 Je potrebné najprv pripomenúť, že z ustálenej judikatúry vyplýva, že Komisia nemôže v rámci posúdenia spolupráce poskytnutej účastníkmi kartelu porušiť

zásadu rovnosti zaobchádzania (pozri rozsudok z 29. apríla 2004, Tokai Carbon a i./Komisia, už citovaný v bode 496 vyššie, bod 394, a citovaný judikatúru). Je však potrebné priznať Komisii veľkú mieru voľnej úvahy na posúdenie kvality a užitočnosti spolupráce poskytnutej rôznymi účastníkmi kartelu, lebo len zjavné prekročenie tejto miery môže byť považované za protiprávne.

690 Mougeot tvrdí, že je diskriminovaný oproti Sappi, ktorému bolo priznané zníženie vo výške 100 % pokuty, a že Komisia mu mala priznať prospech z časti B oznámenia o spolupráci, ktoré znamená zníženie o 75 %.

691 Je potrebné konštatovať, že ako vyplýva z odôvodnení č. 436 až 445 rozhodnutia, Sappi, ktorý oznámil existenciu kartelu, bol jediným podnikom, ktorý splnil kumulatívne podmienky bodu B oznámenia o spolupráci. Keďže Mougeot poskytol dôkazy o existencii kartelu až potom, keď Komisia rozhodla o vykonaní šetrenia, nemôže mať prospech z ustanovení tohto bodu B. Na to, aby sa naň vzťahovali ustanovenia bodu C, by musel splniť podmienky uvedené v bode B písm. b) až e). Mougeot sám v žalobe uznáva, že nebol prvým podnikom, ktorý oznámil Komisii skutkové okolnosti týkajúce sa kartelu. Okrem toho, na rozdiel od Sappi, ktorý sám iniciatívne oznámil kartel Komisii na jeseň 1996, Mougeot spolupracoval až ako odpoveď na žiadosť o informácie, ktorú mu Komisia adresovala v marci 1999.

692 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že zo samotného znenia bodu B písm. b) oznámenia o spolupráci vyplýva, že „prvý“ podnik nemusí uviesť všetky okolnosti preukazujúce všetky detaily fungovania kartelu, ale že stačí oznámiť rozhodujúce skutkové okolnosti. Tento text najmä nevyžaduje, aby oznámené informácie boli samy osebe „dostatočné“ na prípravu oznámenia o výhradách, alebo dokonca na prijatie konečného rozhodnutia konštatujúceho existenciu porušenia. Preto samotná skutočnosť, že Mougeot mohol poskytnúť informácie javiace sa ako rozhodujúce na to, aby Komisia mala dôkaz porušenia, nemôže odňať Sappi jeho postavenie prvého

podniku, ktorý oznámil kartel, a priznať Mougeotu uplatnenie ustanovenia vyhradeného pre prvý podnik, ktorý oznámil kartel pred šetrením Komisie.

⁶⁹³ Komisia teda v prípade Mougeotu správne uplatnila bod D oznámenia o spolupráci. Tým, že mu priznala z tohto dôvodu zníženie o 50 %, čiže maximálne možné zníženie, riadne zohľadnila význam skutkových okolností oznámených zo strany Mougeotu a spolupráce pri kontrolách na mieste a vyšetrovaní.

4. AWA

⁶⁹⁴ AWA uvádza, že mu malo byť priznané rovnaké zníženie ako Mougeotu, pretože sa kontaktoval s Komisiou skôr ako posledný uvedený, a že skutkové okolnosti, ktoré sám oznámil, boli užitočnejšie ako tie, ktoré pochádzali od Mougeotu.

⁶⁹⁵ Je teda potrebné vzhľadom na judikatúru citovaných v bode 689 vyššie preveriť, či sa Komisia tým, že priznala zníženie o 35 % AWA oproti 50 % Mougeotu, dopustila zjavného prekročenia pri výkone veľkej miery voľnej úvahy, ktorú má v danej oblasti.

696 Pokiaľ ide o chronológiu poskytovania informácií Komisii, je potrebné konštatovať, že AWA iste predstihol Mougeot pri oznamovaní svojho zámeru spolupracovať s Komisiou, ale Mougeot bol prvý z týchto dvoch, kto naozaj zaslal informácie Komisii 14. apríla 1999. Skutočný príspevok AWA je datovaný až 30. apríla 1999.

697 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Komisia nebola povinná považovať za rozhodujúcu tú skutočnosť, že jeden z podnikov sa ohlásil trocha skôr ako ostatné. Z oznámenia o spolupráci totiž jasne vyplýva, že pre uplatnenie bodov B a C je dôležité to, ktorý podnik ako prvý poskytol rozhodujúce informácie. V predmetnom prípade bola táto podmienka splnená zo strany Sappi (pozri body 691 a 692 vyššie). AWA a Mougeot teda patria do bodu D, ktorý však neodkazuje na žiadnu zľavu a nepriznáva ju za skoršiu spoluprácu jedného podniku oproti inému podniku.

698 Okrem toho skutočnosť, že AWA mohol chcieť informovať ostatných účastníkov kartelu o svojom zámere spolupracovať predtým, ako sa kontaktoval s Komisiou, sa netýka jeho spolupráce s Komisiou.

699 Na druhej strane príspevky AWA a Mougeotu boli zaslané Komisii neskôr ako tie od Sappi, po šetreniach vykonaných Komisiou, a je potrebné preveriť, či sú „podobnej kvality“.

700 V tejto súvislosti je potrebné odkázať na odôvodnenia č. 447 a 448 rozhodnutia:

„Mougeot dobrovoľne podal vyhlásenia a poskytol dokumenty obsahujúce podrobné informácie o stretnutiach kartelu (týkajúce sa predovšetkým jeho domáceho trhu vo Francúzsku), najmä o dátumoch stretnutí, identite účastníkov, programe a uzavretých dohodách.

AWA dobrovoľne poskytol Komisii informácie o stretnutiach kartelu, pričom uviedol obdobia, počas ktorých sa konali stretnutia v rôznych členských štátoch Spoločenstva, a názvy zúčastnených podnikov. Pokiaľ ide o program stretnutí, AWA vyhlásil, že „na niektorých z týchto stretnutí... sa diskutovalo o cenách samoprepisovacieho papiera... a viedlo to až k vzájomnému zdieľaniu zámerov týkajúcich sa oznámenia zvýšenia cien.“ [*neoficiálny preklad*]

701 Okrem toho v odôvodnení č. 252 rozhodnutia Komisia uvádza dôkazné okolnosti týkajúce sa kartelu ako celku. Medzi takýmito sa nachádzajú vyhlásenia Mougeotu a Sappi a dôkazy poskytnuté zo strany AWA o „nenáležitých“ stretnutiach v odpovedi na žiadosť Komisie o informácie, ako aj zápisnice a podrobné vyhlásenia o vnútroštátnych alebo regionálnych stretnutiach oznámených zo strany Mougeotu a Sappi.

702 Z porovnania týchto odôvodnení sa zdá, že informácie Mougeotu boli podrobné, kým informácie AWA takými neboli. Mougeot najmä uviedol dátumy stretnutí, kým AWA uviedol len obdobia. Hoci pôvodné vyhlásenie AWA nebolo také presné ako vyhlásenie Mougeotu, podľa odôvodnenia č. 61 rozhodnutia AWA v odpovedi na žiadosť o informácie odovzdal Komisii „zoznam stretnutí alebo skupín stretnutí, ktoré boli ‚nenáležité‘ a konali sa medzi konkurentmi od roku 1992 do roku 1998“ [*neoficiálny preklad*]. Tento zoznam uvádza stretnutia, ktoré sa konali v presných dátumoch, ku ktorých preukázaniu existencie AWA prispel. Okrem toho obdobie, ktorého sa týkajú vyhlásenia AWA, je dlhšie ako obdobie, ktorého sa týkajú vyhlásenia Mougeotu. Stretnutia, ktoré uviedol posledný uvedený vo svojom

vyhlásení zo 14. apríla 1999 (dokumenty č. 7647 až 7655, uvedené v bode 165 vyššie), siahajú od 1. októbra 1993 do leta 1995. Z hľadiska poskytnutých informácií o konaní sa tajných stretnutí teda neexistuje veľký rozdiel medzi Mougeotom a AWA.

703 Pokiaľ ide o účastníkov tajných stretnutí, to, že Mougeot poskytol „identitu účastníkov“, sa len málo líši od toho, že AWA poskytol „názvy zúčastnených podnikov“. V každom prípade z prílohy II rozhodnutia vyplýva, že vyhlásenia AWA (dokument č. 7828) boli veľmi užitočné pre Komisiu na preukázanie účasti každého podniku na stretnutiach. Skutočnosť, že tento dokument sa javí byť už vôbec najviac citovaným dokumentom v poznámkach pod čiarou na podporu zoznamu stretnutí a ich účastníkov, to potvrdzuje.

704 Napokon odôvodnenia č. 447 a 448 objasňujú obmedzenie vyhlásení Mougeotu v podstate na „domáci trh vo Francúzsku“, kým informácie AWA sa týkajú stretnutí „v rôznych členských štátoch Spoločenstva“. Skutočnosť, že viaceré podniky namietali proti kartelu na európskej úrovni, zdôrazňuje dôležitosť informácií poskytnutých zo strany AWA v tejto súvislosti.

705 Preto sa Komisia dopustila zjavne nesprávneho posúdenia, keď priznala zníženie o 50 % Mougeotu a 35 % AWA. Totižto Mougeot, na rozdiel od AWA, poskytol dokumenty siahajúce k predmetnému obdobiu, a hoci boli jeho vyhlásenia v niektorých bodoch podrobnejšie, informácie poskytnuté AWA sa týkajú dlhšieho obdobia a pokrývajú väčší geografický celok. Je teda potrebné domnievať sa, že spolupráca AWA a Mougeotu boli podobnej kvality. Nemožno teda naďalej tvrdiť, že

spolupráca jedného či druhého sa navzájom odlišuje podľa užitočnosti pre Komisiu. Z preskúmania vykonaného Súdom prvého stupňa týkajúceho sa španielskeho trhu (pozri body 161 až 168 vyššie) alebo z tajnosti oficiálnych stretnutí AEMCP pred septembrom alebo októbrom 1993 (pozri body 256 až 310 vyššie) napokon vyplýva, že informácie poskytnuté zo strany AWA a Mougeotu sa vo veľkej miere vzájomne dopĺňajú a predstavujú spolu s informáciami poskytnutými zo strany Sappi celok nepriamych dôkazov nevyhnutných na pochopenie fungovania kartelu a preukázanie jeho existencie.

706 Z toho vyplýva, že žalobnému dôvodu AWA založenému na nedostatočnosti a diskriminácii zníženia, ktoré mu bolo priznané z dôvodu jeho spolupráce, je potrebné vyhovieť.

707 Súd prvého stupňa pri výkone svojej neobmedzenej právomoci dospel k záveru, že dôkazné okolnosti poskytnuté zo strany podnikov Mougeot a AWA boli podobnej kvality, a preto je potrebné priznať AWA z dôvodu jeho spolupráce to isté zníženie ako v prípade Mougeotu, čiže o 50 %. Pokuta uložená AWA musí byť teda v dôsledku toho znížená.

5. Koehler

708 Koehler napokon uvádza, že Komisia nezohľadnila jeho bezvýhradnú spoluprácu tak pred zaslaním OV, ako aj po ňom. Podľa jeho názoru je v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania, že podnikom Carrs, MHTP a Zanders bola poskytnutá zhovievavosť, a jemu nie.

709 Podľa odôvodnení č. 457 a 458 rozhodnutia:

„457 Koehler vyhlasuje, že nenamieta proti ‚určitým skutočnostiam‘ uvedeným v oznámení o výhradách. Namieta však proti dôležitým častiam opisu skutkových okolností týkajúcich sa jeho účasti na karteli počas celého obdobia. Koehler najmä namieta proti opisu Komisie týkajúcemu sa dohôd rozdelenia kvót a trhu a existencie kontrolného systému. Komisia dospela k záveru, že Koehler nepreukázal skutočnú spoluprácu.

458 Komisia priznáva podnikom Carrs, MHTP a Zanders zníženie o 10 % za to, že nenamietali proti vecnej správnosti skutkových okolností.“ [*neoficiálny preklad*]

710 Pokiaľ ide o obdobie, ktoré predchádzalo zaslaniu OV, Koehler tvrdí, že s Komisiou spolupracoval bezvýhradne. Dodáva, že „takto došlo k šetreniu v priestoroch Koehlera 9. a 10. decembra 1997 bez použitia donútenia, pretože pán F., člen predstavenstva, dal svoj súhlas vopred“.

711 V tejto súvislosti sa nemožno domnievať, že samotná skutočnosť poskytnutia súhlasu s vyšetrovaním znamená bezvýhradnú spoluprácu. Oznámenie o spolupráci stanovuje podstatné zníženie pokuty, keď pred zaslaním oznámenia o výhradách poskytne podnik Komisii informácie, dokumenty alebo iné dôkazné prostriedky, ktoré prispievajú k potvrdeniu existencie spáchaného porušenia. Koehler však nič také neposkytol a ani to netvrdí. Teóriu Koehlera teda nemožno uznať.

712 Pokiaľ ide o obdobie po doručení OV, oznámenie o spolupráci stanovuje podstatné zníženie pokuty, keď podnik informuje Komisiu, že nenamieta proti vecnej správnosti skutkových okolností, na ktorých Komisia zakladá svoje obvinenia. Je potrebné preveriť, či je Koehler, tak ako tvrdí, naozaj v takejto situácii, a takisto to porovnať s ostatnými podnikmi, ktoré mali prospech z tohto ustanovenia.

713 Koehler v pripomienkach k OV vyhlásil, že uznáva „skutkové okolnosti a výhrady riadne vyšetrené a preukázané Komisiou“. V žalobe dodáva, že „keď uviedol vo svojom priznaní výhradu, urobil to preto, lebo považoval za neprijateľné musieť vyhlásiť za presné to, čo presné nebolo, len aby mu bola znížená pokuta“.

714 Je však potrebné konštatovať, že hoci následne sa Koehler pokúša odôvodniť niektoré svoje výhrady zmenou stanoviska Komisie, ku ktorému neskôr došlo, pripúšťa, že formuloval výhrady a „relativizoval konštatovania Komisie, pokiaľ ide o dohody rozdelenia kvót a trhu“. Okrem toho, keď Koehler pripustil existenciu výmeny informácií o predaných objemoch na regionálnej úrovni — ale poprel takúto výmenu na európskej úrovni —, zároveň dodal, že išlo o výnimky týkajúce sa uplynulých období.

715 Okrem toho je pravda, že na pojednávaní Koehler uviedol, že námietky sa týkali len obdobia pred októbrom 1993 a že potom, napriek niektorým možno menej jasným alebo veľmi všeobecným formuláciám, spolupracoval s Komisiou. Z jeho pripomienok k OV však nevyplýva, že by Koehler výslovne obmedzil svoje námietky na prvé obdobie. Naopak, vo svojich úvodných poznámkach uvádza, že nebude namietat proti niektorým skutkovým okolnostiam, teda tým, ktoré Komisia konštatovala

a správne posúdila v OV. Potom, v časti III, týkajúcej sa namietania proti vytýkaným skutkovým okolnostiam, sa nachádza bod 3, nazvaný „Neexistencia dohôd rozdelenia kvót alebo trhov na európskej úrovni“, a bod 4, nazvaný „Neexistencia systému kontroly“. Tieto námietky, neobmedzené z hľadiska času, nemôžu byť považované za veľmi všeobecné ani za nepresné.

716 Je potrebné pripomenúť, že zníženie sumy pokuty je odôvodnené, len ak správanie predmetného podniku umožnilo Komisii ľahšie konštatovať porušenie a prípadne ho skončiť (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 13. decembra 2001, Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, T-45/98 a T-47/98, Zb. s. II-3757, bod 270, a citovanú judikatúru). Komisia v tejto súvislosti disponuje voľnou úvahou, ako to vyplýva zo znenia bodu D 2 oznámenia o spolupráci a osobitne úvodných slov „Môže ísť najmä o prípad...“. Navyše, a to je podstatné, zníženie na základe oznámenia o spolupráci môže byť odôvodnené len vtedy, ak poskytnuté informácie a všeobecnejšie správanie predmetného podniku môžu byť v danej súvislosti považované za preukazujúce skutočnú spoluprácu z jeho strany (rozsudok z 28. júna 2005, Dansk Rørindustri a i./Komisia, už citovaný v bode 409 vyššie, body 394 a 395).

717 Priznania s výhradami alebo podobnými vyhláseniami nezodpovedajú však skutočnej spolupráci a nemôžu uľahčiť úlohu Komisie, pretože si vyžadujú vyšetrenie. To platí o to viac, že tieto výhrady sa týkajú bodov ako v predmetnom prípade, a to dĺžky trvania porušenia, predajných kvót, podielov na trhu alebo výmeny informácií.

718 Keďže Koehler prostredníctvom týchto výhrad namietal proti mnohým prvkom kartelu, alebo prinajmenšom nepomohol Komisii s vyšetrovaním a so sankcionovaním kartelu, nemôže si nárokovať podstatné zníženie sumy uloženej pokuty z dôvodu neexistencie námietok proti vecnej správnosti skutkových okolností.

719 Je potrebné napokon preveriť, či, tak ako tvrdí Koehler, odmietnutie priznať mu zníženie pokuty z tohto dôvodu porušuje zásadu rovnosti zaobchádzania, keďže podnikom Carrs, MHTP a Zanders bolo priznané zníženie pokuty o 10 %.

720 Pokiaľ ide o to, že Koehler v tejto súvislosti kritizuje mieru zníženia priznaného uvedeným ostatným podnikom za nenamietanie proti vytýkaným skutkovým okolnostiam, aj keby platilo, že Komisia priznala príliš vysoké zníženie pokuty uloženej týmto podnikom, je potrebné pripomenúť, že dodržanie zásady rovnosti zaobchádzania musí byť v súlade s dodržaním zásady legálnosti, podľa ktorej nikto nemôže vo svoj prospech uplatňovať protiprávnosť, z ktorej má prospech iná osoba (rozsudky zo 14. mája 1998, SCA Holding/Komisia, už citovaný v bode 468 vyššie, bod 160, Mayr-Melnhof/Komisia, už citovaný v bode 446 vyššie, bod 334, a LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, bod 367).

721 Okrem toho v rozsahu, v akom námietka Koehlera uvádza to, že mu nebolo priznané zníženie pokuty na základe oznámenia o spolupráci, je potrebné odkázať na body 708 až 718 vyššie, z ktorých vyplýva, že za daných okolností sa ho nemôže domáhať.

722 Navyše, pokiaľ ide o spochybňovanie vecnej správnosti skutkových okolností zo strany ostatných podnikov, ktorým bolo priznané zníženie pokuty o 10 %, je potrebné uviesť, že Carrs uznal existenciu kartelu a svoju účasť na ňom počas celej dĺžky trvania porušenia uvedeného v rozhodnutí. Uviedol však, že sa zúčastnil len na stretnutiach týkajúcich sa trhov Spojeného kráľovstva a Írska a že nevedel o karteli na európskej úrovni. Tým však nespochybnil vecnú správnosť skutkových okolností. Okrem toho skutočnosť, že Carrs uvádza obmedzené účinky kartelu, nie je v rozpore s uznaním vecnej správnosti skutkových okolností.

723 Pokiaľ ide o Zanders a MHTP, Koehler tvrdí, že odôvodnenia č. 455 a 456, podľa ktorých nenamietli proti skutkovým okolnostiam, nie sú zlučiteľné s konštatovaním v odôvodnení č. 395, že MHTP a Zanders popierali uplatňovanie dohôd určených na realizáciu určenia cien a rozdelenia kvót.

724 Je potrebné uviesť, že cieľom tvrdení podnikov MHTP a Zanders uvedených v odôvodnení č. 395 je namietat proti účinnosti dohôd, aby im bola prisúdená menšia závažnosť. Nespochybňujú existenciu kartelu, a nie sú preto nezlučiteľné s nespochybňovaním skutkových okolností.

725 Pokiaľ ide o to, že MHTP uznal účasť na karteli až od konca roka 1992 (odôvodnenia č. 270 a 271), je potrebné uviesť, že Komisia to zohľadnila. Podľa odôvodnenia č. 456 rozhodnutia totiž „MHTP uvádza, že nenamietla proti skutkovým okolnostiam, na ktorých sa zakladá konštatovanie porušenia medzi rokom 1992 a polovicou roka 1995“ [*neoficiálny preklad*].

726 Okrem toho stanovisko MHTP, ktorý spochybnil len dátum začiatku porušenia, nemožno porovnávať so stanoviskom Koehlera, ktorého výhrady sa týkali viacerých prvkov kartelu.

727 Za týchto okolností Koehler nepreukázal, že bol predmetom nerovnosti zaobchádzania. Z celku týchto úvah vyplýva, že Komisia oprávnene neznížila uloženú pokutu na základe oznámenia o spolupráci.

III — *O návrhu AWA na predloženie dokumentov*

728 AWA navrhol, aby Súd prvého stupňa požiadal Komisiu o predloženie vnútorných dokumentov týkajúcich sa výpočtu jemu uloženej pokuty a všetkých dokumentov uvedených v rozhodnutí s výnimkou tých, ktoré mu boli poskytnuté 1. augusta 2000.

729 Je potrebné najprv pripomenúť, že podľa článku 49 rokovacieho poriadku Súd prvého stupňa sa môže v ktoromkoľvek štádiu konania rozhodnúť o prijatí akéhokoľvek opatrenia na zabezpečenie priebehu konania alebo nariadiť vykonanie dokazovania uvedené podľa článkov 64 a 65 rokovacieho poriadku. Návrh na predloženie dokumentov k nim patrí.

730 Na to, aby Súd prvého stupňa mohol určiť, či je potrebné na riadny priebeh konania nariadiť predloženie určitých dokumentov, musí účastník konania, ktorý o to žiada, identifikovať požadované dokumenty a poskytnúť Súdu prvého stupňa aspoň minimálne množstvo informácií, ktoré preukazujú potrebu týchto dokumentov pre dané konanie (rozsudok Baustahlgewerbe/Komisía, už citovaný v bode 256 vyššie, bod 93).

731 Je potrebné konštatovať, že ani návrh na predloženie vnútorných dokumentov týkajúcich sa výpočtu pokuty, ani návrh na predloženie všetkých dokumentov uvádzaných v rozhodnutí, iných ako už poskytnutých AWA 1. augusta 2000, ktoré boli formulované v žalobe, neidentifikujú požadované dokumenty s dostatočnou presnosťou na to, aby Súd prvého stupňa mohol posúdiť ich užitočnosť pre dané konanie.

732 Obidva tieto návrhy je teda potrebné zamietnuť.

733 Navyše AWA nepreukázal ani užitočnosť týchto dokumentov pre dané konanie.

734 Pokiaľ ide totiž o jeho návrh na predloženie vnútorných dokumentov Komisie týkajúcich sa výpočtu pokuty, ktorá mu bola uložená, samotná skutočnosť, na ktorú sa AWA odvoláva, že najmä vo viacerých konaniach vedúcich k vydaniu rozsudkov nazývaných „Kartón“ (najmä rozsudok zo 14. mája 1998, Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, bod 483 vyššie) Súd prvého stupňa požiadal Komisiu, aby predložila takéto dokumenty, nemôže preukázať užitočnosť takýchto dokumentov v danom konaní a ani z tejto skutočnosti nemôže vyplývať povinnosť pre Súd prvého stupňa nariadiť takéto opatrenia.

735 Okrem toho, ako zdôrazňuje Komisia, rozsudky nazývané „Kartón“ predchádzali uplatneniu usmernení. Cieľom usmernení však je práve zabezpečiť transparentnosť a objektívnosť rozhodnutí Komisie tým, že uvádzajú schému novej metódy uplatniteľnej na výpočet sumy pokuty. V predmetnom prípade rozhodnutie, v ktorom sa zjavne uplatňujú tieto usmernenia, opisuje podrobne výpočet pokuty.

736 Napokon z ustálenej judikatúry vyplýva, že vnútorné dokumenty Komisie sa neposkytujú účastníkom konania, ibaže by si to vyžadovali výnimočné okolnosti daného prípadu, a na základe závažných nepriamych dôkazov, ktoré však musia poskytnúť títo účastníci konania (uznesenie Súdneho dvora z 18. júna 1986, BAT a Reynolds/Komisia, 142/84 a 156/84, Zb. s. 1899, bod 11, rozsudok Súdu prvého stupňa Krupp Thyssen Stainless a Acciai speciali Terni/Komisia, už citovaný v bode 716 vyššie, bod 34, pozri takisto v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 27. októbra 1994, Deere/Komisia, T-35/92, Zb. s. II-957, bod 31). AWA však nepredložil závažné nepriame dôkazy v tomto zmysle.

737 Pokiaľ ide o návrh na poskytnutie všetkých dokumentov, na ktoré sa odvoláva rozhodnutie, iné ako tie, ktoré už boli poskytnuté AWA 1. augusta 2000, AWA tvrdí, že mu to má umožniť pochopiť a preskúmať dôkazy, na ktoré sa Komisia odvoláva v rozhodnutí.

- 738 V tejto súvislosti, hoci kritizuje nepoužiteľnosť indexu (pozri body 109 až 117 vyššie), AWA nespochybní, že mal prístup k spisu Komisie v priebehu správneho konania. Pokiaľ Komisia nepoužila na obvinenie podniku v rozhodnutí iné dokumenty ako tie, ku ktorým mal podnik prístup v priebehu správneho konania, Komisia nemôže byť povinná poskytnúť mu prístup k všetkým dokumentom citovaným v rozhodnutí (pozri v tomto zmysle rozsudok LR AF 1998/Komisia, už citovaný v bode 45 vyššie, a citovanú judikatúru).
- 739 Návrh adresovaný Súdu prvého stupňa sa týka všetkých dokumentov, na ktoré sa odvoláva rozhodnutie, iných ako tie, ktoré už boli poskytnuté AWA 1. augusta 2000. Na rozdiel od listu, ktorý AWA adresoval Komisii 22. februára 2002, v tomto návrhu sa neuvádza, že jeho cieľom sú najmä odpovede iných adresátov OV a správa PricewaterhouseCoopers.
- 740 Ak by sa aj pripustilo, že je potrebné zohľadniť tieto tvrdenia vo vzťahu k všeobecnému návrhu adresovanému Súdu prvého stupňa a že návrh, ktorý sa týka ako celok odpovedí ostatných adresátov OV, môže byť považovaný ako s dostatočnou presnosťou identifikujúci požadované dokumenty, AWA aj tak nepreukázal užitočnosť týchto dokumentov na účely tohto konania.
- 741 Je potrebné zamietnuť návrh na prijatie opatrenia na zabezpečenie priebehu konania adresovaný Súdu prvého stupňa zo strany AWA.
- 742 Na základe všetkých týchto okolností je potrebné zamietnuť žaloby podané vo veciach T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 a T-132/02. Vo veci T-118/02 sa pokuta uložená podniku AWA znižuje na 141,75 milióna eur. Vo veci T-136//02 sa pokuta uložená podniku Zicuñaga znižuje na 1,309 milióna eur.

O trovách

- 743 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Podľa odseku 3 prvého pododseku toho istého ustanovenia môže Súd prvého stupňa rozdeliť náhradu trov konania, ak účastníci konania mali úspech len v časti predmetu konania.
- 744 Vo veciach T-109/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02 a T-132/02 žalobcovia nemali vo veci úspech. V dôsledku toho sú žalobcovia povinní nahradiť všetky trovy konania, v súlade s návrhom žalovanej.
- 745 Vzhľadom na to, že vo veci T-118/02 sa žalobe čiastočne vyhovel, spravodlivým posúdením okolností prípadu je rozhodnutie, že žalobca znáša dve tretiny svojich vlastných trov konania a dve tretiny trov konania Komisie a Komisia znáša tretinu svojich vlastných trov konania a tretinu trov konania AWA. Belgické kráľovstvo vstúpilo do konania na podporu návrhov žalobcu, ktorých cieľom bolo dosiahnutie zníženia pokuty na základe poľahčujúcich okolností spojených s ťažkosťami v odvetví samoprepisovacieho papiera, znáša preto v súlade s návrhom Komisie svoje vlastné trovy konania a trovy konania Komisie spojené s jeho vstupom do konania ako vedľajšieho účastníka konania.
- 746 Vzhľadom na to, že vo veci T-136/02 sa žalobe čiastočne vyhovel, spravodlivým posúdením okolností prípadu je rozhodnutie, že žalobca znáša dve tretiny svojich vlastných trov konania a dve tretiny trov konania Komisie a Komisia znáša tretinu svojich vlastných trov konania a tretinu trov konania žalobcu.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (piata komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. Vo veci T-109/02, Bolloré/Komisía:

— žaloba sa zamieta,

— žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

2. Vo veci T-118/02, Arjo Wiggins Appleton/Komisía:

— suma pokuty uloženej žalobcovi v článku 3 rozhodnutia Komisie 2004/337/ES z 20. decembra 2001, ktoré sa týka konania o uplatnení

článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody EHP (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) [*neoficiálny preklad*], sa stanovuje na 141,75 milióna eur,

- v zostávajúcej časti sa žaloba zamieta,**

- žalobca znáša dve tretiny svojich vlastných trov konania a dve tretiny trov konania Komisie a Komisia znáša tretinu svojich vlastných trov konania a tretinu trov konania žalobcu,**

- vedľajší účastník konania znáša svoje vlastné trovy konania a trovy konania Komisie spojené s jeho vstupom do konania ako vedľajšieho účastníka konania.**

3. Vo veci T-122/02, Mitsubishi HiTec Paper Bielefeld/Komisia:

- žaloba sa zamieta,**

- žalobca je povinný nahradiť trovy konania.**

4. Vo veci T-125/02, Papierfabrik August Koehler/Komisia:

- žaloba sa zamieta,**

— žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

5. Vo veci T-126/02, M-real Zanders/Komisía:

— žaloba sa zmieta,

— žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

6. Vo veci T-128/02, Papeteries Mougéot/Komisía:

— žaloba sa zmieta,

— žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

7. Vo veci T-129/02, Torraspapel/Komisía:

— žaloba sa zmieta,

— žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

8. Vo veci T-132/02, Distribuidora Vizcaína de Papeles/Komisia:

- žaloba sa zamieta,
- žalobca je povinný nahradiť trovy konania.

9. Vo veci T-136/02, Papelera Guipuzcoana de Zicuñaga/Komisia:

- suma pokuty uloženej žalobcovi v článku 3 rozhodnutia Komisie 2004/337/ES z 20. decembra 2001, ktoré sa týka konania o uplatnení článku 81 Zmluvy ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/E-1/36.212 — Samoprepisovací papier) [*neoficiálny preklad*], sa stanovuje na 1,309 milióna eur,
- v zostávajúcej časti sa žaloba zamieta,
- žalobca znáša dve tretiny svojich vlastných trov konania a dve tretiny trov konania Komisie a Komisia znáša tretinu svojich vlastných trov konania a tretinu trov konania žalobcu.

Vilaras

Dehousse

Šváby

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 26. apríla 2007.

Tajomník

Predseda komory

E. Coulon

M. Vilaras

Obsah

Okolnosti predchádzajúce sporu	II - 969
Konanie a návrhy účastníkov konania	II - 975
Právny stav	II - 980
I — O žalobných dôvodoch smerujúcich k zrušeniu rozhodnutia	II - 980
A — O žalobných dôvodoch týkajúcich sa priebehu správneho konania	II - 980
1. O prvom žalobnom dôvode založenom na porušení práva byť vypočutý, ktoré vyplýva z toho, že v priebehu správneho konania neboli sprístupnené dokumenty, ktoré Komisia označila za dôverné	II - 980
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 980
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 981
2. O druhom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na prístup k spisu z dôvodu neposkytnutia dokumentov, ktoré neboli zahrnuté vo vyšetrovacom spise poskytnutom na CD-ROM-e	II - 984
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 984
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 985
3. O treťom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na obranu a zásady kontradiktórnosti, ktorý vyplýva z nesúladu medzi OV a rozhodnutím	II - 988
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 988
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 989
4. O štvrtom žalobnom dôvode založenom na porušení práva na obranu, práva na spravodlivé súdne konanie a zásady prezumpcie nevinu	II - 995
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 995
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 996
	II - 1189

5. O piatom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu pri vyšetrovaní vo veci a nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia	II - 998
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 998
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 999
6. O šiestom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu, práva na prístup k spisu a práva na obranu, čo vyplýva z toho, že určité dokumenty vo vyšetrovacom spise boli ťažko lokalizovateľné a zoznam dokumentov, z ktorých pozostával spis, bol nepoužiteľný	II - 1004
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 1004
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1005
7. O siedmom žalobnom dôvode založenom na porušení zásady správneho úradného postupu a práva na obranu z dôvodu oneskoreného oznámenia rozhodnutia	II - 1007
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 1007
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1007
B — O žalobných dôvodoch založených na porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody EHP, ako aj na nesprávnych posúdeniach Komisie týkajúcich sa účasti určitých podnikov na porušení	II - 1008
1. Situácia Bolloré	II - 1008
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 1009
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1010
2. Situácia podnikov Divipa a Zicuñaga	II - 1017
a) Tvrdenia účastníkov konania	II - 1017
b) Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1018
O existencii tajných stretnutí týkajúcich sa španielskeho trhu	II - 1020

O účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na karteli na španielskom trhu	II - 1028
O účasti podnikov Divipa a Zicuñaga na karteli na európskom trhu	II - 1033
O účasti podniku Zicuñaga na dohodách stanovujúcich predajné kvóty a podiely na trhu	II - 1039
C — O žalobných dôvodoch týkajúcich sa dĺžky trvania porušenia	II - 1045
1. O žalobných dôvodoch uvedených podnikmi Bolloré, MHTP, Koehler, Mougeot a Torraspapel	II - 1046
a) O účasti žalobcov na porušení pred septembrom alebo októbrom 1993	II - 1046
Tvrdenia účastníkov konania	II - 1046
Rozhodnutie	II - 1049
Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1051
— O údajnom systéme tajných stretnutí	II - 1052
Oficiálne stretnutia AEMCP pred septembrom alebo októbrom 1993	II - 1052
— Účasť žalobcov na stretnutiach pred septembrom alebo októbrom 1993	II - 1068
b) O účasti Mougeotu na porušení po 1. júli 1995	II - 1078
2. O žalobnom dôvode vznesenom podnikom Divipa	II - 1082
3. O žalobnom dôvode vznesenom podnikom Zicuñaga	II - 1084
II — O žalobných dôvodoch smerujúcich k zrušeniu alebo zníženiu pokút stanovených v článku 3 prvom odseku rozhodnutia	II - 1085
A — O žalobnom dôvode založenom na porušení práv na obranu a zásady ochrany legitímnej dôvery z dôvodu neúplnosti a nepresnosti OV v otázke pokút	II - 1085
1. Tvrdenia účastníkov konania	II - 1085

2. Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1086
a) O porušení práva byť vypočutý a nedodržaní legitímnej dôvery v rozsahu, v akom sa Komisia odklonila od svojej skoršej praxe	II - 1086
b) O porušení práva byť vypočutý a zásady ochrany legitímnej dôvery z dôvodu, že Komisia sa odklonila od usmernení	II - 1087
c) O porušení práva byť vypočutý v rozsahu, v akom Komisia stanovila pokutu na základe skutočností neoznámených v OV	II - 1092
B — O žalobnom dôvode založenom na porušení zásady zákazu retroaktivity	II - 1094
1. Tvrdenia účastníkov konania	II - 1094
2. Posúdenie Súdom prvého stupňa	II - 1095
C — O žalobných dôvodoch založených na nedostatku dôkazov, porušení zásad prezumpcie neviny, proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ako aj na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o konštatovania Komisie týkajúce sa účasti niektorých podnikov na európskom karteli	II - 1096
D — O žalobných dôvodoch založených na nedostatku dôkazov, porušení článku 253 ES, článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a zásad proporcionality, rovnosti zaobchádzania, neexistencii individuálneho stanovenia pokút, nesprávnom skutkovom posúdení, nesprávnom posúdení a nesprávnom právnom posúdení pri posudzovaní závažnosti porušenia	II - 1102
1. Povaha porušenia	II - 1102
2. Konkrétny dopad porušenia	II - 1105
3. Klasifikácia účastníkov kartelu na účely stanovenia súm pokút ...	II - 1111
a) Výber referečného roka	II - 1113
b) Zohľadnenie nesprávneho celkového obratu	II - 1114

c)	Neproporcionálny výsledok, ku ktorému viedlo uplatnenie metódy Komisie	II - 1116
	Porušenie zásady proporcionality	II - 1116
	Porušenie zásady rovnosti zaobchádzania	II - 1120
4.	Zvýšenie pokuty na odstrašujúce účely	II - 1126
E —	O žalobných dôvodoch týkajúcich sa dĺžky trvania porušenia	II - 1133
F —	O žalobnom dôvode založenom na porušení zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, ako aj na nesprávnom skutkovom posúdení	II - 1135
1.	Nesprávne skutkové posúdenie	II - 1136
2.	Porušenie zásady proporcionality	II - 1141
3.	Porušenie zásady rovnosti zaobchádzania	II - 1144
G —	O žalobných dôvodoch založených na porušení článku 253 ES, článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a zásad proporcionality a rovnosti zaobchádzania, neexistencii individuálneho stanovenia pokút, príliš reštriktívnom výklade usmernení, pokiaľ ide o pokuty, ako aj na zjavne nesprávnom posúdení vyplývajúcom z nezohľadnenia určitých poľahčujúcich okolností	II - 1145
1.	Výlučne pasívna úloha alebo úloha nasledovateľa v karteli	II - 1145
2.	Veľkosť a vplyv porušujúceho podniku na trh	II - 1150
3.	Správanie na trhu počas obdobia trvania porušenia	II - 1151
4.	Existencia hrozieb a nátlaku	II - 1156
5.	Skončenie porušenia	II - 1158
		II - 1193

6. Ekonomická situácia v odvetví samoprepisovacieho papiera	II - 1161
7. Neexistencia prospechu z porušenia a finančná situácia porušiteľa	II - 1164
H — O žalobných dôvodoch založených na porušení zásad ochrany legitímnej dôvery, proporcionality a rovnosti zaobchádzania pri uplatnení oznámenia o spolupráci, ako aj nesprávnom uplatnení tohto oznámenia	II - 1165
1. Zicuñaga	II - 1166
2. MHTP	II - 1167
3. Mougeot	II - 1169
4. AWA	II - 1171
5. Koehler	II - 1175
III — O návrhu AWA na predloženie dokumentov	II - 1181
O trovách	II - 1184